

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE: RIDDER RENÉ VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES: PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres
ingericht door de Vlaamse Juristenvereniging
Gent - 18 mei 1974

DE PLAATS VAN DE JURIST IN DE KOMENDE SAMENLEVING

Rede uitgesproken op de plenaire vergadering van het Congres

door prof. dr. Jean VAN HOUTTE,

*gewoon hoogleraar Universitaire Faculteiten Sint Ignatius te Antwerpen
en Universitaire Instelling Antwerpen*

Mij werd opgedragen vandaag te handelen over "De plaats van de jurist in de komende samenleving".

Voor de socioloog is het niet gemakkelijk het heden te ontleden en evenmin het verleden te ondervragen. Wanneer hij in de toekomst moet schouwen wordt zijn taak nog moeilijker. Hij is geen "Madame Soleil".

Voor sommigen is de toekomst van het recht verzekerd. Voor hen ligt het in de lijn van de evolutie dat de jurist steeds meer taken toegewezen worden.

Met veel overtuiging schrijft Mr. J. de LONGUEVILLE¹: „Men trapt werkelijk een open deur in door te stellen dat de wet, in de brede zin van het woord, in de hedendaagse democratische maatschappij een voortdurend toenemende rol speelt en meer en meer ingrijpt in de menselijke bedrijvigheid.

De wetten zijn niet alleen meer omvattend en onoverzichtelijker geworden; zij zijn daarenboven, naar het beeld van onze maatschappij, ook veel ingewikkelder geworden en moeilijker uit te leggen.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat de juristen, met de dag, een belangrijker rol zullen spelen in het hedendaagse leven. Doch het is waarschijnlijk verbaasd vast te stellen dat de ondernemingshoofden, de vakverenigingen, de beroepsorganisaties enz. zo laat-

tijdig dit feit hebben onderkend en aan de jurist de plaats niet hebben gegeven, die de zijne is. Tot de juristen behoort, in de eerste plaats, de advocaat".

Tegenover deze optimistische toekomstvisie zouden wij durven stellen dat de functie van het recht en van de jurist problematisch is en dat de toekomst uiteraard dan niet probleemloos is.

De juristen in de 19^e eeuw

Hoe was het met het recht en de juristen gesteld in de 19^e eeuw? Men maakt zich nauwelijks aan overdrijving schuldig wanneer men beweert dat onze negentiende eeuwse maatschappij door juristen werd bestuurd. Zij domineerden in de regering en het overheidsapparaat. Zij waren ook in het parlement goed vertegenwoordigd. Industrie en handel waren lange tijd betrekkelijk zwak ontwikkeld, maar naarmate de ontwikkeling op gang kwam speelden de juristen ook in deze sector van de maatschappij een actieve rol².

Het grote aandeel van de juristen binnen het academisch gevormd kader, was niet zozeer een antwoord op een specifieke behoefte aan juridische kennis en dienstverlening maar eerder een reactie op een alge-

¹ J. de LONGUEVILLE, *De advocaat in het België van vandaag*, Omnia Fraternalia, 1973-74, n° 2, 3.

² V. AUBERT, *Proeven van Rechtsociologie*, Rotterdam, 1971, 234.

mene en tamelijk diffuse behoefte aan mensen met een hogere opleiding. De juridische opleiding vertegenwoordigde in de allereerste plaats een oefening van het vermogen om een leidende positie in de maatschappij te bekleden. Zij had verder de functie om sociale netwerken in de hogere maatschappelijke lagen te vestigen en te consolideren. Deze netwerken kunnen een nationaal integrerende functie hebben gehad.

Het kan verwondering wekken dat de juristen de eerste grote groep experts werden die bij de doorbraak van de industrialisatie ontstond. Misschien moet men rekening houden met het feit dat het goedkoop was juristen op te leiden.

Hier komt bij dat het algemene en algemeen vormende karakter van de rechtsstudie beantwoordde aan de eisen van een maatschappij die zich in een proces van industrialisatie bevond. In deze fase was de specialisatie nog weinig ontwikkeld en was het zeer moeilijk in de nood aan hooggespecialiseerde deskundigen te voorzien en er aan te voldoen. Er was behoefte aan een soort klusjesman op hoog niveau. (Nu nog houden juristen zich met zeer vele en gevarieerde activiteiten bezig.)

De grote schare juristen in de 19^e eeuw heeft een grote bijdrage geleverd tot de konstruktie van de Belgische staat. Zij hielp aan de opbouw van een rechtsstaat en een adequaat staatsapparaat. De juristen droegen bij tot de integratie van een maatschappelijk bestel dat op vertrouwen moet steunen. Leggen de juridische methodes niet de nadruk op de voorspelbaarheid, wat één van de voorwaarden is voor vertrouwen?

Deze integratie had hoofdzakelijk betekenis voor de leidende klasse, die het politieke spel regelde. De lagere sociale klassen – en speciaal de arbeidersklasse – vormden toen nog geen belangrijke politieke macht.

Juristen in de 20e eeuw

Tijdens de negentiende eeuw hebben de juristen een bloeiperiode doorgemaakt. Er zijn nu verscheidene aanduidingen dat de juristen in de twintigste eeuw aan betekenis hebben verloren.

Vooreerst is er sprake van een getalsmatig trage ontwikkeling van het aantal rechters. Verder kent het aantal advocaten dat in de 19^e eeuw vrij sterk toenam, vanaf ongeveer 1930 tot op de huidige dag een stagnatie. In 1970 telt de advocatengroep (stagiairs niet inbegrepen) 2854 eenheden. De evolutie van de notarissengroep, waarvan het aantal wettelijk geregeld is, verliep nog ongunstiger. In 1850 waren er 990 notarissen. Voor 1970 vermelden de cijfers een totaal van 1202 notarissen, of een toename van 212 in 120 jaar. Vanaf 1930 treedt eveneens een stagnatie op van het aantal notarissen.

De relatieve achteruitgang van de juristen wordt best nagegaan aan de hand van het aandeel van de rechtsstudenten in de globale studentenbevolking enerzijds en van de juristen in de groepering van akade-

misch gevormden anderzijds³. Tot ongeveer 1880 was meer dan 30 % van de universiteitsstudenten ingeschreven in de rechtsfaculteiten. Van 1880 tot 1935 loopt dit percentage, niettegenstaande kortstondige pieken, terug tot 20 %. Na de tweede wereldoorlog daalt het in een snel tempo verder en bereikt een dieptepunt in 1964 met minder dan 8 %. Sindsdien steeg het opnieuw tot circa 12 % tijdens het academiëjaar 1972-73.

Het percentage eerste inschrijvingen in de rechtsfaculteiten t.o.v. het totaal aantal eerste inschrijvingen aan de universiteiten, alsook het percentage einddiploma's in de rechten t.o.v. het totaal aantal universitaire einddiploma's kennen een parallel verloop.

Procentuele achteruitgang, bij expansieve onderwijs-situatie, betekent uiteraard niet vermindering van de absolute aantallen, integendeel. Sinds 1840 is het aantal gediplomeerden in de rechten toegenomen, met dien verstande dat regelmatig tijdelijke recessies optraden. In 1840 werden slechts 44 einddiploma's in de rechten afgeleverd. Voor 1880 bedroeg het aantal gediplomeerden 307. Dit cijfer steeg tot 690 gediplomeerden in 1950 en tot 1214 in 1972.

Zoals te verwachten, daalt het percentage juridisch gevormden in de groepering van de academici. In 1937 bedraagt het nog 20 % en in 1968 is het gedaald tot 15 %. Wel is er een stijging van de absolute cijfers van 8.460 in 1937 tot 15.932 in 1966. Volgens prognoses van de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid zal het aandeel van de juristen in de "stock" van academici verder dalen tot ± 11 % in 1980⁴. Het absolute aantal juristen zal daarentegen stijgen.

De XXe eeuw betekent dus voor de juristen een relatieve achteruitgang van hun participatie aan het beheer van de samenleving dat voor een groot deel in handen is van de academici. Zo is het aantal juristen in het parlement, om maar één voorbeeld te geven, sterk verminderd. Niets laat vermoeden dat deze trend zal keren. Het ware zelfs niet verantwoord een werfcampagne in te zetten daar de toekomstmogelijkheden van de afgestudeerden in de rechten niet verzekerd zijn. Volgens A. Bonte en E. Van Biesen zullen voor hen weldra spanningen op de arbeidsmarkt voorkomen⁵.

De traditionele juridische beroepen in de 20^e eeuw

Tot hiertoe hadden wij het over de "juristen". Nochtans vormen zij een heterogeen aggregaat. Binnen de groepering der juristen nemen diegenen die traditionele functies vervullen een eigen plaats in:

³ Een grondige analyse van de gerechtelijke statistieken wordt voorbereid in het kader van het Centrum voor Rechts-sociologie van de UFSIA te Antwerpen.

⁴ Deze prognose hield geen rekening met de laatste stijging van het aantal studenten in de rechten.

⁵ A. BONTE, E. VAN BIESEN, *Tewerkstelling na de universiteit*, Rectoraat R.U.G., 1973, 46.

namelijk de magistraten, die werkzaam zijn in de gerechtelijke organisatie, de advocaten en de notarissen.

Numerieke minorisatie

Uit verschillende beschikbare gegevens kan afgeleid worden dat deze traditionele beroepen een minderheid zullen vormen. In 1970 waren er 14.185 (100 %) afgestudeerden in de rechten. Hiervan was de meerderheid (53 %) in de niet-traditionele sektor werkzaam : privé-sektor (41 %), overheidssektor (8 %), universiteit (4 %). Slechts een minderheid was tewerkgesteld in de traditionele juridische sektor : (47 %) onderverdeeld in : magistraten (12 %, advocaten (27 %), notarissen (8 %). Volgens de bestaande prognoses zal het aandeel van de traditionele beroepen binnen de groepering der juristen nog verder afnemen. Dit proces van "minorisatie" doet een aantal vragen rijzen. Zijn de rechtsstudies aan de universiteiten niet te veel afgestemd op de voorbereiding tot de klassieke juridische beroepen ? Wanneer over recht en juristen gehandeld wordt, wordt er wellicht te weinig aandacht gewijd aan degenen die werkzaam zijn "in partibus barbarorum". De bedrijfsjurist wordt als dusdanig niet erkend. De balies aarzelen een dialoog met hem aan te gaan, wellicht uit vrees hun monopolie van pleidooi te verliezen. Is het niet hoog tijd dat deze noodzakelijke dialoog tot stand komt ?

De "Belgische Vereniging van bedrijfsjuristen" kan hierbij een nuttige rol spelen⁶. Is het verder niet aangewezen de bedrijfsjuristen een specifiek (wettelijk) statuut toe te kennen, waarbij b.v. deontologie en mogelijk beroepsgeheim geregeld worden ? Is het een utopie te menen dat een advokaat, indien voorzien wordt in de nodige deontologische waarborgen, tegelijkertijd part-time bedrijfsjurist zou zijn ? Soortgelijke vragen rijzen ook in verband met "organisatie"- en "overheidsjuristen".

Sociale vervreemding

De traditionele juridische beroepen vormen dus binnen de groepering der juridisch afgestudeerden een numerieke minderheid. Het gevaar dreigt echter dat zij ook sociaal marginaal worden, m.a.w. dat zij aan de rand van de maatschappelijke belangstelling verwijlen. In het maatschappelijk gebeuren vervullen zij dan een bijkomstige rol, die weinig gewaardeerd wordt. Sociaal bewogenen gaan eraan voorbij.

Normalerwijze zouden wij nu evenveel aandacht moeten besteden aan de gerechtelijke organisatie, de advocatuur en het notariaat. De mij toegewezen tijd dwingt mij tot een radikale beperking van het voorwerp van mijn uiteenzetting. Noodgedwongen zal zij alleen handelen over de gerechtelijke organisatie.

Mag ik er u op wijzen dat ik mij als socioloog tot u zal richten. Eventuele kritiek wordt uitgebracht op bepaalde aspecten van de organisatiestructuur en niet op individuen en positiebekleders. In de mate dat bepaalde op- of aanmerkingen kritisch lijken, willen wij benadrukken dat zij opbouwend bedoeld zijn.

Deze voorafgaande opmerking lijkt mij noodzakelijk. Wanneer niet-sociologen naar een socioloog luisteren worden structurele bemerkingen persoonlijk geduid, daar men veelal individueel en concreet denkt, wat de socioloog probeert te overstijgen.

Over de sociale "vervreemding" van het gerechtelijk systeem werd reeds herhaaldelijk gehandeld. In een recente publikatie geeft professor Storme een overzicht van de verwijten die men het gerechtelijk systeem toestuur⁷. Het gerecht werkt traag, lijkt ondoorzichtig ; men spreekt van klassejustitie en anti-sociale rechtspraak. Men vraagt zich af of de doelstellingen van het gerecht en de gebruikte technieken wel sociaal aangepast zijn. Is deze grieventrommel slechts kwerulantie ? In welke mate zijn deze klachten feitelijk gegrond ? Enig sociologisch onderzoek zou hier wel verheldering kunnen brengen.

Wij zullen ons echter beperken tot twee aspecten. De sociale vervreemding van de gerechtelijke organisatie wordt vooreerst veroorzaakt door en komt tot uitdrukking in het *gesloten juridisch denkklimaat*. Met gesloten juridisch denkklimaat bedoelen wij de onverschilligheid en zelfs de verweerhouding t.a.v. de gedragswetenschappen. Vanuit het "systeem" alsdusdanig, individuen niet te na gesproken, heeft men geen nood om de werking van het systeem na te gaan. Men is niet geïnteresseerd voor het feitelijk functioneren van het gerechtelijk systeem in de sociale werkelijkheid. Men vergenoegt zich met veronderstellingen en opvattingen over het functioneren. Van binnenuit komt het niet tot initiatieven. Wanneer men van buitenuit wetenschappelijke belangstelling gaat tonen voor de werking van het systeem, dan zou men naïef zijn te veronderstellen dat dit dienstaanbod met vreugde en geïnteresseerdheid wordt onthaald. Vindt men de gepaste deur, wat voor een buitenstaander een probleem kan zijn, dan wordt men soms hoffelijk niet ontvangen of soms zonder meer niet ontvangen. Op grond van theoretische en praktische argumenten zal de mogelijkheid tot medewerking worden afgewezen. Men zal de noodzaak niet aanvoelen overleg te plegen om naar oplossingen te zoeken voor de reële moeilijkheden die niet onderschat mogen worden.

Dergelijke houding van het systeem kan verwondering wekken, daar uit de dagelijkse ervaring blijkt dat talrijke leden binnen het systeem de werkelijkheid vrijmoedig onder ogen willen zien. Dergelijke houding van het systeem belet niet alleen de ontwikkeling van

⁶ Belgische Vereniging van bedrijfsjuristen, v.z.w. Maatschappelijke zetel : Nijverheidstraat 52, 1040, Brussel.

⁷ M. STORME, *De achterkant van het gerecht*, R.W., 37^e jaargang, n° 9, 449-462.

de gedragswetenschappen, wat voor ongeïnteresseerden geen drama is, maar vermindert de noodzakelijke aanpassing van het systeem.

Wil men b.v. familierechtbanken inrichten, dan moet men vooreerst toch een globaal inzicht hebben in de activiteiten van de verschillende rechtsinstanties die zich met familierechtelijke aangelegenheden bezig houden. Zo is het van het hoogste belang te weten welke familierechtelijke problemen voorkomen en in welke frekwentie. Niet onbelangrijk lijkt ook de vraag naar het waarom.

Tenslotte dient men zich af te vragen in welke mate een juridische oplossing een reële oplossing betekent voor het gestelde probleem.

De gerechtelijke organisatie wordt niet alleen bedreigd door een gesloten juridisch denken maar ook door haar *statische en traditionele organisatievorm*.

Traditioneel zijn de organisaties vertikaal opgebouwd waarbij de macht onder de leden ongelijk verdeeld is. Er is een onder- en bovenschikking van de leden op zodanige wijze dat de hoger geplaatsten meer macht hebben dan alle lager geplaatsten. Alleen de hogere kan de lager geplaatste ter verantwoording roepen. Dergelijke organisatievorm kwam en komt ook in de bedrijfssfeer, de overheidssfeer, de non-profit-sector en de kerk voor. Voor het ogenblik doet zich een ontvertikalisering in de organisatie voor. Men gaat meer naar een entente-organisatievorm over⁸.

Tegenover ontvertikalisering kan men wereldbeschouwelijk een verschillende houding aannemen. De verminderde bereidheid tot blind gehoorzamen kan men zien als de afbraak van een eigenschap die vroeger de mens sierde, of als ontwikkeling naar zelfstandigheid. Een meer horizontale organisatie wordt soms als een existentiële keuze beleefd: dwang in openlijke en in verborgen vormen wordt afgewezen omdat hij met de menselijke waardigheid botst.

Nochtans kunnen duidelijke en sterke machtsverschillen wel een gevoel van geborgenheid geven aan de leden van de organisatie terwijl de integratie van het geheel erdoor kan versterkt worden. Treedt dan bij ontvertikalisering geen angst voor desintegratie op?

In zoverre ontvertikalisering slechts betekent: een wegvallen van organisatiemiddelen, moet daarmee inderdaad rekening worden gehouden. Om de angst en de desintegratie te voorkomen zal dan ook naar nieuwe organisatiemiddelen met een horizontaal karakter, d.i. minder berustend op machtsverschillen, moeten gezocht worden.

Waar men horizontaal organiseren wil, staat men dus voor de opgave zonder (teveel) machtsongelijkheid toch de veiligheid der leden en de integratie van het geheel te verkrijgen. Een doelmatig functioneren van een dergelijk meer horizontaal systeem behoort een uitdaging aan de vindingrijkheid te zijn: een meer

horizontale organisatie moet evenzeer worden uitgedacht als de vertikale. Entente-struktuur, die ieders zelfstandigheid eerbiedigt en iedereen betreft bij de besluitvorming beantwoordt aan het nuttig waardebesef.

Entente-struktuur is daarenboven onder verschillende opzichten doelmatiger dan lijnorganisatie. Doelmatiger, omdat zij meer in overeenstemming is met de bestaande verhoudingen, die in een lijnorganisatie niet te formaliseren zijn. Doelmatiger omdat een optimale gegevensuitwisseling binnen deze organisatie kan plaats vinden, hetgeen door het schema der lijnorganisatie niet geboden wordt.

Doelmatiger tenslotte, omdat de beïnvloeding tot adequaat gedrag door participatie effectiever is dan door bevel. De traditionele organisatievorm vertoont niet alleen een uitgesproken lijn karakter (hiërarchisch), maar zij legt ook de nadruk op een statische taakverdeling die berust op anciënniteit. Hedendaagse organisatie wil meer steunen op een soepele taakverdeling, waarbij de taken tijdelijk worden toebedeeld op basis van interesse en bekwaamheid. Alle leden worden bij de taakbedeling betrokken. Sclerose wordt vermeden door rotatie.

Dergelijke tendensen kunnen geen enkele organisatie onberoerd laten, ook niet de gerechtelijke.

Indien men nu aan een socioloog vraagt hoe deze tendensen in de gerechtelijke organisatie dienen verwerkt te worden dan zal hij eerst aandacht opbrengen voor de eigenheid van het juridisch systeem.

In de mate waarin b.v. de hiërarchische struktuur in het gerechtelijk systeem beantwoordt aan de grondopties van onze democratische rechtsstaat, moet zij gehandhaafd blijven. Maar in de konkrete gestaltegeving van de organisatie en de konkrete werking moet onderzocht worden:

- hoe men kan ontvertikaliseren,
- hoe men de rol van de anciënniteit kan beperken,
- hoe men de taakverdeling soepeler kan maken,
- hoe men de beleidsvoering meer participatief kan laten verlopen.

Indien alle belanghebbenden bij de hervorming worden betrokken en indien men de nodige verbeelding kan opbrengen, zal de aanpassing slagen. De noodzakelijke eenheid zal niet alleen gevrijwaard worden maar hechter groepsgedragen worden. De doelmatigheid zal er bij winnen, daar zij niet alleen zal berusten op geformaliseerde schema's maar op meer organische werkelijkheden.

Geschiedt de omvorming niet dan wordt het systeem door inwendige sclerose bedreigd en geraakt het maatschappelijk geïsoleerd wegens zijn wereldvreemdheid. Erger nog, op lange termijn kan het de kwaliteit van het gerechtelijk personeel in gevaar brengen.

In zijn zeer interessant betoog op het colloquium, dat op 9 en 10 november 1973 gewijd werd aan de taak en de opleiding van de magistratuur, spreekt Procureur-Generaal Matthijs zijn verontrusting uit

⁸ W.H. GROFFEN, *Horizontaal Organiseren*, Alphen aan de Rijn, 1970.

over het feit dat heden ten dage de jonge afgestudeerden afgeschrikt worden door de rechtspraktijk in het gerechtsgebouw⁹.

"Bij sommigen, zegt Procureur-Generaal Matthijs, gaat dit gevoel gepaard met een gebrek aan wilskracht, ja zelfs met een zekere gemakzucht. Zij deinzen dan ook soms terug voor elke ernstige inspanning en grijpen vrij snel naar betrekkingen, waar ze zonder te hard te moeten presteren, rap de nodige geldmiddelen kunnen verkrijgen".

⁹ J. MATTHIJS, *Opleiding van de magistratuur in België en Frankrijk*, T.P.R., 10^e jaargang, n° 2, 1973, 399.

Is het wel alleen gemakzucht die de jongeren weerhoudt in het gerechtsgebouw te komen werken?

Wellicht is dit voor sommigen waar. Maar ik vrees dat de meest creatieve jongeren o.a. afgeschrikt worden door de organisatievorm van de gerechtelijke organisatie. Bij deze creatieve jongeren vindt men noch geldzucht, noch gemakzucht. Wel vragen zij ingeschakeld te worden in een systeem op een wijze die de hedendaagse verworvenheden respecteert. Voor hen zijn democratisch beheer, collegialiteit, eerbied voor zelfstandigheid en gemeenschapszin, voorwaarden voor zelfontplooiing. Zij zullen voor gezag en anciënniteit de nodige eerbied opbrengen op voorwaarde dat deze zich weten te legitimeren.

OPENINGSTOESPRAAK VAN PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR

Voorzitter van de Vlaamse Juristenvereniging

Zeer aanzienlijke vergadering,

Het is voor mij een bijzondere eer en een groot genoegen dit 26e Vlaams wetenschappelijk Rechtscongres, ingericht door de Vlaamse Juristenvereniging, voor geopend te mogen verklaren.

Ik dank ten eerste al de aanwezigen omdat zij zo talrijk onze oproep hebben willen beantwoorden en het bijwonen van deze vergadering hebben verkozen boven een tocht in de vrije natuur op deze heerlijke lentedag. Mijn dank gaat in de eerste plaats naar de vele hoogwaardigheidsbekleders, hoogleraren, hoge magistraten en stafhouders van meerdere balies die deze vergadering wel met hunne aanwezigheid willen vereren. Ze zijn te talrijk opdat ik hen allen persoonlijk zou kunnen vermelden.

Mijn dank gaat bijzonder naar Prof. Marcel Storme, die wel het voorzitterschap van dit congres heeft willen aanvaarden en die, met zijn medewerkers, – waarbij ik de plaatselijke secretaris Mr. Van Parijs jr. niet mag vergeten, – gezorgd heeft, zoals wij dit van hem gewoon zijn, voor een feilloze organisatie. Veel dank zijn wij ook verschuldigd aan de reeks preadviseurs, die voor de 4 secties van het congres belangrijke preadviezen hebben willen schrijven en die de krachtprestatie hebben verwezenlijkt dat al deze preadviezen tijdig werden ingezonden en dat ze reeds een maand vóór onze bijeenkomst konden worden gepubliceerd. Dank ook aan het bestuur van de Vlaamse Juristenvereniging en vooral aan haar secretaris-generaal Prof. Van Baarle en haar penningmeester notaris Beyers die zich zozeer hebben ingespannen om de wagon in goede voorwaarden op de sporen te plaatsen.

Geachte vergadering, in de laatste tijd worden de juristen in dit land werkelijk overstelpt met program-

ma's van congressen, wetenschappelijke bijeenkomsten, werkvergaderingen, studiedagen, colloquia of hoe men ze ook noemen wil, die voor doel hebben bepaalde domeinen van het recht uit te diepen en van gedachten te wisselen over actuele en belangrijke vraagstukken op het steeds breder wordend terrein van de rechtswetenschap. Afgezien van de internationale samenkomsten van juristen, die over heel de wereld de stand van de grote rechtsproblemen onderzoeken en de taak van de juristen uitstippelen, worden deze colloquia in ons land ingericht door de universiteiten, door beroepsverenigingen van magistraten, advocaten, notarissen en ambtenaren, door kringen van hoogstudenten en door allerhande economische en sociale instellingen. Wij verheugen ons daarin ten eerste, wij zien er het bewijs in van een intense belangstelling voor de wetenschappelijke studie van het recht, en wij zijn gelukkig te kunnen vaststellen hoe onze Vlaamse juristen in deze wetenschappelijke activiteit een aanzienlijke rol vervullen en hoe het Vlaams rechtsleven daardoor steeds op een hoger peil komt.

Doch nu wordt ons gevraagd, wanneer er zoveel gelegenheden geboden worden om op alle gebieden van het recht van gedachten te wisselen, is het dan nog wel nodig verder Vlaamse rechtscongressen in te richten, die noodzakelijkerwijze meer algemeen blijven en niet de diepgang kunnen hebben van zeer gespecialiseerde studievergaderingen.

Ik zou daarop met enkele woorden willen antwoorden om niet enkel de wenselijkheid maar de noodzakelijkheid van ons Vlaams rechtscongres te verantwoorden.

Door dit congres in te richten huldigen wij in de eerste plaats een *traditie*. Wij mogen inderdaad nooit vergeten welke de betekenis geweest is van de Vlaamse

rechtscongressen in de evolutie van de Vlaamse beweging. De jongere juristen in onze provinciën, die hun volledige wetenschappelijke ontwikkeling ontvingen in hun moedertaal, die gevormd werden door een van onze vier Vlaamse rechtsfaculteiten, die zich kunnen voeden aan een uitgebreide Vlaamse wetenschappelijke literatuur, aan een hoogstaande Nederlandstalige rechtspraak, die een brede reeks Vlaamse juridische tijdschriften ter hunner beschikking hebben, kunnen zich de toestand niet meer voorstellen zoals die was nog geen veertig jaar geleden.

Toen bestond er niets. Geen hoger onderwijs in het Nederlands, geen rechtsliteratuur, geen Vlaamse jurisprudentie, geen Nederlandstalige tijdschriften. De rechtsbedeling geschiedde haast volledig in het Frans en door de hoogste autoriteiten werd plechtig verkondigd dat de Nederlandse taal niet geschikt was voor de beoefening van de wetenschap.

Dat daartegen een heftige strijd gevoerd werd, is U allen goed bekend. Dat er hard gezwoegd is en onverdroten gevochten werd om de toestand die wij vandaag kennen te veroveren, hoef ik U niet te zeggen. Doch er mag niet vergeten worden welke rol hierbij vervuld werd door de Bond der Vlaamse rechtsgeleerden, waarvan de Vlaamse Juristenvereniging thans de voortzetting is. Om te bewijzen dat het Nederlands uitstekend geschikt was voor de beoefening van de rechtswetenschap werd in het jaar 1900, door deze Bond, te Antwerpen het eerste Vlaams rechtskundig congres ingericht waarop een keur van Vlaamse juristen een uitvoerige reeks studiën voorbracht, die waren als een eerste oogst, die zich in de volgende jaren steeds zou uitbreiden. Telkens waren de Vlaamse rechtskundige congressen mijlpalen in de opgang van het Vlaams rechtsleven. Zij zijn geweest als de stormram waarmee de poorten, die aan het Vlaams rechtsleven toegang weigerden, werden ingebeukt. Die rol van de Vlaamse congressen moeten wij piëteitvol gedenken, de traditie van drie kwart eeuw moeten wij voortzetten en elk nieuw congres moet ons een gelegenheid zijn om te getuigen dat de Vlaamse Juristenvereniging leeft en werkt in de geest van haar stichters, dat zij als hoogste doel stelt de bevordering van de Vlaamse rechtscultuur, dat zij een Vlaamse drukingsgroep blijft die niet alleen angstvallig zal waken over hetgeen tot stand kwam, doch die er zal voor zorgen dat op alle gebied de beoefening van het recht in Vlaanderen in de Nederlandse taal steeds tot een hoger peil zal opgedreven worden.

Naast dit traditioneel motief, dat op zichzelf voorzeker voldoende zou zijn, is er nog een ander dat we in verband met ons Congres niet uit het oog mogen verliezen. Het is van het hoogste belang dat al de leden van de grote juridische familie, hoe verschillend hun respectievelijke taken ook mogen zijn, zich zouden verenigd voelen door een sterke band, door het bewustzijn dat zij allen streven naar een zelfde doel,

dat zij, van de hoogste magistraat tot de jongste stagiair, vrienden zouden zijn, die in broederlijke genegenheid gemeenschappelijk bouwen aan een toekomst die beheerst zal zijn door het recht. Daartoe biedt de Vlaamse Juristenvereniging hun een niet genoeg te waarderen gelegenheid en zijn onze congressen als de gist die deze saamhorigheid zal doen rijzen.

Er is echter ook nog een derde motief om ons Congres te verantwoorden. Wij mogen de wetenschappelijke betekenis ervan niet onderschatten.

De vele studiedagen en colloquia die door zo talrijke groeperingen worden ingericht, hoe hoogst nuttig en noodzakelijk ook, zijn meestal uiterst gespecialiseerd. Bepaalde problemen worden in alle details onderzocht in het licht van wetgeving en jurisprudentie door strenge specialisten.

Nu lijkt het mij wel onontbeerlijk dat de Vlaamse juristen zich, naast de gespecialiseerde studie, ook zouden bezinnen over bepaalde vraagstukken die het kader van de enge specialisatie te buiten gaan en die de belangstelling van *alle* juristen gaande maken.

Dit is vooral nodig in deze tijd, waarin wij in het maatschappelijk leven een omwenteling meemaken, waarvan men in de geschiedenis geen voorbeeld zou vinden, een omwenteling die, door het meeleven van de dagelijkse evolutie, niet steeds voldoende tot het besef van de jurist doordringt.

Waar we van de ene kant een materiële welvaart zien in steeds stijgende lijn ontwikkelen, moeten wij van de andere kant vaststellen dat geestelijk fanatisme, zelfs heden ten dage, aanleiding kan worden tot een werkelijke godsdienstoorlog zoals in het ongelukkige Ierland. Die omwenteling in de geesten en in de economische omstandigheden, doet zich ook voor in ons land, gelukkig in vreedzame en democratische vormen, maar zij doet zich op intense wijze gevoelen op alle gebieden van het recht.

Zij doet zich voor in het *staatsrecht*, waar het beginsel der souvereiniteit wordt prijsgegeven, waar bevoegdheid verleend wordt aan supranationale instanties, waar het principe van de unitaire staat als overwonnen beschouwd wordt en met pijnlijke vlijt een regionale organisatie wordt gezocht, waarvan de verwezenlijking nog maar op zeer vage en onduidelijke wijze wordt uitgestippeld.

Zij doet zich voor in het *burgerlijk recht*, waar vele eeuwenoude begrippen worden uitgehold om plaats te maken voor nieuwe normen.

Zij doet zich voor in het *handelsrecht*, waar de nieuwe economische verhoudingen en stelregels vele vast verankerde begrippen hebben losgeslagen en waar geijverd wordt om in steeds breder kring volstrekt nieuwe regelingen te ontwikkelen.

Zij doet zich voor in het *strafrecht*, waar aan de ene kant meer en meer getwijfeld wordt aan de zin van de straf en waar wij, aan de andere kant, dagelijks

geconfronteerd worden met een misdadigheid die steeds zwaardere vormen aanneemt: hold-ups, bom-aanslagen, kaping van vliegtuigen en de afschuwelijke praktijken der gijzeling van onschuldige slachtoffers, het weze uit roofzucht of uit politiek terrorisme. Dit alles zonder gewag te maken van de revolutionaire wijzigingen die zich voordoen op het gebied van het sociaal recht, het fiscaal recht, de intellectuele rechten en van nog veel andere sectoren.

Dat deze geweldige revolutie op zoveel gebieden op de juristen een diepe invloed moest uitoefenen lag voor de hand en enigszins onbeholpen zoekt de jurist zijn weg en vraagt hij zich af welke zijn taak zal zijn in de maatschappij van morgen. Dit is een vraag die alle juristen aanbelangt en die we daarom hebben gekozen als onderwerp voor het congres van vandaag.

Veel wordt er gezocht en voorgesteld, veel van het gevestigde tracht men neer te halen om het door allerlei improvisaties te vervangen.

Wanneer in ons land de magistratuur nog een stevig blok blijft vormen, leggen sommigen toch grote belangstelling aan de dag voor het verleidelijk geachte voorbeeld van Frankrijk, waar vele, vooral jonge magistraten afgedaald zijn van hun hoge zetel om, als werklieden of bedienden, syndicaten te vormen, die zich vooral bekommeren om looneisen en minder werkuren en die menen dat een belangrijk gedeelte van hun taak er moet in bestaan op spectaculaire wijze voldoening te geven aan de publieke nieuwsgierigheid.

In de advocatuur komt de contestataire geest die vele jongeren bezielt op drastische wijze tot uiting. De eeuwenoude hoge deugden van het nobile officium worden verguisd; het idealisme en de opoffe-

ringsgeest maken plaats voor een driftige zucht naar onmiddellijk gewin; de glorieuse onafhankelijkheid van de advocaat tegenover de magistratuur en alle gevestigde machten wordt vervangen door een eng politiek engagement en de serene verhevenheid van de objectieve bezinning vervalt tot het geknoei van de wetswinkels.

De notarissen, niet enkel opstellers van de akten in een onberispelijke vorm, doch ook raadgevers van de belanghebbenden en eerste-rechters van eventuele betwistingen, zien hun eeuwenoud beroep bedreigd door hen die hun ambt zouden willen vervangen door een administratieve bureaucratie.

En men zou kunnen voortgaan met op zoveel andere gebieden de vraag te stellen: welke is de toekomst van de jurist? Welke zal zijn taak zijn in de maatschappij van morgen? Daarop het antwoord te vernemen van een Congres van juristen, waarin alle sectoren van de rechtswereld vertegenwoordigd zijn, zal voorzeker grote belangstelling wekken en een belangrijke invloed uitoefenen. Het inrichten van dit Congres is ook daarom volkomen verantwoord.

Ik weet niet hoe de resoluties zullen luiden die zullen gedistilleerd worden uit de besprekingen van de preadviezen in de secties, maar ik wens deze toespraak te besluiten met de hoop uit te spreken dat, welke ook deze resoluties mogen zijn, de leden van de Vlaamse Juristenvereniging nooit de woorden zullen vergeten die eens gesproken werden door Prof. Meijers, dat de jurist, zelfs met grootst mogelijke technische vaardigheid, steeds een erbarmelijk stielman zal blijven, wanneer hij niet in zich iets voelt branden van de vlam der eeuwige gerechtigheid. Ik wens van harte dat uw werkzaamheden deze geest mogen ademen.

REDE VAN PROF. DR. MARCEL STORME

Voorzitter van het Congres

Mijnheer de Voorzitter,
Hooggeachte Vergadering,

Zeven jaar geleden, op 15 april 1967, mocht ik als congresvoorzitter het eerste naoorlogs congres van de Vlaamse Juristenvereniging inleiden en voorzitten. Het was meteen, zo men de vanzelfsprekende verbinding legt tussen de Vlaamse Juristenvereniging en de vooroorlogse Bond der Vlaamse Rechtsgeleerden, het XXIIste congres van Vlaamse juristen.

Vandaag zijn we na een toer over de andere Vlaamse Universiteiten Leuven, Antwerpen en Brussel teruggekeerd naar Gent en geniet ik opnieuw het uitzonderlijk voorrecht dit congres te mogen voorzitten, midden de zeer ruime belangstelling die het terecht verdient.

Het ware een verleidelijke onderneming eens een grondige en tevens kritische studie te maken van de betekenis van deze congressen zowel voor de opgang en voltooiing van de Vlaamse beweging als voor de vernederlandsing van het gerecht en, last but not least, voor de opbloei van een volwaardige Nederlandstalige rechtswetenschap in dit land. Ik durf de hoop uitspreken dat, na de vele deelstudies die onze verenigingsvoorzitter, Professor Victor, hieraan heeft gewijd, een jonge Vlaamse navorser dit historisch werk eens ter hand zou mogen nemen.

Dat het XXVIe Congres opnieuw te Gent mag plaats vinden, vervult al diegenen die de eerste Vlaamse hogeschool hebben weten tot stand komen, met oprechte trots. Mijn dank gaat dan ook in uw aller naam naar de academische overheid van deze Rijk-

universiteit voor de geboden gastvrijheid alsook voor de belangrijke financiële tegemoetkoming. Ik moge decaan Delva verzoeken bij deze overheid de tolk van onze dankbaarheid te willen zijn.

Hooggeachte Vergadering,

Al wie nader toekijkt op de ontwikkeling van onze Vlaamse Juristenvereniging en op de inhoud van de op elkaar volgende congressen, zal moeten erkennen dat er een merkwaardige accentverschuiving waar te nemen valt.

Grof geschetst mag men zeggen dat de Vlaamse juristen zich van bij de aanvang hoofdzakelijk hebben bekommerd om de rechtmatige verovering van een volwaardige plaats voor de Vlamingen bij de rechtsbedeling in dit land. Daarom waren de meeste vooroorlogse congressen aan het thema van de vernederlandsing gewijd.

Zelfs in 1969 – hopelijk de laatste maal – heeft onze Vereniging nog aandacht besteed meer bepaald aan het probleem van de taaltoestanden in het Hof van Cassatie, waarbij mocht uitgegaan worden van de zekerheid dat hiermede de geleidelijke vernederlandsing haar eindvoltooiing had bereikt.

Nadien werd deze vernederlandsing een rustig verworven bezit en kon men energie vrijmaken voor een weloverwogen studie van allerhande juridische problemen, waarmede wij in onze samenleving geconfronteerd worden.

Doch onmiskenbaar staan wij vandaag als juristen, voor een nieuwe uitdaging: wij moeten ons eigen bestaan en het bestaan van ons rechtssysteem opnieuw gaan waarmaken.

Een jonge Vlaamse socioloog heeft voor enkele jaren de Belgische samenleving gekarakteriseerd als een artificieel evenwicht tussen drie reeksen tegengestelde krachten: Vlaams-Waals, gelovig-vrijzinnig en conservatief-progressief.

Waar de eerste tegenstelling uitgemond is in een harmonieus samengaan van nederlandstalige en fransstalige juristen in dit land, en waar de tweede tegenstelling in de wereld van de Vlaamse Juristen gelukkig nooit heeft bestaan, krijgt thans, mede in het licht van de contestatiebeweging, de derde tegenstelling de volle schijnwerper op zich gericht.

Met dezelfde maatschappelijke bewogenheid waarmede wij vroeger de vervlaamsing hebben veroverd, moeten wij thans aan een zelfkritiek over recht en juristenstand durven gaan doen, omdat deze zelfkritiek betekent dat wij de gebeurtenissen niet achterna hollen, maar als echte progressieve juristen ons eigen voortbestaan zelf "in Frage" durven stellen.

Het bestuur van uw vereniging heeft gemeend dat vandaag deze zelfkritiek aan de dagorde moest worden gesteld, omdat hieruit, zoals het thema van het

congres het aanduidt "de jurist in de maatschappij van morgen" zal herboren worden.

Goede raad is duur en de wetswinkels zijn een – weliswaar voorbijgaand – maar toch duidelijk fenomeen van de vele leemten die in de rechtshulp bestaan. Een "rechtsbedeling voor minbesteden" is daarom het thema dat in de eerste sectie onder voorzitterschap van stafhouder Ooms zal worden behandeld en waar de vier preadviseurs, Mrs Van den Heuvel, Michel, Wille en Kooyman toelichting zullen verschaffen.

De economie is op zoek naar recht en de Amerikaanse "lawfirms" – recentelijk zelfs een Nederlands advocatenbureau te Brussel – zijn op hun beurt een teken aan de wand dat het recht en onze advocatuur onvoldoende – evenmin als de economisch zwakken – de economisch sterken heeft weten terzijde te staan. Hoe moet het recht aan de economische behoeften worden aangepast en hoe kan de advocatuur op dit terrein aan een efficiënte dienstverlening doen, dat zijn vragen die in de tweede sectie onder voorzitterschap van Professor Van Gerven door de preadviseurs Professor De Vroede en Mr. De Bandt zullen worden behandeld.

Ook het monopolie van de notaris wordt aangevochten, o.m. door het feit dat akten in administratieve vorm van allerlei overheden uitgaan. Hoe de administratie én het notariaat tegenover deze evolutie staan, wordt behandeld in de derde sectie onder voorzitterschap van Professor Suetens. De preadviezen, die gecoördineerd werden door Professor Van Hoesenberghe, zullen uitgebracht worden door Inspecteur-generaal Michiels, de notarissen De Vroe en De Boungne, en de heer Boes.

Het zou vermetel zijn te beweren dat het strafrecht niet in de ban van het contestatiegezag zou geraakt zijn, wel integendeel. Zin en onzin van het strafrecht is een alom gestelde en nog niet voldoende beantwoorde vraag, waarop in de vierde sectie onder voorzitterschap van Professor D'Haenens door rechter Albers, Professor Hulsman en Mr. De Becker een proeve van antwoord zal worden gegeven.

In uw naam dank ik nu reeds de preadviseurs, die dank zij hun doorwrochte teksten, die tijdig konden gepubliceerd worden, een vruchtbaar debat in de secties mogelijk zullen maken. Onze dank gaat ook naar de voorzitters, die het voorbereidend werk hebben gecoördineerd en de debatten zullen leiden, alsmede naar de secretarissen die de debatten op de slotzitting zullen verslaan.

Tenslotte wens ik een bijzonder dankwoord te richten tot de congressecretaris, Mr. Luc Van Parys, zonder wiens toegewijde medewerking en gewaardeerd organisatietalent dit congres nooit mogelijk ware geweest.

Ik verleen hem thans nog het woord voor enkele praktische mededelingen.

ALGEMEEN VERSLAG OVER HET XXVIe VLAAMS RECHTSCONGRES

door mr. Magda CLAESEN

In zijn toespraak bij het besluiten van dit Congres zei prof. Ridder R. Victor, voorzitter van de Vlaamse Juristenvereniging: "Uit de geanimeerde discussies, in elk van de congressecties gehouden, bleken soms zeer uiteenlopende standpunten, soms zelfs een zeker antagonisme tussen ouderen en jeugd. Zo moet het zijn, want uit deze spanningsvelden groeit de vooruitgang".

Inderdaad was dit de zeer positieve indruk, die deze bijeenkomst te Gent eens te meer in de allerbeste traditie van de Vlaamse Rechtscongressen, naliet.

Gent behoeft geen krans meer: het verdiende reeds zijn sporen bij het organiseren van Congressen van de Vlaamse Juristenvereniging, en het verdiende de aanwezigheid van de vierhonderd juristen, die voor de Vereniging en de fiere Stede een zeer zonnige dag veil hadden, om zich te bezinnen over "De jurist in de maatschappij van morgen".

In zijn openingsrede verheugde prof. Ridder R. Victor zich erover een uitgelezen groep van prominenten uit juridische kringen te mogen begroeten, en sprak hij zijn oprechte dank uit aan prof. mr. M. Storme, congresvoorzitter, en aan zijn onvermoeibare secretaris, mr. L. Van Parijs, aan de talrijke preadviseurs, die hun belangwekkende teksten, basis der besprekingen, voor publikatie in het *Rechtskundig Weekblad* hadden bezorgd, aan voorzitters en secretarissen van de sectiebesprekingen, aan mr. K. Van Baarle, secretaris-generaal en notaris A. Beyer, penningmeester, en aan allen, die het congres hadden mogelijk gemaakt.

Ofschoon we overspoeld worden door colloquia, studiedagen en congressen allerhande, blijven de tweejaarlijkse bijeenkomsten van de Vlaamse Juristenvereniging om meerdere redenen hun waarde en zin behouden; een traditie van driekwart eeuw mag niet worden prijsgegeven; hoewel niet meerstrijdend op de voorpost voor vernederlandsing van het rechtsleven, wil de Vereniging een drukkingsgroep blijven, wakend over deze verovering, en strevend naar nog bestendig verhogen van het wetenschappelijk peil der nederlandstalige rechtsbeoefening. Bovendien groeide uit regelmatige contacten een vriendschap tussen zovelen, die in genegenheid bouwen aan de toekomst van het Recht.

Tenslotte bezint elk der Congressen zich opnieuw over de taak van de jurist in de huidige en evoluerende maatschappij. Deze maatschappij kent een steeds grotere welvaart, maar vaak ook groeiend geestelijk fanatisme. De hoge deugden van het *nobile officium* moeten desondanks te allen prijze in ere worden gehouden.

De voorzitter hoopt tenslotte dat de besprekingen niet alleen technisch feilloos zouden verlopen, maar bovenal beziel worden door wat de ware jurist van de vakman onderscheidt, en wat prof. Meijers noemde "de vlam van de eeuwige Gerechtigheid".

Prof. Storme achtte zich gelukkig andermaal een Congres van de Vlaamse Juristenvereniging voor te zitten. Een grondige en kritische studie zou aantonen dat deze Congressen een getrouwe weergave bieden van de geschiedenis der vernederlandsing van het gerecht en de opbloei van de rechtswetenschap in ons land.

Nu de tegenstelling conservatief-progressief in het centrum der belangstelling komt, is zelfkritiek onontbeerlijk. Hij wees erop hoe elk der congres thema's op specifieke gebieden van het recht aan deze noodzaak van onderzoek en zelfkritiek tegemoet komt. Prof. Storme dankte op zijn beurt de preadviseurs, sectie-voorzitters en -secretarissen en last but not

least mr. L. Van Parijs, congressecretaris, die tijd noch inspanningen spaarde om dit Congres niet alleen materieel mogelijk te maken, maar – zoals uit het verloop van heel de dag bleek – ook schitterend te doen slagen.

Ieder der aanwezigen vond hierna in één of meer der sectiebesprekingen de oplossing of althans een belangwekkende, verhelderende benadering van een rechtsthema, dat hem na aan het hart lag. In de sectie Privaatrecht werd onder de wijze leiding van de heer stafhouder E. Ooms, met de preadviseurs mrs. J. Van den Heuvel, G. Michel, B.A. Wille en E. Kooyman van – uiteenlopende! – gedachten gewisseld over "Rechtshulp aan minbedeelden", prof. W. Van Gerven presideerde de sectie, gewijd aan "De jurist in het spanningsveld van recht en economie", waar werd gediscussieerd op basis van preadviezen van prof. R. De Vroede en mr. J.P. De Bandt. In een derde groep werd "De notariële akte en de akte in administratieve vorm" onder voorzitterschap van prof. L.P. Suetens, na preadviezen van de heer inspecteur-generaal H. Michiels, notaris J. De Vroe, door M. Boes en notaris A. De Boungne, onder de loupe genomen, en "Nieuwe taken voor het strafrecht", waarover rapporten waren uitgebracht door de heer rechter H. Albers, prof. mr. L.H.C. Hulsman en mr. A. De Becker, werden besproken in de sectie Strafrecht, onder voorzitterschap van prof. J. D'Haenens.

Woorden en ideeën borrelden welig in elk van deze vergaderingen, bleven zelfs borrelen tijdens de lunch, en bleken zo welig en onuitputtelijk, dat in verscheidene secties de besprekingen niet door ware resoluties konden worden afgerond, maar leidden tot voorlopige conclusies, een aanwijzing wellicht voor de thema's van een volgend congres...

Tijdens de plenaire slotzitting stelde de congresvoorzitter de feestredenaar, prof. Jean Van Houtte voor, die de vergadering, als jurist en socioloog, zou onderhouden over "De plaats van de jurist in de komende samenleving", een uiterst boeiend thema in een tijd, die zelfkritiek en vraagstelling over het beroep aan de orde stelt.

De eminente spreker betoogde dat de jurist van de 19e eeuw een belangrijke rol speelde: hij hielp in de eerste eedleiders aan de opbouw van het staatsapparaat. In de 20e eeuw heeft de jurist in mindere mate deelgenomen aan de leiding van de samenleving. Tegelijkertijd zou een vermindering, als jurist en socioloog, zou onderhouden over "De totale studentenbevolking moeten vastgesteld worden.

Anderzijds zouden de toekomstmogelijkheden van de juristen niet verzekerd zijn, en zouden zich weldra spanningen voordoen op de arbeidsmarkt.

Prof. Van Houtte wees op verscheidene middelen, die het de jurist zouden mogelijk maken zijn beroep te herwaarder en aan te passen aan de nieuwe sociale en economische verhoudingen. De traditionele statische organisatievorm van het gerechtelijk systeem kan niet zonder meer gehandhaafd blijven: de verticale, cultureel gebonden hiërarchie kan volgens spreker worden vervangen door een meer "horizontaal systeem", waarbij de taakverdeling niet langer statisch gebeurt, vaak gebaseerd op anciënniteit, maar dynamisch en soepel verloopt, op basis van interesse en bekwaamheid van elk der leden binnen het systeem, en waarbij de beleidsvoering meer participatief geschiedt, met gemeenschapszin en collegialiteit.

Worden deze doelstellingen werkelijkheid, dan zal, zo meent prof. Van Houtte, de aanpassing van het gerechtelijk

systeem aan de huidige sociale en economische situatie slagen, zullen opnieuw sociaal-bewogen jongeren door de "traditionele" juridische beroepen worden aangetrokken, en zal de kwaliteit van het gerechtelijk personeel gewaarborgd blijven.

De volledige tekst van deze uiterst actuele en originele rede is in tegenwoordig nummer gepubliceerd.

Nadat prof. Van Houtte aldus aan de discussiethema's van deze congresdag nog een belangrijke materie tot bezinning had toegevoegd, werden door de secretarissen van elk der vier secties de resoluties en besluiten meegedeeld, waartoe de besprekingen hadden geleid.

De tekst hiervan vinden onze lezers hierna.

Tot slot werd nog aan de vergadering de bezorgdheid medegedeeld van het bestuur der Vlaamse Juristenvereniging betreffende de geruchten die in omloop zijn aangaande de toekomstige aanduiding van de leiders der Nationale Orde van Advocaten, waarbij zou worden afgeweken van de imperatieve bepaling van art. 505 van het Gerechtelijk Wetboek.

Met eenparigheid van stemmen werd desaangaande de volgende motie aanvaard :

De Vlaamse Juristenvereniging,

Naar aanleiding van de bedoelingen die tot uiting kwamen in bepaalde groepen van de Nationale Orde van Advocaten, de afwisseling tussen een Nederlands-

talige en een Franstalige deken en vice-deken te vervangen door en afwisseling Vlaming-Brusselaar-Waal,

Wijst er op dat art. 505 van het Gerechtelijk Wetboek uitdrukkelijk het evenwicht voorschrijft tussen de twee taalgroepen, de Nederlandstalige en de Franstalige, en dat een drieledige regeling, waardoor een afzonderlijke beurt zou toekomen aan de Brusselse Balie, ten stelligste door de wettelijke tekst is uitgesloten ;

Verzet zich dan ook met klem tegen elke, - zelfs tijdelijke -, afwijking van de regel dat, bij uitsluiting van elke andere oplossing, enkel afwisselend een Nederlandstalige en een Franstalige als deken en vice-deken van de Nationale Orde dienen aangesteld.

Met woorden van vreugde en dank om het welslagen van deze studiedag besloot een terecht fiere en gelukkige voorzitter van de Vlaamse Juristenvereniging dit Congres.

Tenslotte werd, tot in een fluwelen zomernacht toe, met veel overgave de wens van de voorzitter in vervulling gebracht dat deze traditionele uren van bezinning een feest zouden mogen betekenen voor de geest, maar ook voor het hart.

VERSLAGEN OVER DE WERKZAAMHEDEN DER SECTIES EN RESOLUTIES

Sectie 1. — PRIVAATRECHT RECHTSHULP AAN MINBEDEELDEN

Voorzitter : mr. E. Ooms - Verslaggever : mr. H. Sebreghs

Uit de debatten in de sectie privaatrecht bleek dat iedereen het er mee eens was dat de huidige werking van het Bureau voor Consultatie en Verdediging zou dienen uitgebreid te worden in de zin van meer consultatiemogelijkheden én consultatiemogelijkheden op meerdere plaatsen, ook buiten het gerechtsgebouw. Tevens bleek dat een bezoldiging van de advocaat, aangesteld Pro-Deo, zich opdringt. Het gaat niet op dat de wetgever in wetteksten de verplichting inschrijft dat bepaalde personen bij bepaalde procedures moeten bijgestaan worden door een advocaat, maar anderzijds geen bezoldiging voorziet voor die advocaat. Op de vraag : "Wie is de minbedeelde ?", kwam geen klaar antwoord, tenzij dat de advocaat Pro-Deo blijkbaar alleszins tot die categorie behoort wat betreft bepaalde aspecten.

Die vaststellingen werden in een resolutie verwoord en door de vergadering met eenparigheid van stemmen bekrachtigd : "De Vlaamse Juristenvereniging drukt de wens uit dat voor de toepassing van de rechtsbijstand aan on- en minvermogenenden in het kader van het Gerechtelijk Wetboek én voor de aanstellingen van ambtswege, de gepaste voorzieningen zouden worden getroffen om de materiële voorwaarden bij het verlenen van rechtsbijstand te verbeteren, o.a. door uitbreiding van de werking van het Bureau voor Consultatie en Verdediging en financiële staats tussenkomst voor de vergoeding van al diegenen die gerechtsbijstand verlenen".

Wat betreft het probleem van de *Rechtsbijstandsverzekering*

of de Bijzondere Tegenverzekering (B.T.V.) werd vastgesteld dat die *geen* oplossing biedt voor het probleem der minbedeelden. Gezien die verzekering echter een feit is dat onmogelijk kan genegeerd worden, werd de eis geformuleerd dat die verzekering moet voldoen aan bepaalde voorwaarden. Volgende motie werd dienaangaande met, op enkele stemmen na, eenparigheid, door de vergadering aanvaard :

"Alhoewel de Vlaamse Juristenvereniging meent dat de rechtsbijstandsverzekering niet de oplossing is van het probleem van de rechtshulp voor minbedeelden, is zij nochtans van oordeel dat de hiernavolgende beginselen zouden dienen geëerbiedigd te worden bij rechtsbijstandsverzekering :

1. gewaarborgde vrije keuze van advocaat voor de verzekerde ;

2. onafhankelijkheid van de advocaat in de behandeling van de zaak ;

3. verbod aan de verzekeraars door hun eigen diensten juridische bijstand te verlenen aan hun verzekerden".

Tenslotte werd vastgesteld dat het meer en meer noodzakelijk wordt dat bij het geven van rechtshulp er rekening wordt mee gehouden en dat men oog heeft voor de ganse mens, geplaatst in zijn milieu. Dienaangaande werd een resolutie aanvaard door de vergadering vooral op aandringen en met een grote meerderheid van de jongeren die deelnamen aan de werkzaamheden van de sectie privaatrecht. Die resolutie werd geformuleerd als volgt :

"De Vlaamse Juristenvereniging acht het wenselijk dat de Bureaus voor Consultatie en Verdediging sociaal-juridische consultatie en informatie inrichten ten behoeve van minbedeelden, gebeurlijk buiten het gerechtsgebouw".

Sectie 2. — ECONOMISCH RECHT

Voorzitter: prof. W. Van Gerven
Verslaggever: mr. J. Steenbergen

Aan de sectie economisch recht werden twee preadviezen ter bespreking voorgelegd.

Prof. Devroede wees er op in zijn preadvies over het Economisch recht in het spanningsveld van de dagelijkse behoeften en van de noodwendigheden op lange termijn, dat in dit spanningsveld, of omwille van deze spanning, een recht is gegroeid dat gekenmerkt wordt door talloze onnauwkeurigheden, overlappingsen, tegenstrijdigheden en een beleidsvrijheid voor de overheid is ontstaan waarbij de rechts-onderhorigen dikwijls onvoldoende beschermd blijven tegen een willekeurig ingrijpen.

Voor de bespreking werd besloten de vragen 1 en 4 samen te behandelen omdat beide vragen de wetgevende techniek betreffen.

Tijdens de bespreking bleek het niet wenselijk adviezen over wetgevingstechniek te beschouwen los van de vragen 3, over de nood aan beleidsvrijheid en 6, inzake de omschrijving van het begrip algemeen belang.

De overige vragen zouden wegens tijdgebrek niet worden behandeld.

In de bespreking werd vooral aandacht geschonken, aan de middelen om de door prof. Devroede vermelde onvolkomenheden te vermijden en de kloof te overbruggen die ontstaan is tussen de gerechtelijke praktijk en de wijze waarop het bedrijfsleven zoekt naar een oplossing voor geschillen alsook aan de noodzakelijkheid voor de wetgever snel regulerend in te grijpen bij gewijzigde economische toestanden.

De nood aan een beleidsvrijheid voor de overheid werd algemeen erkend, maar deze vrijheid vraagt volgens het oordeel van de vergadering als corollarium een efficiënte politieke en gerechtelijke controle.

Daarbij werden een precontentieuze periode, en het moment van een geschil onderscheiden.

De vergadering achtte een meer coherente wetgeving noodzakelijk, zowel inzake het economisch recht s.s. als het economisch delictenrecht, die uitgaat van duidelijke grondslagen, en de rechter criteria biedt voor een beoordeling a posteriori van de legaliteit van genomen besluiten.

Sommige leden stelden daarom voor elke tekst te onderwerpen aan het advies van de Raad voor Ec. Gesch., om te waken over de inhoudelijke coherentie der economische reglementering en van de Raad van State om te waken over de formulering van de voorgelegde teksten. Een afwijken van de adviezen van deze colleges zou zorgvuldig dienen gemotiveerd.

Anderen oordeelden dat deze procedure zou leiden tot een te grote vertraging in het wetgevend werk, en dat het te star hanteren van beoordelingscriteria bij het beoordelen van de inhoud van een reglementering, de beleidsvrijheid van de overheid al te zeer zou beperken.

De vergadering was nochtans van oordeel dat het begrip hoogdringendheid met voorzichtigheid moet worden gebruikt, en het misschien wenselijk is de behandeling van teksten door deze colleges te versnellen. Men oordeelde het wenselijk criteria op te stellen om een beoordelen van de hoogdringendheid te vergemakkelijken en van de overheid te eisen, een beroep op hoogdringendheid te motiveren.

Bij de behandeling van een geschil betreffende de rechten van particulieren dient de rechter dan over een tot de naleving van algemene rechtsbeginselen verruimd marginaal toetsingsrecht te beschikken.

Om een vlotte, oordeelkundige berechting van economische geschillen te bevorderen, onderzocht de vergadering tenslotte de vraag naar de wenselijkheid van een economische magistratuur. Zij meende hierop positief te kunnen

antwoorden. Zonder een duidelijke voorkeur voor een van de verneemde formules werd gesproken over:

— het uitbreiden van de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel tot alle economische rechtelijke materies en het economische delictenrecht, en een eventueel aanpassen van de samenstelling van dit college;

— het uitbreiden van de bevoegdheid van de Raad Ec. Gesch.;

— en vooral het inrichten van een economisch auditoraat waarbij vooral de verhouding van dit auditoraat tot het parket en de administratie werden onderzocht.

Mr. De Bandt ging de voorwaarden na voor een efficiënte dienstverlening aan het bedrijfsleven door de advocatuur.

Bij de bespreking werd ingegaan op de meegedeelde vraagpunten:

Inzake de eerste vraag, die het verlenen van een consultatiemonopolie betreft, wees een groot aantal leden van de vergadering er op dat, zolang de balie niet beantwoorden zou aan alle behoeften van juridische service van de rechts-onderhorigen, een consultatie-monopolie niet ter sprake kan komen.

Sommige leden oordeelden daarentegen dat advocaten thans bij de behandeling van geschillen voor een rechtbank de fouten moeten trachten te herstellen die door ondeskundigen en onverantwoorde consultants werden gemaakt.

Daarom werd de vraag gesteld of zonder een consultatiemonopolie toe te kennen aan de balie, niet zou worden overwogen een consultatie-monopolie toe te kennen aan juristen.

De vergadering onderzocht daarna vooral welke de redenen zijn om dewelke de balie niet aan alle behoeften zou voldoen, waarbij vooral gesproken werd over verouderde deontologische regels, en een gebrek aan specialisatie.

Inzake de tweede vraag, die de wenselijkheid van het opnemen van bedrijfsjuristen in de balie betrof, werd overwegend ontkennend geantwoord. De leden van de vergadering oordeelden dat de werkverdeling tussen de balie en de juridische diensten in ondernemingen zo verschillend is, dat weinig argumenten kunnen worden ontleend aan Duitse en Amerikaanse regelingen waar bedrijfsjuristen ingeschreven zijn aan de balie.

Inzake de derde vraag (vermelden van specialisatie) was de vergadering van oordeel dat tegen het vermelden van een specialisatie in zeer technische en individualiseerbare materies (fiscaal recht, sociaal recht), waaraan dikwijls bijzondere diploma's beantwoorden, weinig belangrijke bezwaren bestaan. Over de wenselijkheid van het vermelden van andere specialisaties, en vooral over het vaststellen van criteria om te bepalen wie zich specialist in een materie zou noemen, liepen de meningen uiteen.

Inzake de vierde vraag, naar het opsommen van verouderde beroepsregels, was de vergadering van oordeel dat reeds een belangrijke stap werd gezet door het toelaten van associaties, en werd er opgemerkt dat ook op andere punten hinderlijke beroepsregels werden afgeschaft waar nog behoefte blijft aan een verdere mentaliteitsevolutie die door de vermelde wijzigingen in de deontologie zeker zal worden gestimuleerd.

Sectie 3. — NOTARIEEL EN ADMINISTRATIEF RECHT

Voorzitter: prof. L.P. Suetens
Verslaggeefster: mevr. S. Swartenbroux-Vanderhaegen

De bespreking in de sectie notarieel en administratief recht splitste zich in twee delen. Een eerste deel behandelde — naar aanleiding van de twee eerste vraagpunten — het geldende recht of de toestand de lege lata; tijdens de namiddagzitting werden in een perspectief de lege ferenda, de vragen 3 tot en met 6 behandeld. Bij een onderzoek van de

huidige toestand stuitte men op een eerste grote problematiek, nl. in hoever de administratie de bevoegdheid heeft om authentieke administratieve akten te verlijden. Twee stellingen komen hier naar voren. Een eerste maximalistische opvatting verdedigt de stelling dat elke akte, opgesteld door een ambtenaar, in het kader van zijn functie en in de vereiste vorm, een authentieke akte is. De tweede minimalistische opvatting stelt daarentegen dat de ambtenaren hiertoe alleen bevoegd zijn indien hun deze bevoegdheid door de wet uitdrukkelijk wordt toegekend. Over deze twee opvattingen bestond uiteraard geen consensus bij de aanwezigen.

Tegen deze achtergrond werden vragen 1 en 2 behandeld. Indien men zich beperkt tot het afsluiten van aan- en verkoopakten, wordt aanvaard dat een duidelijk onderscheid bestaat tussen het sluiten van een akkoord, het *negotium*, en het opmaken van het burgerlijk bewijs of het verlijden van de akte, het *instrumentum*. De aankoop in der minne, zoals deze voorkomt in de onteigeningsprocedure bekleedt t.o.v. dit onderscheid een bijzondere plaats en moet daarom als een aparte juridische categorie worden beschouwd.

De authenticiteit van deze administratieve akte strekt zich uit tot de identificatie van de tegenpartij, alsook tot de vaststelling van de wilsuiting van deze tegenpartij in zover het bestuur de op een wet gesteunde bevoegdheid heeft om op authentieke wijze sommige akten te verlijden. Terloops wordt opgemerkt dat het probleem van de uitvoerbare kracht van de administratieve akte moet gezien worden in het licht van het huidige Gerechtelijk Wetboek. Dit wetboek verleent uitvoerbare kracht aan een aantal gerechtelijke akten en ook aan notariële akten. Het vermeldt echter de administratieve akte niet. Daarom zou men kunnen stellen dat bij gebreke aan enige vermelding daaromtrent en behoudens de uitzondering in afzonderlijke wetten voorzien, de administratieve akte deze uitvoerbaarheid mist.

De vragen 3 tot en met 5 werden en bloc door de vergadering behandeld en hun bespreking situeerde zich op het vlak de lege ferenda. Algemeen werd aanvaard dat in de praktijk geen opmerkingen of bezwaren kunnen geformuleerd worden aangaande de wijze waarop de aankoopcomité's hun taak vervullen, in casu hun administratieve akten verlijden. Zij zijn hiertoe door de wet bevoegd verklaard geworden en hun ambtenaren beschikken tevens over de nodige beroepservaring. Bovendien liggen de administratieve instructies die aan deze ambtenaren worden verstrekt, in de richting van de Ventôsewet en de verplichtingen die deze aan de notarissen oplegt.

Wanneer echter een zelfde bevoegdheid tot het verlijden van administratieve akten toegekend wordt aan gedecentraliseerde besturen, of zij nu territoriaal of functioneel gedecentraliseerd zijn, wordt het bezwaar groot dat de particulier die de tegenpartij is, onvoldoende wordt ingelicht en bijgestaan en dat onvoldoende beroepservaring aanwezig is bij de instrumenterende ambtenaren: gouverneur, bestuurders van gemeenten of intercommunales. Er bestaat een algemene consensus om te benadrukken dat deze particulier in de onderhandelingen met de overheid moet geholpen worden door een raadsman. Deze taak is er een die specifiek werd toevertrouwd aan de notaris, die daarvoor ook aansprakelijk kan gesteld worden. Weliswaar aanvaardden het Flandria-arrest en het Cassatie-arrest van 7 maart 1963 de aansprakelijkheid van de ambtenaar, deze aansprakelijkheid dekt echter niet hun taak als raadsman want deze taak werd hun niet toevertrouwd.

In de huidige evoluerende en complexe maatschappij kan echter de notaris als individu evenmin deze taak van raadsman nog langer naar behoren vervullen, en daarom werd in de sectievergadering gepleit voor de mogelijkheid van associaties van notarissen en eventuele uitbreiding van deze associaties tot advocaten, accountants en anderen.

Incidenteel werd daarbij ook gepleit voor een grotere openbaarheid van de instructies van de comités voor aankoop, waarbij echter meteen op het gevaar werd gewezen dat deze door de particulieren alsdan als minimumbasis bij het onderhandelen kunnen worden gehanteerd.

Tenslotte werd betreurd dat waar algemeen aanvaard werd dat de uitbreiding van de bevoegdheid voor het verlijden der akte tot de gedecentraliseerde besturen juridisch uit den boze is, in het paneel geen vertegenwoordigers van deze besturen werden opgenomen.

Sectie 4. — STRAFRECHT

Voorzitter : prof. J. D'haenens

Verslaggeefster : mevr. F. Thomas

De sectie Strafrecht had zich te bezinnen over de nieuwe taken van het strafrecht. Waar de heren Albers en De Becker de verwachtingen en mogelijkheden schetsten uitgaande van het bestaande systeem, stelde preadviseur prof. Hulsman dit systeem zelf in vraag. Tijdens de besprekingen van fundamentele vragen in betrekking met het systeem bleek algemene consensus te bestaan aangaande de wenselijkheid om aan de positie van het Strafrecht zowel binnen als buiten het strafrechtelijk systeem meer adequate aandacht te geven.

De resoluties waren de volgende :

1. Vooreerst kwam de sectie Strafrecht tot de vaststelling dat het strafrechtelijk systeem in onze maatschappij in zijn functioneren in belangrijke mate onbeheerst en ongecontroleerd voorkomt. Uitgaande hiervan drukte de sectie de wens uit dat dit systeem, met zijn typische sancties, slechts zou worden toegepast wanneer andere oplossingen, zonder specifieke leedtoevoeging, niet kunnen aangewend worden en voor zover er duidelijke aanwijzingen zijn dat de strafrechtelijke aanpak wel het gewenste effect bereikt. In dit verband moet het strafrechtelijk systeem derhalve niet alleen worden gezien als oplosser van sociale problemen, doch ook als een sociaal probleem op zichzelf.

2. Voor de vergadering komt het principe van de depenalisering en decriminalisering als dusdanig gewenst voor. Doch de domeinen waarin dit zou moeten plaatsvinden konden in het kort tijdsbestek niet worden gepreciseerd, alhoewel een hoge mate van consensus werd vastgesteld t.a.v. bepaalde aspecten van het verkeersrecht en t.a.v. het overspel.

3. De twee voorgaande resoluties zouden de ruimte moeten scheppen waarbinnen het strafrecht de vereiste aandacht kan besteden aan een verdere individualisering van de strafrechtelijke reactie.

4. Tenslotte beklemtoonde de vergadering de noodzaak van het betrekken van de rechterlijke macht bij de uitvoering mits daarbij voortaan de rechten van de verdediging gegarandeerd worden.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER—24 APRIL 1974

Voorzitter : de h. Delahaye

Raadsheer-verslaggever : de h. Meeùs

Advocaat-generaal : de h. Lenaerts

Advocaten : mrs. A. Houtekier en J. Van Ryn

Handelshuur — Weigering van huurhernieuwing voor een gebouw dat moet worden afgebroken wegens ouderdom, wegens overmacht of krachtens bepalingen van wetten of verordeningen—Geen uitzettingsvergoeding.

De verhuurder kan de hernieuwing van een handelshuur weigeren, zonder een uitzettingsvergoeding te moeten betalen, als het goed moet worden afgebroken wegens ouderdom, wegens overmacht of krachtens bepalingen van wetten of verordeningen, ongeacht of in die gevallen de verhuurder het goed al dan niet wil wederopbouwen.

Van Uden t/ P.V.B.A. Société d'exploitation
de nettoyage automatique

Gelet op het bestreden vonnis, op 14 juni 1972 in hoger beroep gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Brussel ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 4, 13, 14, 15, 16, 25, 1°, vervat in de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten met het oog op de bescherming van het handelsfonds, zoals gewijzigd door de wetten van 29 juni 1955 en 27 maart 1970, vormend afdeling II bis van hoofdstuk II van titel VIII van boek III van het Burgerlijk Wetboek, 1184, 1719, 1721, 1722 van het Burgerlijk Wetboek, 50 van het decreet van 14 december 1789 betreffende de samenstelling van de gemeenten, 3, 1°, van titel XI van het decreet van 16-24 augustus 1790 betreffende de rechterlijke inrichting, 9 van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State, gewijzigd door de wet van 3 juni 1971, 1 en 2 van het besluit van 2 december 1966 van de burgemeester van de gemeente Schaarbeek tot onbewoonbaarverklaring, ontruiming en sloping van een gebouw,

doordat, na vastgesteld te hebben dat eiser op 24 juni 1963 aan verweerster "het bewuste goed in huur gaf voor een termijn van 9 jaar, beginnende op 1 juli 1963 om te eindigen op 30 juni 1972 ; dat het verhuurde goed uit een gelijkvloers bestaat, bestemd voor de exploitatie van een was- en reinigingssalon en automatische droogstomerij met een verdieping in het achtergebouw om als woning voor een eventuele zaakvoerder te dienen ; dat bij beslissing van het 'schepencollege' van de gemeente Schaarbeek van 2 december 1966 besloten werd dat het achtergebouw niet langer mocht bewoond worden, gezien de bouwvalligheid ervan, dat het binnen acht dagen na de betekening volledig diende ontruimd te worden ; dat het achtergebouw binnen vijftien dagen

diende te worden gesloopt ; dat appellante (thans verweerster) overeenkomstig artikel 14 vervat in voormelde wet van 30 april 1951 aan geïntimeerde (thans eiser) bij aangetekende brief van 25 maart 1971 om hernieuwing van het huurcontract vroeg ; dat geïntimeerde bij aangetekende brief van 20 april 1971 aan appellante te kennen gaf dat hij de hernieuwing weigerde om de reden dat : 1) appellante haar verplichtingen als huurster niet zou nageleefd hebben ; 2) een gedeelte van het verhuurde goed ingevolge een beslissing van de administratieve overheid niet meer mocht bewoond worden", het vonnis beslist dat eiser niet gerechtigd is de administratieve beslissing, inhoudende dat het achtergebouw niet meer mag bewoond worden en gesloopt moet worden, in te roepen om de door verweerster gevraagde huurhernieuwing te weigeren en zegt dat het huurcontract van 24 juni 1963 in zijn geheel zal hernieuwd worden om de reden dat verweerster "opwerpt dat alleen de motieven, vermeld in artikel 16 vervat in de wet van 30 april 1951 mogen ingeroepen worden om de hernieuwing te weigeren ; dat deze eventueel zonder grond zou mogen geweigerd worden, wat aanleiding zou geven tot een uitwinningvergoeding, maar dat dit duidelijk moet blijken uit de aangetekende brief waarbij hernieuwing geweigerd wordt, wat ten deze niet het geval is, vermits geïntimeerde uitdrukkelijk in zijn conclusies bevestigt dat de weigering gesteund is op het verbod van de burgemeester ; dat gezien de limitatieve opsomming van de weigeringsredenen vermeld in artikel 16, geïntimeerde niet gerechtigd is het besluit van de gemeenteoverheid in te roepen, waarbij verbod wordt gegeven een gedeelte van het verhuurde goed nog verder te bewonen en de verplichting wordt opgelegd dit gedeelte te ontruimen ; dat het geïntimeerde des te min geoorloofd is deze reden in te roepen daar het besluit van de burgemeester van Schaarbeek van 2 december 1966 dagtekent, wat appellante niet belet heeft het gelijkvloers van het achtergebouw nog verder te betrekken, al was het voor haar installatie (machines en zeepbevoorrading) en dit blijkbaar zonder protest van de gemeenteoverheid ; dat de gemeente trouwens aan geïntimeerde toelating had gegeven tot het uitvoeren van zekere verstevigingswerken wat hij nagelaten heeft te doen ; dat appellante terecht laat opmerken dat geïntimeerde op zijn eigen nalatigheid steunt ; dat, indien de sloping van een verhuurd goed of een gedeelte ervan zich opdringt door toeval of ingevolge een wets- of reglementsbepaling, deze sloping gelijkstaat met het verlies van het goed, wat de toepassing meebrengt van de beginselen van het gemeen recht ; dat artikel 1722 van het Burgerlijk Wetboek in dat geval de huurder toelaat een vermindering van de huurprijs of de verbreking van het huurcontract te vragen ; dat deze wetsbepaling weliswaar logischerwijze niet door de verhuurder mag ingeroepen worden ; dat geïntimeerde, om zijn verzet tegen de huurhernieuwing te steunen, zich niet mag beroepen op een toestand die reeds sedert jaren bestaat, temeer daar hij de verplichting heeft het verhuurde goed te onderhouden in zulke staat dat het kan dienen tot het gebruik waartoe het verhuurd is ; dat de beslissing van de gemeenteoverheid de weigering van de

hernieuwing niet kan rechtvaardigen, maar alleen tot gevolg kan hebben dat de uitoefening van de rechten van de huurder erdoor beperkt wordt, wat eventueel aanleiding zou kunnen geven tot schadeloosstelling",

terwijl, 1) eiser gerechtigd was in zijn aangetekende brief van 20 april 1971 de door verweerster gevraagde huurhernieuwing te weigeren om de reden dat de burgemeester van Schaarbeek bij besluit van 2 december 1966 beslist had dat het verhuurde achtergebouw, gelegen te Schaarbeek, Helmetsesteenweg 328, niet langer bewoond mocht worden en moest ontruimd en gesloopt worden wegens bouwvalligheid; dat deze gemotiveerde weigering rechtsgeldig is en geen aanleiding tot betaling van een uitwinningvergoeding door eiser geeft; dat dit motief van weigering van de huurhernieuwing, hoewel niet uitdrukkelijk bepaald in artikel 16, zijn rechtsgrond vindt in artikel 25, 1°, vervat in de wet van 30 april 1951 (schending van de artikelen 1, 4, 13, 14, 15, 16 en 25, 1°, vervat in de wet van 30 april 1951); 2) het besluit van de burgemeester van Schaarbeek van 2 december 1966 noch vernietigd noch vervallen was, wanneer eiser het in zijn aangetekende brief van 20 april 1971 inriep en hij derhalve gerechtigd was daarop te steunen om de gevraagde huurhernieuwing te weigeren; dat het bestaan van dit administratieve besluit en de uitwerking ervan beïnvloed wordt noch door het feit dat verweerster ondanks dit verbod de achterbouw verder heeft betrokken, noch door het feit dat eiser toelating had gekregen tot verstevigingswerken die hij niet uitgevoerd had, noch door het feit dat hij het gehuurde goed moet onderhouden in zulke staat dat het kan dienen tot het gebruik waarvoor het bestemd is (schending van de artikelen 25, 1°, vervat in de wet van 30 april 1951, 50 van het decreet van 14 december 1789, 3, 1°, van titel XI van het decreet van 16-24 augustus 1790, 9 van de wet van 23 december 1946, 1 en 2 van het besluit van 2 december 1966 van de burgemeester van Schaarbeek); 3) de rechtsverhoudingen tussen verweerster, die de huurhernieuwing aanvraagt, en eiser, die deze weigert om de reden dat het achtergebouw wegens bouwvalligheid bij administratieve beslissing moet gesloopt worden, geenszins geregeld worden door artikel 1722 van het Burgerlijk Wetboek; dat deze rechtsverhoudingen niets gemeens hebben met een vraag tot vermindering van de huurprijs of verbreking van de huur; dat integendeel de door partijen gevoerde procedure leidt tot het ontstaan van een nieuw huurcontract of tot de weigering ervan en eiser elke door de wet bepaalde reden tot weigering mag inroepen (schending van de artikelen 1721, 1722 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 13, 16 en 25, 1°, vervat in de wet van 30 april 1951); 4) het feit dat eiser eventueel aan enige verplichting tot onderhoud tekort zou gekomen zijn of verstevigingswerken niet zou uitgevoerd hebben, wel aanleiding kan geven tot vorderingen in herstel en aansprakelijkheid, maar geenszins eiser belet de gevraagde huurhernieuwing, die tot een nieuw contract leidt, te weigeren wegens de administratieve beslissing van onbewoonbaarheid en sloping (schending van de artikelen 1184, 1719, 1722 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 4, 13, 14, 15, 16 en 25, 1°, vervat in de wet van 30 april 1951);

Overwegende dat artikel 16, I, 3°, vervat in de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten

met het oog op de bescherming van het handelsfonds, bepaalt dat de verhuurder de hernieuwing van de huur kan weigeren om de reden dat hij het onroerend goed of, in de door de wet bepaalde omstandigheden, het gedeelte van het onroerend goed waarin de afgaande huurder zijn bedrijf uitoefent, wil wederopbouwen;

Dat luidens artikel 25, 1° vervat in voormelde wet, geen vergoeding wegens uitzetting door de verhuurder verschuldigd is in het door artikel 16, I, 3°, bepaalde geval, wanneer het goed moet worden afgebroken of wederopgebouwd wegens ouderdom, wegens overmacht of krachtens bepalingen van wetten of verordeningen;

Overwegende dat uit de samenlezing van die artikelen volgt, zoals overigens door de parlementaire voorbereiding van de wet wordt bevestigd, dat de verhuurder de huurhernieuwing kan weigeren, zonder een uitzettingsvergoeding te moeten betalen, wanneer het goed moet worden afgebroken wegens ouderdom, wegens overmacht of krachtens bepalingen van wetten of verordeningen, ongeacht of in die gevallen de verhuurder het goed al dan niet wil wederopbouwen;

Overwegende dat het vonnis vaststelt dat het verhuurde goed uit een gelijkvloers bestaat, met een verdieping in het achtergebouw om als woning voor een eventuele zaakvoerder te dienen; dat het erop wijst dat bij beslissing van de burgemeester van de gemeente Schaarbeek van 2 december 1966 het achtergebouw wegens bouwvalligheid niet langer mocht bewoond worden, dat het binnen acht dagen na de betekening van de beslissing volledig diende te worden ontruimd en binnen vijftien dagen diende te worden gesloopt;

Overwegende dat eiser derhalve ertoe gerechtigd was bovenvermelde wetsbepalingen in te roepen;

Overwegende dat het vonnis weliswaar vaststelt dat, na de beslissing van de burgemeester van 2 december 1966, verweerster het gelijkvloers van het achtergebouw verder is blijven betrekken, al was het voor haar installatie (machine en zeepbevoorrading), zonder protest van de gemeenteverheid, en dat de gemeente aan eiser toelating heeft gegeven tot het uitvoeren van verstevigingswerken;

Overwegende dat uit die vaststellingen nochtans niet blijkt dat de gemeente haar beslissing heeft ingetrokken op zulke wijze dat, zelfs indien eiser verstevigingswerken had uitgevoerd, verweerster het achtergebouw overeenkomstig het huurcontract had kunnen gebruiken;

Dat het vonnis derhalve zijn beslissing dat het huurcontract in zijn geheel zal hernieuwd worden, niet wettelijk rechtvaardigt;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

en zonder acht te slaan op het tweede middel dat tot geen ruimere vernietiging kan leiden;

Vernietigt het bestreden vonnis behalve in zoverre het aan eiser akte geeft dat hij zijn tegenvordering verzaakt;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan opdat erover door de feitenrechter worde beslist;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de rechtbank van eerste aanleg te Leuven, zitting houdend in hoger beroep.

NOOT—Zie A.P.R., A. PAUWELS, *Handelsuur*, nr. 417.
Rb. Brussel, 16 januari 1972, geciteerd door Jos. VANKERCKHOVE, "Le louage de choses", nr. 90, *J.T.*, 337, heeft, met toepassing van art. 1722 B.W., beslist: "Ne peut être déclaré tardif ou irrecevable, le refus de renouvellement motivé, à quelque moment que ce soit, sur la nécessité de démolition telle qu'envisagée au 1° de l'article 25".

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER—4 APRIL 1974

Voorzitter : de h. Perrichon

Raadsheer-verslaggever : de h. Ligot

Eerste advocaat-generaal : de h. P. Mahaux

Advocaten : mrs. Ansiaux en Fally

Voorbehouden en beschikbaar gedeelte—Echtgenoten—Begiftiging door tussenpersoon—Art. 1100 B.W.—Legaat—Aan natuurlijk of adoptief kind van de echtgenoot van de schenker—Toepassing van het vermoeden—Uitzondering.

Art. 1100 B.W. is ook toepasselijk op legaten.

De beperkende uitleg die aan het wettelijk vermoeden van art. 1100 B.W. moet worden gegeven, verhindert niet, dat het toepasselijk is op een niet uitdrukkelijk vermeld geval, als de hierdoor beoogde rechtstoestand zich voordoet.

Krachtens dit vermoeden worden de aan de schenker of erflater vreemde kinderen en afstammelingen als tussenpersonen beschouwd.

Als tussenpersonen worden aldus aangemerkt, niet alleen het uit een ander huwelijk geboren wettig kind, maar ook het natuurlijk kind en het adoptief kind van de echtgenoot van de schenker of erflater.

Dat is echter niet het geval als de schenking of het legaat gedaan is aan een adoptief kind dat tegelijk een afstammeling van de schenker of erflater is.

Hautekeet e.a. t/ Thiran

Gelet op het bestreden arrest, op 25 januari 1972 gewezen door het Hof van beroep te Brussel ;

I. In zoverre de voorziening ingesteld is door de eerste eiseres :

Over het middel van niet-ontvankelijkheid dat door het openbaar ministerie ambtshalve is opgeworpen en waarvan kennis gegeven is overeenkomstig artikel 1097 van het Gerechtelijk Wetboek :

Overwegende dat de bestreden punten van het arrest de eerste eiseres niet betreffen ;

Dat de voorziening derhalve niet ontvankelijk is wegens het ontbreken van belang ;

II. In zoverre de voorziening ingesteld is door de tweede en de derde eisers :

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 365, 911, 1098, 1099, 1100, 1113 en 1133 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het arrest, dat het beroepen vonnis gedeeltelijk wijzigt, het testament van wijlen Joseph Thiran nietig verklaart in zoverre deze een legaat vermaakt aan de

eiseres Mevrouw Radelet-Hautekeet en haar het recht verleent om uit de goederen van de nalatenschap te kiezen ter voldoening van dit legaat, om reden dat de legataris, kleindochter van de erflater, door de tweede echtgenote van laatstgenoemde geadopteerd was en het legaat derhalve, krachtens de artikelen 1098, 1099 en 1100 van het Burgerlijk Wetboek, nietig is, daar het vermoed wordt over een tussenpersoon aan de tweede echtgenote, eerste eiseres, te zijn gedaan,

terwijl 1° het vermoeden van gebruikmaking van een tussenpersoon, ingevoegd bij artikel 1100 van het Burgerlijk Wetboek, slechts toepasselijk is op de kinderen van de andere echtgenoot die uit een ander huwelijk zijn geboren, en niet kan worden uitgebreid tot een kind dat door die andere echtgenoot geadopteerd is ; 2° in elk geval, zelfs in de onderstelling dat het in beginsel niet zo is, artikel 1100 toch geen toepassing vindt op de gift aan een kind dat een wettige afstammeling van de erflater is, zelfs al is het tevens door de tweede echtgenoot geadopteerd ;

Overwegende dat, luidens artikel 1100 van het Burgerlijk Wetboek, dat ook toepasselijk is op de legaten, als schenkingen aan tussenpersoon worden beschouwd de schenkingen door een van de echtgenoten gedaan aan de kinderen of aan een van de kinderen van de andere echtgenoot die uit een ander huwelijk zijn geboren ;

Overwegende dat de beperkende uitleg die aan dit wettelijk vermoeden moet worden gegeven, niet verhindert dat het toepasselijk is op een niet uitdrukkelijk voorzien geval, wanneer de hierdoor beoogde rechtstoestand zich voordoet ;

Dat krachtens dit vermoeden de aan de schenker of erflater vreemde kinderen en afstammelingen als tussenpersoon worden beschouwd ;

Dat aldus als tussenpersoon worden aangemerkt niet alleen het uit een ander huwelijk geboren wettig kind, het enige dat uitdrukkelijk vermeld wordt in artikel 1100, maar ook het natuurlijk kind en a fortiori het adoptief kind van de echtgenoot van de schenker of erflater ;

Overwegende echter dat zulks niet het geval is wanneer de schenking of het legaat gedaan is aan een adoptief kind dat tegelijk een afstammeling van de schenker of erflater is ;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat de erflater zijn kleindochter, de tweede eiseres, toentertijd twee jaar oud, in zijn huis had opgenomen, dat later de gerechtelijke bewaking van het kind hem werd opgedragen en dat er tussen hen een diepe genegenheid bestond ;

Dat het arrest zijn beslissing niet wettelijk gerechtvaardigd heeft door de overweging dat het legaat van de erflater aan zijn kleindochter moest worden nietig verklaard ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest, waar dit het testament van wijlen Joseph Thiran nietig verklaart in zoverre deze een legaat maakt aan de tweede eiseres en haar het recht verleent om uit de goederen van de nalatenschap te kiezen ter voldoening van het legaat, en in zoverre het haar veroordeelt in de helft van de kosten ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt

op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;
Houdt de kosten aan opdat hierover door de feiten-
rechter worde beslist ;

NOOT—Voor de toepasselijkheid van art. 1100 B.W. op
legaten zie men Cass., 10 januari 1963, R.W., 1963-64, 1013.

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER—3 APRIL 1974

Voorzitter : de h. Delahaye

Raadsheer-verslaggever : de h. Janssens

Advocaat-generaal : de h. Lenaerts

Advocaat : mr. J. Van Ryn

Taalgebruik in gerechtszaken—Art. 6, § 2, van
de Wet van 15 juni 1935—Verscheidene verweerders
—Verzoek tot wijziging van de taal der rechtsple-
ging—Voldoende kennis van de taal van de akte van
rechtsingang.

*Het voorschrift van art. 6, § 2, van de Wet van 15
juni 1935 houdt in dat, wanneer de rechter weigert op
de aanvraag tot wijziging van de taal der rechtspleging
in te gaan, de elementen van de zaak waaruit hij afleidt
dat de meerderheid van de verweerders de taal van de
akte van rechtsingang voldoende kennen, in de beslissing
moeten worden vermeld.*

Geurts e.a. t/ Beyls

Gelet op het bestreden vonnis, op 25 juni 1973 door
de Arbeidsrechtbank te Brussel in laatste aanleg gewe-
zen ;

Gelet op het arrest door het Hof gewezen op 14 maart
1973 ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de ar-
tikelen 4 en 6 van de wet van 15 juni 1935 betreffen-
de het gebruik der talen in gerechtszaken, gewijzigd
door de wet van 10 oktober 1967,

doordat het vonnis de eis strekkende tot de wijziging
van de proceduretaal, door de meerderheid van de ver-
weerders — thans eisers — ingesteld, verwerpt om de re-
den dat "uit de elementen van de zaak blijkt dat de ver-
weerders een voldoende kennis bezitten van de Neder-
landse taal, gebruikt voor de akte tot inleiding van het
geding",

terwijl, nu verweerders die voor een rechter de taal-
wijziging vragen, geen enkel bewijs te leveren hebben
en wettelijk genoeg kunnen nemen met de verklaring
dat zij geen voldoende kennis hebben van de taal waarin
het gedinginleidend exploit is opgesteld, de rechter om
de afwijzing van de vraag wettelijk te rechtvaardigen,
zich niet mag beperken tot de abstracte bewering, met
overneming van de bewoordingen van de wet, dat uit de
elementen van de zaak blijkt dat de meerderheid van de
verweerders een voldoende kennis bezitten van de taal
gebruikt in de akte tot inleiding van het geding, maar
verplicht is de elementen "in concreto" aan te duiden
welke in het geding zelf deze beoordeling rechtvaardigen,
zodat het vonnis, dat tot staving van de afwijzing

der vraag slechts de loutere bewering vermeld in het
middel overneemt zonder de elementen van de zaak die
deze bewering zouden staven aan te duiden, de voor-
schriften van de artikelen 4 en 6 van de wet van 15 ju-
ni 1935 schendt en eveneens de voorschriften van arti-
kel 97 van de Grondwet schendt bij gebrek aan voldoende
de motivering ;

Overwegende dat naar luid van artikel 6 paragraaf 2,
van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen
in gerechtszaken, wanneer verscheidene verweerders in
dezelfde zaak zijn en krachtens de artikelen 4 en 5 van
dezelfde wet de keus van de taal der rechtspleging aan
de verweerder behoort, de taal wordt gebruikt die door
de meerderheid wordt gevraagd ; dat de rechter even-
wel kan weigeren op die vraag in te gaan, indien uit de
elementen van de zaak blijkt dat de verweerders vol-
doende de taal kennen die werd gebruikt voor het op-
maken van de akte tot inleiding van het geding ; dat
luidens lid 2 van deze paragraaf 2 zijn beslissing met
redenen omkleed moet zijn ;

Overwegende dat dit voorschrift inhoudt dat, wan-
neer de rechter weigert op de aanvraag in te gaan, de
elementen van de zaak waaruit hij afleidt dat de meer-
derheid van de verweerders de taal van de akte van
rechtsingang voldoende kennen, in de beslissing moeten
worden vermeld ;

Dat, nu het vonnis zich ertoe beperkt te overwegen
dat "uit de elementen van de zaak blijkt dat de verweer-
ders een voldoende kennis bezitten van de Nederlandse
taal, gebruikt voor het opstellen van de akte tot inlei-
ding van het geding", aan dit voorschrift niet is vol-
daan ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat melding van dit arrest zal worden ge-
maakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan, opdat erover door de feiten-
rechter zou worden beslist ;

Verwijst de zaak naar de anders samengestelde Ar-
beidsrechtbank te Brussel.

RAAD VAN STATE

3e KAMER—10 JULI 1973

Voorzitter : F. Remion

Staatsraden : hh. Sarot en Rousseau

1e Auditeur : Mej. M. Bourquin

Advocaat : Mr. P. Lambert

Gemeenten—Politiebevoegdheid—Milieubeleid.

*De Wet van 28 december 1964 betreffende de be-
strijding van de luchtverontreiniging verleent aan de Ko-
ning de bevoegdheid om alle gepaste maatregelen te tref-
fen ter voorkoming of bestrijding van de luchtveront-
reiniging.*

*De verwijzing naar een wet die bevoegdheden ver-
leent, is op zichzelf niet voldoende om de conclusie te*

wettigen dat een aangelegenheid welke de gemeenteraad kan regelen krachtens de bevoegdheden welke bij ontleend aan de Decreten van 14 december 1789 en 16-24 augustus 1790 en aan de artikelen 75 en 78 van de Gemeentewet, niet langer van gemeentelijk belang zou zijn.

Uit naam van het algemeen belang dat steunt op de noodzaak van een eenvormige toepassing van gedeeltelijke en nog niet geheel in werking getreden reglementering, kan de toezichhoudende overheid geen einde maken aan de uitoefening door de gemeente van haar wettelijke bevoegdheden.

Gemeente Etterbeek/Belgische Staat (Minister van Volksgezondheid en Leefmilieu).

Arrest nr. 15.973.

Gezien het op 15 mei 1972 ingediende verzoekschrift, waarbij de gemeente Etterbeek de nietigverklaring vordert van het Koninklijk Besluit van 3 januari 1972 dat de beslissingen van haar gemeenteraad van 9 juli en 12 november 1971 inzake luchtverontreiniging vernietigt ;

Overwegende dat de gemeenteraad van Etterbeek op 9 juli 1971 een "reglement tegen de bezoedeling" heeft uitgevaardigd dat onder meer bepaalt : "Ieder eigenaar of huurder alsmede beheerder van flatgebouwen is eraan gehouden de brander van zijn verwarmingsinstallatie te doen nazien en regelen, minstens éénmaal per jaar ... indien hij als brandstof één van de producten afgeleid van petroleum, zoals mazout, zware olie, lichte olie, gasoil, enz. gebruikt", en verbod oplegt "voor de verwarmingsapparaten vloeiende brandstoffen te verkopen of te gebruiken die een zwavelgehalte hebben hoger dan 2 %"; dat die beslissing bij Besluit van de gouverneur van Brabant van 20 september 1971 geschorst, door de gemeenteraad van 12 november 1971 gehandhaafd en samen met de beslissing van 12 november 1971 bij het bestreden Koninklijk Besluit van 3 januari 1972 vernietigd is ; dat dit laatste besluit als volgt gemotiveerd is :

"Overwegende dat de voormelde Wet van 28 december 1964 aan de Koning in de ruimste zin de bevoegdheid verleent om, in het nationaal vlak, de voorkoming en de bestrijding van de luchtverontreiniging te regelen ;

Overwegende dat het Koninklijk Besluit van 26 maart 1971 ter voorkoming van de luchtverontreiniging die door verbrandingsinstallaties wordt verwekt en het Koninklijk Besluit van 26 juni 1971 tot oprichting van zones voor speciale bescherming tegen luchtverontreiniging reeds verordenend optreden en de bevoegdheden verdelen op het door de voormelde beslissingen van de gemeenteraad van Etterbeek bestreden terrein ;

Overwegende dat door die voormelde beslissingen de gemeenteraad van Etterbeek voorzieningen heeft getroffen die niet kunnen worden beschouwd als behorende tot de gemeentebelangen ;

Overwegende dat het bovendien noodzakelijk is ter zake een eenvormig beleid te voeren ;

Overwegende dat de voormelde beslissingen indruisen tegen die eis en bijgevolg strijdig zijn met het algemeen belang" ;

Overwegende dat verzoekster "als enig middel aanvoert de schending van artikel 50 van het Decreet van 14 december 1789 betreffende de oprichting van de municipaliteiten, en van titel XI, artikel 3 van het Decreet van

16-24 augustus 1790 op de rechterlijke organisatie, en van de algemene beginselen inzake autonomie en politiebevoegdheid van de gemeenten ;

doordat de bestreden handeling ervan uitgaat dat de Wet van 28 december 1964 betreffende de bestrijding van de luchtverontreiniging aan de Koning exclusieve bevoegdheden zou hebben verleend.

terwijl de evenvermelde bepalingen, die nog steeds van kracht zijn, de gemeenteoverheden bevoegdheid verlenen om in te staan voor de openbare gezondheid op hun grondgebied,

en terwijl de gemeenteoverheid derhalve op dat gebied een gelijklopende bevoegdheid behoudt, voor zover zij haar bevoegdheid uitoefent overeenkomstig de wetten en verordeningen van het centraal gezag" ;

Overwegende dat de Wet van 28 december 1964 betreffende de bestrijding van de luchtverontreiniging aan de Koning de bevoegdheid verleent om alle gepaste maatregelen te treffen ter voorkoming of bestrijding van de luchtverontreiniging ; dat de Koning van die bevoegdheid gebruik heeft gemaakt in een Koninklijk Besluit van 26 maart 1971 ter voorkoming van de luchtverontreiniging die door verbrandingsinstallaties wordt verwekt en in een Koninklijk Besluit van 26 juli 1971 tot oprichting van zones voor speciale bescherming tegen luchtverontreiniging ;

Overwegende dat de verwijzing, in het bestreden besluit, naar een wet die bevoegdheden verleent, op zichzelf niet voldoende is om de conclusie te wettigen dat een aangelegenheid welke de gemeenteraad kan regelen krachtens de bevoegdheden welke hij ontleent aan artikel 50 van het Decreet van 14 december 1789 aan artikel 3 van het Decreet van 16-24 augustus 1790, titel XI, en aan de artikelen 75 en 78 van de Gemeentewet, niet langer van gemeentelijk belang zou zijn ; dat de verwijzing naar de koninklijke besluiten van de genoemde wet in dit geval evenmin die conclusie kan wettigen ; dat het Koninklijk Besluit van 26 maart 1971 immers eerst van toepassing zal zijn vanaf een datum, te bepalen bij een ministerieel uitvoeringsbesluit dat nog niet is vastgesteld, en dat het Koninklijk Besluit van 26 juli 1971, dat op 5 augustus 1971 in werking is getreden, genomen is na de bij het bestreden besluit vernietigde beslissing en de vernietiging van die beslissing niet kan wettigen ; dat de toezichhoudende overheid bovendien uit naam van het algemeen belang dat steunt op de noodzaak van een eenvormige toepassing van een gedeeltelijke en nog niet geheel in werking getreden reglementering, geen einde kan maken aan de uitoefening door de gemeente van haar wettelijke bevoegdheden,

Besluit :

Het Koninklijk Besluit van 3 januari 1972 wordt vernietigd.

NOOT—De Raad van State en het gemeentelijk milieubeleid.

Het hiervoor afgedrukt arrest van de Raad van State is belangrijk omdat het een einde kan maken aan de betwisting betreffende de respectieve bevoegdheden van centraal en plaatselijk bestuur in het raam van het milieubeleid.

Het volstaat het Bulletin van Vragen en Antwoorden te raadplegen om zich rekenschap te geven van de juridisch onvolkomen zienswijze van regeringszijde. Volgens de Staatssecretaris voor

streekeconomie en voor ruimtelijke ordening en huisvesting, zouden de Wet van 28 december 1964 en haar uitvoeringsbesluiten aan de gemeenteraad geen enkele verordnungsbevoegdheid inzake de luchtverontreiniging overlaten (*Vr. & Antw. Senaat*, 1973-1974, nr. 13, blz. 583).

Het arrest heeft aangetoond dat de gemeente, krachtens haar algemene politiebevoegdheid, gesteund op de Decreten van 1789 en 1790 en op de artikelen 75 en 78 van de Gemeentewet, het vacuum kan aanvullen dat door de bijzondere politie wordt gelaten. Alleen wanneer een aangelegenheid volkomen geregeld is door de bijzondere politie, heeft de gemeente geen bevoegdheid meer. Dit beginsel werd reeds vastgelegd door het cassatiearrest van 24 april 1939; *Par.* 1939, I, blz. 199.

Het arrest regelt nog een ander probleem dan wat door het cassatiearrest werd beslecht. Toen het bestreden gemeenteraadsbesluit van 9 juli 1971 werd getroffen, bestonden weliswaar de Kaderwet van 28 december 1964 en het K.B. van 26 maart 1971 ter voorkoming van de luchtverontreiniging die door verbrandingsinstallaties wordt verwekt, maar de noodzakelijke uitvoeringsbesluiten bij dit K.B. van 26 maart 1971 waren nog niet getroffen, zodat de leemte bleef bestaan. Welnu, aldus de Raad van State, zolang de uitvoeringsbesluiten uitblijven die daadwerkelijk de volledige toepassing verzekeren van de strijd tegen de luchtverontreiniging op algemeen niveau, blijven de gemeenteraden bevoegd.

Het loont ongetwijfeld de moeite na te gaan welk het vervolg is geweest van de centrale politiek op het bestudeerd gebied.

Verschiedende gemeenten hebben een reglement uitgevaardigd inzake de bestrijding van de luchtverontreiniging, veroorzaakt door het gebruik van voor verwarming bestemde brandstof, o.m. de gemeenten Etterbeek, Willebroek, Vilvoorde en Hemiksem. De beslissingen van de gemeenteraden werden vernietigd bij koninklijke besluiten.

De bevoegde minister heeft de logische gevolgen getrokken uit de overwegingen van het geannoteerd arrest. Bij Koninklijke Besluiten van 9, 14 en 16 november 1973 werden de koninklijke besluiten die de beslissingen van de gemelde gemeenteraden vernietigden, ingetrokken (cfr. B.S. 23 april 1974). Ook het K.B. van 3 januari 1972 dat bij het bestreden arrest werd vernietigd, werd ingetrokken, wat een nutteloze rechtshandeling blijkt te zijn.

De gemeenteraadsbesluiten hernamen derhalve hun rechtskracht. Evenwel kunnen thans de gemeenteraadsbesluiten van de gemeenten die in een van de vijf agglomeraties zijn gevestigd, geen uitwerking meer hebben: nadat het K.B. van 26 maart 1971 een verordening heeft vastgesteld ter voorkoming van de luchtverontreiniging die door verbrandingsinstallaties wordt verwekt, heeft het K.B. van 26 juni 1971 zones voor speciale bescherming tegen luchtverontreiniging opgericht. Het betreft de vijf agglomeraties van Brussel, Antwerpen, Gent, Luik en Charleroi, die te kampen hebben met een hoge graad van luchtvervuiling ingevuld de densiteit van de bevolking. Dit K.B. zoals het aangevuld werd door de K.B. van 3 juli 1972 en 29 januari 1974 (B.S. 2 maart 1974) kon niet uitgevoerd worden bij gemis aan de nodige ministeriële besluiten. Het M.B. van 12 februari 1974 betreffende de verwarmingsinstallaties van gebouwen gelegen in zones voor speciale bescherming tegen luchtverontreiniging, verscheen in het B.S. van 19 maart 1974. Artikel 7 bepaalt dat dit besluit in werking zou treden drie weken nadat het in het Belgisch Staatsblad was bekend gemaakt, d.w.z. 9 april 1974. Inmiddels kwamen ook de technische ministeriële besluiten tot stand van 26 maart 1974 houdende bepaling van de voorwaarden waaronder ketels, die met vaste brandstof werken, moeten worden beproefd en het M.B. van 27 maart 1974 houdende bepaling van de voorwaarden waaronder die ketels moeten worden beproefd, samen met het M.B. van 27 maart 1974 tot vaststelling van de bekwaamheid van de technici, belast met het onderhoud van de verwarmingsinstallaties, gelegen in speciale beschermingszones. Al deze besluiten verschenen in het B.S. van 12 april 1974.

Samengevat blijkt uit al deze besluiten dat, met ingang van 9 april 1974, de verbruikers van verwarmingsinstallaties in de vijf agglomeraties niet alleen moeten waken over de degelijke werking van hun installaties, maar dat zij minstens eenmaal per jaar, vóór 1 oktober deze installaties een onderhoudsbeurt moeten laten ondergaan door een erkend specialist.

Op het bestudeerd gebied, kunnen, buiten de vijf agglomeraties, de gemeenteraden nog hun verordnungsbevoegdheid uitoefenen, rekening houdend met de plaatselijke toestanden en noden en mits inachtneming van het K.B. van 26 maart 1971.

prof. dr. W. Lambrechts
Docent U.I.A.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e KAMER—12 MAART 1974

Voorzitter : de h. Holvoet

Raadsheren : de hh. Vroomans en Slachmuylder

Openbaar ministerie : de h. Basch

Advocaten : mrs. Speyer en J. Van Dyck

Internationaal privaatrecht—Rechtskracht van een vonnis van de Duitse rechter dat de echtscheiding tegen een Belgische toestaat op een grond die volgens de wet van de man en de lex fori, maar niet volgens de Belgische wet genoegzaam is—Internationale Belgische openbare orde.

Tussen een onderdaan van El Salvador en een Belgische, beiden in Duitsland verblijvend, werd door de Duitse rechter, op hoofdeis van de vrouw en op wedereis van de man, zonder dat over enige schuldvraag uitspraak werd gedaan, de echtscheiding toegestaan overeenkomstig het recht van El Salvador, dat als grond tot echtscheiding erkent de volstreekte scheiding der echtgenoten gedurende één jaar of meer; ook naar Duits recht zou de echtscheiding zonder onderzoek naar de schuld toelaatbaar zijn.

De bezwaren die tegen de beslissing over de vordering van de vrouw zouden kunnen geopperd worden, verhinderen niet dat de grondslagen van de door de man ingestelde vordering afzonderlijk dienen te worden beoordeeld.

Het feit dat de Duitse rechter echtscheidingsvoorwaarden van zijn eigen wetgeving heeft toegepast en de echtscheiding zonder onderzoek naar de schuld heeft uitgesproken overeenkomstig de nationale wet van de man, na geoordeeld te hebben dat de jarenlange scheiding tot een zo sterke vervreemding heeft geleid dat een volwaardige huwelijksgemeenschap niet meer te verwachten is, is niet van die aard dat het tegen de internationale Belgische openbare orde indruist.

J. t/ Ambtenaar van de Burgerlijke Stand
der Stad Antwerpen en I.

Gezien, in regelmatige vorm voorgelegd, de door de wet vereiste gedingstukken, en onder andere het arrest dd° 20 maart 1973 van deze kamer van het Hof, dat de debatten heropent;

Overwegend dat het hoger beroep regelmatig naar vorm binnen de wettelijke termijn ingesteld werd ;

Overwegende dat tweede geïntimeerde overeenkomstig artikel 775 van het Gerechtelijk Wetboek, per aangetekende zending van 26 maart 1973, kennis kreeg van het arrest van 20 maart 1973 dat de zaak voor verdere behandeling ter zitting van 16 mei 1973 vaststelt ;

Overwegende dat tweede geïntimeerde, hoewel regelmatig opgeroepen, niet verscheen op de zitting van 16 mei 1973, noch iemand in zijn naam ;

Overwegende dat de vordering van appellante er hoofdzakelijk toe strekt de overschrijving door eerste geïntimeerde op de registers van de burgerlijke stand van de Stad Antwerpen te bekomen met randmelding op de huwelijksakte van appellante met tweede geïntimeerde, van een arrest van 9 maart 1965 van het Hanseatische Oberlandesgericht, zetelende te Hamburg (B. R.D.), dat de echtscheiding tussen hen uitspreekt ; dat de eerste rechter de vordering van appellante ontvanke-lijk maar ongegrond verklaarde ;

Overwegende dat eerste geïntimeerde, na het advies van de Procureur des Konings te Antwerpen gevraagd te hebben, geweigerd heeft het arrest van het Hof van Hamburg over te schrijven ;

Overwegende dat gezegd arrest, dat de staat der personen betreft, van rechtswege een bindende kracht in België heeft, zonder dat het uitvoerbaar dient verklaard te worden, indien nochtans de voorwaarden voorzien in het Verdrag van 30 juni 1958 tussen de Bondsrepubliek Duitsland en België betreffende de erkenning en de uitvoering van de gerechtelijke beslissingen, goedgekeurd door de Wet van 10 augustus 1960, vervuld zijn ;

Overwegende dat de enige vraag die zich alzo in huidige geschil stelt is of het arrest van 9 maart 1965 van het Hof van Hamburg in conformiteit is met de internationale Belgische openbare orde ;

Overwegende dat appellante van Belgische nationaliteit is, dat tweede geïntimeerde onderdaan is van de Republiek El Salvador en dat het Hof van Hamburg op vordering van appellante en op tegenvordering van tweede geïntimeerde, de echtscheiding zonder schuldverklaring heeft uitgesproken op grond van artikel 145, 10°, van het Burgerlijk Wetboek van El Salvador, dat als grond van echtscheiding erkent de volstrekte scheiding der echtgenoten gedurende één jaar of meer ; dat dit arrest tevens vaststelt dat de echtscheiding zonder schuld-uitspraak ook volgens het Duitse recht (§ 48 van de Huwelijkswet) toelaatbaar zou zijn en dat de wettelijke voorwaarden vervuld zijn ;

Overwegende dat de Belgische wet ter zake niet ont-
doken werd daar appellante en tweede geïntimeerde toen regelmatig in Duitsland vertoefden en gerechtigd waren zich tot de bevoegde Duitse rechtsmacht te wenden ;

Overwegende dat appellante ten onrechte dergelijke echtscheiding zonder schuldverklaring – die niet alleen de vaststelling vanwege de rechter vergt dat partijen werkelijk minstens één jaar gescheiden geleefd hebben maar ook de beoordeling dat een verzoening uitgesloten blijkt ten gevolge van de geschapen toestand – wil vergelijken met de Belgische echtscheidingsprocedure door onderlinge toestemming waarvoor de rechter alleen moet nagaan of alle wettelijke formaliteiten binnen de wettelijke termijnen vervuld werden ;

Overwegende dat appellante anderzijds terecht een ze-

kere relativiteit van het begrip van de "internationale Belgische openbare orde" inroept ;

Overwegende dat de Belgische wetgeving betreffende het huwelijk en de ontbinding ervan principieel van openbare orde is ; dat het begrip "Belgische openbare orde" nochtans beperkt werd door de Wet van 27 juni 1960 die van ambtswege de toepassing van de echtscheidingsgronden voorzien door de Belgische wet (lex fori) bepaalt wanneer slechts een van die echtgenoten van Belgische nationaliteit is of dat ze beiden vreemdelingen zijn ;

Overwegende dat de Duitse rechter heeft vastgesteld dat de echtgenoot, tweede geïntimeerde, in de voorwaarden verkeerde om de echtscheiding zonder schulduitspraak te vorderen wegens volledige scheiding der echtgenoten gedurende één jaar of langer, op grond van artikel 145, 10°, van het Burgerlijk Wetboek van El Salvador ;

Overwegende dat de omstandigheid dat appellante, Belgische onderdaan, in weerwil van haar eigen nationale wet, vóór de Duitse rechtsmacht, de echtscheiding zonder schulduitspraak eveneens heeft gevorderd, de rechtsgeldigheid van de beslissing over de rechtsvordering van de echtgenoot niet aantast ; dat daaruit vloeit dat de appellante zelfs indien zij geen echtscheiding zonder schuld-uitspraak had gevorderd niettemin de ontbinding van het huwelijk op de rechtsvordering van de man had moeten ondergaan ;

Overwegende dat de bezwaren geopperd door de eerste rechter ten aanzien van de beslissing van de Duitse rechter over de vordering van de vrouw derhalve niet opwegen tegen de beslissing geveld op de vordering van de man ;

Overwegende dat de oorzaken of juridische grondslagen van de rechtsvorderingen tot echtscheiding, respectievelijk ingesteld door de man en door de vrouw, afzonderlijk te beoordelen zijn (Cass., 4 mei 1972, R.C.J.B., 1973, bl. 253 met noot van François Rigaux) ;

Overwegende dat het feit dat de Duitse rechter echtscheidingsvoorwaarden voorzien door zijn eigen wetgeving toegepast heeft en de echtscheiding zonder schuldverklaring uitgesproken heeft, overeenkomstig de nationale wet van de man, na beoordeeld te hebben dat de jarenlange scheiding van de echtgenoten tot een zo sterke vervreemding heeft geleid dat een volwaardige huwelijksgemeenschap niet meer te verwachten is, thans niet van aard is tegen de internationale Belgische openbare orde in te druisen ;

Overwegende dat de kwestieuze echtscheiding uitgesproken door een normaal bevoegd rechter, op grond van in zijn land vigerende regels voor dergelijke conflicten tussen vreemde wetten, overal als rechtsgeldig dient beschouwd te worden en geenszins in strijd kan beschouwd te worden met de juridische regels waarop de Belgische gemeenschap moreel of economisch aanleunt ;

Overwegende dat eerste geïntimeerde zich naar de wijsheid van het Hof gedraagt ; dat er geen aanleiding toe bestaat eerste geïntimeerde tot de kosten te veroordelen daar hem geen verwijt kan gemaakt worden het advies van de Procureur des Konings ingewonnen en daarna gevolgd te hebben ;

Overwegende dat de kosten evenmin ten laste kunnen gelegd worden van tweede geïntimeerde daar appellante hem alleen in zake geroepen heeft om hem het vonnis en daarna het arrest gemeen te horen verklaren ;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der Wet van 15 juni 1935 ;

Rechtsdoende bij verstek, overeenkomstig de artikelen 803 en 804 van het Gerechtelijk wetboek, ten opzichte van tweede geïntimeerde, en op tegenspraak voor wat de andere partijen betreft ;

Gehoord, in openbare zitting van 23 oktober 1973, het eensluidend advies van de heer substituut procureur-generaal Basch ;

Alle andere of strijdige besluiten als ongegrond verwerpende ;

Ontvangt het beroep en verklaart het in de volgende mate gegrond ;

Doet het bestreden vonnis teniet ;

Wijzigende :

Zegt voor recht dat de echtscheiding tussen appellante en tweede geïntimeerde uitgesproken door arrest van 9 maart 1965 van het Hanseatische Oberlandsgericht, zettelende te Hamburg (B.R.D.) als rechtsgeldig in België dient beschouwd te worden ;

Zegt voor recht dat niets eerste geïntimeerde kan belletten dit arrest ten verzoeken van appellante over te schrijven in de registers van de burgerlijke stand der Stad Antwerpen en er melding van te maken in de rand van de huwelijksakte van appellante en tweede geïntimeerde ;

Voor zoveel als nodig, beveelt aan eerste geïntimeerde tot gezegde overschrijving en/of melding over te gaan binnen de maand van de datum waarop hij daartoe door appellante zal verzocht worden ;

Wijst het meer gevorderde af ;

Verklaart dit arrest gemeen aan tweede geïntimeerde ;

Verwijst appellante in alle kosten in beide aanleggen.

NOOT—Aan de in het arrest geciteerde verwijzing naar Cass., 4 mei 1972, kunnen de volgende vindplaatsen toegevoegd worden : *Pas.*, 1972, I, 806, met conclusie van de procureur-generaal GANSHOF VAN DER MEERSCH ; *R.W.*, 1972-73, 1667.

HOF VAN BEROEP TE GENT

9e KAMER—17 JANUARI 1974

Voorzitter : de h. Beeckman

Raadsheren : de hh. Soetaert en Lamiroy

Advocaat-generaal : de h. Bonte

Advocaten : mrs. H. Dewulf, H. Gevaert en J. Demeester

Faillissement—Vóór de faillietverklaring van de koper van roerende goederen tot stand gekomen ontbinding van de koop—Terugneming van de goederen en teruggave van de ontvangen prijs—Waardevermindering van de goederen—Rechterlijke compensatie—Door de verkoper als borg voor de koper aan de financieringsmaatschappij vóór het faillissement betaald de sommen—Wettelijke compensatie.

Als de ontbinding van een koop van roerende goederen vóór de faillietverklaring van de koper heeft plaatsgehad, mag de verkoper het gekochte terugnemen en

dient bij het reeds ontvangen gedeelte van de prijs terug te betalen, met dien verstande dat voor dat gedeelte de rechterlijke compensatie wordt toegepast tot beloop van de waardevermindering van de teruggenomen goederen. Deze compensatie is nog mogelijk omdat de wederzijdse verplichtingen, na de ontbinding, uit dezelfde rechtshandeling voortkomen en de verkoper de terug te geven prijs mag terughouden zolang hij niet vergoed is voor de waardevermindering.

Als de verkoper vóór en na de faillietverklaring verplicht is geweest aan de financieringsmaatschappij sommen te betalen waarvoor hij zich ten behoeve van de koper borg gesteld had, treedt hij in de rechten van de financieringsmaatschappij, maar is de rechterlijke compensatie niet mogelijk. De wettelijke compensatie kan echter aangenomen worden voor het bedrag dat hij vóór het faillissement betaald heeft, want dit bedrag was toen in-gevolge de ontbinding vaststaande en opeisbaar.

Faill. Mommerency en Faict t/ N.V. Dehaeck-Delbaere

Gelet op het arrest van deze kamer van het hof, gewezen op 1 juni 1973 ;

1. Overwegende dat de ontbinding van de koop tot gevolg heeft dat geïntimeerde de verkochte goederen op rechtmatige wijze heeft kunnen terugnemen, maar ook dat zij het ontvangen gedeelte van de koopsom, althans tot beloop van de waarde van hetgeen zij heeft kunnen terugnemen, aan de koper moet teruggeven ;

Overwegende dat de goederen verkocht zijn voor de prijs van 509.132 frank, daaronder begrepen 37.127 frank taks, waarvan niet betwist wordt dat hij door de verkoopster werd voorgeschoten ;

Overwegende dat er bij de ontbinding van de koop nog slechts 212.868 frank van de totale prijs + taks verschuldigd was, afgezien van andere factuurschulden, volgens brief van geïntimeerde van 2-09-1970 en volgens de dagvaarding van 7-10-1970 ;

Overwegende dat de waarde van het teruggenomene, gelet op het daarvan gemaakte gebruik gedurende drie seizoenen, de noodzakelijke kosten van herstelling en vervoer en de blijvende waardevermindering, op 60 % van de waarde nieuw moet worden bepaald, dit is : 509.132 — 37.127 of 472.005 $\times$ 60 % = 283.200 frank, onverminderd de taks ad 37.127, samen 320.327 frank ;

Overwegende dat geïntimeerde aldus nog aan de koper verschuldigd blijft : 320.327 — 212.868 = 107.459 frank, waarbij de taks ten laste van de koper blijft, en onverminderd wat hierna sub 2 zal worden gezegd ;

Overwegende dat aldus de verplichting van geïntimeerde tot teruggave van het gedeelte van de prijs dat zij ontvangen heeft, door het hof gecompenseerd wordt met de vergoeding die de koper verschuldigd is wegens de waardevermindering van de teruggenomen goederen, compensatie die ook na de faillietverklaring nog mogelijk is omdat de wederzijdse verplichtingen, na de ontbinding, uit dezelfde rechtshandeling voortkomen en geïntimeerde de terug te geven prijs kon terughouden, zolang zij niet vergoed was voor de waardevermindering ;

2. Overwegende dat geïntimeerde evenwel ten aanzien van de failliete boedel geen rechterlijke compensatie

ARBEIDSRECHTBANK TE GENT

1e KAMER—17 DECEMBER 1973

Voorzitter : de h. Petit

Advocaat : mr. de Clippele

Arbeidsongeval—Begrip—Weg van het werk—Val van de fiets—Oorzaak—Ziekelijke toestand.

Een val van de fiets op de weg van het werk vormt een plotse gebeurtenis. Dientengevolge dient de verzekeraar te bewijzen dat de ontstane letsels niet door het ongeval veroorzaakt zijn.

Zelfs indien de zwakke fysieke toestand van de getroffene medeoorzaak is, dan zijn daarnaast de onstabiele toestand van de fiets en de vermoeden van de arbeid eveneens oorzaak van de val. Weshalve de eventuele ziekelijke toestand van de getroffene aan het ongeval niet het karakter van arbeidsongeval op de weg van het werk ontnemt.

D.V. t/ De Belgische Bijstand

Partijen zijn het erover eens dat het ongeval zich voorgedaan heeft op het normale traject dat eiseres moet afleggen van de plaats waar zij werkt naar haar verblijfplaats.

De val en de letsels, die er het gevolg van zijn worden evenmin in discussie gebracht.

Het geschil beperkt zich tot de vraag of de val het gevolg was, volledig of gedeeltelijk, van een uitwendige oorzaak.

In de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 wordt geen begripsomschrijving van het arbeidsongeval gegeven (Senaat, 1969-70, stuk 328, blz. 10-11) "dit om de rechtspraak en de rechtsleer toe te laten de interpretatie van het begrip in een voor de werknemer gunstige en verruimde zin verder te zetten" (Senaat 1970-71, stuk 215, blz. 42).

Die uitspraak kan slechts begrepen worden aan de hand van de evolutie van rechtspraak en rechtsleer.

Het arbeidsongeval werd van 1903 tot 1967 omschreven als een plotse abnormale gebeurtenis die het gevolg is van de plotselinge werking van een uitwendige kracht. (Cass., 23 januari 1908, *Pas.*, 1908, I, 94 en de daaropvolgende arresten; zie R.G.A.R., 1972, 8898 1, noot 13 voor opsomming).

In zijn studie "Essai critique sur la notion d'accident du travail" (*An. Fac. Dr. Lg.*, 1963, nr. 2, pp. 229-254) heeft L. FRANÇOIS die klassiek geworden definitie aangevochten door het abnormaal karakter en de uitwendige kracht uit de definitie te lichten.

In zijn arrest van 26 mei 1967 (*Pas.*, 1967, I, 1148; zie ook Cass., 29 februari 1968, *Arr. Cass.*, 1968, 868; Cass., 17 oktober 1969, *Arr. Cass.*, 1970, 171) is het Hof van Cassatie, na conclusie van de heer Ganshof van der Meersch, toenmalig eerste-advocaat-generaal bij dit Hof, tot een nieuwe omschrijving gekomen: "het arbeidsongeval is een plotse gebeurtenis die een lichamelijke letsel veroorzaakt waaruit een arbeidsongeschiktheid of de dood van het slachtoffer volgt en waarvan de oorzaak of een van de oorzaken vreemd is aan het organisme van het slachtoffer".

Het Hof van Cassatie (Cass., 8 maart 1968, *Pas.*, 1968,

kan vorderen met de bedragen die zij betaald heeft wegens een borgstelling ten behoeve van de echtgenoten Faict-Mommerency, daar deze betalingen een andere rechtsgrond hebben dan de verkoop of de ontbinding daarvan, nu zij toch gedaan zijn op grond van een juridisch onderscheiden contract van borgstelling en geïntimeerde niet in zijn rechten van verkoper herstellen, maar alleen in de rechten van de kredietgever doen treden, in welke hoedanigheid hij een schuldvordering kan indienen in het faillissement, al of niet bevoorrecht, naar gelang de rechten van de kredietgever;

Overwegende dat nochtans wettelijke compensatie van het bedrag van 56.869 frank, betaald op 32-12-1970 vóór de faillietverklaring, kan worden aangenomen, nu dat bedrag evenals de vordering tot teruggave van de prijs ingevolge de ontbinding vaststaande en opeisbaar was; dat er aldus uiteindelijk terug te betalen blijft: 107.459 — 56.869 = 50.590 frank, onverminderd wat hierna over de taks zal worden gezegd; dat wettelijke compensatie van het na de faillietverklaring betaalde bedrag ten nadele van de failliete boedel niet meer kon geschieden (art. 1298 B.W. en art. 444 Faill.w.);

3. Overwegende dat tweede appellat geen handelaar is, op de facturen niet als koper is vermeld en op de wissels niet als betrokkene is opgegeven; dat hij nochtans de bestelling mede heeft ondertekend, de wissels mede heeft geaccepteerd en de kredietakte als solidaire medeschuldenaar heeft ondertekend, zodat geïntimeerde tegen hem solidair verhaal heeft zowel wat de wisselschuld als wat de betalingen als borg betreft;

Overwegende dat, nu geïntimeerde als borg betaald heeft: 56.869 + 179.165 frank, uit het voorafgaande volgt dat zij aan tweede appellat Faict niets verschuldigd is en er haar, zoals gevraagd, akte mag worden verleend voor verder verhaal tegen tweede appellat;

4. Overwegende dat de originele facturen aan geïntimeerde moeten worden overhandigd opdat eventueel teruggave van de taks zou kunnen worden verkregen; dat het bedrag ervan dan evenwel aan de failliete boedel moet worden afgedragen, daar het in de berekening hierboven ten laste van de failliet is gebleven;

Op die gronden,

Gelet op artikel 24 van de Wet van 15 juni 1935;

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en in de hierna bepaalde mate gegrond, alleen wat eerste appellat betreft;

Bevestigt het bestreden vonnis, met deze wijziging, dat geïntimeerde aan het faillissement Mommerency zal betalen vijftigduizend vijfhonderd negentig frank (50.590 frank), vermeerderd met de gerechtelijke rente te rekenen vanaf 14 december 1970, datum der akte van beroep; aanvullende, verleent geïntimeerde akte van haar voorbehoud voor verder verhaal ten aanzien van tweede appellat;

Veroordeelt tweede appellat in de kosten aan zijn zijde gevallen op het hoger beroep tot heden; compenseert die kosten wat eerste appellat qq. en geïntimeerde betreft.

I, 865 en noot; Cass., 8 oktober, 1970, *J.T.T.*, 1971, 89 en noot L. DUCHATELET) heeft later de voorwaarde dat er een arbeidsongeschiktheid of de dood van het slachtoffer werd veroorzaakt eveneens uit haar definitie weggelaten zodat ook wanneer er enkel medische of farmaceutische kosten zijn, men van een arbeidsongeval kan spreken (vgl. L. FRANÇOIS: "L'accident du travail ou les vicissitudes d'une définition juridique", *J.T.T.*, 1973, 193, voetnoot 6).

Prof. DUCHATELET was van oordeel dat de voorwaarde van de uitwendige oorzaak nodeloos door het Hof van Cassatie werd behouden (*R.C.J.B.*, 1968, 293).

Volgens die auteur is het arbeidsongeval een plotse gebeurtenis die een lichamelijk letsel veroorzaakt en voortvalt tijdens en door het feit van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst.

Al heeft de regering in het ontwerp van arbeidsongevallenwet geen begripsomschrijving willen geven, dan was zij nochtans van oordeel dat de begripsbepaling van Prof. DUCHATELET "het best de algemene stroming van de rechtsleer vertolkt" (Senaat, 1969-70, stuk 328, blz. 10, en Senaat, 1970-71, stuk 215, blz. 5).

De voorwaarde van de uitwendige oorzaak heeft voor het ongeval overkomen tijdens de uitvoering van de arbeidsovereenkomst dan ook geen belang meer.

Elk ongeval overkomen tijdens de uitvoering van de overeenkomst wordt geacht overkomen te zijn door de uitvoering van die overeenkomst (art. 7, tweede lid, Arbeidsongevallenwet).

Indien de verzekeraar aantoonde dat het ongeval niet overkomen is gedeeltelijk of geheel door een uitwendige oorzaak bewijst hij uiteraard dat het ongeval niet te wijten is aan de uitvoering van de arbeidsovereenkomst (in die zin L. FRANÇOIS, *J.T.T.*, 1973, 199, nr. 16; zie ook Senaat, 1970-71, stuk 215, blz. 46-47 en blz. 65; en anders S. ROUFFY: "La nouvelle jurisprudence sur la notion en matière d'accident du travail", *R.G.A.R.*, 81964).

Vóór de nieuwe Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 nam het Hof van Cassatie voor de arbeidsongevallen op de weg van of naar het werk dezelfde begripsomschrijving aan als voor de gewone arbeidsongevallen (Cass., 26 mei 1971, *R.G.A.R.*, 1969, 8207 - betrof eveneens een val; Cass., 30 juni 1967, *R.G.A.R.*, 1968, 7987).

Ofschoon de rechtspraak verdeeld was nopens de vraag of een gewone val al of niet steeds als een arbeidsongeval moet beschouwd worden (zie Cass., 30 juni 1967, reeds geciteerd en Cass. 13 januari 1966, *R.G.A.R.*, 1967, 7808; Cass., 24 december 1965, *J.T.T.*, 1966, 225 en Cass., 15 maart 1962, *Pas.*, 1962, I, 782), volstond het volgens het Hof van Cassatie dat de oorzaak van die val en zijn gevolgen gedeeltelijk te wijten zijn aan een uitwendige oorzaak.

Wat het ongeval op de weg naar en van het werk betreft, lijkt het dat, zelfs na de nieuwe arbeidsongevallenwet, de voorwaarde van de uitwendige oorzaak gehandhaafd moet blijven (zie L. FRANÇOIS, *J.T.T.*, 1973, 199, nr. 16, en 200, nr. 17, en beschouwingen van R. CLOSE in *J.T.T.*, 1973, 14), met dien verstande dat er een vermoeden bestaat dat het letsel, wanneer een plotse gebeurtenis wordt aangewezen, vermoed wordt door een ongeval veroorzaakt te zijn (art. 9 Arbeidsongevallenwet).

De wetgever heeft dus wat de ongevallen op de weg

naar en van het werk betreft: 1° de voorwaarde dat het ongeval het gevolg moet zijn van een risico inherent aan de weg weggelaten (Senaat, 1969-70, stuk 328, blz. 11); 2° op de verzekeraar de bewijslast gelegd dat er tussen het letsel en het aangewezen plotse gebeuren geen verband bestaat (Senaat, 1970-71, stuk 215, blz. 53, 54 en 65).

De val van eiseres is een plotse gebeurtenis (Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 23 november 1972, *De Verz.*, 1973, 531).

Hij deed zich voor tijdens de terugkeer van het werk.

Het slachtoffer heeft dus niets meer te bewijzen: alle elementen van het arbeidsongeval zijn aanwezig.

Verweerster houdt voor dat de val het gevolg is van de zwakke fysieke toestand van eiseres, waarin ze zich bevond ingevolge haar geelzucht.

Zij wil op die wijze het vermoeden van artikel 9 van de Arbeidsongevallenwet omverwerpen.

In de veronderstelling dat de zienswijze van verweerster juist zou zijn, dan nog zou die interne oorzaak niet de enige oorzaak zijn van het ongeval.

De val van eiseres was ook beïnvloed door de onstabiele toestand van de fiets (vgl. Cass., 26 mei 1967, *R.G.A.R.*, 1969, 8207) en door de vermoeienis ten gevolge van de arbeid.

Daar de door verweerster in haar stelling vooropgezette ziekte niet de enige oorzaak van het ongeval is geweest, zijn de voorwaarden om van een arbeidsongeval op de weg van het werk te gewagen, vervuld.

Het is dan ook zonder belang een getuige van het ongeval te horen nopens de omstandigheden van het ongeval, waaromtrent partijen het eens zijn.

Daarenboven bewijst verweerster geenszins dat de val ook beïnvloed is door de gevolgen van de geelzucht waaraan eiseres geleden heeft.

Het is een stelling van harentwege die door niets gestaafd is zodat verweerster het vermoeden van artikel 9 van de Arbeidsongevallenwet niet omverwerpt.

(...)

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

2^e KAMER—10 APRIL 1974

Voorzitter: de h. L. Denys

Rechters: de hh. M. Laurens en J. Van Damme

Advocaten: mrs. D. De Clerck loco H. Vandenberghen en J. Van der Perre loco L. De Wulf

Geneeskunst—Arbeidsongeval—Door het slachtoffer gekozen geneesheer—Honorarium.

Onder het systeem van de vroegere arbeidsongevallenwetgeving wendde het slachtoffer van een arbeidsongeval zich voor tandverzorging tot een geneesheer van zijn keuze.

In de verhouding tussen de geneesheer en de patiënt zijn de honoraria niet getarifeerd. De omstandigheid, dat de geneesheer aan de arbeidsongevallenverzekeraar een bestek voor de verzorgingskosten heeft meegedeeld, brengt niet mede dat het verzorgingscontract niet tussen de partijen, maar tussen de geneesheer en de verzekeraar tot stand gekomen is.

M. t/ W.

Gezien het voor eensluidend verklaard afschrift van het bestreden vonnis van de heer vrederechter over het tweede kanton te Oostende van 16 juli 1972, op tegenspraak tussen partijen gewezen ; (...)

A. Nopens de procedure

Uit de voorgelegde bescheiden blijkt niet dat de bestreden beslissing betekend werd.

Het beroep, regelmatig naar de vorm en tijdig ingesteld, komt derhalve ontvankelijk voor, wat trouwens door partijen niet wordt betwist.

B. Nopens de grond

I. Bijzonderste gegevens van de zaak

Op 9 januari 1971 was verweerder in beroep het slachtoffer van een arbeidsongeval in het raam van een arbeidsovereenkomst gesloten met een zekere Firma Aimé Degryse te Eernegem, die hiervoor bij de N.V. Zurich te Brussel verzekerd is.

Eiser in beroep werd aangesproken om voor de tandverzorging in te staan. Reeds op 12 januari 1971 (zie stuk 3 van eiser in beroep) stelde hij een bestek op voor de kosten van de door hem voorziene tussenkomst, die hij raamde op 14.820 F.

Hierop ontving hij na de beëindiging van de uitgevoerde prothese een terugbetaling ten belope van 5.927 F vanwege de wetsverzekeraar en ten belope van 1.237 F vanwege de mutualiteit, zodat een saldo verschuldigd bleef van 7.656 F en niet van 7.173 F of 7.583 F, zoals blijkbaar ingevolge een materiële vergissing in de oorspronkelijke dagvaarding en in besluiten vermeld werd.

Daar verweerder in beroep, verscheidene aanmaningen ten spijt, in gebreke bleef voormeld bedrag te vereffenen, zag eiser in beroep zich uiteindelijk verplicht bij dagvaarding van 23 november 1971 tot gerechtelijke invordering over te gaan.

Bij contradictoir vonnis van 16 juli 1972 verklaarde de eerste rechter de vordering ongegrond, aanvoerend dat verweerder in beroep als vrachtvoerder onderworpen is aan de RMZ en het daarenboven gaat om een arbeidsongeval, zodat eiser in beroep niet gerechtigd is meer te vorderen dan het bedrag vastgesteld volgens de vergoedings-tarieven en volgens de nomenclatuur van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

II. Grieven

Eiser in beroep meent zich bij deze beslissing niet te kunnen neerleggen en de volgende grieven te mogen ontwikkelen :

- inzake arbeidsongevallen bepaalt de wet enkel de omvang van de verschuldigde terugbetalingen, doch noemt geenszins de erelonen van de tandartsen ; mogelijke verbintenissen in het kader van de R.M.Z. zijn niet tot de sektor van de arbeidsongevallen uit te breiden. De eerste rechter zou dit middel onbeantwoord gelaten hebben.

- de eerste rechter miskent artikel 52 van de Wet van 14 februari 1961.

- het akkoord van 14 januari 1970 nopens de vast-

stelling van de erelonen van de geconventioneerde tandartsen is in casu niet toepasselijk.

- het in de onderhavige aangelegenheid gevorderd ereloon houdt rekening met de gebruikelijke normen en werd bepaald mits inachtneming van de regelen van de medische deontologie. Desgevallend dient de begroting ex aequo et bono te geschieden of zou een expert moeten aangesteld worden.

Van zijn kant dringt verweerder in beroep aan op de bekrachtiging van de bestreden beslissing. Ondergeschikt vraagt hij een begroting ex aequo et bono, terwijl hij bovendien opwerpt dat het gebeurlijk nog verschuldigd ereloon slechts verschuldigd is na aflevering van een officieel getuigenschrift voor verstrekte hulp, zoals door het ministerie van financiën voorgeschreven en dienstig voor het ziekenfonds.

III. Beoordeling

a. Toepasselijkheid van de tarifiering op de medische erelonen inzake arbeidsongevallen

Eiser in beroep voert terecht aan dat waar het slachtoffer van een arbeidsongeval de vrije keus van de geneesheer behouden heeft, de erelonen van laatstgenoemde niet getarifeerd zijn.

Krachtens artikel 3, § 5, van het K.B. van 28 september 1931 op de samenschakeling van de wetten inzake arbeidsongevallen zal het ondernemingshoofd in dit geval alleen gehouden zijn de verzorgingskosten terug te betalen binnen de perken van een door de Koning vastgesteld tarief. De arbeidsongevallenwetgeving beheerst uitsluitend de verhoudingen tussen werkgever en werknemer ; ze komt daarentegen niet tussen bij de regeling van de erelonen tussen medicus en patiënt (Cass., 18 februari 1909, *Pas.*, 1909, I, 149 ; zie ook de conclusie van advocaat-generaal Terlinden voor Cass., 16 februari 1911, *Pas.*, 1911, I, 132 en vooral p. 133 en 135 onder verwijzing naar de voorbereidende werkzaamheden van de wet ; zie verder *Rép. Prat.*, Complément I, v° *Accidents du travail*, n° 448 ; Delaruwiere et Namèche, *La réparation des dommages résultant des accidents du travail* (1932), nr. 131, p. 148 ; X. Ryckmans-R. Meert, *Les droits et obligations des médecins*, I, nr. 321). Dit beginsel werd reeds in de oorspronkelijke wetgeving van 24 december 1903 neergelegd (art. 5, § 3).

Aangezien het arbeidsongeval zich in casu voordeed op 9 januari 1971 en de tandheelkundige verzorging in de eerstvolgende dagen plaatsgreep en voltooid werd, zijn de verhoudingen tussen partijen beheerst door de hierboven vermelde beschikking en niet door de nieuwe Wet van 10 april 1971 (Cass., 20 juni 1973, *J.T.T.*, 1973, 202 ; Cass. (Verenigde kamers), 19 december 1973, *J.T.* 1974, 137). Dit punt vertoont overigens geen praktisch belang, daar het reeds aangehaald beginsel in de nieuwe wetgeving, in werking getreden op 1 januari 1972, gehandhaafd werd (zie artikel 31).

Ten tijde van het ongeval was het tarief voor de terugbetaling van de geneeskundige verzorging bepaald door het K.B. van 28 oktober 1970. Krachtens dit besluit (art. 1) werd het tarief gelijkgeschakeld met het tarief van honoraria en prijzen, zoals het voortvloeit uit de toepassing van de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen opgemaakt in uitvoering van de wetgeving tot instelling en organisatie van een regeling voor

verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering (Dit beginsel werd achteraf overgenomen in artikel 1 van het K.B. van 30 december 1971 uitgevaardigd ter uitvoering van de nieuwe Wet van 10 april 1971).

Uit de omstandigheid dat eiser in beroep op 13 januari 1971 aan de wetsverzekeraar van verweerder een bestek voor de verzorgingskosten mededeelde, kan geen enkel element ten voordele van verweerder afgeleid worden. Zulks brengt geenszins mede, dat het verzorgingscontract zou tot stand gekomen zijn niet tussen partijen, doch tussen beroeper en wetsverzekeraar. Zoals de arbeidsongevallenwetgeving aan de behandelende medicus een rechtstreekse vordering tegen de wetsverzekeraar verleende, binnen de perken van het tarief (art. 3, § 7, van het K.B. van 28 september 1931), had de wetsverzekeraar van zijn kant het recht het genezingsproces te volgen (zie artikel 3, § 8). De betrekkingen die aldus tussen medicus en wetsverzekeraar ontstaan, wijzigen niets aan het contract dat bij vrije keus van het slachtoffer ontstaat tussen dit laatste en de geneesheer.

b. Schending van artikel 52 van de Wet van 14 februari 1961

Eiser in beroep bleef in gebreke het middel gesteund op een gebeurlijke schending van artikel 52 van de Wet van 14 februari 1961 nader te ontwikkelen.

Gelet op het onder (a) ingenomen standpunt, komt het echter overbodig voor verder op dit middel in te gaan.

c. Schending door eiser in beroep als geconventioneerde tandarts van het akkoord van 14 januari 1970

Zelfs indien eiser in beroep in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering bepaalde verbintenissen inzake normering van ereloon aanging, werd hierboven reeds onderstreept dat eiser in beroep in casu zijn prestaties verstrekte niet in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering doch in het kader van de arbeidsongevallenwetgeving.

Voor zover zou staande gehouden worden dat het niet uitgesloten is dat de ziekte- en invaliditeitsverzekering zou spelen voor het deel der kosten dat desgevallend door de arbeidsongevallenwetgeving niet gedekt is (zie hieromtrent R. Elst, "De tegemoetkoming van de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit in de uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid ten gunste van een door arbeidsongevallen getroffen arbeider", *R.W.*, 1959-1960, 1789) dient ten overvloede benadrukt dat het akkoord tot stand gekomen op 14 januari 1970 in de nationale commissie tandheelkundigen-ziekenfondsen tussen de vertegenwoordigers van de representatieve organisaties van de tandheelkundigen en de vertegenwoordigers van de verzekeringsinstellingen in casu op de verstrekte prestaties voor het grootste deel niet toepasselijk is. Volgens de bijlage aan dit akkoord is verzekerings-tegemoetkoming inzake prothesen slechts verschuldigd indien de rechthebbende ten minste vijftig jaar oud is of indien de rechthebbende deze leeftijd niet heeft bereikt, wanneer hij aan een van de in het akkoord opgesomde aandoeningen lijdt. Door verweerder in beroep werd niet aangetoond dat hij zich in een van deze gevallen zou bevinden. Anderzijds is niet aangetoond dat eiser voor de prestaties ander dan de prothesen het tarief zou overschreden hebben.

d. Nopens de redelijkheid van het vrij begroot ereloon

Waar de erelonen van de behandelende geneesheren niet getarifeerd zijn, worden deze doorgaans begroot met inachtneming van een reeks factoren, zoals de aard van de uitgevoerde prestaties, de verstrekte dienst, de faam van de geneesheer en de economische en financiële toestand van de patiënt.

In casu kan niet beweerd worden, dat gelet op de aard en de omvang van de geplaatste prothese en rekening gehouden met de andere appreciatieëlementen, het gevorderd ereloon overdreven zou zijn.

Ten onrechte zou verweerder in beroep thans aanvoeren dat hij zich met de verstrekte prestaties en hun kostprijs niet zou akkoord verklaard hebben.

De ontstentenis van enig geschrift is ter zake niet beslissend. De verhouding tussen geneesheer en patiënt is van die aard, dat men het bestaan van een morele onmogelijkheid om een schriftelijk bewijs te vorderen, moet aanvaarden (De Page, III, n° 904 (3e uitgave); *Rijckmans-Meert, Les droits et les obligations des médecins* (2e uitgave), I, n° 299 en de aangehaalde verwijzingen).

Anderzijds zou verweerder in beroep zich in casu ten onrechte op een gebrek aan akkoord beroepen. Waar het arbeidsongeval zich op 9 januari voordeed, werd eiser in beroep blijkbaar onmiddellijk geraadpleegd, vermits hij reeds op 12 januari 1971 een bestek opmaakte en dit ten titel van inlichting mededeelde aan de verzekeringsmaatschappij. Zoals hierboven sub (a) reeds betoogd werd, is aan deze mededeling geen andere betekenis te hechten dan die van een blote inlichting. Verweerder in beroep kan bezwaarlijk staande houden dat hij hiervan niet op de hoogte was, waar de wetsverzekeraar zelf eiser in beroep nooit rechtstreeks aanschreef, tenzij om aan laatstgenoemde eveneens ten titel van inlichting een kopie mede te delen van de brief, gericht tot verweerder in beroep nopens de aangekondigde gedeeltelijke terugbetaling.

Moest verweerder in beroep met de door eiser voorgestelde prestaties niet akkoord geweest zijn of deze afhankelijk gesteld hebben van een integrale terugbetaling door verweerder, zou hij vanzelfsprekend eiser verzocht hebben het standpunt van de verzekeraar af te wachten. In werkelijkheid ging de verzorging ononderbroken door, omdat verweerder blijkbaar bereid was een eventueel verschil in meer bij te passen.

De vordering van eiser in beroep komt dan ook gegrond voor.

e. Nopens het onderwerpen van de betaling aan de aflevering van bepaalde attesten

In casu is niet aangetoond dat eiser in beroep de officiële bescheiden, die hij moet afleveren, niet zou overhandigd hebben. Het standpunt van verweerder komt des te twijfelachtiger voor, daar de verzekeringsinstellingen, die in casu konden aangesproken worden, reeds lieten weten dat ze de maximum tegemoetkoming hadden toegekend.

In ieder geval, kan de aflevering van een attest niet als een geldige exceptie ingeroepen worden om de nietbetaling van het ereloon te rechtvaardigen (zie *Rijckmans-Meert, Les droits et obligations des médecins*, I (2e uitg.) nr. 452; *Henri Anrys, "Les honoraires médicaux"*, *J.T.*, 1971, p. 125 en 126, nr. 4)

Om die redenen,

de Rechtbank, wijzende in graad van beroep en op tegenspraak, alle strijdige en meer omvattende besluiten verwerpende als ongegrond, niet dienend of overbodig,

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond ;

Dienvolgens doet de bestreden beslissing teniet en opnieuw wijzende veroordeelt verweerder in beroep om te betalen aan eiser in beroep een saldo aan ereloon van 7.656 F (zevenduizend zeshonderd zesenvijftig frank) vermeerderd met de gerechtelijke interesten, de interesten sedert de ingebrekestelling oorspronkelijk niet gevraagd zijnde, en al de kosten van het geding.

NOOT—Verg. het eveneens in dit nummer opgenomen vonnis van Vred. Oostrozebeke, 2 oktober 1973.

VREDEGERECHT TE OOSTROZEBEKE

2 OKTOBER 1973

Rechter : de h. W. Van Haesebrouck

Advocaat : mr. B. Van Dorpe

Geneeskunst—Ziekte- en invaliditeitsverzekering—Honorarium van de geneesheer.

Ook ten aanzien van de rechthebbers in het kader van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering kan de "niet-verbonden" geneesheer, d.i. de geneesheer die niet tot de akkoorden van 14 januari 1970 is toegetreden, vrij zijn honoraria bepalen, eventueel rekening houdend met de geldende regels van zijn plichtenleer. Als het gaat om een verbonden geneesheer moeten de tarieven waarvan in de genoemde akkoorden sprake is, slechts in acht genomen worden als het bruto jaarlijks inkomen van de rechthebbers lager is dan 275.000 fr., verhoogd met 16.000 fr. per persoon ten laste.

X t/ Y en Z

(...)

Uiteenzetting van feiten

Op 22 december 1971 heeft dokter X in de St. Lucas-kliniek medische zorgen (toedienen van de anesthesie ter gelegenheid van een amygdalectomie) verstrekt aan me-juffer Rita Y, minderjarige dochter van de verweerders ;

Voor deze medische tussenkomst heeft dokter X kort na 22-12-71 (de datum wordt niet op de ereloonnota vermeld, doch deze ligt ergens vóór 12-1-72, volgens brief van verweerders aan eiser gestuurd op laatstgenoemde datum) zijn ereloonstaat bepaald op 1.300 fr. ;

Op 12 januari 1972 vraagt eerste verweerder, van beroep secretaris van de Christelijke Mutualiteit St.-Jozefsgilde, dat hun (de verweerders) het ziekenfondsbevijs zou worden toegestuurd eraan toevoegend : "Bij ontvangst hiervan zullen wij onmiddellijk overgaan tot de storting van het verschuldigd bedrag" (stuk 1 bundel eiser) ;

Dr. X reageert voor het eerst op deze vraag bij brief van zijn raadsman van 19 april 1972, waarbij om betaling wordt verzocht van gezegd bedrag van 1.300 fr. (via de postcheckrekening van de raadsman) en waarbij te-

gelijk het verstrekingsbriefje, gedateerd 23 december 1971, wordt medegestuurd (stukken 2 en 3 bundel eiser) ;

Daar betaling uitblijft stuurt eiser per 9 mei 1972 dagvaarding uit voor Onze terechtzitting van 6 juni 1972 ;

Op 2 juni 1972 betalen verweerders evenwel een bedrag van 647 fr. (stuk 4 bundel eiser), zijnde het bedrag dat door de ziekteverzekeringsmaatschappij werd terugbetaald, zodat eiser thans aanspraak blijft maken op een saldo van $1300 - 647 = 653$ fr. ;

Beoordeling in rechte

Overwegende dat verweerders een omstandig verweer (zie hun nota 2-6-72 en besluiten 27-11-72) naar voren brengen in verband met de redenen waarom zij menen slechts gehouden te zijn tot betaling van het vorengenoemd bedrag van 647 fr., zijnde het bedrag dat hun door hun verzekeringsinstelling, op voorlegging van het getuigenschrift voor verstrekte hulp, werd terugbetaald ;

Overwegende dat verweerders onder meer verwijzen naar de Akkoorden van 14 januari 1970 gesloten in de schoot van de nationale medisch-mutualistische commissie — zie de basis-wetgeving : art. 34, § 1, en volgende van de Wet van 9 augustus 1963 — waarin duidelijk de bekommernis van deze Commissie naar voren treedt de personen vallend onder de wet op de verplichte ziekteverzekering te vrijwaren tegen andere honoraria dan die welke bij de betreffende akkoorden werden vastgelegd ;

Overwegende dat evenwel en meer bepaald uit de §§ 6 tot 9 der Wet van 9 augustus 1963 duidelijk naar voren treedt dat de geneesheren de mogelijkheid wordt voorbehouden volledig vrij, hetzij al dan niet tot de afgesloten akkoorden toe te treden ;

Overwegende dat op het principieel vlak art. 15 van het K.B. nr. 78 van 10 november 1967 onder meer bepaalt dat de geneesheren het recht hebben, mits eerbiediging van de regelen van de plichtenleer, op honoraria of forfaitaire bezoldigingen voor de door hen verleende verstrekkingen, en dat, onverminderd de toepassing van de bedragen welke eventueel vastgesteld zijn door of krachtens de wet, of voorzien zijn bij statuten of overeenkomsten waartoe de beoefenaars zijn toegetreden, deze vrij het bedrag van hun honoraria bepalen, onder voorbehoud, in geval van betwisting, van de Orde waaronder zij ressorteren of van de rechtbank ; (zie art. 15, eerste en tweede lid, van genoemd K.B. nr. 78 van 10 november 1967 ; cfr. X. Ryckmans & R. Meert, *Les droits et les obligations des médecins*, uitg. 1971, sub nrs. 277 e.v.) ;

Overwegende dat meteen duidelijkheidshalve dient gewezen op het samenbestaan van de drie vormen van geneeskunde die in den lande door de Wet van 9 augustus 1963 en het zogeheten "St.-Jansakkoord" van 25 juni 1964 werden erkend, te weten : de verbintenissen-geneeskunde, de forfait-geneeskunde en de geneeskunde met vrije erelonen (cfr. X. Ryckmans & R. Meert, *ibidem*, nrs. 430 e.v.) ;

Overwegende dat noch door de gedingvoerende partijen, noch waar ook in de voorgebrachte bescheiden gevoegd bij de dossiers, in betwisting wordt gesteld dat eiser niet tot de vorengenoemde akkoorden van 14 januari 1970 is toegetreden, wat meebrengt dat eiser derhalve ressorteert onder de categorie van de zogeheten "niet-verbonden" geneesheren die hun honoraria vrij kunnen bepalen, evenwel rekening houdend met de geldende re-

gelen van hun plichtenleer en conform aan wat voorgeschreven wordt bij het hiervoren geciteerd art. 15, eerste en tweede lid, van het K.B. nr. 78 van 10 november 1967 ;

Overwegende dat verweerders bezwaarlijk zouden kunnen vooropstellen, allermint dan, naar Wij menen, eerste verweerder, die secretaris is van de ziekteverzekering der Christelijke Mutualiteiten (cfr. zijn brief van 12 januari 1972 aan eiser), onwetend te zijn van de status van het al of niet "verbonden" zijn van eiser, daar immers duidelijk bij artikel 158, § 2, der Wet van 9 augustus 1963 wordt bepaald, dat de Dienst van de gezondheidszorgen van het R.I.Z.I.V. gehouden is aan de verzekeringsinstellingen de naam van de personen en de instellingen die tot een conventie zijn toegetreden of een persoonlijke verbintenis hebben onderschreven mede te delen, eventueel de bijzondere voorwaarden van deze conventies of verbintenissen vermeldend (cfr. H. Anrys, *Journal des Tribunaux*, nr 4732 dd. 20-2-71, kol. 4 in fine) ;

Overwegende dat daarenboven verweerders niet betwisten dat hun minderjarige dochter, naar aanleiding van de medische ingreep waarvan sprake, in een éénpersoonkamer haar kliniekverblijf doorbracht, doch hierbij aanmerken dat het enkel feit van in een éénpersoonkamer te liggen geen enkele bijkomende prestatie van de geneesheer-anesthesist vergt, zodat zij, in hun stelling, enkel kunnen gehouden zijn tot de betaling van het reeds op 2-6-72 voldane bedrag van 647 fr. voor de verstrekking nr. 1410 van de nomenclatuur der gezondheidsverstrekkingen vastgesteld bij K.B. van 24 december 1963 en gewijzigd bij navolgende Koninklijke Besluiten van 30-10-64, 5-3-65, 28-2-67, 13-7-67, 18-7-67, 27-7-67, 22-12-67, 18-8-69 en 24-3-70 ;

Overwegende dat sub litt. K, § 4 en 5, van het voorgezgd akkoord van 14 januari 1970 is bepaald dat, voor de geneesheren die tot het akkoord (of de akkoorden) zijn toegetreden, de tarieven voorzien in zelfde akkoorden niet in alle omstandigheden toepasselijk zijn, meer in het bijzonder, wat de geneesheren-specialisten betreft, wanneer door de zieke een "bijzondere eis" wordt gesteld, zijnde onder meer, de opname in een éénpersoonkamer om louter persoonlijke gemaksredenen (cfr. X. Ryckmans sub no 441 I.B.1° in *Les droits et les obligations des médecins*, 1971) ;

Overwegende dat deze regel a fortiori zijn toepassing vindt wanneer het om een niet-verbonden geneesheer gaat ;

Overwegende dat verweerders nog aanvoeren tot de categorie van de minder-begoeden te behoren, zonder Ons evenwel welkdanig bewijs van deze minder-begoedheid aan te brengen ;

Overwegende dat in dit verband er moge op gewezen worden dat, zelfs al gaat het om een verbonden geneesheer – wat voor eiser niet het geval is – de ereloon-tarieven, waarvan sprake in de bovenbesproken akkoorden, slechts dienen in acht genomen te worden in zoverre het brutojaarinkomsten betreft van rechthebbenden die lager zijn dan 215.000 fr., verhoogd met 16.000 fr. per persoon ten laste (Wet 9 augustus 1963, art. 34, § 7, en punt K, § 9, van het Akkoord van 14 januari 1970) ;

Overwegende dat voorts erop gewezen moet worden dat het feit van de verplichte aansluiting bij de verzekering voor ziekte- en invaliditeit zeker niet afhangt van

de (minder goede) vermogenstoestand van de verzekerde, hetgeen verweerders blijken voorop te stellen ; "l'assujettissement n'est pas lié à l'état de besoin mais à l'appartenance à des catégories professionnelles, légalement désignées, tels salariés ou indépendants, quels que soient les revenus des membres de ces groupes sociaux. Les assujettis deviennent par là "bénéficiaires" dans des conditions égales. Ils ont droit aux mêmes interventions de l'assurance c'est-à-dire à des remboursements identiques, qu'ils soient pauvres ou riches. Toutefois les veuves, orphelins, pensionnés et invalides (V.I.P.O.) ayant des revenus annuels inférieurs à 75.000 fr. + 15.000 fr par enfant à charge (A.R. 16 janv. 1964) sont réglementairement protégés et bénéficient d'une présomption d'impécuniosité qui leur donne droit à un remboursement couvrant la totalité de l'honoraire prévu par la nomenclature" (cfr. H. Anrys, "Les honoraires médicaux", *J. Tr.* nr 4732 van 20 februari 1971) ;

Overwegende dat Wij aldus in het licht van de voorgaande overwegingen, verweerders niet kunnen volgen waar zij voorhouden dat het ereloon niet hoger zijn mag dan wat terugbetaald wordt door de mutualiteit, gelet op het bescheiden inkomen van de personen die onder die verzekering staan (met referentie door verweerders naar een vonnis Vrederecht St Jans Molenbeek van 20 mei 1970 – *Tijdschrift Vrederechters* nr. 10, oktober 1970) ;

Overwegende dat in dat verband dient aangestipt dat, zelfs waar het verbonden geneesheren betreft, deze laatste niet strikt gehouden zijn aan het terugbetalingstarief van een mutualiteit, des te meer zo blijkt dat de recht-hebbende, bijvoorbeeld, een "speciale eis" (terzake gold het de éénpersoonkamer waarin de minderjarige dochter van verweerders verbleef) liet gelden (cfr. supra) ;

Overwegende dat volledigheidshalve dient aangestipt dat waar verweerders Ons nog verwijzen naar de mogelijke toepassing van de bepaling van artikel 52 van de Wet van 14 februari 1961 (de zg. eenheidswet), die aan de Koning de mogelijkheid openstelt om algemeen geldende maximum-tarieven voor erelonen en prijzen voor geneeskundige verzorging voor te schrijven (zie art. 34, § 13, der Wet van 9 augustus 1963 terugwijzend naar voormeld artikel 52), zulks eerstens actueel niet het geval is, en tweedens er in de wet welomschreven voorwaarden dienen te zijn vervuld opdat de Koning van deze mogelijkheid gebruik maken zou ;

Overwegende dat verweerders zich tenslotte nog beroepen op het K.B. van 30 juni 1970 tot vaststelling van de maximumbedragen van honoraria en prijzen voor geneeskundige en tandheelkundige verstrekkingen inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering : terzake geldt het een maatregel die van toepassing is op de geneesheren die hun zorgen verlenen in een gewest waar de op 14 januari 1970 gesloten akkoorden niet in werking zijn getreden overeenkomstig de Wet van 9 augustus 1963 – zie artikel 1 van het K.B. van 30 juni 1970 – ; welnu, het blijkt dat eiser eerstens als niet geconventioneerd geneesheer in een geconventioneerde streek werkzaam is, en tweedens is er het ministerieel rondschrijven van 23 november 1970 (*Staatsblad* 2 dec. 1970) waarin wordt vastgesteld dat de akkoorden van 14 januari 1970 in alle streken van het land van kracht zijn geworden, zodat het geciteerd K.B. van 30 juni 1970 "in feite geen toepassingsveld meer vindt" ;

Overwegende dat, waar eiser een niet-verbonden ge-

neesheer blijkt te zijn, Ons aldus nog rest na te gaan of het in casu door eiser gevorderde bedrag aan ereloon als voldoende gematigd voorkomt, meer bepaald of bij de bepaling van zijn ereloon eiser schroomvallig de regelen van de plichtenleer heeft geëerbiedigd ;

Overwegende dat, naar de algemeen gehuldige beginselen, bij de vaststelling van het ereloon, de geneesheer steeds gehouden is rekening te houden met de voorname elementen als daar zijn : het belang van de geleverde prestatie(s) – de bewezen dienst(en) – zijn bekendheid als geneesheer – en zeer zeker de economische toestand van de patiënt ;

Overwegende dat enerzijds bij afwezigheid van precieze gegevens omtrent de vermogenstoestand van de beide verweerders, en anderzijds bij gebreke aan voor de rechtbank voorliggende tastbare gegevens omtrent de belangrijkheid van de geleverde prestatie(s) – bewezen dienst(en) of bekendheid van de betrokken geneesheer, Wij het als opportuun oordelen, vóór Onze beslissing ten gronde, het advies van de Provinciale Raad van de Orde der geneesheren der Provincie West-Vlaanderen in te winnen ;

Om die redenen,

(...)

Gelet op het artikel 6, 6° van het Koninklijk Besluit nr 79 van 10 november 1967 ;

Alvorens verder ten gronde omtrent de gestelde vordering te beslissen,

verzoeken de Provinciale Raad van de Orde der Geneesheren van de Provincie West-Vlaanderen een met redenen omkleed advies, meer bepaald een adviserende taxatie uit te brengen nopens het bedrag van het ereloon (1.300 fr.) dat door eiser wordt gevorderd ter zake de op 22 december 1971 verstrekte medische tussenkomst van anesthesie ter gelegenheid van een amygdalectomie in de St.-Lukaskliniek te Tielt bij de minderjarige dochter van verweerders.

Houden de kosten aan.

NOOT—Zie HENRI ANRYS, "Les honoraires médicaux", *J.T.*, 1971, 125. Zie ook elders in dit nummer m.b.t. de patiënt die verzorgd wordt in het kader van de arbeidsongevallenwetgeving : Rb. Brugge, 10 april 1974. *Anders* : Vred. Tielt, 6 december 1971, *R.W.*, 1971-72, 1159.

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (3e Kamer), 16 januari 1974

Arbeidsongeval—Begrip—Oorzaak vreemd aan het organisme van de getroffene—Krachtsinspanning en val.

Een bouwvakker viel van een stelling van 1,50 m hoog op een betonnen vloer toen hij een betonplaat van ongeveer 80 kg. ophief. Hij overleed bijna onmiddellijk zonder dat een bepaalde doodsoorzaak kon ontdekt worden.

Het Arbeidshof te Brussel besliste op 9 januari 1973 dat in casu een der oorzaken van het ongeval vreemd was aan het organisme van de getroffene m.n. evenwichtsverlies ten gevolge van een krachtsinspanning waardoor de val werd veroorzaakt. Het Hof van Cassatie bekrachtigt het oordeel van het Arbeidshof.

"Overwegende dat in de zin van de wet het arbeidsongeval een schielijke gebeurtenis is die een lichamelijk letsel veroorzaakt en waarvan de oorzaak of een van de oorzaken buiten het organisme van de getroffene ligt ;

"Overwegende dat onder de gelding van artikel 1 van de wetten op de vergoeding der schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen, die werden gecoördineerd op 28 september 1931 en die ten deze van toepassing zijn, verweerster moest bewijzen enerzijds dat de oorzaak of één van de oorzaken van het ongeval vreemd is aan het organisme van de getroffene en anderzijds dat het overlijden te wijten was aan dit ongeval ;

Overwegende dat het bestreden arrest beslist dat één van de oorzaken van het ongeval, die vreemd is aan het organisme van de getroffene, bestond in de krachtsinspanning die deze bij het opheffen van een betonplaat had geleverd ;

"Dat het arrest ter rechtvaardiging van zijn beslissing zonder enige dubbelzinnigheid vaststelt dat blijkens de geneeskundige verslagen en de getuigenissen afgenomen tijdens het strafonderzoek : 1) het onderzoek van het hart en van de coronaire slagaders na de dood van de getroffene op geen enkel letsel wijst waardoor de dood kan worden verklaard, noch 'op enige voorbeschiktheid tot een plotselinge dood' ; 2) 'de getroffene het evenwicht heeft verloren op het precieze ogenblik dat hij een betonplaat van ongeveer 80 kilo optilde' en 'dit evenwichtsverlies een val van 1,50 meter hoog en een zware stoot op de betonnen grond ten gevolge heeft gehad' ;

"Overwegende dat die redenen een passend antwoord geven op de conclusie waarin eiseres aanvoerde dat de dood van de getroffene slechts te wijten was aan een natuurlijke oorzaak ;

"Overwegende dat de rechter uit die vaststellingen en uit die feitelijke overwegingen, die hij overneemt, wettelijk heeft kunnen afleiden dat verweerster ten deze het bewijs heeft geleverd, waarvan de last op haar rustte".

(Voorzitter : de h. Polet—Raadsheer-verslaggever : de h. Janssens—Advocaat-generaal : de h. Colard—In de zaak : Federale Verzekeringen / El Kantroussi).

Arbh. Gent (1e Kamer), 26 november 1973

Arbeidsongeval—Akkoord ondertekend door getroffene—Weigering door getroffene om dit akkoord te laten homologeren—Tergend en roekeloos geding.

De getroffene van een arbeidsongeval tekende het hem door de verzekeraar voorgestelde akkoord, maar weigerde achteraf dit akkoord door de Arbeidsrechtbank te laten homologeren. Het daarna gevoerde geding werd door de verzekeraar in hoofde van de getroffene als tergend en roekeloos bestempeld. De rechtbank verwierpt die stelling.

"Daar eiser op niet gemotiveerde wijze geweigerd heeft de hem door de verzekeraar overgelegde overeenkomst, die hij voor akkoord had ondertekend, te laten homologeren is hij, volgens verweerster, de oorzaak ervan dat onnodige kosten voor aanstelling van een deskundige werden gedaan.

"Eiser laat daarop gelden dat hij, ondanks het feit dat hij de overeenkomst had ondertekend, nog het recht had bij de homologatie voor de rechter zijn akkoord niet te bevestigen en dat de deskundige met instemming van beide partijen aangesteld werd.

"Het is inderdaad zo dat opdat een homologatie zou kunnen doorgaan tussen partijen op het ogenblik van de homologatie nog een wilsovereenstemming moet aanwezig zijn. Het gaat immers om een plechtig contract (Cass., 4 februari 1943, *Pas.*, 1943, I, 1951 ; *Bull. Ass.*, 1943, 635).

"Het kan immers voorkomen dat, nadat de rechter het arbeidsslachtoffer voorgelicht heeft of na raadpleging van andere personen of van zijn vakorganisatie, het arbeids-

slachtoffer op het ogenblik van de homologatie op zijn vroeger akkoord terugkomt.

"Dit is wettelijk geoorloofd en kan niet op willekeur wijzen.

"Na de weigering een overeenkomst bij homologatieprocedure aan te gaan, is het verweerster, die op 5 januari 1973 het initiatief nam om de betwisting door een deskundige te laten belichten.

"Het is nu niet omdat de objectieve gegevens van het verslag van de deskundige de raadsheer van verweerster in het gelijk stellen dat hieruit moet afgeleid worden dat eiser, die subjectief van oordeel was dat zijn blijvende arbeidsongeschiktheid belangrijker was dan 2 pct, te kwader trouw gehandeld heeft, of een onverschoonbare fout begaan heeft (Cass., 13 november 1953, *Pas.*, 1954, I, 189; Cass. fr., 10 november 1937, *Sirey*, 1938, I, 263).

"Ook verweerster was twee dagen na de mislukking van de homologatieprocedure van oordeel dat best een deskundige zou aangesteld worden.

"Derhalve is er geen aanleiding om de procedurekosten ten laste van eiser te leggen."

(Voorzitter : de h. J. Petit—Advocaat : Mr. Verschoore—In de zaak : X t/ N.V. Groep Josi.)

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Het Hof van Beroep te Antwerpen

In nr. 37 van het R.W. (2124-2125) werd herinnerd aan de grote vertraging, waarmede de uitvoering van de overgangsbepaling bij art. 104 van de Grondwet betreffende o.m. de oprichting van een Hof van Beroep te Antwerpen gepaard is gegaan. Gelijktijdig werd de brief afgedrukt, die in dit verband namens de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen op 27 maart 1974 aan de formateur Tindemans werd gericht.

De voorzitter van de Vlaamse Conferentie, Mr. F. Erdman, zond nu op 10 mei 1974 aan de Minister van Justitie, Mr. H. Vanderpoorten, het volgende schrijven :

De Vlaamse Conferentie der balie van Antwerpen heeft reeds herhaaldelijk blij gegeven van haar bezorgdheid betreffende de inwerkingtreding van artikel 104 van de Grondwet.

Namens de Conferentie had ik de eer, op de debatavond van 7 mei 1974, Uwe Excellentie te herinneren aan de belofte dat, einde december 1974 ten laatste, een volwaardig Hof van Beroep te Antwerpen zou kunnen zitting houden.

De Vlaamse Conferentie der balie van Antwerpen hoopt dan ook dat Uwe Excellentie alles in het werk zal stellen opdat het ontwerp van wet betreffende de inwerkingtreding van artikel 104 van de Grondwet dat, op het ogenblik van de laatste Kamerontbinding reeds volledig behandeld was in de Commissie voor de Justitie van de Senaat, zo spoedig mogelijk tot verdere afhandeling bij de Kamers wordt ingediend.

De Vlaamse Conferentie der balie van Antwerpen is er van overtuigd dat anderzijds uw administratie wel waakzaam de werkzaamheden, in verband met de oprichting van de gebouwen, zal volgen.

De Vlaamse Conferentie bij de balie te Antwerpen verhoopt van Uwe Excellentie eens te meer de verzekering te verkrijgen dat Uwe Excellentie, ten zeerste bezorgd om zo spoedig mogelijk tot de oprichting van een volwaardig Hof van Beroep te Antwerpen te kunnen overgaan, ook alle wettelijke en praktische maatregelen zal treffen opdat de vooropgestelde datum zou worden in acht genomen.

Inmiddels werd in de vergadering van de Senaat van 22 mei 1974, op het verslag van senator L. Rombout, het door de commissie van Justitie gewijzigde ontwerp van wet betreffende de inwerkingtreding en de uitvoering van art. 104 van de Grondwet en de amendementen van de regering bij de artikelen 8 en 9 reeds goedgekeurd.

Indien het goedgekeurde ontwerp door de Kamer van Volksvertegenwoordigers wordt aangenomen, zal het Hof van Beroep te Antwerpen voor 31 december 1974 kunnen functioneren, aldus tijdens de bespreking in de Senaat minister H. Vanderpoorten.

De minister deelde voorts mede, dat in oktober as. de gebouwen worden opgeleverd en dat op de begroting de kredieten voor de aankoop van meubilair en uitrusting werden uitgetrokken.

MEDEDELINGEN EN BERICHTEN

Installatie van het Benelux-Gerechtshof

De best opgevatte integratie tussen meerdere landen dreigt steeds onvolmaakt te blijven ten gevolge van de verschillende interpretaties der gemeenschappelijke rechtsnormen, die zich fataal in elk land voordoen.

De zekerste waarborg voor een feilloos werken van de Benelux-overeenkomst bestond dan ook in de oprichting van een gerechtshof dat in de drie landen de eenheid van jurisprudentie verzekert. Dit heeft men sedert lang begrepen en in 1965 reeds werd de overeenkomst gesloten waardoor het Benelux-gerechtshof werd opgericht. Wanneer sommigen er voorstanders van waren mogelijke verschillen van interpretatie te onderwerpen aan het Hof van Justitie te Luxemburg, heeft uiteindelijk de beslissing voor het in leven roepen van een afzonderlijk Benelux-gerechtshof de bovenhand gehaald.

In het nummer 31 van het Rechtskundig Weekblad heeft mevrouw Simone Swartenbroux-Vanderhaegen een uitstekende studie gewijd aan de rechtsprekende bevoegdheid van het Benelux-gerechtshof. Daarin wordt heel de wordingsgeschiedenis van het nieuw internationaal hof geschetst en vinden onze lezers alle nuttige gegevens. Het is slechts op 1 januari 1974 dat het Verdrag betreffende de oprichting en het statuut van het Benelux-gerechtshof in werking is getreden.

De plechtige installatie van het Hof en de eerste zitting hadden plaats op zaterdag 12 mei, in de Spiegelzaal van het Egmontpaleis te Brussel. Al wie enige betekenis had in de rechtswereld van de drie landen was op deze plechtigheid aanwezig.

Voor dit uitgelezen gezelschap werd de zitting om 10.30 u. geopend. De leden van het Hof, in rode togas, namen plaats op het verhoog en het was de voorzitter mr. G.J. Wiarda, president van de Hoge Raad der Nederlanden, die gedurende de eerste drie jaren het voorzitterschap van het Hof waarneemt, die de zitting voor geopend verklaarde.

Hij gaf dadelijk het woord aan de heer Frederic Dumon, advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, die werd aangesteld als hoofd van het Parket van het Benelux-gerechtshof. Deze wees in een zakelijke toespraak op het ongemeen belang van de nieuwe jurisdictie om de integratie van het recht in de drie landen te verzekeren en het gevaar van de nationale particularismen af te wenden.

De hoofdgriffier, de heer G. Russel, gaf daarna kennis van de benoemingen der leden van het Hof, het Parket en de Griffie, die achtereenvolgens de eed of de belofte aflegden.

Daarna werd het woord gevoerd door de heer Renaat Van Elslande, minister van buitenlandse zaken en Voorzitter van het Comité van Ministers van de Benelux Economische

Unie, die, met zijn gekende welsprekendheid, het nieuw Benelux-gerechtshof begroette als een van de stevigste basissen waarop de Benelux-samenwerking zich zal kunnen ontwikkelen. Hij wees op de moeilijkheden die zich nog steeds voordoen en onderstreepte hoe noodzakelijk het is dat de politieke leiders met hardnekkigheid zouden ijveren om de gestelde doeleinden te verwezenlijken. Het Benelux-gerechtshof kan hierbij een belangrijke rol vervullen. Wanneer vandaag de Europese integratie met de grootste moeilijkheden te kampen heeft, zou de samenwerking in Benelux-verband een voorbeeld moeten zijn om het nieuwe Europa de weg te wijzen.

Voerden nadien nog het woord de heer Eugène Schaus, vice-voorzitter van de regering en minister van justitie van Luxemburg en de heer A.A.M. Van Agt, vice-premier-president en minister van justitie van Nederland, die beiden de taak uitstippelden die voor het Benelux-gerechtshof is weggelegd en het belang ervan onderstreepten.

De heer senator F. Boey, voorzitter van de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad, wees bijzonder op de noodzakelijkheid van Benelux in het hedendaags tijdsgewricht en betreurde dat het enthousiasme dat in vorige jaren bestond stilaan geluwd is. Tegen deze mentaliteit dient sterk gereageerd.

De minister van justitie Herman Vanderpoorten, voorzitter van de Ministeriële Werkgroep van Justitie van Benelux, sprak er zijn genoegen over uit dat Brussel thans ook de zetel is van een internationaal gerechtshof, evenals Luxemburg en Den Haag. Hij omschreef het terrein waarop het Benelux-gerechtshof zijn activiteit zal ontwikkelen en de belangrijke bijdrage die het zal leveren tot het harmoniseren van het recht in de drie landen, zowel op het gebied van het burgerlijk recht als op dit van het handelsrecht en het strafrecht.

Na een slottoespraak van de president mr. G.J. Wiarda, werd de zitting geheven en werd de aanwezigen een receptie aangeboden door de minister van buitenlandse zaken en de minister van justitie.

Merken wij op dat voor al de spreekbeurten angstvallig de volstrekte gelijkheid tussen het Nederlands en het Frans werd in acht genomen.

Zij die het voorrecht hadden deze eerste plechtige zitting van het Benelux-gerechtshof bij te wonen, hebben een historische dag beleefd.

R.V.

Afscheid van procureur-generaal W.J. Ganshof van der Meersch

Op 17 mei jl. heeft de heer W.J. Ganshof van der Meersch, procureur-generaal in het Hof van Cassatie, gekomen tot de leeftijdsgrens, afscheid genomen van zijn hoog ambt.

Het gebeurt zelden dat een hoog magistrat het emeritaat bereikt terwijl hij nog zo jong van geest en hart is en nog zulke onuitputtelijke schatten aan werkkraft en dynamisme in zich bergt. De heer Ganshof van der Meersch is niet enkel een magistrat geweest van uitzonderlijke kwaliteit, die met groot gezag de hoogste ambten in de rechterlijke hiërarchie heeft bekleed, hij was ook een geleerde, die een aanzienlijk wetenschappelijk werk heeft voortgebracht, dat in de rechtswetenschap zijn blijvende betekenis heeft. Zijn conclusies voor het Hof van Cassatie hebben een diep spoor gedolven, waarin de rechtspraak van ons hoogste rechtscollege gevoeglijk haar weg heeft gevonden. Zijn wetenschappelijke geschriften, vooral op het gebied van het publiekrecht en van het Europees recht blijven voorbeelden van redelijkheid en objectiviteit. Hij was ook een gevierd hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Brussel, waar hij het staatsrecht doceerde. Hij was eveneens de leider van het Interuniversitair Centrum voor Staatsrecht, dat zoveel belangrijke werken publiceerde.

In 1972 werd hem een grootse hulde gebracht door een uitgebreide groep geleerden uit binnen- en buitenland en werd hem een bundel rechtsgeleerde opstellen aangeboden, de Miscellanea W.J. Ganshof van der Meersch, in drie lijvige delen. Zijn bibliografie, die erin vermeld wordt, bedraagt niet minder dan 48 bladzijden.

Op 17 mei jl. verdrong zich in de lokalen van het Hof van Cassatie een schaar magistraten en advocaten om, tijdens een receptie, afscheid te nemen van de procureur-generaal en hem hun vererende bewondering uit te drukken. De heer Ganshof van der Meersch had voor elk der aanwezigen enkele passende woorden en deze samenkomst groeide uit tot een feest voor heel de rechtswereld.

Wij wensen van harte en twijfelen er niet aan dat het emeritaat de ere-procureur-generaal de gelegenheid zal geven onze rechtswetenschap met nog talrijke bijdragen te verrijken.

Aanstelling van de heer A. Maréchal tot eerste-voorzitter van het Hof van Beroep te Brussel

Het heeft heel de rechterlijke familie in het gebied van het Hof van Beroep te Brussel ten zeerste verheugd dat de heer A. Maréchal zo pas aangesteld is geworden tot eerste-voorzitter van dit Hof.

De diepe rechtskennis, de verbazende werkkraft, de nauwgezetheid en het groot gezag van de nieuwe eerste-voorzitter worden algemeen in de hoogste mate gewaardeerd.

Hij is een voortreffelijk tweetalige, die bijzonder bevoegd is om de leiding van het tweetalig Hof van Beroep te Brussel op zich te nemen.

Na de gebruikelijke plechtigheden van de aanstelling hadden talrijke magistraten en advocaten de gelegenheid, tijdens een schitterende receptie, de heer Maréchal geluk te wensen en hem te zeggen hoe zeer zijn aanstelling in zijn hoog ambt hun genoegen deed en welke verwachtingen zij op hem bouwen.

Over het geheim karakter van het strafrechterlijk onderzoek

In het academisch doch smaakvol ingericht Groot Auditorium van de N.V. Bell Telephone Mfg. Company te Antwerpen had op 7 mei 1974 een studievergadering met aansluitend debat plaats over "Het geheim karakter van het strafrechterlijk onderzoek en de mogelijkheid om dit onderzoek contradictoir te maken".

Niet alleen het gekozen onderwerp verdient de aandacht, maar ook de omstandigheid dat de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen hierbij de eer genoot deze avond samen met het Nationaal Verbond van de Magistraten van eerste aanleg in te richten.

Aan belangstelling was er dan ook geen tekort: naast de minister van Justitie H. Vanderpoorten, procureur-generaal Van Honsté, eerste advocaat-generaal bij het Arbeidshof te Gent Van Der Meersch, raadsheer Roevens, vertegenwoordiger van de eerste voorzitter bij het Hof van Beroep te Brussel, de voorzitter van het Arbeidshof te Antwerpen Van Den Berghe, de verschillende Korpschefs van de rechtbanken te Antwerpen, stafhouder Victor en stafhouder Franck noteerden wij nog talrijke andere vooraanstaanden, waaronder een belangrijke vertegenwoordiging van buitenlandse magistraten uit Middelburg en Breda, en ook mr. Peter Van Empel, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak.

In zijn begroeting en toelichting over de betekenis van de vergadering onderstreepte de heer onderzoeksrechter Guffens, voorzitter van het Nationaal Verbond van de Magistraten van eerste aanleg, zeer terecht de goede verstandhouding tussen balie en magistratuur, een verstandhouding die overi-

gens te Antwerpen misschien wel een bijzondere plaats inneemt.

Nadat de inleider terecht gewezen had op de voor- en nadelen van het sedert jaren vigerende systeem van geheim onderzoek, niet contradictoir tegenover de verdachte, en de hieraan toegevoegde correcties, waarin de raadkamer centraal staat, onderstreepte hij de kiese taak van de koninklijke commissaris voor de hervorming van de rechtspleging in strafzaken, ere-procureur-generaal Hermann Bekaert, die het debat zou inleiden; enerzijds wordt bij de bevolking aangedrongen op een betere bescherming van have en goed, terwijl anderzijds in de permissieve maatschappij waarin wij leven het individu steeds meer begrip opeist voor zijn persoonlijke toestand, en besef krijgt van zijn rechten.

Het spanningsveld waarin enkeling en maatschappij onop- houdelijk met elkaar geconfronteerd worden overstijgt trouwens de juridische problematiek, doch het is de taak van de wetgever en de opdracht van de rechtbanken voortdurend een redelijke oplossing van het conflict tussen de belangen van maatschappij en individu na te streven.

Inleider Guffens beklemtoonde verder dat de eigenlijke bedoelingen van de koninklijke commissaris in verband met mogelijke aanpassingen en/of hervormingen van het straf- rechterlijk onderzoek tot dusver niet bekend waren, en samen met de hele vergadering keek hij dan ook met geest- drift uit naar wat deze studievergadering zou onthullen.

De heer Bekaert vatte zijn korte rede dan aan met erop te wijzen dat reeds sinds 1830 de strafrechterlijke procedure blijkbaar problemen schiep, aangezien in die jaren, en na- dien nog een zestal malen, allerlei pogingen ondernomen werden, zelfs op parlementair vlak, om de procedure aan te passen aan de noodwendigheden van de diverse belangen. Geen enkele poging nochtans kon de Wetgevende macht voldoende sensibiliseren, en de parlementaire schuif deed de rest.

De koninklijke commissaris onderstreepte verder de ver- warring die zowel in rechtsleer als in rechtspraak heerst over het begrip "tegenspraak": een vooronderzoek kan gewoon niet contradictoir zijn in de letterlijke zin van het woord, daar het slechts de bedoeling heeft bewijzen en aanduidingen op te sporen, waarna het contradictoir karakter pas zal te berde komen op het ogenblik dat over de verzamelde gege- vens een debat ten gronde kan gehouden worden. Het onder- zoek moet aldus de tegenspraak later mogelijk maken, en er kan geen sprake van zijn het principe van de tegen- spraak integraal in het vooronderzoek in te bouwen, daar men bezwaarlijk kan betwisten wat nog niet ontdekt is.

De mogelijke hervorming kan dan ook enkel aanleiding geven tot een uitbreiding van de rechten van partijen zon- der evenwel het doel zelf van het onderzoek te mogen be- lemmeren, nl. het zoeken naar de waarheid.

Wat die uitbreiding in concreto inhield werd evenwel niet gezegd, hetgeen het latere debat vrij stroef maakte.

Adjunct-koninklijke commissaris, eerste substituut Du Jar- din ontslooierte evenmin enkele voorgestelde hervormingen, doch vervulde deze inleiding met een rechtsvergelijken- de studie. Verder wees hij erop dat het huidig systeem ge- baseerd is op een dubbele geheimhouding: tegenover derden en tegenover partijen, met hierop de belangrijke uitzonde- ring dat deze geheimhouding niet geldt tegenover het open- baar ministerie, hetgeen zijn grondslag vindt in de omstan- digheid dat het parket verantwoordelijk is tegenover het volk voor de openbare strafvordering.

Naast deze dubbele geheimhouding staat dat de maatschap- pij recht heeft op openbaarheid, en tussen deze twee polen, maatschappij-individu of openbaarheid-geheimhouding, moet een voorzichtige keuze gemaakt worden onder de diverse mogelijkheden om een wel zeer moeilijk te bereiken even- wicht tot stand te brengen.

Om de nadelen van huidig systeem op te vangen zijn er twee mogelijkheden: het accusatoir proces naar Angelsak-

sisch model, wat zou neerkomen op de afschaffing van het ambt van onderzoeksrechter, en, andere mogelijkheid, het onderzoek gewoonweg contradictoir maken.

Bij een onderzoek op tegenspraak evenwel, moet de ver- dediging op een heel andere wijze optreden: zij zal zich niet meer mogen beperken de feiten te ontkennen, doch dient een actieve rol te spelen in het aldus op contradic- toire wijze zoeken naar de waarheid. Er mag minstens ern- stig aan getwijfeld worden of de verdediging haar argumen- taties van te voren zal willen prijsgeven, en overigens doet zulke wijze van onderzoek op tegenspraak haast onoverko- melijke praktische bezwaren rijzen, ook en vooral aan de zijde van de verdediging.

Na deze weliswaar interessante uiteenzetting volgde het de- bat, of beter uitgedrukt, moest het debat volgen. Immers, ondanks de aanwezigheid van de heer Van Camp, voorzit- ter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen, die als moderator optrad, geraakte dit debat, bedoeld als het leerrijkste deel van de avond, nauwelijks op dreef. Niet zonder humor merkte hij dan ook op dat de aanwezige (en talrijke) leden van de balie eerder passief waren. De advoca- ten, die zoals steeds kranig incasseren, kon zulke hou- ding nochtans bezwaarlijk ten kwade geduid worden: een debat eist primordiaal stof tot discussie normaliter te leve- ren door de inleiders ervan.

Gelukkig konden zowel de staande als de zittende ma- gistratuur dit enigszins verhelpen, en mevrouw Sevens, sub-stituut-procureur des Konings te Antwerpen, slaagde er zelfs in het probleem van de betaalde stage erbij te betrek- ken, door terecht op te merken dat niet elke verdachte in staat is "goede" advocaten te honoreren.

Het slotwoord van de voorzitter der Vlaamse Conferen- tie, mr. Erdman, was zeker niet het minst opgemerkte, aan- gezien hij uit het debat over de hele problematiek de (al- thans voor de Balie) bemoedigende indruk had opgedaan dat ere-procureur-generaal Hermann Bekaert zowaar een strijdende verdediger was geworden van de advocatuur en de rechten van de verdediging.

Als besluit kan worden gesuggereerd dat een hele reeks praktische correcties eventueel op korte termijn haalbaar zijn. Citeren wij slechts enkele hiervan: het ter beschikking stellen van het dossier reeds vóór de zitting van de raadka- mer die moet beslissen over de bevestiging van het aan- houdingsmandaat, een voorafgaande grondige ondervraging door de onderzoeksrechter om deze in staat te stellen met volledige kennis aan de raadkamer verslag uit te brengen, het voegen van het schriftelijk verslag van de onderzoeks- rechter bij het dossier ter gelegenheid van de behandeling van de zaak voor de raadkamer enz...

De avond werd bekroond met een uitgebreide en onder alle aspecten geslaagde receptie, die nogmaals de prettige atmosfeer tussen balie en magistratuur te Antwerpen onder- streepde.

Voor vele confraters was het einde toen zelfs nog niet nabij...

A.d.R.

TIJDSCHRIFTEN

De Gemeente.—jg 1974

nr. 2

Van de redactie.—In en rond de vereniging.—Uitbreiding van het actieterrein van de Vereniging van Belgische steden en gemeenten.—Verslag over de Algemene vergadering van 7 december 1973.—De opening van de gewone zitting van de provincieraden.—Nut en onnut van het organiseren van ste- debouwkundige wedstrijden.—De problematiek van het ge- meentelijk strafregister.—Actualiteit.—Wetgeving-rechtspraak

(met commentaar).—Verzorg uw taal : door J. Verhasselt.—Kroniek "Openbare onderstand".

nr. 3

Van de redactie.—In en rond de vereniging.—De regering en de samenvoegingen van gemeenten.—F. Delmartino, De herstructurering en herwaardering van de lokale besturen in Zweden.—R.M. Horion, Parlementaire kroniek.—Actualiteit.—Wetgeving-kroniek (met commentaar).—J. Verhasselt, Verzorg uw taal ! Boekbespreking.—Kroniek "Openbare Onderstand".

De Verzekeringswereld.—jg 1974

nr. 2

Polistest familiale burgerlijke aansprakelijkheid.—De maatschappijen aan het woord.—Nieuws van de maatschappijen.—Mededeling van de maatschappijen.—J. Sellicaerts, Verzekeringsmakelaars en garagehouders streven naar een versoepelde schaderegeling.—P. Fierens, Kring van verzekeraars.—Zürich verzekeringen kondigt wat nieuws aan in de B.W.-onderneming.—J. Vandeursen, Totaal verlies een fopperij ?—M. Vandeur, De verzekering van de B.A. van motorrijtuigen.—Aktueel.—H. De Graef, Erfrecht.—Antwoordman.

nr. 3

A. Puttecers, J. Van de Ryck, Het begrip "Arbeidsongeval".—J. Vandeursen, Rechtspraak.—I.F. Sollie, Transportverzekeringen in België.—Persmededeling N.V.B.B. ANPI.—Cursisten van het C.M.O. Borgerhout bezoeken München.—Nieuwe auto's.—Nieuws van de verzekeringsmarkt.—Nieuws van de maatschappijen.—Polistest familiale burgerlijke aansprakelijkheid.—De maatschappijen aan het woord.—Mededelingen van de maatschappijen.—I.F. Sollie, Aktueel.—R. De Wit, Het medisch beroepsgeheim in het algemeen en de toepassing ervan op de verzekeringen.—P. Fierens, Evolutie.—Meditatie.

Oriëntatie.—jg 1974

nr. 2

Ten geleide.—D. Paris-Dresse, Voorwaarden waarop een handelsvertegenwoordiger recht heeft op een uitwinningvergoeding.—D. Lahaye, De verwijdering uit het schadelijk arbeidsmilieu ingevolge beroepsziekteterisico (vervolg)—Procedure, medische criteria en voordelen.—G. Hélin, Rechtspraak.—Vakantiegeld en loon bij de bedienden.—P. Pirnay, Naar wetenschappelijk beheer van het menselijk potentieel in de onderneming ; Tweede deel : De integratie.

Bulletin van de Europese Gemeenschappen.—jg 1973

nr. 10

Documenten, feiten en studies.—Gemeenschapsactiviteiten in oktober 1973.—Mededelingen, bronnen en referenties.

Data Juridica.—jg 1974

nr. 2

Algemene rechtstheorie, rechtsfilosofie.—Belastingrecht.—Bestuursrecht.—Burgerlijk procesrecht, rechtspleging.—Burgerlijk recht.—Economisch recht.—Europees recht.—Handelsrecht.—Internationaal privaatrecht.—Internationaal recht.—Sociaal recht : sociaal verzekeringsrecht.—Staatsrecht.—Strafrecht / strafprocesrecht.—Verkeersrecht / Vervoersrecht. Varia.

nr. 3

Algemeen, rechtstheorie, rechtsfilosofie.—Auteursrecht / Industriële eigendom.—Belastingrecht.—Bestuursrecht.—Burgerlijk procesrecht / rechtspleging.—Burgerlijk recht.—Economisch recht.—Europees recht.—Handelsrecht.—Internationaal privaatrecht.—Sociaal recht / sociaal verzekerings-

recht.—Staatsrecht.—Strafrecht / strafprocesrecht / Verkeersrecht / Vervoersrecht.—Varia.

Zakenregister 1° kwartaal.

Nederlands Juristenblad.—jg 1974

nr. 10

Mr. J.C. Coebergh, Vraagtekens bij een arrest.—prof. mr. B. de Goede, Programmacolleges van Gedeputeerde Staten en de wet.—Mr. R. van Liefland, Kraakverordening.—Dr. mr. drs. J.H. Adhin, Strafbbaarstelling van het kraken in Suriname.—Mr. A.J.M. Poelman, Wettelijke verhoging en wettelijke renten (1).—Mr. ing. L.M.L. Gast, Wettelijke verhoging en wettelijke renten (2).—Mr. W. de Vries, Nieuwe rituelen ter terechtzitting.

nr. 11

J.J. Rasker, internist, Het Leeuwarder Euthanasieproces.—Verder speciaal boeknummer.—Rechtspraak.

nr. 12

Prof. mr. W.H.A. Jonkers, Naar een herziening van de vermogenssanctie.—Mr. E.J. Rosen Jacobson, In memoriam mr. A.S. Fransen van de Putte.—Prof. mr. J.M. van Bemelen, Psychiatrisch Juridisch Gezelschap, 26 januari 1974.—Mr. W. Wedekind, Internationaal Colloquium Parlement van Mechelen, 9-12-73.—Mr. K. Niemeijer, Ra, ra, hoe kan dat ?.—G.J. Rijpma, Scheidingsvonnissen en Staatscourant : niet 82, maar 825 Rv.—Rechtspraak.

nr. 13

Mr. F.H.J. Mijnsen, Subrogatie van de schadeverzekeraar in het ontwerp N.W.—Mr. H. van den Heuvel, Langjarige huurcontracten met indexclausule : Over een vlieger en zijn staart.—Prof. mr. J.A. Ankum, Programmacolleges van Gedeputeerde Staten en het recht.—Prof. mr. J. Leyten, Proces-verbaal van zwarigheden (over annotaties).—Rechtspraak.

nr. 14

Mr. H.E. Scheffer, Koersverkenningen ten aanzien van internationale unificatie van het handelsrecht.—Mr. P. Boeles, Rechtshulpcongres : alternatieve rechtshulpbeweging in beslissend stadium.—Mr. R.A. van Sandick, De (suis) erroribus non curat index.—Rechtspraak.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie.—jg 1974

nr 5252

Mr. V.A.M. van der Burg, Verhinderig tot aflevering van aan bederf onderhevige zaken.—D.G. Swanenburg de Veye, Mr. A.G. Lubbers, Mr. A.C.F. Pons : Verslag der Nederlandse delegatie van het 25e congres van het internationale notariaat (Union Internationale du Notariat Latin) te Buenos Aires.—Franse tekst van de resultaten der werksittingen over de vier thema's.—Ontvangen boeken.—Tijdschriften.—Rechtsvragenrubriek.—Berichten en mededelingen.—Koninklijke notariële broederschap.—Benoemingen, overlijden, enz.—Vacaturenstaat.

nr. 5253

Mr. J. Pabbruwe : Verbruikleen in Boek 7 N.B.W.—Mr. P.L. Neve : Drie kanttekeningen bij de Titel "Koop en ruil" van het Nieuw B.W.—Mr. J.P. Verheul : Overzicht der Nederlandse rechtspraak, Internationaal privaatrecht (adoptie).—Tijdschriften.—Rechtsvragenrubriek.—Berichten en mededelingen.—Koninklijke Notariële broederschap.—Benoemingen, overlijden, enz.—Vacaturenstaat.

nr. 5254.

Mr. J.H. Spoor, De twee betekenissen van het woord "veelvoudigen" in de Auteurswet 1912.—Prof. Mr. J.M. Polak, Belangstelling voor de stichting.—J.J.M. de Vries : Re-

cente rechtspraak (huwelijksgoederenrecht).—Ontvangen boeken.—Rechtsvragenrubriek.—Berichten en mededelingen.—Koninklijke Notariële broederschap.—Benoemingen, overlijden.—Vacaturenstaat.

nr. 5255

Prof. mr. G. de Goede : De rechthebbende op het publiek domein.—Prof. mr. A.V.M. Struycken : Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Internationaal Privaatrecht (gezag over minderjarigen).—H.C.W. van Schaik, Het in het leven roepen van een stichting bij testament gevolgd door een leegaat van het aan de testateur toebehorend landgoed en de notariële aansprakelijkheid.—Rechtsvragenrubriek.—Berichten en mededelingen.—Koninklijk Notariële broederschap.—Benoemingen, overlijden, enz.—Vacaturenstaat.

nr. 5256

Mr. H. van den Heuvel, Ontwerp Nieuw B.W., Boek 7, titel 4.—Mr. F.A.A. Duynstee : Bespreking van "Huwelijk en vermogensrecht" door Mr. M.J.A. van Mourik.—Tijdschriften.—Rechtsvragenrubriek : Akten van doorverkoop en overdrachtsbelasting.—Berichten en mededelingen.—Koninklijk Notariële broederschap.—Benoemingen, overlijden, enz.—Vacaturenstaat.

Ars Aequi.—jg 1974

nr. 3

J. Van Oostrum, Arbeidsrechtelijke en strafrechtelijke aspecten van bedrijfsongevallen.—Th. Holterman, Marxisties-Leninistische staatsopvatting.—Rechtsvragen.—Rechtsvraag 58.—Boekaankondigingen.—Tijdschriften.—Witte stukken.—Wetgeving.—Jurisprudentie.—Ad valvas.

Advocatenblad.—jg 1974

nr. 3

Jhr. Mr. J.A.E. van der Does en Mr. J.G.C. Kamphuisen, Pensioenregeling voor de Orde?—Mr. A. Hartman ; Fiscale faciliteiten op het gebied van de Oudedagsvoorziening.—Mr. F. Salomonson, Weg met de pensioenregeling.—Jhr. Mr. P.J.W. de Brauw, Dienstverlening in het buitenland en het EEG-verdrag.—Het woord is aan de lezer.—Fiscaal bulletin (Een arrest over deelnemingsvrijstelling).—Mededelingen.—Wetgevingsinformatie.—Disciplinaire beslissingen.—Nieuwe uitgaven.—Personalia.—Varium.

Tijdschrift voor Europees en Economisch Recht.—jg 1974

nr. 1

Berichten van de redactie.—Prof. mr. B. Baardman, De beschikkingspraktijk op mededingingsgebied van de Europese commissie in de jaren 1971 en 1972.—Prof. mr. M.R. Mok, Distributiewet rediciva.—Literatuurkroniek Europees recht.—Jurisprudentie.—Boekbespreking.—Boekaankondiging.

nr. 2

Berichten van de redactie.—Prof. mr. W. Duk, Het Beneluxgerechtshof.—Mr. L.A. Geelhoed, De machtigingswet Inkomensvorming en bescherming werkgelegenheid 1974.—Prof. mr. M.R. Mok, Kroniek van paniek.—Jurisprudentie.—Boekaankondigingen.

T.V.V.S.—Maandblad voor Ondernemingsrecht.—jg 1974

nr. 2/3

Dr. H.M. de Lange, Woord vooraf.—Prof. drs. H. ter Heide, Sociale verantwoordelijkheid van ondernemingen.—Drs. A.G. Franssen, De verantwoordelijkheid van de onderneming jegens de consument.—Mr. E. Bloemberger, Kosten van de verantwoordelijkheid van de onderneming ten opzichte van zijn werknemers.—Drs. G.M.V. van Aardenne,

De verantwoordelijkheid van de onderneming jegens de kapitaalverschaffers.—Prof. dr. P.G.M. Hesseling, Is de onderneming verantwoordelijk voor haar voortbestaan?—Dr. W. Bos, Verantwoordelijkheid van de onderneming jegens toeleveranciers en afnemers.—Mr. H. Versloot, Verantwoordelijkheid van de onderneming voor de samenleving.—Drs. F. Muller, De onderneming verantwoordelijk gesteld voor het toebrengen van schade en hinder.—Prof. mr. P. Zonderland, Ondernemer en milieubescherming.—Drs. H.M. van der Kar, Overheid, milieu en onderneming.—Mr. drs. H. Langman, De verplichtingen van de samenleving tegenover de onderneming.—Medewerkers aan dit nummer.

De Gerechtsdeurwaarder.—jg 1974

nr. 3

F.H.A. van Dijk, De kantonrechter als inkomensnivelleerder? Examen kandidaat-deurwaarder 1974.—Mr. Dr. M. Teekens, De leesbaarheid van het deurwaardersexploit in Frankrijk.—P. van Gorkum, Een leesbare dagvaarding.—A. van Twijler, Sequestratie, zo maar?—P. van Gorkum, Nog meer bezwaren tegen de aangetekende brief.—P.D. Verburg, Afwijzing beëdiging als makelaar.—P.A. Neve, Uit het staatsblad.—C.A.M. Nieuwenhuis, Van de deurwaarders.—C.A.M. Nieuwenhuis, Mededelingen.—G.J. Rijpma, Stichting vakopleiding kandidaat-deurwaarders.

nr. 4

J. van der Heide, De gerechtsdeurwaarder en de rechtswinkel.—Giel Bessels, De omvang van het beslag op banksaldi.-(overgenomen uit Ars Aequi).—P.A. Neve, De omvang van het beslag op banksaldi.—Giel Bessels, Kommentaar.—D.C. Baars, De grote stad.—J. van der Heide, Jaarverslag 1973.—P.D. Verburg, Huwelijks toestemming.—P.A. Neve, Uit het staatsblad.—Van de deurwaarders.

Journal des Tribunaux.—jg 1974

nr 4862

Maurice Henrard, La pension des travailleurs indépendants.—Jurisprudence.—Chronique judiciaire.

nr. 4863

Michel Mahieu, Heurs et malheurs du règlement de déontologie de l'Ordre national des architectes.—F. Marquet, Du conflit entre l'ordre juridique interne et l'ordre public international 187.—Jurisprudence.—Chronique judiciaire.

nr 4865

P. Martens, La médiocrité ou le Prométhée récupéré.—Julien Sévery, Séquestration et atelier protégé de observations de Raymond Mougnot 225.—Jean-Pierre Bours, Le cumul des revenus des époux.—Jurisprudence.—Chronique judiciaire.

nr. 4866

Jules D'Haenens, procureur général, Indemnisation pour privation de liberté injustifiée et détention préventive inopérante.—Jurisprudence.—Chronique judiciaire.

Revue du Notariat Belge.—jg 1974

nr 2612

R. Warlomont, L'action positive du ministère notarial.—Législation.—Revue de la jurisprudence belge.—Revue sommaire de la jurisprudence belge.—XIIe congrès international du notariat latin.—Notariat.

nr. 2613

C. Deschamps, L'impôt sur le revenu négatif.—Législation.—Revue de la jurisprudence belge.—Revue de la jurisprudence étrangère.—XII congrès international du notariat latin (suite).—Notariat.—Renseignements divers.

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE: RIDDER RENÉ VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN. C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES: PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

LOON EN SOCIALE ZEKERHEID

Op sociaalrechtelijk gebied neemt het begrip "loon" een uitgesproken vooraanstaande plaats in. Het betreft een van de meest belangrijke begrippen zowel op het domein van het arbeidsrecht als op dat van het sociaal zekerheidsrecht.

Op het stuk van sociale zekerheid is het uiterst belangrijk in een dubbel opzicht: het vormt enerzijds de grondslag waarop menige uitkering van sociale zekerheid berekend wordt en is anderzijds het fundamenteel basiselement waarop de bijdragen van werkgevers en werknemers tot financiering van het sociale zekerheidsstelsel berusten. Het is vooral in deze laatste optiek dat de kwestie van het loonbegrip hier behandeld wordt.

In een min of meer oud verleden bleek het loonbegrip een vrij eenvoudig begrip te zijn met een als het ware vanzelfsprekende inhoud. Er bestond inderdaad een zeer enge relatie tussen het loon en de geleverde arbeidsprestatie, het loon zijnde de prijs die voor de arbeid-koopwaar werd betaald; er was maar loon in zoverre en in de mate dat er effectief arbeid werd gepresteerd. Naderhand zijn er geleidelijk aan verschillende elementen ingeslopen waarbij de zeer nauwe relatie met effectief verrichte arbeid niet meer aanwezig was maar die niettemin tot een wat ruimer gesteld loonbegrip werden gerekend doordat zij beschouwd werden als een gevolg van de tussen werkgever en werknemer gesloten overeenkomst, zelfs wanneer zij strikt genomen hun oorzaak niet vonden in de arbeid die werd geleverd.

Heden ten dage is door toedoen van diverse factoren het loonbegrip een zeer complex begrip geworden. Ten aanzien van het positief recht komt het tevens voor als een relatief begrip, in deze zin dat de betekenis ervan niet meer dezelfde is naargelang de rechtsregel die van toepassing is, m.a.w. naargelang de rechtsregel ressorteert tot het arbeidsrecht, het sociaal zekerheidsrecht of het fiscaal recht.

Niet zonder reden werd voor korte tijd in verband met het loonbegrip gewezen op een bestaande chaos,

waarin wetgeving, rechtspraak en rechtsleer elk hun aandeel hebben. Tevens werd de wens uitgedrukt dat men er toe zou komen het begrip in kwestie op duidelijke en nauwkeurige wijze te omschrijven¹.

Sociale zekerheid. Wet van 27 juni 1969

Tot vóór de inwerkingtreding van de Wet van 27 juni 1969, tot herziening van de Besluitwet van 28 december 1944, betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, werd het begrip "loon" dat in aanmerking diende genomen bij de berekening van de bijdragen voor sociale zekerheid, wettelijk niet omschreven. De toedracht van het betrokken begrip werd overgelaten aan administratieve interpretatie en aan rechtspraak. Werden alzo als loon aangemerkt alle bedragen en voordelen welke de werkgever krachtens overeenkomst of vast gebruik verschuldigd was aan de werknemer voor zover die bedragen en voordelen activiteitsperioden betroffen alsmede alle bedragen en voordelen welke de werkgever krachtens wettelijke of reglementaire voorschriften verschuldigd was aan de werknemer, zelfs indien zij verband hielden met perioden tijdens welke de arbeidsovereenkomst geschorst of verbroken was. Bij deze vrij enge interpretatie gold als opmerkenswaardige particulariteit dat terwijl in het geval van de bedienden het gewoon vacantiégeld als loon werd beschouwd, zulks niet het geval was wat de handarbeiders betreft. Deze particulariteit, die juridisch niet verantwoord was, vond haar verklaring in motieven van louter praktisch technische aard, verband houdende met de wijze van uitbetaling van bedoeld vacantiégeld.

Door toedoen van de Wet van 27 juni 1969, tot herziening van de Besluitwet van 1944, werd het loonbegrip omschreven met verwijzing naar het gelijk-

¹ R. GEYSEN, *La notion de rémunération en droit belge*. Tijdschrift voor sociaal recht - 1973 - p. 367.

namig begrip zoals bepaald bij artikel 2 van de Wet van 12 april 1965, betreffende de bescherming van het loon der werknemers, doch met dien verstande dat het in laatstgenoemde wet bepaalde begrip bij koninklijk besluit kan worden verruimd of beperkt (art. 4 § 2 van de wet). Bij Koninklijk Besluit van 28 november 1969 (art. 19) genomen in uitvoering van de Wet van 27 juni 1969, werd het loonbegrip zoals bepaald in de Wet van 12 april 1965, enerzijds verruimd (het gewoon vacantiégeld der handarbeiders werd er nl. in opgenomen) en anderzijds beperkt door er bepaalde bedragen en voordelen uit te sluiten.

Door te bepalen dat het loonbegrip zoals omschreven in art. 2 van de Wet van 12 april 1965 bij koninklijk besluit kan worden "verruimd of beperkt", verleende de wetgever een zeer aanzienlijke bevoegdheid aan de uitvoerende macht voor de bepaling van het op stuk van sociale zekerheid zo belangrijk loonbegrip. Gelet op de belangrijkheid van dit begrip mag men zelfs van oordeel zijn dat de delegatie van bevoegdheid die aldus door de wetgever aan de uitvoerende macht werd toegewezen overmatig groot moet genoemd worden. Het is inderdaad zó, dat feitelijk het betrokken begrip door de uitvoerende macht wordt bepaald, vermits de omschrijving van de Wet van 1965 maar geldt voor zover de uitvoerende macht van oordeel is dat die omschrijving noch verruimd noch beperkt dient te worden en derhalve naar haar oordeel passend blijkt te zijn.

Iedereen weet dat het procédé van de delegatie van bevoegdheid door de uitvoerende macht zeer geapprecieerd wordt. Het laat haar immers toe de zaken naar eigen voorkeur en op gemakkelijke wijze te regelen. Men kent evenwel ook de nadelen die eraan verbonden zijn : gemis aan voorbereidende werken, gebrek aan motivering, gevaar voor willekeur. Dat op stuk van begripsomschrijving van het loon derwijze werd gehandeld moet echter niet verwonderen wanneer men voor ogen houdt hoe veelvuldig in de Wet van 27 juni 1969 op het procédé van de delegatie van bevoegdheid beroep wordt gedaan. Het meest markante maar eerder ongelukkig voorbeeld daarvan is de beschikking waarbij de Koning wordt gemachtigd de toepassing van de wet uit te breiden tot de personen die een arbeid verrichten "in gelijkaardige voorwaarden als die van een arbeidsovereenkomst".

Doch afgezien van het aangewende procédé van delegatie van bevoegdheid stelt zich nu de vraag of door toedoen van wet en uitvoeringsbesluit de kwestie van de omschrijving van het loonbegrip op stuk van sociale zekerheid kan beschouwd worden als geregeld zijnde op een wijze die bevredigend mag genoemd worden. Het ware vermetel op die vraag bevestigend te antwoorden ; het antwoord blijkt integendeel eerder negatief te moeten zijn.

Te dien aanzien wordt gewezen op volgende punten, verstaan zijnde dat aan elk van deze punten niet een zelfde belang mag toegewezen worden.

1. Er is allereerst de kwestie van het vacantiégeld. Dat het gewoon vacantiégeld in het geval der handarbeiders als loon werd aangemerkt is volkomen begrijpelijk, al blijkt het technisch procédé dat daarbij in het uitvoeringsbesluit wordt voorzien gebrekkig te zijn. De vroegere situatie waarin het gewoon vacantiégeld in het geval der bedienden wel als loon werd beschouwd en in het geval der handarbeiders niet als loon werd aangezien, was inderdaad niet verantwoord, vermits in beide gevallen de aard van dat vacantiégeld niet verschillend maar wezenlijk dezelfde was. Daarentegen blijkt het onder juridisch oogpunt aanvechtbaar dat in beide gevallen het dubbel vacantiégeld niet als loon wordt aangemerkt, aangezien men niet inzielt in wat de juridische aard van het dubbel vacantiégeld verschilt van deze van het gewoon vacantiégeld². De bestaande situatie blijkt derhalve kunstmatig en onder juridisch oogpunt vrij willekeurig te zijn.

2. Artikel 2 van de Wet van 12 april 1965 bepaalt in fine dat niet als loon worden beschouwd de vergoedingen welke door de werkgever rechtstreeks of onrechtstreeks worden betaald en die moeten worden beschouwd "als een aanvulling van de voordelen toegekend voor de verschillende takken van de sociale zekerheid". Aangezien van dit voorschrift niet wordt afgeweken in het uitvoeringsbesluit van 28 november 1969 volgt daaruit dat b.v. aanvullende gezinsuitkeringen en bijkomend vacantiégeld verleend tot aanvulling van het wettelijk vacantiégeld (alleszins in het geval der handarbeiders) in geen geval gerekend worden tot het voor de berekening der bijdragen in aanmerking te nemen loon. Het betreft immers "een aanvulling van de voordelen toegekend voor de verschillende takken van de sociale zekerheid" en zulks is het geval ook wanneer de werkgever krachtens individuele of collectieve overeenkomst gehouden is tot het verstrekken van bedoelde aanvullende voordelen en welk ook het bedrag van deze laatste moge wezen. Aangenomen dat deze aanvullende voordelen van een zelfde juridische aard zijn als de wettelijke gezinsuitkeringen wordt daardoor niettemin de mogelijkheid geboden van arrangementen tussen werkgever en werknemer waarbij sommen, die in realiteit een deel van het loon zijn, worden gedissimuleerd onder vorm van aanvullende voordelen van sociale zekerheid. Hierbij wordt in het midden gelaten of in de praktijk die mogelijkheid benuttigd wordt ; het volstaat er op te wijzen dat zij bestaat.

3. Het belangrijkste punt daarentegen heeft betrekking op de veelsoortige premieën die in het heden-

² De integratie van het dubbel vacantiégeld is vanzelfsprekend van aard de last aan bijdragen te verhogen. Wil men dat vermijden dan ware het verkieslijk het bijdragebedrag zelf te herzien en te verminderen ten einde de globale last aan bijdragen ongewijzigd te handhaven.

daags bedrijfsleven ingang hebben gevonden. Men staat hier voor een verschijnsel dat niet alleen grote uitbreiding heeft genomen en meer en meer toepassing vindt maar tevens zeer gevarieerde vormen vertoont en tot een bonte verscheidenheid van benamingen aanleiding heeft gegeven. Zo kent men o.m. eindejaarspremiën, productiviteitspremiën, getrouwheidspremiën, verdienstenpremiën, balanspremiën, anciënniteitspremiën, antistakingspremiën, gevarenpremiën, premiën verleend voor de kennis van vreemde talen, premiën verleend bij gelegenheid van de ondertekening van een collectieve arbeidsovereenkomst, premiën verleend bij gelegenheid van de zoveelste verjaardag van het bestaan der onderneming, enz.

Het ligt voor de hand dat de toewijzing van dusdanige premiën doorgaans gericht is op een bepaalde doelstelling: het stimuleren van de productie, het bevorderen van de getrouwheid aan de onderneming of aan de bedrijfstak, het bevorderen van de sociale vrede in de onderneming, het belonen van bijzondere inspanning vanwege het personeel, het belonen van bijzondere vakbekwaamheid, enz. Komt daarbij dat het procédé ook kan aangewend worden met het inzicht om door toedoen van loonverschillen de arbeiders te verdelen en zodoende gemeenschappelijke acties tot loonsverhoging te bemoeilijken. Een andere min of meer determinerende factor is evenwel dat waar de toekenning van premiën vaak als een vrijgevigheid wordt voorgesteld, men hoopt de daaraan bestede sommen aan de berekening van bijdragen voor sociale zekerheid te doen ontsnappen.

Te dien aanzien staat men, gelet op de huidige stand van de rechtsregelen die het loonbegrip omschrijven, gelet tevens op de rechtspraak en op de rechtsleer, voor een vrij troebele situatie. Wanneer dienen sommen, die zulkdanige premiën vertegenwoordigen, in aanmerking genomen te worden bij de berekening van de bijdragen voor sociale zekerheid en wanneer niet, m.a.w. wanneer dienen zij opgenomen te worden in wat men in het Frans noemt "l'assiette des cotisations" en wanneer niet?

In algemene regel doch niet zonder enig voorbehoud mag men stellen dat wanneer de werkgever ingevolge individuele of collectieve arbeidsovereenkomst of een reglement of een dienstorder er toe gehouden is een bepaalde premie uit te keren en de werknemer derhalve daar recht op heeft, bedoelde premie als loon dient aangemerkt te worden. Hetzelfde kan ook het geval zijn wanneer de premie het voorwerp uitmaakt van een belofte door de werkgever gedaan (Cass. 21 november 1973).

Hetzelfde is eveneens waar, wanneer de werkgever een premie uitkeert ingevolge een gebruik in de onderneming. Volgens een gevestigde rechtspraak is er gebruik wanneer aan volgende criteria is voldaan: 1) criterium van algemeenheid, hetwelk veronderstelt dat de premie wordt toegewezen aan al de leden van het personeel of aan een objectief bepaalde categorie

van het personeel (b.v. bediendenpersoneel, kaderpersoneel, enz.); 2) criterium van bestendigheid, hetgeen impliceert dat de premie met een zekere regelmaat wordt toegewezen (bv. ieder jaar); 3) criterium van vastheid, hetgeen insluit dat de premie vastgesteld weze volgens een objectieve maatstaf (bv. een bepaald bedrag of een bepaald percentage van het loon of een bepaald percentage berekend op het zakencijfer, enz.). Ingeval aan een van die criteria niet is voldaan is er geen gebruik, diensvolgens geen loon. Zulks blijkt het geval te zijn wanneer de werkgever het bedrag van de premie naar eigen goeddunken kan vaststellen.

Wanneer de werknemer zich niet kan beroepen op een van genoemde rechtsbronnen (individuele overeenkomst, collectieve arbeidsovereenkomst, reglement, gebruik) wordt de premie doorgaans beschouwd als een vrijgevigheid en komt zij niet in aanmerking voor de berekening der bijdragen voor sociale zekerheid. Zulks blijkt eveneens het geval te zijn wanneer de overeenkomst of het reglement de premie uitdrukkelijk kwalificeert als liberaliteit of wanneer bij elke uitbetaling het karakter van vrijgevigheid in herinnering wordt gebracht.

De rechtspraak schijnt evenwel verdeeld te zijn. In de zin van wat voorafgaat gaan o.m. de arresten van het Arbeidshof te Brussel van 30 april 1971, van 1 juni 1971, van 25 april 1972, van 22 juni 1973. In een andere zin schijnen te gaan arresten van het Arbeidshof te Luik van 2 april 1973, van 20 december 1973, van 17 januari 1974.

Ook in de rechtsleer zijn verschillende meningen naar voren gebracht. De stelling is verdedigd geworden dat de toekenning van premiën kan beschouwd worden als een natuurlijke verbintenis welke omgezet wordt in een civiel-rechtelijke verbintenis in hoofde van de werkgever en waarop de werknemer in zeer veel gevallen zijn aanspraak kan laten berusten³. Deze opvatting is evenwel door anderen bestreden geworden⁴ en het Arbeidshof te Brussel heeft ze als ongegrond beschouwd (Arrest van 20 juli 1973).

Uit wat voorafgaat blijkt niet alleen dat er terzake belangrijke meningsverschillen bestaan en een vrij troebele situatie bestaat maar mag tevens afgeleid worden dat ondernemingen die over goede voorlichting beschikken en oordeelkundige modaliteiten en procédés willen aanwenden bij de toewijzing van premiën, deze laatste vrij gevoeglijk aan de berekening van bijdragen voor sociale zekerheid kunnen onttrekken. Gelet op de uitbreiding die het verschijnsel van de toekenning van veelsoortige premiën en gelijkaardige voordelen heeft genomen, mag men ook

³ A. DISCART, *Het recht van de werknemers op gratificaties*. Rechtskundig Weekblad van 8 april 1973, 1511.

⁴ D. VANDERVENNET, *Het recht van de werknemers op gratificatie*. Rechtskundig Weekblad van 6 mei 1973, 1701. — N. LAMAL, *Prime de fin d'année et obligation naturelle*. Revue de droit social - 1973 - p. 103.

aannemen dat belangrijke bedragen aan de berekening van bijdragen voor sociale zekerheid ontsnappen, temeer dat het toezicht op die bijdrageberekeningen, binnen het kader van een weinig doelmatig georganiseerd controle-apparaat, eerder aan de zwakke kant ligt.

Ten aanzien van de kwestie van het al dan niet in aanmerking nemen van genoemde premïën en voordelen bij de berekening der bijdragen blijkt tevens te mogen gewezen worden op het feitelijk verschil dat daarbij bestaat tussen kleine ondernemingen en meer belangrijke ondernemingen, in deze zin dat eerstgenoemde ondernemingen, waar het verschijnsel der premïën wellicht minder ingang heeft gevonden, doorgaans niet over de vereiste voorlichting beschikken en vaak onkundig zijn wat aan te wenden modaliteiten en juridische procédés betreft. In en aansluitende gedachtengang mag eveneens gewezen worden op de verschillende situaties die kunnen bestaan in de onderscheiden bedrijfstakken. In de ene bedrijfstak kan het verschijnsel van premïën en analoge voordelen gemakkelijker toepassing vinden dan in andere die meer met buitenlandse concurrentie dient af te rekenen. Die situatie is dan van aard in het bedrijfsleven een zeker onbehagen te doen ontstaan tussen de verschillende bedrijfstakken, wat loonkosten en zgn. sociale lasten betreft.

Uit wat voorafgaat dient afgeleid te worden dat men ten aanzien van de financiering der sociale zekerheid, op stuk van premïën en gelijkaardige voordelen, in de huidige stand van de wetgeving voor een situatie is gesteld, die bezwaarlijk bevredigend kan genoemd worden. Welnu, de financiering van de sociale zekerheid is een te gewichtige aangelegenheid om afhankelijk te staan van discussies in rechtspraak en rechtsleer, hoe interessant die discussies ook mogen zijn. Men mag derhalve van oordeel zijn dat de wetgever hier doeltreffend dient tussen te komen door toedoen van passende voorschriften om een einde te stellen aan bestaande onzekerheden en aan een fundamenteel ongezonde en onaannemelijke situatie. Die tussenkomst blijkt des te meer aangewezen gelet op het feit dat werkgevers en werknemers doorgaans gemakkelijk akkoord gaan om bepaalde sommen niet als loon te aanzien en aan de berekening van bijdragen te onttrekken. Beiden hebben er immers voordeel bij, al is in het geval der werknemers het voordeel weliswaar maar een onmiddellijk voordeel van een lagere inhouding op hun loon. Een inzicht in wat in omringende landen geldt kan met het oog op de tussenkomst van de wetgever dienstig zijn.

Vergelijkend recht

Dit inzicht wordt hier beperkt tot Frankrijk en Nederland.

De rechtssituatie die aanvankelijk in Frankrijk bestond, vertoonde veel gelijkenis met deze die in ruime

mate nog in eigen land bestaat. Een belangrijke wijziging werd evenwel op stuk van sociale zekerheid doorgevoerd door de Wet van 20 maart 1954, nadien nog gewijzigd bij Decreet van 25 januari 1961. Deze beschikkingen maken het voorwerp uit van art. 120 van de "Code de Sécurité Sociale" dat luidt als volgt : "Pour le calcul des cotisations des assurances sociales, des accidents du travail et des allocations familiales sont considérées comme rémunération toutes les sommes versées aux travailleurs en contrepartie ou à l'occasion du travail, notamment les salaires ou gains, les indemnités de congés payés, le montant des retenues pour cotisations ouvrières, les indemnités, primes, gratifications et tous autres avantages en argent, les avantages en nature, ainsi que les sommes perçues directement ou par l'entremise d'un tiers à titre de pourboire".

Het zwaartepunt van deze omschrijving ligt bij de woorden "sommes versées aux travailleurs en contrepartie ou à l'occasion du travail". Het volstaat dat er een zekere band, zelfs losse band, bestaat tussen de uitkering en de arbeid, opdat de betrokken uitkering in aanmerking dient genomen bij de berekening der bijdragen. Elk voordeel dat door de werkgever aan de werknemer wordt toegewezen is onafscheidbaar verbonden aan zijn hoedanigheid van lid van de onderneming, is verleend "à l'occasion du travail" en dient derhalve in aanmerking genomen te worden. Het is overbodig na te gaan of de werkgever tot de uitkering van het bedoelde voordeel gehouden is of niet en of de werknemer er recht op heeft of niet. Zulks laat J.J. DUPEYROUX toe in verband met de zgn. gratificaties te schrijven : "Dorénavant, contractuelle ou non, habituelle ou exceptionnelle, uniforme ou individualisée, une gratification est-elle versée aux membres du personnel et à eux seuls : elle est comprise dans l'assiette des cotisations" (Dalloz - 1966 - 287).

Er bestaat een overvloedige rechtspraak van het Hof van Cassatie, welke systematisch gericht is op een zeer extensieve toepassing van de wettelijke voorschriften ter zake. Zo werd o.m. beslist dat bij de berekening van de bijdragen tot het loonbegrip dienen gerekend te worden : premïën uitgekeerd bij gelegenheid van de honderdste verjaardag van de onderneming, premïën verleend naar aanleiding van de feestdag van St. Elooï, premïën verleend bij gelegenheid van het huwelijk van de werknemer, premïën verleend onder de vorm van complementaire gezinsuitkeringen, premïën verleend tot aanvulling van de wettelijke uitkeringen bij ziekte, enz.

Het doet ook niet ter zake of de voordelen rechtstreeks door de werkgever worden uitgekeerd dan wel door bemiddeling van derden.

Op deze ruim gestelde omschrijving van het loonbegrip voor de berekening der bijdragen zijn evenwel uitzonderingen voorzien. Zulks is nl. het geval wanneer bijzondere wettelijke of reglementaire voorschrif-

ten zulks uitdrukkelijk voorzien (bv. loon dat geheel of gedeeltelijk wordt doorbetaald wanneer de werknemer zijn militaire dienstplicht vervult; collectieve productiviteitspremies; participaties verbonden aan de expansie van de onderneming), wanneer een premie tot voorwerp heeft de terugbetaling van professionele kosten; wanneer de premie op generlei wijze verband houdt met de arbeid, hetgeen in feite zeer uitzonderlijk is; wanneer door de werkgever een individuele hulp wordt verstrekt aan een bepaalde werknemer, op voorwaarde dat deze hulp op generlei wijze geïnstitutionaliseerd weze.

De situatie in Nederland vertoont veel gelijkennis met deze die in Frankrijk bestaat. Ten aanzien van het loonbegrip geldt hier de Coördinatiewet "Sociale Verzekering" op 24 december 1953 in het Staatsblad gepubliceerd. In genoemde wet zijn die regels m.b.t. de premieheffing neergelegd die gelden voor de Ziekwet, de Ziekenfondswet, de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering, de Werkloosheidswet en ook voor de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden van toepassing zijn.

Artikel 4 der Coördinatiewet "Sociale Verzekering" bepaalt: "Loon is al hetgeen uit een dienstbetrekking wordt genoten". Deze bondige bepaling – het kan moeilijk bondiger gezegd worden – geeft van het loonbegrip een zeer brede omschrijving. Afgezien van arbeidsloon, salaris, traktement e.d. omvat zij ook provisies, gratificaties, tantièmes, uitkeringen uit sociale fondsen, voor zover bestaande uit bijdragen van de werkgever, vacantielonen, vacantietoelagen alsmede vacantiebonnen krachtens bindende loonregeling verstrekt, enz.

Artikel 6 van dezelfde wet geeft een limitatieve opsomming van aanspraken en uitkeringen die niet tot het loon behoren. Zulks is o.m. het geval voor aanspraken en uitkeringen ingevolge sociale verzekeringswetten (de werknemersbijdrage in de premie ingevolge de wetten behoort wel tot het loon); voor periodieke uitkeringen die overeenkomen met uitkeringen ingevolge de Ziekwet, de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering en de Werkloosheidswet (een aanspraak op kinderbijslag anders dan ingevolge de Kinderbijslagwet voor loonarbeiders wordt wel tot het loon gerekend); voor vergoedingen strekkende tot de bestrijding van noodzakelijke kosten die de werknemer in verband met zijn dienstbetrekking moet maken. Hetzelfde artikel verleent bovendien aan de Sociale Verzekeringsraad uit een oogpunt van vergemakkelijking der premieheffing de bevoegdheid om, onder goedkeuring van de Minister van Sociale Zaken, met betrekking tot een aantal daar genoemde soorten van aanspraken en uitkeringen te bepalen, dat zij eveneens niet tot het loon behoren. Werden alzo o.m. buiten het loon gehouden aanspraken op uitkeringen in geval van overlijden of invaliditeit tengevolge van een ongeval; aanspraken op uitkeringen ingevolge een spaarregeling, meer bedragende dan

500 gulden over het jaar, waarover werd gespaard; uitkeringen ter gelegenheid van een dienstjubileum of het beëindigen van een dienstbetrekking, voor zover bepaalde bedragen niet te boven gaande; uitkeringen tot vergoeding van i.v.m. de dienstbetrekking geleden schade aan of verlies van persoonlijke goederen; uitkeringen en verstrekkingen tot dekking van bijzondere kosten van de werknemer ter zake van ziekte, invaliditeit, bevalling of sterfgeval; uitkeringen tot dekking van de kosten van een opleiding of studie voor een beroep van de werknemer, alsmede de verstrekkingen ten behoeve van zodanige opleiding of studie; de uitkeringen die de werknemer ontvangt uit een ondernemings- of bedrijfspensioenfonds.

Uit wat voorafgaat blijkt dat tussen de Franse en de Nederlandse regeling feitelijk veel overeenstemming bestaat. Onder voorbehoud van uitzonderingen wordt in beide regelingen bij de berekening van de bijdragen een ruim gesteld loonbegrip aangehouden. Als fundamenteel beginsel geldt dat wat uit een dienstbetrekking wordt genoten, dat wat naar aanleiding van de arbeid betaald wordt, loon is. Het is volkomen overbodig daarbij na te gaan of ter zake in hoofde van de werkgever enigerlei verplichting bestaat of in hoofde van de werknemer enigerlei recht. Het feit van het genot of van de betaling volstaat. Het verschil is wezenlijk groot ten aanzien van de Belgische regeling, welke vergeleken met beide andere regelingen het karakter van anachronisme blijkt te vertonen.

Voor de Nederlandse en de Franse regelingen is bovendien kenschetsend dat bij de omschrijving van het loonbegrip er meer samenhang bestaat tussen het sociaal zekerheidsrecht en het fiscaal recht dan tussen het sociaal zekerheidsrecht en het arbeidsrecht. Voor de Nederlandse regeling is zulks evident vermits de Coördinatiewet "Sociale Verzekering" juist tot doel had de loonbepaling op stuk van sociale verzekering in hoge mate te doen overeenstemmen met de belastingheffing naar het loon. Het is trouwens wel zó, dat de werkgevers kunnen volstaan met een gelijke loonstaat voor de uitvoeringsorganen der sociale verzekering en voor de belastingdienst. Doch ook in Frankrijk is die samenhang tussen het sociaal zekerheidsrecht en het fiscaal recht aanwezig. Zulks blijkt uit het feit dat de aangifte die daar, met vermelding van de loonbedragen door de werknemers tijdens het afgelopen jaar genoten, slechts eenmaal per jaar aan de bevoegde diensten van sociale zekerheid dient toegestuurd te worden, eveneens dienstig is inzake belastingen.

In eigen land daarentegen werd voor die samenhang tussen sociale zekerheid en fiscaliteit in de betrokken middelen en ook van overheidswege geen belangstelling betuigd, hetgeen niet belet dat er toch maar steeds wordt gesproken over vereenvoudiging en rationalisatie.

Besluiten

Als besluit van wat voorafgaat wordt gesteld :

1) Op stuk van sociale zekerheid is het vereist de omschrijving van het loonbegrip zoals thans bepaald bij art. 14 § 2 van de Wet van 27 juni 1969 tot herziening van de Besluitwet van 28 december 1944, te vervangen door een andere omschrijving. Gelet op het groot belang van dat begrip dient de omschrijving ervan te geschieden door de wet zelf en mag slechts te zeer subsidiairen titel beroep worden gedaan op het procédé van de delegatie van bevoegdheid aan de uitvoerende macht. Zulks biedt meer waarborgen onder oogpunt van rechtszekerheid.

2) De nieuwe omschrijving van het loonbegrip dient breed gesteld te worden. Als basisbeginsel zou moeten gelden dat al hetgeen uit een dienstbetrekking wordt genoten, dat al wat naar aanleiding van de arbeid ten laste van de werkgever, rechtstreeks of onrechtstreeks wordt betaald, loon is. Voor het libellé van het nieuw wettelijk voorschrift blijkt een combinatie van de in Nederlands recht geldende tekst en van de in Frankrijk vigerende tekst aanbevelenswaardig te zijn.

Met het oog op de nieuwe omschrijving blijkt evenwel een tweevoudig procédé te kunnen aangewend worden. Ofwel gaat men uit, zoals gesuggereerd werd⁵, van een zgn. traditionele klassieke omschrijving en vult men deze aan met assimilaties, die nodig geoordeeld worden, ofwel gaat men uit van een breed gestelde omschrijving die noch traditioneel noch klassiek is in Belgisch recht maar voorziet men uitzonderingen op dusdanige omschrijving. Het eerste procédé lijkt niet gelukkig om twee redenen. Een eerste reden is dat men onvermijdelijk uitgaat van een zeer enge omschrijving van het loonbegrip ; de tweede reden is dat de assimilaties die men voorziet in hun libellé nooit volledig zullen zijn, hetgeen de mogelijkheid biedt door toedoen van vernuftige werkwijzen het aangehouden begrip en zijn assimilaties te omzeilen, tenware het geassimileerde uiterst breed is gelibelleerd maar in dat geval komt men feitelijk terecht in het tweede procédé.

Een breed gestelde omschrijving verdient derhalve de voorkeur en beantwoordt trouwens op stuk van sociale zekerheid aan wat redelijk blijkt te zijn. De financiering van het stelsel van sociale zekerheid berust immers in hoofdzaak op bijdragen, die economisch gezien heffingen zijn op het arbeidsinkomen. Welnu wanneer men deze laatste term beschouwt is het duidelijk dat al wat uit arbeid verkregen wordt normaliter tot het arbeidsinkomen dient gerekend te worden. Evenzeer is het strijdig met de redelijkheid te geloven dat in het bedrijfsleven zoveel "vrijgevigheid" bestaat en zoveel "vrijgevigheden" worden ver-

leend als men vrij kunstmatig pleegt voor te stellen.

De breed gestelde omschrijving van het loonbegrip dient evenwel redelijkerwijze gepaard te gaan met nauwkeurig bepaalde uitzonderingen. Ten exemplatieven titel worden hier vermeld :

a) de wettelijke uitkeringen voorzien door de regelingen betreffende de verzekering tegen ziekte en invaliditeit, de rust- en overlevingspensioenen, de werkloosheid, de gezinsuitkeringen, de schadeloosstelling bij arbeidsongeval en bij beroepsziekte ;

b) de aanvullende gezinsuitkeringen voor zover deze één vierde van de wettelijke gezinsuitkeringen niet overschrijden ;

c) de aanvullende uitkeringen tot volledige of gedeeltelijke dekking van het verschil tussen de wettelijke uitkeringen bij ziekte en invaliditeit, werkloosheid, arbeidsongeval of beroepsziekte en het loon dat de werknemer normaal zou genoten hebben ;

d) de wettelijke vergoedingen verschuldigd in geval van sluiting van de onderneming ;

e) de wettelijke vergoedingen aan de werknemer verschuldigd wanneer de werkgever zijn wettelijke of contractuele verplichtingen niet is nagekomen ;

f) de wettelijke vergoeding wegens uitwinning welke gebeurlijk aan de ontslagen handelsvertegenwoordiger verschuldigd is ;

g) de bedragen die gelden als terugbetaling van de kosten die de werknemer heeft verricht om zich van zijn woonplaats naar zijn werkplaats te begeven evenals de werkkosten die ten laste van de werkgever zijn ;

h) de voordelen toegekend onder de vorm van arbeidsgereedschap of werkkleding alsmede de bedragen die de werkgever aan de werknemer betaalt ten einde zich te kwijten van zijn verplichting om arbeidsgereedschap of werkkleding te bezorgen of om te zorgen voor kost en inwoning, wanneer de werknemer ver van zijn woning tewerkgesteld is ;

i) uitkeringen ter gelegenheid van een dienstjubileum of het beëindigen van een dienstbetrekking voor zover zij het normaal loon van één maand niet te boven gaan, alsmede uitkeringen binnen dezelfde grens gedaan ter gelegenheid van gebeurtenissen die zich voordoen in het gezin van de werknemer, zoals geboorten, huwelijken, sterfgevallen of ter gelegenheid van een uitzonderlijke gebeurtenis in de onderneming ;

j) uitkeringen tot vergoeding van in verband met de dienstbetrekking geleden schade of verlies van persoonlijke goederen van de werknemer.

3) Indien de kwestie van de omschrijving van het loonbegrip hier vooral in functie van de sociale zekerheid onder ogen werd genomen, dient er niettemin naar gestreefd te worden dat bij die omschrijving er in de hoogst mogelijke mate overeenstemming zou bestaan tussen het sociaal zekerheidsrecht, het fiscaal recht en het arbeidsrecht. Of een breed gestelde omschrijving van het arbeidsloon zoals voorgesteld niet alleen voor het sociaal zekerheidsrecht en het fiscaal

⁵ R. GEYSEN, T.a.p.

recht maar ook op het domein van het arbeidsrecht als passend kan beschouwd worden mag betwijfeld worden, doch ik laat het antwoord op die vraag over aan de beoefenaars van dat recht. Is die twijfel ongegrond, dan is zulks des te beter. Is dat niet het geval dan zou het aanbeveling verdienen de gebruikte terminologie te herzien. In het Frans bezigt men benevens speciale uitdrukkingen, als gages, appointements, cachets en traitements, twee termen: "salaire" en "rémunération". Voor wijlen P. DURAND waren deze beide termen synoniem. C. LYON-CAEN daarentegen geeft aan de term "rémunération" een ruimere

betekenis dan aan de term "salaire". Ook de Franse wetgeving op stuk van sociale zekerheid blijkt dat te doen. In het Nederlands zou aan de term "salaire" kunnen beantwoorden de term "loon" en aan de ruimere term "rémunération" de term "bezoldiging" ook al wordt deze laatste term in de Nederlandse wetgeving in het bijzonder aangewend in verband met de "salarissen, wedden en andere emolumenten voor ambtenaren en andere functionarissen" doch erg hinderlijk schijnt mij dit laatste, alles samengenomen, toch niet te zijn.

Prof. Dr. W. LEËN

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER—24 NOVEMBER 1972

Voorzitter: Ridder Rutsaert

Raadsheer-verslaggever: de h. de Vreese

Eerste advocaat-generaal: de h. P. Mahaux

Advocaten: mrs. A. Bayart en H. De Bruyn

Boetebeding—Boete die een winst bezorgt buiten elke verhouding met de schade—Geen boetebeding—Beding in strijd met art. 6 B.W.

Wettelijk gerechtvaardigd is de beslissing die oordeelt dat een bedongen sanctie "wegens haar enormiteit", d.i. omdat zij de schuldeiser een winst bezorgt buiten elke verhouding met de schade welke de niet-uitvoering van het contract berokkenen kan en derhalve geen vergoeding van de schade kan betekenen, geen strafbeding uitmaakt in de zin van de artt. 1226 en 1229 B.W. en voor nietig moet worden gehouden als strijdig met de artt. 6, 1131 en 1133 B.W.

Sabbe-Mahie t/ Speybrouck-Zaman

Het Hof,

Gelet op het bestreden arrest, op 23 maart 1971 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 6, 1131, 1134, 1135, 1152, 1226 en 1229 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat, na geconstateerd te hebben dat de sanctie, zoals bepaald in de tussen partijen afgesloten overeenkomst, welke laatst op 15 maart 1966 werd gewijzigd, erin bestond dat, bij niet-uitvoering van een van de verplichtingen van de verweerders, de overeenkomst van rechtswege ontbonden was, met dien verstande dat verweerder zijn bouwkosten en zijn arbeid als bouwmeester verloor, en dat bovendien de verweerders aan eiser de koopprijs als schadevergoeding moesten betalen van de door eiser aangekochte villa met de registratierechten en interesten alsook de som die eiser als deelneming in de bouwkosten betaald had, het bestreden arrest beslist dat eiser dienvolgens niet enkel het opgetrokken gedeelte van het flatgebouw maar ook zijn grond gratis zou hebben, en dat

dergelijke sanctie wegens haar enormiteit voor nietig moest gehouden worden krachtens de artikelen 6, 1131 en 1133 van het Burgerlijk Wetboek, zulks zonder te antwoorden op het verweermiddel waardoor de eisers in hun eerste conclusie voor het hof van beroep lieten gelden dat de schade, welke zij ten gevolge van de wanprestatie van de verweerders hadden geleden, naar de beginselen van het gemeen recht zou hebben bestaan in het verschil tussen twee vermogenstoestanden van de eisers, namelijk de toestand in geval van uitvoering van de overeenkomst en anderzijds de huidige toestand gelet op de niet-uitvoering, dat wanneer men voor beide gevallen rekening houdt met, enerzijds, de onroerende goederen welke van het patrimonium van de eisers gaan deel uitmaken en, anderzijds, de kosten welke de eisers hiervoor dienen te dragen, de eisers in geval van uitvoering een batig saldo zouden hebben gehad van 779.000 fr., wanneer zij nu een deficit ondergaan van 1.060.000 fr., en waardoor de eisers verder lieten gelden dat ten deze het strafbeding zijn volledige uitwerking diende te bekomen en voor geen herleiding vatbaar was, aangezien de wanprestatie van de schuldenaar tot een gewisse schade aanleiding had gegeven waarvan men de omvang niet bij voorbaat kon voorzien, zodat een werkelijk alea voorhanden was dat de partijen toen forfaitair geraamd hadden,

terwijl, indien een strafbeding tot doel heeft de schade welke uit de wanprestatie van de schuldenaar zal ontstaan forfaitair te ramen, dergelijk beding geenszins tegen de openbare orde of de goede zeden indruist, en derhalve niet voor nietig moet gehouden worden overeenkomstig de artikelen 6, 1131 en 1133 van het Burgerlijk Wetboek, doch integendeel zijn volle uitwerking tussen de partijen moet verkrijgen overeenkomstig de artikelen 1134, 1135, 1152, 1226 en 1229 van dit wetboek,

en terwijl het arrest, door zich ertoe te beperken de voordelen op te sommen welke de eisers uit de toepassing van het strafbeding zouden halen, zonder zich uit te spreken over de nauwkeurig door de eisers opgesomde en geraamde nadelen welke voor hen uit de wanprestatie van de verweerders voortspuiten, nalaat de vraag te onderzoeken of men ten deze te doen heeft met een forfaitaire raming van de door de eisers geleden schade, welke leemte in het arrest gelijkstaat met een gebrek aan

de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering ;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat de bedongen ontbindings- en strafclausule bepaalt dat, bij niet-uitvoering van een van de verplichtingen van de verweerders, de overeenkomst niet alleen van rechtswege ontbonden is met dien verstande dat verweerder zijn bouwkosten en arbeid verliest, maar dat verweerder bovendien aan de eisers, als schadevergoeding, de koopprijs van de villa moet betalen, met registratierechten en interesten, alsook de som die eiser als deelneming in de bouwkosten heeft betaald, met het gevolg dat eiser niet alleen het opgetrokken gedeelte van het flatgebouw maar ook de grond gratis zou bekomen ;

Overwegende dat het arrest vermocht te beschouwen dat dergelijke sanctie "wegens haar enormiteit", dit is omdat zij de eisers een winst bezorgt buiten elke verhouding met de schade welke de niet-uitvoering van het contract berokkenen kan en derhalve geen vergoeding van de schade kan betekenen, geen strafbeding uitmaakt in de zin van de artikelen 1226 en 1229 van het Burgerlijk Wetboek en voor nietig moet worden gehouden als strijdig met de artikelen 6, 1131 en 1133 van dit wetboek ;

Dat het arrest aldus zijn beslissing wettelijk rechtvaardigt ;

Overwegende dat het arrest door voormelde vaststellingen en beschouwing te kennen geeft dat het als strijdig met de werkelijkheid van de hand wijst niet alleen de berekening van de geleden schade en van de uit de wanprestaties voortvloeiende nadelen, zoals de eisers die in hun conclusie voorstelden, maar ook hun stelling luidens welke de wanprestatie van verweerder een schade had veroorzaakt die wegens haar alea en niet bij voorbaat te bepalen omvang door de partijen forfaitair was geraamd ; dat het die conclusie meteen beantwoordt ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

Over het tweede middel, (...)

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt de eisers in de kosten.

NOOT—Zie ook in dit nummer Cass. 8 februari 1974 met noot van E. Wymeersch en Hof Brussel 17 april 1973.

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER—8 FEBRUARI 1974

Voorzitter : Ridder Rutsaert

Raadsheer-verslaggever : de h. de Vreese

Eerste advocaat-generaal : de h. P. Mahaux

Advocaat : mr. J. Van Ryn

Boetebeding—Beding betreffende conventionele interesten en beding tot schadevergoeding wegens vertraging in de betaling—Beoordeling van de rechter—Bedongen som die geen schadevergoeding kan zijn.

Door te beschouwen dat het "strafbeding", voor zover het schadevergoeding beoogt wegens vertraging in de betaling, zonder voorwerp is "vermits daarvoor reeds een conventionele interest werd bedongen", beoordeelt het bestreden arrest niet het bestaan of het bedrag van de scha-

de, maar beslist het dat het "strafbeding", voor zover het louter een vertraging in de betaling wil vergoeden, een tekortkoming sanctioneert die geen schade heeft kunnen veroorzaken, aangezien reeds op voorhand in de overeenkomst een interest was bedongen, die precies bedoelde de vertraging in de betaling te vergoeden. Deze beslissing is van feitelijke aard en derhalve soeverein.

Wanneer de rechter beslist, dat de bedongen som geen vergoeding van de schade kan zijn, mag hij daaruit wettelijk afleiden, dat het niet om een strafbeding gaat en dat de bepaling van art. 1152 B.W. niet toepasselijk is.

P.V.B.A. Creyf's Interim t/ Carion

Gelet op het bestreden arrest op 21 juni 1972 door het Hof van beroep te Brussel gewezen ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het hof van beroep de strafclausule niet van toepassing verklaart om de reden dat er geen aanleiding is tot toepassing van dit strafbeding, hetwelk bepaalt dat, bij niet tijdige betaling en na ingebrekestelling, het bedrag van de factuur met 15 t.h. vermeerderd wordt als forfaitaire schadevergoeding en interesten voor het nadeel veroorzaakt door het gebrek aan betaling, daar de clausule in kwestie, voor zover ze schadevergoeding beoogt wegens vertraging in de betaling, zonder voorwerp is vermits daarvoor reeds een conventionele interest werd bedongen, en voor zover ze een vergoeding voor procedurekosten nastreeft, als ongeoorloofd moet aangezien worden,

terwijl het onmogelijk is uit te maken wat wordt bedoeld met "voor zover ze schadevergoeding beoogt wegens vertraging in de betaling", en "voor zover ze een vergoeding voor procedurekosten nastreeft", en dit onder meer kan betekenen hetzij dat het hof van beroep oordeelt dat de strafclausule zowel een "schadevergoeding wegens vertraging in de betaling" als een "vergoeding voor procedurekosten" nastreeft, hetzij dat dit hof zijn eigen twijfel daaromtrent weergeeft, zodat het arrest, door een onduidelijkheid die gelijkstaat met een gebrek aan motivering, het Hof niet in de mogelijkheid stelt zijn toezicht uit te oefenen, en derhalve artikel 97 van de Grondwet schendt ;

Overwegende dat het arrest door de in het middel aangehaalde beschouwing bedoelt ofwel dat de strafclausule zowel de vertraging in de betaling als het veroorzaken van procedurekosten wil vergoeden, ofwel dat ze of de ene of de andere van die doelstellingen nastreeft ;

Overwegende dat, nu het hof van beroep beslist dat geen van beide, cumulatieve of alternatieve, doelstellingen de toepassing van het "strafbeding" rechtvaardigt, de aangeklaagde onduidelijkheid zonder invloed is op de wettelijkheid van de beslissing ;

Dat het middel dienvolgens, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1319 tot 1322 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het hof van beroep de strafclausule niet van toepassing verklaart onder meer om de reden dat ze, voor zover ze een vergoeding voor procedurekosten nastreeft, als ongeoorloofd moet aangezien worden,

terwijl deze strafclausule als volgt luidt: "Indien de betaling niet volledig contant geschiedt produceert het verschuldigde bedrag, ten gunste van Creyf's Interim, zonder voorafgaande ingebrekestelling, een interest van 1 t.h. per maand, te rekenen vanaf de factuurdatum. Bovendien, na in morastelling, zal de cliënt, als forfaitaire schadevergoeding voor de schade veroorzaakt door het uitblijven van betaling, een vergoeding verschuldigd zijn waarvan het bedrag 15 t.h. op de verschuldigde som zal belopen, met een minimum van 1.000 frank. De eventuele wissels van Creyf's Interim brengen hierin geen enkele afwijking noch vernieuwing",

terwijl dus noch expressis verbis noch impliciet in de tekst van de strafclausule over een "vergoeding voor procedurekosten" wordt beschikt, zodat het arrest, door de klare en duidelijke termen van deze akte niet te eerbiedigen, de bewijskracht ervan miskent en de artikelen 1319 tot 1322 van het Burgerlijk Wetboek schendt;

Overwegende dat de tekst van de "strafclausule", waarvan het arrest luidens het middel de bewijskracht zou hebben miskend, niet bij de voorziening is gevoegd en noch de bestreden beslissing noch enige andere akte van procedure de termen ervan weergeeft;

Dat het middel niet ontvankelijk is;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134 en 1152 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het hof van beroep de strafclausule niet van toepassing verklaart onder meer om de reden dat de clausule in kwestie, voor zover ze schadevergoeding beoogt wegens vertraging in de betaling, zonder voorwerp is,

terwijl een strafbeding een overeenkomst tussen de partijen uitmaakt betreffende bestaan en bedrag van de schade, en de rechter, in geval van strafclausule, omwille van de regel dat het contract de partijen tot wet strekt (artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek), niet over bestaan en schatting van de schade mag oordelen en derhalve noch het bestaan van de schade mag in twijfel trekken, noch ten slotte het geschatte bedrag van de schade mag verminderen (artikel 1152 van het Burgerlijk Wetboek), zodat het arrest, door het bovenvermeld beoordelingsrecht, door de strafclausule aan de rechter onttrokken, desniettemin uit te oefenen, de in dit middel aangehaalde artikelen van het Burgerlijk Wetboek schendt;

Overwegende dat, door te beschouwen dat het "strafbeding", voor zover het schadevergoeding beoogt wegens vertraging in de betaling, zonder voorwerp is "vermits daarvoor reeds een conventionele interest werd bedongen", het arrest niet het bestaan of het bedrag van de schade beoordeelt maar beslist dat het "strafbeding", voor zover het louter een vertraging in de betaling wil vergoeden, een tekortkoming sanctioneert die geen schade heeft kunnen veroorzaken, vermits reeds op voorhand, in de overeenkomst, een interest was bedongen die precies bedoelde de vertraging in de betaling te vergoeden; dat deze beslissing van feitelijke aard en derhalve soeverein is;

Overwegende dat door te oordelen dat de bij het „strafbeding” beteugelde tekortkoming geen schade heeft kunnen veroorzaken, het arrest beslist dat de bij overeenkomst bedongen som geen vergoeding van de schade kon zijn;

Overwegende dat, wanneer de rechter beslist dat de bedongen som geen vergoeding van de schade kan zijn,

hij daaruit wettelijk mag afleiden dat het niet om een strafbeding gaat en dat de bepaling van artikel 1152 van het Burgerlijk Wetboek niet toepasselijk is;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

NOOT—*Strafbedingen zijn verboden, schadebedingen niet.*

1. Wie de recente rechtspraak en rechtsleer naslaat, stelt vast dat het "strafbeding" een ernstige crisis doormaakt. De oorzaken zijn veelvuldig. In de handelskringen, waar dergelijke bedingen veel voorkomen, bestaat een traditionele afkeer voor gerechtelijke procedures. Zij worden veelal beschouwd als tijdrovend, duur en onberekenbaar. Daarom geven de handelaars er de voorkeur aan afschrikwekkende bedingen (*in terrorem*) op te leggen. Deze vergoeden de schade voor de wanprestatie en de kosten voor de gerechtelijke invordering. Ook zetten zij de schuldenaar aan tot prompte uitvoering van zijn verplichtingen. Veelal kiezen de partijen de schade, die het gevolg kan zijn van wanprestatie, in de overeenkomst zelf te begroten. De toenemende complexiteit van het economische leven, het "gewrongen zitten"¹ van de daartoe gebruikte overeenkomsten, zetten de partijen aan zelf de schade te bepalen, veeleer dan dit over te laten aan deskundigen, die niet steeds de werkelijke bedoelingen noch de feitelijke draagwijdte van de wanprestatie kunnen overschouwen.

Tegenover het toenemende gebruik, en vooral misbruik van deze bedingen heeft de magistratuur gereageerd. Daartoe werden de meest uiteenlopende middelen aangewend; vele ervan zijn voor ernstige kritiek vatbaar. Ook de wetgever liet zich niet onbetuigd (art. 1023 Ger.W.).

Onlangs heeft het Hof van Cassatie, in drie arresten² een nieuwe doctrine ingeluid. Men kan deze aanduiden als „strafbedingen zijn verboden, schadebedingen niet". In deze noot wordt enkel deze stelling besproken.

2. De terminologie is verward. "Strafbedingen" leggen geen strafrechtelijke sanctie op, alleen een als boete bedoelde privaatrechtelijke sanctie. Daarom spreekt men juister van "boetebedingen"³. Gebruikelijk is de boete de betaling van een geldsom, doch ook andere prestaties mogen worden bedongen. Deze bedingen zetten de schuldenaar ook onder druk: zij dienen om de uitvoering van de verbintenissen te verzekeren (vgl. art. 1226 B.W.).

Schadebedingen zijn forfaitaire, voorafgaande ramingen van de schadevergoeding die bij de contractueel aangeduide wanprestatie verschuldigd zal zijn. Onbetwist is dat de partijen zelf de hoegrootheid van de schadevergoeding kunnen bepalen. Voorts kunnen zij deze afstemmen op het door hen aangewezen schadegeval. Meteen vermijden zij betwistingen en processen. Onder meer om deze reden heeft de Napoleontische wetgever in art. 1152 B.W. een einde gemaakt aan het voorheen geldende recht van matiging van het beding door de rechter.

¹ Als typerend voorbeeld: de strafbedingen in leasingovereenkomsten; zie desbetreffend onze bijdrage in *Rev. Banque*, 1973, blz. 441 e.v.; vgl. I. VEROUGSTRAETE, "Privaatrechtelijke aspecten van finance leasing in België", *T.P.R.*, 1973, blz. 741, vooral nr. 19, blz. 757 e.v.

² Cass., 17 april 1970, *Arr. Cass.*, 1970, 754, met conclusie van advocaat-generaal KRINGS, *R.C.J.B.*, 1972, 454, met noot van I. MOREAU-MARGRÈVE; Cass., 24 november 1972, in dit nummer opgenomen; zie ook: *Pas.*, 1973, I, 297, *R.C.J.B.*, 1973, 30, met noot van I. MOREAU-MARGRÈVE; Cass., 8 februari 1974, hierbij afgedrukt.

³ Y. SCHOENTJES-MERCHIERS, "Strafbeding - boetebeding", nr. 5, *T.P.R.*, 1969, 52. Zo ook de hierna aangehaalde Benelux-Overeenkomst.

Tot op heden werden boete- en schadebedingen niet onderscheiden. Men oordeelde dat de artikelen 1152, 1226 tot 1233 B.W. erop van toepassing waren. Hieraan maakt de nieuwe cassatierechtspraak een einde: enkel schadebedingen genieten de bescherming van voormelde wetsbepalingen. Strafbedingen daarentegen zijn nietig.

§ 1. STRAFBEDINGEN ZIJN ONGEORLOOFD

a - Onderzoek van de cassatierechtspraak

3. De drie voormelde cassatiearresten bewegen zich enkel op het vlak van de toetsing van de juridische motivering van de feitenrechter. Geen rekening wordt gehouden met de feitelijke motivering van de rechter. Ook hier kan deze niet worden onderzocht, tenzij ter verheldering van de cassatiearresten.

4. Het arrest van 17 april 1970 steunt op twee motieven. De feitenrechter had vastgesteld dat de bedongen som geen vergoeding van schade *kon* zijn. Hieruit mocht de feitenrechter wet- telijk afleiden dat het geen strafbeding (hier in de zin van schade- beding) en bijgevolg art. 1152 niet toepasselijk was.

Het arrest van 24 november 1972 steunt op een analoge re- denering. Het hof van beroep had verklaard: "Dergelijke sanc- tie⁴ moet wegens haar enormiteit voor nietig worden gehou- den krachtens de artt. 6 en 1131, 1133 B.W."⁵.

Deze elliptische motivering werd door het Hof van Cassatie aangevuld, onder opgave van de tussenliggende elementen in de redenering. Luidens het Hof was dit: wordt de bedongen ver- goeding enorm bevonden, dan betekent dit dat zij de schuld- eiser een voordeel bezorgt dat buiten elke verhouding staat tot de schade die uit de wanprestatie zou *kunnen* voortvloeien. Bij- gevolg *kan* deze vergoeding geen herstel van schade zijn, waar- uit voortvloeit dat het geen "strafbeding" in de zin van het Burgerlijk Wetboek is.

Ook het arrest van 8 februari 1974⁶ beslist in dezelfde zin. De feitenrechter heeft - soeverein - geoordeeld dat het beding betrekking had op een geval van wanprestatie, dat aan de schuld- eiser geen schade heeft *kunnen* berokkenen. Derhalve was het geen schadebeding meer, en derhalve ongeldig.

b - Onderzoek van de door het Hof van Cassatie geformuleerde regel

5. In elk van deze drie arresten stelt het Hof dezelfde regel: de bedongen vergoeding is ongeoorloofd als zij "geen vergoeding van schade kan zijn". Deze herhaling is opvallend.

De arresten van 1970 en van 1972 geven enige verduidelij- king met betrekking tot wat het Hof hieronder verstaat. In het arrest van 1970 treft men als bijkomende en niet doorslagge- vende motivering aan dat ongeldig is het beding dat "aan de schuldeiser een veel grotere winst bezorgt dan de normale uit- voering van het contract". Op dezelfde vraag komt het arrest van 24 november 1972 terug. Daar luidt het dat ongeldig is het beding dat aan de schuldeiser een voordeel bezorgt dat bui- ten elke verhouding staat tot de schade die uit de wanprestatie zou kunnen voortvloeien. Indien dit het geval is, staat het be- ding voor meer dan de schade, en is het dus ongeldig.

⁴ Voor de omschrijving van het beding, zie de eerste con- siderans van het arrest.

⁵ Hof Gent, 23 maart 1971, onuitgegeven. Zie in dit num- mer Cass., 24 november 1972, dat de voorziening tegen dat ar- rest verwerpt.

⁶ Het Hof werd niet verzocht stelling te nemen ten aanzien van het boetebeding dat betrekking heeft op schade, die ook op een andere wijze wordt vergoed, hetzij bij de overeenkomst of volgens de regelen van aanvullend recht. In vele gevallen is de keuze delicaat. Stelt men evenwel een *bis in idem* vast, dan komt het beding ongeoorloofd voor: vgl. Cass., 24 oktober 1964, *Pas.*, 1964, I, 217; Kh. Brussel, 10 januari 1959, *J.C. Brux.*, 1959, 110.

Terecht werd gewezen op de onverenigbaarheid van beide mo- tieven⁷. In het arrest van 1970 wordt als maatstaf genomen de verhouding van de winst bij normale uitvoering tot de bij toe- passing van het boetebeding toegekende vergoeding. In het ar- rest van 1972 is de maatstaf de kennelijke wanverhouding tus- sen de schade die zich kan voordoen bij wanprestatie, en de bij toepassing van het beding toegekende vergoeding. Zoals hierna wordt uiteengezet is enkel de tweede formulering overtuigend en moet de formulering van het arrest van 1970 in zekere zin gezien worden als een *obiter dictum*, overigens slechts vermeld onder uitdrukkelijke aanhaling van het eerste motief⁸.

6. In de zienswijze van het Hof staan "strafbedingen" enkel voor de vergoeding van de schade die het gevolg is van wan- prestatie. Alleen schadebedingen zijn geoorloofd. Niet geoor- loofd daarentegen zijn bedingen die geen vergoeding van scha- de kunnen zijn. Alsdan staat de bedongen som voor meer, of voor iets anders dan schadevergoeding. Dit kan enkel zijn een boete, een privaatrechtelijke sanctie. Voor de schuldeiser houden deze bedingen een onrechtmatige verrijking in: hij ontvangt meer bij wanprestatie dan zijn verlies of schade kan bedragen. In zijn hoofde zou er wel eens ongezonde speculatie op de wanprestatie door zijn schuldenaar kunnen aanwezig zijn⁹. Voor de schuldenaar houden deze bedingen een bedreiging in: bij wanprestatie zal hij meer moeten presteren dan de vergoeding van de voorzienbare schade. In zijn hoofde is er een boete. Het Hof acht zowel speculatie op wanprestatie als het opleggen van privaatrechtelijke boeten ongeoorloofd (art. 6 B.W.). Daarmee neemt het stelling in een oude betwisting met betrekking tot het juridisch karakter van het boetebeding: is dit enkel schade- beding, of mogen ook boeten worden opgelegd? In het verleden werden beide opvattingen verdedigd¹⁰. Uiteindelijk komt de be- twisting neer op een waardeoordeel: is het maatschappelijk aan- vaardbaar dat burgerlijke boeten worden opgelegd? In de lijn van haar oudere rechtspraak inzake dwangsommen, heeft het Hof de vraag opnieuw ontkennend beantwoord.

7. Is het voldoende dat de feitenrechter, ten aanzien van een bepaald boetebeding, beslist dat dit beding "geen vergoeding van schade kan zijn" om het, op deze grond alleen, ongeoorloofd te verklaren? Men heeft dit, o.i. ten onrechte, ontkend.

Aldus het arrest van 17 april 1970. In het antwoord op het tweede cassatiemiddel hanteert het Hof twee motieven: 1° het kan geen vergoeding van schade zijn; 2° het beding bezorgt de schuldeiser een veel grotere winst dan bij uitvoering. Men heeft beweerd dat het eerste motief op zichzelf onvoldoende zou zijn, terwijl het Hof enkel genoeg zou nemen met de samenvoe- ging van beide motieven¹¹.

Vast staat dat latere arresten, en vooral het arrest van 1974, het eerste motief als losstaand en voldoende aanmerken. Daar- enboven is het tweede motief in het arrest van 1970 toegevoegd

⁷ I. MOREAU-MARGRÈVE, "Encore la clause pénale, nouvelle phase d'une crise", *R.C.J.B.*, 1973, 311.

⁸ De in het arrest van 1970 gebruikte uitdrukking is dubbel- zinnig: niet de verhouding tussen de bedongen som en winst, doch tussen de bedongen som en schade bij wanprestatie dient als maatstaf.

⁹ Vgl. Cass., 9 juli 1936, *Pas.*, 1936, I, 345; de cassatie werd evenwel opgelopen wegens onvoldoende motivering.

¹⁰ Noch de voorbereidende teksten, noch Pothier (voor wie het boetebeding indemnitaire was; doch men aanvaardde toen het matigingsrecht van de rechter) leveren doorslaggevende argu- menten op voor het aanvaarden van een stelling in de ene of de andere zin. Ook de latere auteurs bleven verdeeld; zie daar- over de conclusie van advocaat-generaal KRINGS, bij Cass., 17 april 1970, *Arr. Cass.*, 1970, 755 e.v.; I. MOREAU-MARGRÈVE, "Une institution en crise: la clause pénale", *R.C.J.B.*, 1972, 479 e.v. In België werd vooral door DE PAGE (III, nr. 117, blz. 150) het indemnitaire karakter van het strafbeding verde- digd.

¹¹ I. MOREAU-MARGRÈVE, "Une institution en crise: la clause pénale", *R.C.J.B.*, 1972, 477.

en overbodig. Niet alleen herhaalt het Hof uitdrukkelijk het eerste motief, doch stelt het daarnaast het tweede dat in voorkomend geval een eigen voldoende grond voor het ongeoorloofde karakter van sommige strafbedingen kan opleveren. Tenslotte moet men verwijzen naar de weerlegging door het Hof van het eerste cassatiemiddel, dat in identiek dezelfde termen is gesteld als het eerste motief van het tweede middel. Wat betekent immers dat art. 1152 B.W. niet van toepassing is? Men kan dit doorbreken van de bindende kracht van de overeenkomst slechts begrijpen vanuit de, op dat punt niet, maar later wel geëxpliciteerde grondslag, namelijk de inbreuk op art. 6 B.W.

Dezelfde constatering geldt ten aanzien van het arrest van 24 november 1972. Uit dit arrest meende men te kunnen afleiden dat het Hof het in 1970 voorgesteld principe zou hebben willen beperken door de toepassing ervan ondergeschikt te maken aan de vaststelling van het "enorm" karakter van de opgelegde boete¹². Veeleer gaat het hier echter om een illustratie van de wijze waarop de feitenrechter tot de vaststelling kan komen dat het beding "geen vergoeding van schade kan zijn". Zoals hierboven uiteengezet is, heeft het Hof de elliptische redenering van het bestreden arrest aangevuld. Trouwens laat het "enorm" karakter van de bedongen som niet toe het beding te ontcrachten. Dit is slechts het geval als vastgesteld wordt dat de bedongen som buiten elke verhouding staat tot de schade die uit de wanprestatie zou kunnen voortvloeien. Men kan derhalve niet beweren dat het Hof is afgestapt van het ene centrale begrip, namelijk het verbod van burgerlijke boeten.

§ 2. ENKEL SCHADEBEDINGEN ZIJN GEOORLOOFD

a - De toetsing van de schadebedingen

8. Hoe zal de feitenrechter het theoretische criterium - dat het beding geen vergoeding van schade kan zijn - in de praktijk hanteren? Tot op heden heeft het Hof genoeg genomen met de - overigens soevereine - vaststelling van de feitenrechter: deze vaststelling zal voldoende zijn om elk beroep op het Hoogste Gerechtshof uit te sluiten. Men kan niet nalaten deze stelling te vergelijken met die inzake dwangsommen: ook daar is de censuur van het Hof niet toepasselijk als de feitenrechter zijn beslissing motiveert in termen van schadevergoeding, en niet van straf of dwangmiddel.

Het arrest van 8 februari 1974 verschaft een eerste aanknopingspunt: men gaat uit van de feitelijke vaststelling dat de tekortkoming geen schade heeft kunnen veroorzaken. Het boetebeding dat op bedoelde tekortkoming betrekking had, kon derhalve niet de vergoeding van schade tot voorwerp hebben en werd derhalve "onverbindend" verklaard (art. 1152). Als eerste uitgangspunt kan dus worden genomen: gaat het om een nooit schade verwekkende tekortkoming, dan kan het beding enkel en alleen een boete opleggen, en is het dus ongeoorloofd.

Een nadere verduidelijking treft men aan in het arrest van 24 november 1972. De feitenrechter had zich ertoe beperkt het "enorm" karakter van het beding vast te stellen. Het Hof verduidelijkt dit: het gaat om het beding waarbij de bedongen vergoeding buiten elke verhouding staat tot de schade die uit de wanprestatie zou kunnen voortvloeien. Als referentiepunt neemt het Hof de schade, die uit de wanprestatie zou kunnen voortvloeien, dus beslist niet de werkelijke geleden schade, zoals het Hof van Beroep te Brussel¹³ heeft beslist. Indien er een grove wanverhouding bestaat tussen de opgelegde vergoeding en de potentiële schade bij wanprestatie, is het overduidelijk dat de opgelegde vergoeding meer dan schadevergoeding vertegenwoordigt en derhalve een privaatrechtelijke boete oplegt. Bijgevolg ("dès lors") kan de bedongen som geen vergoeding van schade zijn. Dit betekent evenwel nog niet dat de bedongen som buiten elke verhouding tot de potentiële schade moet staan: het

is voldoende dat zij meer dan de vergoeding van de potentiële schade bedraagt, en dit ongeacht hoe groot de wanverhouding is.

9. Aldus ontleed steunen de drie arresten duidelijk op een enkel criterium, namelijk dat de bedongen som meer dan de potentiële schade behelst. Alsdan kan zij geen vergoeding van schade zijn; m.a.w. is zij een burgerlijke straf. Toepassingen treft men aan wanneer er geen potentiële schade kan zijn, of de bedongen som in grove wanverhouding staat tot de potentiële schade. Het eigenlijk criterium blijft evenwel de verhouding van de bedongen som tot de potentiële schade. Dit blijkt o.m. uit het arrest van 1972: aldaar wordt de schade die uit de wanprestatie zou kunnen voortvloeien, als toetssteen genomen.

Concreet betekent dit dat de feitenrechter zal moeten bepalen welke de maximale schade is die zou kunnen voortvloeien uit alle gevallen van wanprestatie, waarop het beding betrekking heeft¹⁴. Is de gemeenrechtelijke schade in elk geval geringer dan de bedongen som, dan omvat deze laatste meer dan schadevergoeding, en is derhalve als boete ongeoorloofd. Zijn er gevallen waarin de schade naar gemeen recht groter dan of gelijk aan de bedongen som is, dan is het beding rechtsgeldig. Aan de werkelijk aangerichte schade kan de geoorlooftheid van het beding niet worden afgemeten¹⁵.

b - Schadebedingen kunnen evenwel indruisen tegen andere regelen van dwingend recht

10. Vanzelfsprekend kunnen schadebedingen, na getoetst te zijn aan het hierboven toegelichte verbod van "burgerlijke straf", nog ongeldig zijn op andere gronden. Doch behoudens vernietiging, kan de rechter het schadebeding niet matigen: art. 1231 B.W. verleent hem hiertoe slechts uitzonderlijk het recht¹⁶.

(i) - inbreuk op art. 1023 Ger.W.

In dit overbekende artikel werden grote verwachtingen gesteld. Het is een maat voor niets gebleken. Veelal worden de bedingen zo geformuleerd dat zij in werking treden bij het loutere feit van wanprestatie, en niet alleen bij gerechtelijke procedure.

Het vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Gent van 15 mei 1972¹⁷ illustreert dit nogmaals. De beslissing van de rechtbank kan in rechte niet worden bekritiseerd. Voorzichtigheidshalve stelde de rechtbank het bestaan vast van schadeëlementen, waarvoor het beding geacht werd herstel te bieden.

(ii) - ongeoorloofde speculatie op de wanprestatie

Heeft de schuldeiser meer voordeel bij de uitvoering van het schadebeding dan bij de uitvoering van de overeenkomst, kan men gewag maken van ongeoorloofde speculatie op de wanprestatie. Overeenkomsten moeten immers worden uitgevoerd. Het is maatschappelijk onaanvaardbaar, en derhalve strijdig met de goede zeden, aan dergelijke bedingen uitvoering te verlenen.

Sommige beslissingen¹⁸ gebruiken dit criterium als zelfstandige grond van ongeldigheid. In de meeste gevallen zal het sa-

¹⁴ Men zou dit schematisch kunnen voorstellen als volgt: de rechter maakt een tabel op van alle gevallen van wanprestatie, waarop het beding betrekking heeft; voor elk geval raamt hij de schadevergoeding naar wettelijke regeling. Daarna vergelijkt hij met het boetebeding. Is dit laatste steeds groter, dan is het ongeoorloofd.

¹⁵ Dit zou in strijd zijn met het wezen van het strafbeding, forfaitaire raming van schade. Overigens mag de rechter in het algemeen enkel de afwezigheid van oorzaak, niet de evenwaardigheid van de wederzijdse oorzaken beoordelen.

¹⁶ Art. 1231 stelt de rechter in staat de bedongen vergoedingen te proportionaliseren tot de graad van wanprestatie, wanneer de verbintenis vatbaar is voor gedeeltelijke uitvoering. De partijen kunnen hiervan uitdrukkelijk afwijken; zij doen het stilzwijgend door in het schadebeding een mechanisme in te bouwen, waarbij de vergoeding afneemt naarmate de prestatie, op het ogenblik van de wanprestatie, is voortgeschreden: Cass. comm. fr., 10 juli 1972, D., 1972, 728, noot MALAURIE.

¹⁷ Kh. Gent, 15 mei 1972, B.R.H., 1972, 638.

¹⁸ O.m. Hof Brussel, 15 mei 1963, J.T., 1963, 593.

¹² I. MOREAU-MARGRÈVE, "Encore la clause pénale, nouvelle phase d'une crise", R.C.J.B., 1973, 313.

¹³ Hof Brussel, 17 april 1973, hierbij afgedrukt.

menvallen met het verbod van "burgerlijke straf". Tegen de zelfstandige aanwending ervan bestaan geen bezwaren.

(iii) - wat bij ontbinding van de overeenkomst?

Bij ontbinding van de overeenkomst gaat deze in beginsel *ex tunc* teniet. Aan de bedingen wordt elke rechtskracht ontnomen. Men heeft hieruit afgeleid dat ook het schadebeding vervalt¹⁹. De vraag is op welke schade het beding betrekking had: is het gesteld op de vertraging in de uitvoering, dan zal het bij ontbinding van de overeenkomst vervallen²⁰. Heeft het daarentegen tot voorwerp de vergoeding van de schade bij ontbinding, dan zal de rechter het wel uitvoering verlenen. De overeenkomst met betrekking tot de vergoeding van deze schade blijft bestaan ook na ontbinding, zij het dat de ontbinding voorwaarde van toepassing van het beding is²¹. Evenmin doet het beweerde bijkomstig karakter van het schadebeding hieraan afbreuk: art. 1227 maakt het beding enkel afhankelijk van de geldigheid van de hoofdbintenis²².

BESLUIT

11. Er bestaat een malaise inzake boetebedingen. Deze is vooral te wijten aan het misbruik van overmatige bedingen. Het ware wenselijk dat, zoals in het pré-napoleontische recht, de rechter de macht werd verleend al te zware bedingen te matigen.

Dit zal mogelijk worden na het in werking treden van de Benelux-Overeenkomst betreffende het boetebeding²³. De Ontwerp-Overeenkomst erkent het boetebeding als privaatrechtelijke sanctie. De thans door het Hof van Cassatie uitgewerkte zienswijze zou alsdan zijn achterhaald. Anderzijds wordt de rechter gemachtigd overmatige bedingen te matigen, mits "de billijkheid dit klaarblijkelijk eist". Hij zal evenwel geen lagere som mogen toekennen dan zou voortvloeien uit de wettelijke regeling inzake vergoeding van schade.

E. Wymeersch
Doцент UIA

¹⁹ JOSSELAND, *Cours de droit civil positif français*, II (1933), nr. 644, blz. 353, onder verwijzing, ten onrechte, naar Cass. civ. fr., 29 juni 1925, *D.H.*, 1925, 594.

²⁰ Cass. civ. fr., 29 juni 1925, *gecit.*; Cass., 16 juni 1955, *Pas.*, 1955, I, 1126; Cass., 26 oktober 1956, *Pas.*, 1957, I, 194; Cass., 29 mars 1958, *Pas.*, 1958, I, 848.

²¹ Uiteindelijk betreft het een vraag van uitlegging van de wil van partijen; vgl. LIMPENS-VAN DAMME, "Examen de jurisprudence", nr. 27, *R.C.J.B.*, 1961, 75. Vgl. Cass. comm. fr., 4 juli 1972, *D.*, 1972, 732, noot Malaurie.

²² Vgl. art. 1599; LAURENT, XVII, nr. 430, blz. 430. De ontbinding dient overigens om de schuldeiser van zijn verbintenis te ontslaan.

²³ Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad, 25 juni 1970; zie *R.W.*, 1973-74, 1740.

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER—11 FEBRUARI 1974

Voorzitter: Baron Richard

Raadsheer-verslaggever: de h. Trousse

Advocaat-generaal: de h. Krings

Advocaat: mr. Dewit

Verzekering — Motorrijtuigen — Strafbepaling van art. 18, § 1, van de Wet van 1 juli 1956—Verzekeringnemer die het niet verzekerde voertuig van een derde bestuurt.

De verzekeringnemer die op de openbare weg een ander voertuig bestuurt dan het in zijn verzekeringscontract

omschreven voertuig, valt onder de toepassing van art. 18, § 1, van de Wet van 1 juli 1956, indien dit voertuig toebehoort aan een derde die het niet heeft doen dekken door een verzekering in overeenstemming met de bepalingen van deze wet, zelfs al was zijn eigen aansprakelijkheid gedekt door een contract waardoor een hem toebehorend voertuig is verzekerd.

Tsepelidis

Gelet op het bestreden arrest, op 21 juni 1973 gewezen door het Hof van beroep te Brussel;

I. In zoverre de voorzieningen gericht zijn tegen de veroordelingen wegens niet-verzekering van de civielrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen:

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 9 en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest voornoemde telastlegging van niet-verzekering tegen de eisers bewezen verklaart, zonder te antwoorden op het verweer waarbij de eisers hebben aangevoerd dat enerzijds bedoeld voertuig op het ogenblik van het ongeval in werkelijkheid regelmatig was verzekerd door de verzekeringsmaatschappij De Verenigde Eigenaars, dat laatstgenoemde de getroffen heeft vergoed en bij schrijven van 11 juli 1972 de werkelijke dekking door de polis heeft bevestigd en anderzijds dat bedoeld voertuig moest worden beschouwd als een vervangingsvoertuig overeenkomstig artikel 4 van de algemene voorwaarden van het modelcontract voor de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen;

Overwegende dat, in antwoord op het verweer van de eisers het arrest erop wijst enerzijds dat de Chrysler-wagen niet kan beschouwd worden als een vervangingsvoertuig voor de Audi-wagen van de eerste eiser, omdat hij aan de tweede eiser toebehoort en niet gedekt was door een verzekering die liep tijdens de periode bedoeld in de dagvaarding en anderzijds dat het feit dat de verzekeringsmaatschappij van de eerste eiser aangenomen heeft het risico te dekken, geen invloed heeft op het bestaan van de misdrijven;

Dat het arrest aldus afwijzend beschikt op de verweering van de eisers, die erop neerkwam te beweren dat het voor de niet-toepassing van de bij wet van 1 juli 1956 gestelde straffen volstaat dat de getroffen vergoeding van een verzekeraar heeft bekomen;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van artikel 18, paragraaf 1, van de wet van 1 juli 1956,

doordat het bestreden arrest er geen rekening heeft mee gehouden dat die wetsbepaling, om te kunnen worden toegepast, veronderstelt dat de civielrechtelijke aansprakelijkheid van de eigenaar, de bestuurder of de houder niet door een verzekering gedekt is, overeenkomstig artikel 2 van dezelfde wet,

terwijl uit de gegevens van de zaak, met name de vergoeding van de getroffen en de brief van 11 juli 1972 van de verzekeraar, voldoende blijkt dat die aansprakelijkheid ten deze gedekt was, en zulks door de enkele toepassing van artikel 4 van de algemene voorwaarden van het verzekeringscontract, luidens hetwelk de dekking zich gedurende een maand uitstrekt tot het vervangingsvoertuig, alsmede tot voertuigen toebehorende aan derden, voor zover zij toevallig worden bestuurd;

Overwegende dat, luidens de artikelen 2 en 3 van de wet van 1 juli 1956, elk motorrijtuig dat in het verkeer wordt gebracht op de openbare weg, op terreinen die toegankelijk zijn voor het publiek of voor een zeker aantal personen die het recht hebben om er te komen, moet worden gedekt door een desbetreffende aansprakelijkheidsverzekering die aan de bepalingen van deze wet beantwoordt ;

Dat dientengevolge de verzekeringnemer die op de openbare weg een ander voertuig bestuurt dan het in zijn verzekeringscontract omschreven, onder de toepassing valt van artikel 18, paragraaf 1, van de wet van 1 juli 1956, indien dit voertuig toebehoort aan een derde die het niet heeft doen dekken door een verzekering in overeenstemming met de bepalingen van deze wet, zelfs al was zijn eigen aansprakelijkheid gedekt door een contract waardoor een hem toebehorend voertuig is verzekerd ;

Overwegende dat de rechter enerzijds beslist dat het voertuig van Vassilios Tsepelidis, tweede eiser, niet kan worden beschouwd als een voertuig dat het voertuig van Dimitrios Tsepelidis, eerste eiser, vervangt ;

Dat hij anderzijds vaststelt dat de Chrysler-wagen die de eerste eiser bestuurde, toebehoorde aan de tweede eiser, die het noch heeft doen inschrijven, noch voor de in de dagvaarding vermelde duur heeft gedekt door een verzekering ; dat hij derhalve zijn beslissing wettelijk heeft gerechtvaardigd, niettegenstaande de civielrechtelijke aansprakelijkheid van de eerste eiser bleek gedekt te zijn krachtens de aanvullende dekking die hem als aanvullend recht werd verleend in de verzekeringsovereenkomst betreffende zijn eigen Audi-voertuig ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

Betreffende de voorziening van de tweede eiser, civielrechtelijk aansprakelijke partij ;

Overwegende dat eiser geen enkel middel heeft aangevoerd in zijn verklaring van beroep in cassatie en in het overeenkomstig artikel 422 van het Wetboek van strafvordering ingediende verzoekschrift ; dat, met betrekking tot die voorziening het Hof geen acht vermag te slaan op de memorie, die ter griffie van het Hof werd ingediend zonder de tussenkomst van een advocaat bij het Hof ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorzieningen ;

Veroordeelt iedere eiser in de kosten van zijn voorziening.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e KAMER—17 APRIL 1973

Voorzitter : de h. A. Maréchal

Raadsheren : de hh. J. Jans en P. Mahillon

Advocaten : mrs. Corthouts en Stynen

Boetebeding—Beding dat de schuldeiser een grotere winst bezorgt dan de normale uitvoering van het contract—Strijdig met art. 6 B.W.

Als de in een boetebeding bepaalde som niet met een werkelijke schade overeenstemt, doch deze ruimschoots overtreft, en overigens erkend wordt dat ze bedoeld is om inbreuken op het contract te beteugelen, overschrijdt zij de perken van een boetebeding in de zin van de artt. 1226 e.v. B.W., en maakt zij een burgerlijke straf uit die buiten de werkingssfeer van art. 1152 B.W. valt.

Door het schadebedrag zo hoog te stellen dat de tekortkoming van de medecontractant een grotere winst bezorgt dan de normale uitvoering van het contract, heeft het er alle schijn van dat in werkelijkheid gespeculeerd wordt op de niet-uitvoering van de contractuele verplichtingen. De clause in kwestie is derhalve strijdig met de bepaling van art. 6 B.W.

Supan t/ Coomans

Gezien het vonnis gewezen op 21 oktober 1970 door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout, zetelende in zaken van koophandel, waarvan geen betekening wordt overgelegd en waartegen hoger beroep, regelmatig naar vorm en tijd, op 6 januari 1971 ingesteld werd ;

Overwegende dat de vordering, ingeleid door geïntimeerde, ertoe strekt appellante te horen veroordelen 38.500 fr. te betalen bij wijze van conventionele forfaitaire vergoeding ;

Overwegende dat volgens contract van 7 februari 1968 geïntimeerde een juke-box in de door appellante gehouden herberg geplaatst heeft, tegen toekenning aan laatstgenoemde van 20% van het bruto incasso ;

Dat appellante de overeenkomst niet kon verbreken dan met een "opzeg" van twaalf maanden bij aangetekend schrijven terwijl geïntimeerde op ieder ogenblik het toestel kon terugnemen, zonder voorafgaande verwittiging, formaliteiten of gerechtelijke tussenkomst (artikel 6) ;

Dat appellante de formele verplichting aanging tijdens de ganse duur van de overeenkomst, opzeggingstermijn inbegrepen, alle andere muziektuistellen en amusementsapparaten en spelen uit haar instelling te verwijderen (artikel 7) ;

Dat uitdrukkelijk overeengekomen werd, "ten titel van onherroepelijk strafbeding", dat appellante voor iedere inbreuk op bewuste overeenkomst een forfaitaire schadevergoeding van 25% van de aangegeven waarde van 158.000 fr. (d.i. 38.500 fr.) verschuldigd zou zijn (artikel 9) ;

Overwegende dat gerechtsdeurwaarder Van der Veken, ter standplaats Hasselt, handelend ten verzoeken van geïntimeerde, op 8 april 1968 vastgesteld heeft dat de juke-box van laatstgenoemde in de plaats nevens de eigenlijke caféplaats stond, zonder aangesloten te zijn op de elektriciteit, terwijl in de herberg zelf een ander juke-box (nieuw) stond, welke wel aangesloten was op de elektriciteit ;

Dat appellante aan de gerechtsdeurwaarder verklaarde "dat zij met de juke-box van verzoeker niet meer speelde gezien er een defekt aan was en zij slechts twintig percent kreeg van verzoeker" ;

Overwegende dat appellante laat gelden doch niet bewijst noch aanbiedt te bewijzen dat de litigieuze overeenkomst door haar aangegaan werd onder voorwaarde dat geïntimeerde de juke-box waarover zij reeds beschik-

te, en die hogervermeld apparaat zou zijn, tegen een zeer goede prijs zou te gelde maken ;

Overwegende dat te vergeefs appellante beweert dat geïntimeerde de aanwezigheid van het ander apparaat geduld zou hebben en aanbiedt te bewijzen dat een toestel zich reeds in haar herberg bevond toen het apparaat van geïntimeerde aldaar geplaatst werd ;

Dat, inderdaad, artikel 7 van de litigieuze overeenkomst bepaalt dat iedere afwijking op de verplichting van verwijdering van andere toestellen schriftelijk dient vastgelegd te worden ;

Overwegende dat appellante eveneens ten onrechte geïntimeerde verwijt haar niet in gebreke gesteld te hebben ;

Dat immers indien de verbintenis bestaat in iets niet te doen, hij die daartegen handelt, uit hoofde van de enkele overtreding schadevergoeding verschuldigd is (artikel 1145 van het Burgerlijk Wetboek) ;

Overwegende dat geïntimeerde na de bedoelde tussenkomst van de gerechtsdeurwaarder het toestel bij appellante teruggenomen heeft, overeenkomstig artikel 6 van het contract ;

Dat appellante terecht laat gelden dat het weghalen van het apparaat de ontbinding van de overeenkomst teweegbrengt ;

Overwegende dat de ontbinding echter het recht van geïntimeerde om schadevergoeding te vorderen wegens inbreuk op een contractuele verbintenis onaangetast laat ;

Overwegende dat appellante eindelijk staande houdt dat de door artikel 9 van de litigieuze overeenkomst bepaalde schadevergoeding niet onder toepassing valt van artikel 1152 van het Burgerlijk Wetboek ;

Overwegende dat het gebruik door appellante van een ander toestel dan dat van geïntimeerde geen andere schade aan laatstgenoemde kan veroorzaken hebben dan een verlies van recette en de waardevermindering die de juke-box ondergaat ten gevolge van zijn overplaatsing ;

Overwegende dat geïntimeerde geen inlichtingen verschaft aangaande de winsten die dergelijke apparaten voortbrengen ;

Dat hij de schatting van appellante, wat de exploitatie van het apparaat in haar herberg betreft, niet betwist, namelijk een bruto incasso van 2.500 fr. per maand, waarvan 2.000 fr. hem zouden toekomen ;

Overwegende dat geïntimeerde, die de lichting van zijn toestel geregeld deed zeer spoedig de aanwezigheid in de herberg van een ander apparaat zou vastgesteld hebben ;

Overwegende dat het verlies van recette dientengevolge slechts op enkele maanden kan dragen ;

Overwegende dat de waardevermindering die de juke-box kan ondergaan, zoals hierboven gezegd, heel moeilijk te schatten is en overigens door geïntimeerde niet becijferd wordt ;

Overwegende dat laatstgenoemde beweert doch niet bewijst dat het apparaat, nadat het uit een bepaalde herberg weggehaald is, niet meer begeerd wordt in een andere instelling, zodat het slechts op zeer ongunstige voorwaarden verder kan verhuurd worden ofwel voor zeer lage prijs verkocht ;

Overwegende dat bewuste juke-box, was hij in de herberg van appellante gebleven, in ieder geval een minderwaarde had ondergaan ;

Overwegende dat uit de elementen van de zaak blijkt

dat de som van 38.500 fr. niet overeenstemt met een werkelijke schade, doch deze ruimschoots overtreft ;

Overwegende dat geïntimeerde overigens in zijn besluiten erkent dat de bepaalde vergoeding ook bestemd wordt om de inbreuken op het contract te beteugelen ;

Overwegende dat zij dus de perken van een strafclausule in de zin van de artikelen 1226 en volgende van het Burgerlijk Wetboek overschrijdt en een eigenlijke burgerlijke straf uitmaakt die buiten het toepassingsveld van artikel 1152 van het Burgerlijk Wetboek valt ;

Overwegende dat door het schadebedrag zo hoog te stellen dat de tekortkoming van de medecontractant een grotere winst bezorgt dan de normale uitvoering van het contract, alles er de schijn van heeft dat in werkelijkheid gespeculeerd wordt op de niet-uitvoering van de contractuele verplichtingen ;

Overwegende dat de litigieuze clausule dientengevolge strijdig is met de bepaling van artikel 6 van het Burgerlijk Wetboek (cf. Cass., 17 april 1970, en conclusie van advocaat-generaal Krings, *Arr. Cass.*, 1970, 754) ;

Overwegende dat appellante voor het geval dat haar stelling nopens de nietigheid van de strafclausule aangenomen wordt, aanbiedt een som van 6.000 fr. te betalen, zoals zij het reeds vóór de eerste rechter had gedaan ;

Overwegende dat dit aanbod, waarvan geïntimeerde de raming niet tegensprekt, redelijk is en overeenkomt met de schade die geïntimeerde geleden heeft door de niet-naleving van het contract vanwege appellante ;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der Wet van 15 juni 1935,

Ontvangt het hoger beroep ;

Bevestigt het bestreden vonnis onder de wijziging dat de hoofdsom die appellante veroordeeld wordt aan geïntimeerde te betalen tot zesduizend frank herleid wordt en behoudens de kosten ;

Verwijst appellante in één vierde en geïntimeerde in drie vierden van de kosten in beide aanleggen.

NOOT—Zie ook in dit nummer Cass. 24 november 1972 en 8 februari 1974 met noot van E. Wymeersch.

HOF VAN BEROEP TE GENT

7e KAMER—14 FEBRUARI 1974

Voorzitter : de h. W. De Groote

Raadsheren : de hh. De Witte en Carsau

Openbaar ministerie : de h. Steelandt

Advocaten : mrs E. Rollier en G. Eemans

Geesteszieken—Opsluiting in krankzinnigengesticht—Vermoeden van krankzinnigheid—Procedure tot echtscheiding—Gevolg.

Art. 34, lid 1, van de Wet van 18 juni 1850, gewijzigd bij de Wet van 7 april 1964, naar luid waarvan de handelingen die iemand heeft verricht gedurende de tijd dat hij in een krankzinnigengesticht werd gehouden, overeenkomstig art. 1304 B.W. wegens krankzinnigheid kunnen bestreden worden, schept een vermoeden van krank-

zinnigheid in hoofde van de in het gesticht opgenomen persoon.

Het gaat om een vermoeden juris tantum, zodat het bewijs mag geleverd worden dat de betrokkene gedurende zijn opsluiting niet krankzinnig was.

Nu dat bewijs ten deze niet geleverd is, moest de tegen de betrokkene ingestelde echtscheidingsprocedure gedurende zijn opsluiting geschorst worden, en is de tijdens die periode verrichte procedure hem niet tegenstelbaar.

V. t/ M.

Het hoger beroep tegen het vonnis van 29 juni 1972 van de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde, werd tijdig en in regelmatige vorm ingesteld.

Het hoger beroep werd betekend aan de hoofdgriffier van de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde bij exploit van 20 september 1972 van gerechtsdeurwaarder Pierre De Mey te Zele.

Het bestreden vonnis liet de echtscheiding toe tussen partijen ten voordele van geïntimeerde op grond van grove beledigingen.

Het hoger beroep strekt tot het teniet doen van dit vonnis en tot het doen vaststellen dat de procedure in echtscheiding diende geschorst te worden vanaf 17 maart 1971, datum waarop appellante werd gekollokeerd in het Psychiatrisch Instituut te Lede.

1. De vraag of een gekollokeerde gedurende zijn internering rechtsbekwaam blijft moet beoordeeld worden in het licht van art. 34 van de Wet van 18 juni 1850 en 28 december 1873, gewijzigd door de Wet van 7 april 1964.

Dit artikel bepaalt dat de rechtshandelingen van deze personen wegens krankzinnigheid vatbaar zijn voor betwisting overeenkomstig art. 1304 B.W.

Rechtsleer en rechtspraak zijn vrijwel unaniem van oordeel dat deze bepaling een vermoeden schept van krankzinnigheid in hoofde van de gekollokeerden (*R.P.D.B.*, Compl. III, *Déments et déficients mentaux*, nr. 202; *DE PAGE*, II, nrs. 307 en 373, en I, nr. 882; *R.C.J.B.*, 1950, *RENARD*, "Examen jurisprudence 1939-48", p. 251 e.v.; contra: *DELVA, J.T.*, 1963, p. 273, nr. 65). Art. 34, lid 1, ware trouwens overbodig, en art. 1304 B.W. zou volstaan, indien de gewezen gekollokeerde zelf het bewijs zou moeten leveren van die bepaalde grond van nietigheid van zijn rechtshandeling.

Waar voormelde wet verhelpt aan de gepresumeerde onbekwaamheid van de gekollokeerde door de aanstelling van een speciale voorlopige bewindvoerder, geldt dit slechts voor het beheer over de goederen maar niet inzake echtscheiding, die een strikt persoonlijke gelegenheid is, die niet door een wettelijke vertegenwoordiger kan waargenomen worden (*Cass.*, 11 november 1869, *Pas.*, 1870, I, 3).

2. Het gaat hier slechts om een vermoeden *juris tantum* zodat geïntimeerde het bewijs mag leveren dat appellante gedurende haar opsluiting niet aangedaan was door krankzinnigheid.

Geïntimeerde levert dit bewijs niet en maakt er appellante ten onrechte een verwijt van er zich mee te vergenoegen te zeggen dat kollokatie neerkomt op krankzinnig-

heid: gezien het in haar voordeel geldend vermoeden kan appellante zich daartoe beperken.

Geïntimeerde houdt voor dat appellante gedurende haar opsluiting alle zittingen heeft bijgewoond bij monde van haar advocaat, maar vooreerst blijkt dit niet uit de proceduristukken, uitgenomen wat het eindvonnis betreft, en indien appellante hiervoor mandaat zou gegeven hebben – wat door de raadsman ontkend werd bij de debatten in beroep – dan zou voormeld art. 34 hierop toepasselijk zijn.

3. De eerste rechter nam aan dat het tegenbewijs geleverd was door het enkwet aangezien geen enkele getuige gewag maakte van enig feit dat op krankzinnigheid wijst, en waar de huisarts getuigde dat zijn patiënte, volgens hem, slechts karakterieel gestoord was.

Dit enkwet levert echter geen steekhoudend en afdoend tegenbewijs op.

1) Vooreerst blijkt uit het kollokatiebesluit van de stad Aalst dat deze maatregel genomen werd overeenkomstig een getuigenschrift van diezelfde huisarts die toen "krankzinnigheid" attesteerde.

2) Noch de dokter noch de andere getuigen werden ondervraagd over de toestand van appellante bij en gedurende de kollokatie.

3) Tenslotte mag men bij de beoordeling van de bewijswaarde van die getuigenverklaringen niet uit het oog verliezen dat het appellante onmogelijk was het enkwet bij te wonen en de getuigen te interpellieren wegens haar geestestoestand, minstens wegens haar opsluiting (zie verder).

4. De kwestie van de geestestoestand en de daaruit volgende rechtsonbekwaamheid van appellante daargelaten, blijft nog de opsluiting op zichzelf, waardoor haar recht van verdediging niet behoorlijk verzekerd was.

Ook na de eigenlijke verzoeningsprocedure moet aan de verwerende partij inzake echtscheiding de gelegenheid gegeven worden contact te houden met de tegenpartij en eventueel een verzoening na te streven.

Voor al bij de enkweten moet haar de mogelijkheid geboden worden persoonlijk aanwezig te zijn, o.m. om de gewenste vragen te laten stellen aan de getuigen.

Welnu, het blijkt dat de betekeningen haar niet eens bereikten en dat zij, hoe dan ook, niet voor de rechtbank kon verschijnen (attest Dr. Torck dd. 12.05.1971).

5. Geïntimeerde werpt nog op dat, in geval van bewezen krankzinnigheid, appellante ook onbekwaam zou geweest zijn geldig hoger beroep aan te tekenen.

Hij verliest echter uit het oog dat de rechtshandelingen van een gekollokeerde in principe geldig zijn zolang de relatieve nietigheid ervan niet ingeroepen wordt, wat slechts kan gedaan worden door de betrokkene zelf, die bovendien ook de bewuste rechtshandeling kan bevestigen, wat hier moet afgeleid worden uit de voortzetting van de procedure in hoger beroep na de dekollokatie.

Op die gronden,

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de Wet van 15 juni 1935,
Gehoord de heer substituut-procureur-generaal R. Steelandt, in zijn overeenkomstig advies;
verklaart het hoger beroep ontvankelijk en gegrond,
doet het bestreden vonnis te niet,

zegt daarenboven dat de echtscheidingsprocedure dien- de geschorst te worden gedurende de kollokatie van ap- pellante, zodat de procedure verricht in deze tijdsperiode haar niet tegenstelbaar is.

Veroordeelt geïntimeerde in de kosten van het hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

7e KAMER—28 FEBRUARI 1974

Voorzitter : de h. W. De Groote

Raadsheren : de hh. De Witte en Carsau

Advocaat-generaal : de h. Bonte

Advocaten : mrs. M. Windey en P. Van Malleghem

Huwelijk—Art. 221 B.W.—Uitkering tot onder- houd en delegatie voor het innen van inkomsten— Bevoegdheid van de voorzitter.

De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg die in het kader van art. 221 B.W. maatregelen treft omtrent de persoon en de goederen, kan de daarmee verband houdende patrimoniale aangelegenheden, zoals een uit- kering tot onderhoud en een delegatie voor het innen van inkomsten, regelen, maar als rechtsbeginsel dient te worden aanvaard, dat hij een bedrag voor onderhoud slechts kan toekennen als dit voor korte tijd geschiedt en die maatregel de passende aanvulling is om de reali- satie van andere door hem bevolen maatregelen mogelijk te maken.

B. t/ V.

Appellant heeft regelmatig en in rechtsgeldige vorm hoger beroep ingesteld tegen een bevelschrift van de voorzitter der rechtbank van eerste aanleg te Gent, dd. 22 oktober 1973 verleend in het raam van art. 221 B.W.

Partijen hebben overeenkomstig art. 775 Ger. Wet- boek keuze gedaan van de schriftelijke behandeling en hebben tegelijkertijd hun vooraf overgelegde dossiers ter zitting neergelegd.

In openbare terechtzitting werd het Openbaar Minis- terie gehoord in zijn geschreven advies. De stukken wer- den ingezien.

1. Het bestreden bevelschrift heeft aan geïntimeerde een afzonderlijke verblijfplaats toegewezen en haar het bestuur over de persoon en de goederen van de minder- jarige kinderen toevertrouwd met bezoekrecht voor appel- lant, die verwezen werd tot een maandelijks onderhouds- rente van 10.000 fr., nl. 6.000 fr. voor haarzelf en 4.000 fr. met de kinderbijslag, voor de beide kinderen. Geïntimeerde werd gemachtigd om de toegekende uitkering rechtstreeks bij derden-schuldenaars van haar echtgenoot, in ontvangst te nemen. Geïntimeerde werd in het bezit gelaten van het gemeenschappelijk huisraad met verbod aan beide echtgenoten enig gemeenschappelijk goed te vervreemden of te verpanden. Partijen dienen op 9 april 1974 opnieuw voor de voorzitter te verschijnen.

Appellant acht zich door deze beschikking gegriefd en stelt dat de voorzitter onbevoegd was om over de onder- houdsbijdrage en de ermede verband houdende delegatie te statueren.

2. Het wordt algemeen aanvaard dat een bevelschrift verleend op grond van art. 221 B.W. slechts vatbaar is voor hoger beroep in geval van onbevoegdheid of machts- overschrijding (Cass., 1 april 1960, *Pas.*, 1960, I, 894 ; BAETEMAN, *Devoirs et droits des époux*, nr. 306).

Het komt er dus op aan te onderzoeken of de voor- zitter statuerend op grond van art. 221 B.W. in het con- creet geval wel of niet een onderhoudsbijdrage ten be- hoeve van geïntimeerde mocht toekennen.

Het wordt ter zake niet betwist dat appellant grovelijk zijn huwelijksplichten verzuimde. Het wordt evenmin betwist dat de door geïntimeerde aangevraagde maatre- gelen dringend noodzakelijk waren in het belang van geïntimeerde en de kinderen.

In de gegeven omstandigheden is de voorzitter bevoegd om de dringende en voorlopige maatregelen te treffen. De tekst van art. 221 B.W. heeft geen enkele maatregel uitgezonderd en doet geen afbreuk aan de bepalingen van art. 591, 7° en 8°, Ger.W.

Concreet gezien stelt dit hoger beroep andermaal de vraag of de voorzitter in het raam van art. 221 B.W. al dan niet een onderhoudsgeld kan toewijzen.

Er is over deze kwestie al heel wat rechtspraak (zie o.m. Cass., 1 april 1960, *Pas.*, 1960, I, 894, *J.T.*, 1961, 150, *R.W.*, 1959-60, 1889 ; Hof Gent, 5e k., 25 juni 1963, *R.W.*, 1963-64, 1921, met advies van het O.M. en een overzicht van de vroegere rechtspraak ; Hof Gent, 7e k., 22 april 1964 ; Hof Gent, 20 februari 1965, in zake Doms Heymans ; W. DELVA en G. BAERT, "Over- zicht van de rechtspraak. Personen- en familierecht", nr. 53, *T.P.R.*, 1964, 383 ; Hof Gent, 7e k., 26 mei 1966, *R.W.*, 1966-67, 1484).

Tegen de thesis van de onbevoegdheid van de voor- zitter om een onderhoudsgeld toe te kennen werpt men op dat de andere maatregelen die hij kan treffen, soms een geheel uitmaken waaruit men bezwaarlijk het onder- houdsgeld kan weglaten.

In de andere opinie overweegt op het theoretisch gebied de door de wet geregeld bevoegdheid van de vrederechter.

Principieel is weliswaar de vrederechter bevoegd om over een vordering tot onderhoudsgeld te beslissen (art. 3, 11, Bevoegdheidswet ; art. 591, 7° en 8°, Ger.W.) ; in zijn speciale bevoegdheid valt het machtigen van de ene echtgenoot om, ter uitsluiting van de andere echt- genoot, rechtstreeks bij derden inkomsten te ontvangen.

Hieruit mag evenwel niet worden afgeleid dat elke andere rechtbank van deze bevoegdheid uitgesloten wordt. Het is onverschillig of deze maatregelen op zichzelf tot de bevoegdheid van de vrederechter behoren dan wel of zij ingevolge verknochtheid in de bevoegdheid van de burgerlijke rechtbank kunnen ondergebracht worden. Er bestaat juridisch geen bezwaar dat de voorzitter die tal van maatregelen moet treffen omtrent de personen en de goederen, tevens de daarmee verband houdende patri- moniale aangelegenheden beslecht, zoals het onderhouds- geld en de delegatie voor het innen van inkomsten.

Zoals in het arrest van dit Hof van 25 juni 1966 voornoemd werd aangetoond, is deze stelling de enige sociaal aanvaardbare daar zij een vermenigvuldiging van procedures inzake familiale moeilijkheden kan voorkomen.

Indien de vroegere rechtbank principieel gekant was tegen de bevoegdheid van de voorzitter vooral omdat men alsdan een onderhoudstoekenning mogelijk maakt

waartegen geen hoger beroep openstaat – iets wat dan toch strijdig is met de algemeen aanvaarde rechtsbeginselen – wijst de recente evolutie in de rechtspraak op een uitbreiding van de bevoegdheid van de voorzitter in het licht van een vlotte rechtsbedeling. Er wordt thans aanvaard dat zelfs art. 218 B.W. door de voorzitter in het raam van art. 221 B.W. kan toegepast worden indien die eis verbonden is met een vordering in het raam van art. 221 B.W. De drie hoven van beroep weigeren bevelschriften die uitkeringen tot onderhoud toekenden te vernietigen (DELVA W., *Personen- en Familierecht*, II, 102; Hof Luik, 6 november 1965, *Pas.*, 1966, II, 263; Hof Brussel, 25 april 1969, *J.T.*, 1969, 441; Hof Gent, 26 mei 1966, *R.W.* 1966-67, 1484).

Er dient evenwel als rechtsbeginsel te worden aanvaard dat het de voorzitter in het raam van art. 221 B.W. slechts toegelaten is een bedrag van onderhoud toe te kennen, indien dit voor een korte tijd geschiedt en die maatregel de passende aanvulling is om de realisatie van andere door hem getroffen maatregelen mogelijk te maken.

Ter zake is dit het geval. Het onderhoudsgeld houdt verband met de overige door geïntimeerde aangevraagde maatregelen, nl. de toewijzing van een afzonderlijke woning en de daaruit ontstane persoonlijke behoeften van geïntimeerde en de onderhouds- en opvoedingskosten van de kinderen die haar worden toevertrouwd.

De voorlopige aard van de maatregelen blijkt uit de termen "bevelen dat de echtgenoten andermaal in persoon voor ons zullen verschijnen op dinsdag 9 april 1974" – wat impliceert dat de bestreden onderhoudsbijdrage tot aan die datum beperkt wordt.

Uit dit alles volgt dat de voorzitter ter zake wel bevoegd was en dat hij geen machtoverschrijding heeft gepleegd.

Het hoger beroep tegen het aangevochten bevelschrift is derhalve niet ontvankelijk.

Op die gronden,

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de Wet van 15 juni 1935;

Gehoord advocaat-generaal Bonte in zijn overeenkomstig advies;

Verklaart het hoger beroep niet ontvankelijk;

Verwijst de appellant tot de kosten van de aanleg in hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e KAMER—15 MAART 1974

Voorzitter: de h. Vanparys

Raadsheren: de hh. Van Bever en Van Balberghe

Advocaten: mrs. Th. Delahaye en R. Ancot

Overdracht van schuldvordering—Opeenvolgende overdrachten van een hypotheaire schuldvordering zonder betekening aan de schuldenaar—Betaling aan de eerste cedent—Verplichting tot vrijwaring van de eerste cedent tegenover de laatste cessionaris—Toepassing van art. 1630 B.W.—Vergoedende interesten—Verjaring.

Wanneer een hypotheaire schuldvordering eerst door de oorspronkelijke schuldeiser werd gecedeerd en vervolgens door de cessionaris aan een ander werd overgedragen, waarbij de cessies wel op de kant van de hypotheaire inschrijving vermeld werden (art. 5 Hypotheekwet), maar niet aan de schuldenaar betekend, is de eerste cedent ten opzichte van de tweede cessie geen derde en is de tweede cessie hem tegenstelbaar.

De ondercessionaris kan tegen de eerste cedent doen gelden dat hij eigenaar van de schuldvordering is. Toen de schuldenaar – geldig – aan de eerste cedent betaalde, ontstond in hoofde van deze laatste de verbintenis de ontvangen sommen aan de ondercessionaris over te maken. Door ze voor zich te houden heeft de eerste cedent een daad van uitwinning gepleegd, waarvoor de ondercessionaris hem tot vrijwaring kan aanspreken.

Met toepassing van art. 1630 B.W. is de eerste cedent gehouden tot betaling van de hoofdsom, interesten en schadevergoeding aan de ondercessionaris en wel zonder ingebrekestelling, want de verbintenis tot betaling vloeit voort uit een verbintenis niet te doen, met name zich van eigen daden van uitwinning te onthouden.

De ondercessionaris heeft recht op vergoedende interesten vanaf de dag waarop de debiteur aan de eerste cedent betaalde. Op deze interesten is de vijfjarige verjaring toepasselijk.

Van Lerberghe t/ Van Caloen

Het Hof heeft in openbare terechtzitting de partijen in hun middelen en conclusies gehoord en de stukken ingezien, waaronder het vonnis van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge van 24 april 1972, waartegen tijdig en regelmatig hoger beroep werd ingesteld.

Er werd toepassing gemaakt van artikel 24 Wet 15 juni 1935.

Bij akte van de gewezen notaris Fraeys de Veubeke te Brugge van 5 februari 1955 cedeert de geïntimeerde, voor wie Denolf Arsène als volmachthebber optreedt, aan verscheidenen de schuldvordering welke hij jegens de echtgenoten De Rudder-De Rycke bezit wegens een hypotheaire lening ten bedrage van 225.000 fr., toegestaan bij akte van dezelfde ex-notaris Fraeys de Veubeke van 11 december 1954.

Norbert Debusschere en Désiré Versyp nemen aldus ieder voor een bedrag van 50.000 fr. een deel van de bewuste schuldvordering over.

Beiden dragen op hun beurt hun schuldvordering over aan Van Lerberghe Emile, rechtsvoorganger van de appellanten, bij akte van de evengemelde gewezen notaris van 4 mei 1955.

Geen van beide overdrachten wordt aan de gecedeerde schuldenaars betekend. Blijkens een door de hypotheekbewaarder te Brugge afgeleverd getuigenschrift werden de beide cessies evenwel vermeld op de kant van de inschrijving van de hypotheaire geldlening, respectievelijk op 28 februari 1955 en 6 juni 1955.

Emile Van Lerberghe heeft de zesmaandelijke interesten vervallen tot en met 11 juni 1958 geregeld ontvangen, door bemiddeling van Fraeys de Veubeke.

Op 24 juli 1958 gaan de echtgenoten De Rudder-De Rycke over tot vervoegde terugbetaling van de som van 100.000 fr., welke zij volgens de akte-lening slechts op 11 december dienden terug te betalen. Overeenkomstig

de in de akte bedongen terugbetalingsmodaliteiten hadden zij op 11 december 1957 aan de geïntimeerde reeds een som van 50.000 fr. terugbetaald.

De vordering van de appellanten, ingesteld bij exploit van 29 december 1970 strekt ertoe betaling te bekomen van :

- het door de debiteuren terugbetaald kapitaal : 100.000 fr.
- een interest ad 7% samengesteld van 11-6-1958 tot 10-6-1970, en verder tot de datum van de betaling : 125.219 fr.
- de kosten van een procedure tegen de debiteuren De Rudder-De Rycke : 4.382 fr.
- een schadevergoeding geraamd op : 40.000 fr. ;

Nadat de eis bij verstekvonnis van 11 januari 1971 toegewezen werd, heeft de geïntimeerde op 10 juli 1971 verzet aangetekend. Inmiddels, nl. op 8 juni 1971, had hij het als kapitaal gevorderd bedrag van 100.000 fr. aan de appellanten betaald.

De vordering steunt op de vrijwaringsplicht van de geïntimeerde tegenover de rechtsvoorganger van de appellanten, minstens op artikel 1382 B.W. en meer subsidiair op vermogensverschuiving zonder oorzaak en onverschuldigde betaling.

Door de bovenvermelde betaling van 8 juni 1971 is de vordering met betrekking tot het als kapitaal ontvangen bedrag van 100.000 fr. zonder voorwerp geworden. In zover de appellanten de veroordeling blijven eisen tot betaling van dat bedrag is hun vordering niet toewijsbaar.

De overige bedragen blijven het voorwerp uitmaken van betwisting.

Dat Denolf Arsène bij de cessie van 5 februari 1955 misbruik zou hebben gemaakt van zijn volmacht wordt door geen enkel bewijskrachtig gegeven gestaafd. Geen bewijs van vervolging of veroordeling uit dien hoofde is voorhanden. De geïntimeerde trekt daaruit overigens geen conclusie te zijnen voordele, behoudens om te betogen dat hij te goeder trouw is geweest. In de mate echter dat de vordering steunt op vrijwaring is die goede trouw zonder invloed.

Het is verder ter zake zonder invloed dat de gewezen notaris Fraeys de Veubeke door vonnis van de Correctionele Rechtbank te Brugge van 27 november 1963 veroordeeld werd wegens valsheid in geschriften, onder meer in de bovenvermelde akten van zijn ambt van 11 december 1954 en 5 februari 1955 en dat door dat vonnis bevolen werd dat de valsheden dienden hersteld te worden door in de eerstgenoemde akte te vermelden dat van Caloen Roland handelt zo in eigen naam als in naam van Fraeys de Veubeke Henri en in de tweede akte dat van Caloen niet in eigen naam maar uitsluitend in naam van Fraeys de Veubeke Jean handelt.

Die beslissingen van de strafrechter tasten de rechten niet aan welke degenen die bij die valsheden niet betrokken waren uit de bedoelde akten kunnen putten, ook al is krachtens de bevolen herstelling van de valsheden de instrumenterende notaris partij bij die akten en al vallen die daardoor onder toepassing van art. 68 van de Wet van 25 ventôse - 5 germinal, jaar XI.

De geïntimeerde betwist overigens niet dat hij hoe dan ook door de akte van 5 februari 1955 aan Debusschere en Versyp ieder tot beloop van 50.000 fr. de schuldvordering heeft overgedragen welke hij tegenover

de echtgenoten De Rudder-De Rycke krachtens de akte van 11 december 1954 bezat. Hij betwist evenmin dat Debusschere en Versyp hun schuldvordering gecedeerd hebben aan Emile Van Lerberghe, maar hij beweert dat deze laatste cessie hem niet tegenstelbaar is en dat hij alleszins geen vrijwaring verschuldigd is ten opzichte van Emile Van Lerberghe of zijn erfopvolgers.

Het is juist dat de geïntimeerde niet gecontracteerd heeft met Emile Van Lerberghe en dat deze laatste de cessie van 4 mei 1955 niet betekend heeft aan de gecedeerde schuldenaars, maar dat brengt nog niet mede dat hij als eerste cedent derde is ten opzichte van de tweede cessie. Bovendien is van die cessie in de boeken van de hypotheekbewaarder te Brugge melding gedaan op de kant van de inschrijving van de akte hypotheaire lening van 11 december 1954, waaruit volgt dat, zelfs indien er geen betekening gedaan werd overeenkomstig art. 1690 B.W., die overdracht tegenstelbaar is aan alle derden, behoudens de gecedeerde debiteur (DE PAGE, IV, nr. 416 ; R.P.D.B., V^o Transport (Cession de créances), nr. 57).

Hieruit volgt dat Emile Van Lerberghe ten opzichte van de geïntimeerde kon laten gelden dat hij eigenaar geworden was van de schuldvordering welke de geïntimeerde aan Debusschere en Versyp overgedragen had op 5 februari 1955 ; daaruit volgt nog dat, zo de debiteuren zich geldig in handen van de geïntimeerde van hun schuld hebben bevrijd, in hoofde van deze laatste meteen de verbintenis ontstaan is de door de debiteuren gekweten sommen aan Emile Van Lerberghe te betalen.

Door die som voor zich te houden heeft de geïntimeerde een daad van uitwinning gepleegd tegenover de eigenaar van de schuldvordering, Emile Van Lerberghe.

De appellanten stellen terecht dat deze laatste als ondercessionaris rechtstreeks de eerste cedent tot vrijwaring deswege kan aanspreken. Hij heeft immers van zijn cedent samen met de schuldvordering het daaraan klevend recht op vrijwaring tegen eigen daden van de eerste cedent verkregen (DE PAGE, IV, nrs. 424 en 146). Vergeefs wordt in dat verband verwezen naar artikel 1693 B.W., volgens hetwelk de cedent moet instaan voor het bestaan van de schuldvordering ten tijde van de overdracht. Ter zake van zijn eigen daden van uitwinning verschildt de vrijwaringsplicht van de cedent ener schuldvordering niet van de gewone vrijwaringsplicht van de verkoper. Het tegendeel aanvaarden zou erop neerkomen dat het de cedent zou toegelaten zijn door zijn eigen daad aan het contract van cessie elke uitwerking ten voordele van de cessionaris of diens rechtsopvolgers te ontnemen. Dat zou neerkomen op het aanvaarden van bedrog.

Het is volstrekt niet absurd dat uit die stelling volgt dat de oorspronkelijke cedent, zelfs na achtereenvolgende overdrachten welke hem tegenstelbaar zijn, zich er moet van onthouden het bedrag voor zich te houden van een hem terugbetaalde schuldvordering waarvan hij geen eigenaar meer is.

Er wordt vergeefs aangevoerd dat, zo in casu de schuld niet aan de werkelijke eigenaar van de schuldvordering terugbetaald is geworden, zulks te wijten is aan Emile Van Lerberghe zelf, die de cessie niet betekend heeft aan de debiteuren, zodat hij de door hem gelede schade aan zichzelf zou te wijten hebben. In de verhouding tussen de geïntimeerde en de achtereenvolgende cession-

narissen bestond er in hoofde van deze laatste geen verbintenis tot betekening van de gecedeerde schuldordering. Indien het verzuim die betekening te doen weliswaar meebracht dat de schuld niet aan Van Lerberghe betaald werd, dan zou deze laatste toch nog geen schade geleden hebben, indien de geïntimeerde de hem betaalde som onmiddellijk aan zijn cessionaris had overgemaakt, die ze dan op zijn beurt diende over te maken aan Van Lerberghe. Zoals hierna zal aangetoond worden was de geïntimeerde tot die teruggave gehouden zonder inverteofstelling.

Wanneer, zoals ter zake, de cedent ener schuldordering tot vrijwaring gehouden is, dan zijn wat de teruggave en de eventuele schadevergoeding betreft de bepalingen van art. 1630 B.W. van toepassing: hoofdsom, interesten en schadevergoeding zijn verschuldigd zonder inverteofstelling. De verbintenis tot betaling daarvan spruit voort uit een verbintenis om niet te doen, met name deze zich te onthouden van eigen daden van uitwinning (DE PAGE, IV, nrs. 427 en 131; R.P.D.B., V^o Transport (Cession de créances) nr. 96).

In dat verband werpt de geïntimeerde vergeefs op dat de appellanten in 1961 geweigerd hebben het aangeboden kapitaal in ontvangst te nemen. Uit de briefwisseling blijkt dat de geïntimeerde die betaling afhankelijk maakte van het verlenen van handlichting. De appellanten hebben terecht geweigerd die handlichting te geven zolang de geïntimeerde alleen maar het kapitaal en niet de interesten wou terugbetalen. Er is geen bewijs dat na die weigering van de appellanten de geïntimeerde een geldig en onvoorwaardelijk aanbod heeft gedaan.

De op grond van de vrijwaringsplicht verschuldigde vergoeding dient volledig te zijn. Boven het reeds ontvangen kapitaal hebben de appellanten recht op de conventionele interesten welke zij normaal bij toepassing van de bedingen van de akte-lening hadden kunnen genieten. Hierbij dient er echter rekening mede gehouden te worden dat de partijen het er blijkbaar over eens zijn dat de aan Van Lerberghe overgedragen schuldordering beschouwd wordt als zijnde dat deel van de oorspronkelijke leenschuld waarvan de terugbetaling volgens de bedingen van de leningsakte diende te geschieden op 11.12.1958 en dat in werkelijkheid door de debiteuren op 24.7.1958 vervroegd terugbetaald werd. In de akte-lening is voorzien dat bij vervroegde terugbetaling, boven de sedert de laatste vervaldag pro rata verschuldigde interesten, als vergoeding voor wederbelegging verschuldigd is een som overeenstemmend met de conventionele interesten van een kwartaal.

Geen andere conventionele interesten zijn verschuldigd. Wel hebben de appellanten recht op de vergoedende interesten op het kapitaal en op de hiervoren bedoelde prorata-interesten en wederbeleggingsvergoeding, te rekenen vanaf 24.7.1958. Immers op 24.7.1958, datum van de betaling door de debiteuren aan de geïntimeerde, is uit de tekortkoming van de geïntimeerde zich te onthouden van eigen daden van uitwinning de verbintenis ontstaan aan Van Lerberghe dat kapitaal met vervallen interesten en wederbeleggingsvergoeding te betalen. Wegens het niet-nakomen van die verbintenis zijn geen andere dan de vergoedende interesten verschuldigd.

Die interesten zijn verjaard behoudens die met betrekking tot de vijf jaar vóór de datum van de dagvaarding.

De appellanten vragen vergoeding voor de kosten van

de procedure welke zij gevoerd hebben met het oog op het afleveren van een tweede grosse. Bij beslissing van de voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge van 24.11.1965 werd voor recht gezegd dat de appellanten de tot die aflevering vereiste pleegvormen niet hebben vervuld. Al de kosten in verband met die procedure zijn derhalve nutteloos geweest. De appellanten hebben zulks aan zichzelf te wijten en kunnen deswege geen verhaal uitoefenen tegen de geïntimeerde.

Schade wegens lasten of zorgen wordt door geen enkel concreet gegeven gestaafd, evenmin als de zogenaamde niet gerechtelijke kosten van procedure. Zover daardoor kosten van juridische of andere bijstand bedoeld worden, zijn die niet het gevolg van de uitwinning door de geïntimeerde.

Zoals hierboven werd gezegd is uit de tekortkoming van de geïntimeerde aan zijn vrijwaringsplicht een verbintenis ontstaan tot betaling van welbepaalde sommen. Die numeriek bepaalde geldsom is niet vatbaar voor aanpassing wegens muntontwaarding.

Uit het bovenstaande volgt dat de geïntimeerde aan de appellanten nog verschuldigd blijft:

- de interesten ad 7% op 100.000 fr. vanaf 11.6.1958 tot 24.7.1958, d.i. 43 dagen 825 fr.
- drie maanden interesten ad 7%, als wederbeleggingsvergoeding: 1.750 fr.
- 2.575 fr.
- de vergoedende interesten op 102.575 fr. vanaf 29 december 1965 tot de datum van de dagvaarding en verder de gerechtelijke interesten zoals hierna bepaald wordt.

Om die redenen,

Het Hof,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en grotendeels gegrond.

Doet het bestreden vonnis teniet, behoudens in zover het verzet ontvankelijk verklaard wordt;

Opnieuw wijzend:

Verklaart het verzet van de geïntimeerde grotendeels ongegrond,

Zegt voor recht dat de vordering zonder voorwerp is geworden in zover ze strekt tot betaling van het als kapitaal gevorderd bedrag van 100.000 fr.,

Veroordeelt de geïntimeerde (...)

Wijst het meergevorderde af als niet gegrond.

Veroordeelt de geïntimeerde tot de kosten van de beide instanties.

ARBEIDSRECHTBANK TE BRUSSEL

14^e KAMER—5 FEBRUARI 1974

Voorzitter: de h. P. Declerck

Openbaar Ministerie: de h. H. De Keyser

Advocaten: Mrs. De Caluwe en Van Vaerenberg loco Landsvreugt

Gerechtskosten—Sociaal statuut der zelfstandigen—Bijdrageverplichting—Verjaring.

De verzekerde die m.b.t. zijn bijdrageverplichting krachtens het sociaal statuut der zelfstandigen de verjaring pas opwerpt na betekening van de dagvaarding, dient de gerechtskosten te betalen.

R.S.V.Z. t/ Demeurisse

(...)

B) Wat de gerechtskosten betreft

Overwegende dat verwerende partij op verzet vraagt dat de gerechtskosten ten laste gelegd worden van de partij die de verjaring opwerpt, zeggende dat het Rijksinstituut verplicht is te dagvaarden omdat het niet bij machte is te weten of de verzekerde al dan niet de verjaring zal opwerpen zolang dit niet is geschied ofwel langs gerechtelijk weg, ofwel door een formele verklaring waardoor de verjaring in het raam van de administratieve procedure wordt opgeworpen.

Dat overigens niemand verplicht is de verjaring op te werpen, te meer daar dergelijke houding van verzekerde tot gevolg heeft dat hij een deel van zijn rechten op rust- en overlevingspensioen verliest.

De rechtbank is de mening toegedaan dat de oorzaak van de rechtspleging bij de verzekerde berust; de vordering is enerzijds te wijten aan de nalatigheid van de verzekerde die zijn bijdragen niet tijdig betaalde en die het anderzijds niet nodig heeft geoordeeld het Rijksinstituut tijdig mede te delen dat hij het inzicht had de verjaring op te werpen.

In deze omstandigheden is de rechtbank van oordeel dat het Rijksinstituut in casu niet kan beschouwd worden als "de in het ongelijk gestelde partij" in de zin van artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek.

De verzekerde die de verjaring pas opwerpt na betekening van de dagvaarding dient in onderhavig geval de gerechtskosten te betalen.

(...)

ARBEIDSRECHTBANK TE HASSELT

1e KAMER—28 FEBRUARI 1974

Voorzitter : de h. Vandebeek

Substituut-arbeidsauditeur : de h. Romain

Advocaat : mr. R. Michiels

Arbeidsovereenkomst werklieden—Kort verzuim—Plechtige communie—Gebruik van het verlof.

Wanneer de geldende C.A.O. stelt dat het geoorloofd kort verzuim moet gebruikt worden voor het doeleinde waarvoor het werd toegekend en het blijkt dat de tweede dag na de plechtige communie, die op Pinksterdag viel, geen enkele kerkelijke plechtigheid meer plaatsvond, wordt deze dag terecht als verlofdag geweigerd.

L. t/ n.v. U.E.S.

De vordering strekt ertoe verweerster te horen veroordelen om te betalen aan aanlegger het bedrag groot 585 F, meer de interesten en de kosten van het geding,

wegens het niet-betalen van één dag kort verzuim op 23-5-1972.

Aanlegger, in dienst van verweerster als arbeider, nam één dag kort verzuim op dinsdag 23 mei 1972 in verband met de plechtige communie van zijn kind op Pinksteren, zondag 21 mei 1972.

Krachtens art. 2 van het K.B. van 28 augustus 1963 tot regeling van het kort verzuim, heeft de werknemer het recht afwezig te blijven met behoud van loon "de dag van de plechtige communie van zijn kind".

De overeenkomst van 8 november 1963 van het Nationaal Paritair Comité voor de Metaal- en de Mechanische Constructie, bepaalt in art. 1, 10°, dat ter gelegenheid van de plechtige communie van een kind van de werknemer het recht wordt toegekend op "1 dag" afwezigheid met behoud van het normale loon zonder te preciseren dat deze de dag zelf van de plechtigheid moet worden genomen.

Het recht op loon wordt door art. 28sexies van de Wet op de arbeidsovereenkomsten en art. 4 in fine van voormelde collectieve arbeidsovereenkomst evenwel afhankelijk gesteld van het feit dat het verlof gebruikt wordt voor de doeleinden waarvoor het werd toegekend.

Bij een plechtige communie kan wel als algemeen gebruikelijk worden aangenomen dat de dag, volgende op die van de plechtigheid in familieverband wordt doorgebracht en bijgevolg door de rechtspraak wordt aanvaard als vallende onder de toepassing van de wettelijke regeling van het kort verzuim.

Dat echter in casu de tweede dag na de religieuze plechtigheid op zichzelf niet inhoudt dat de toegelaten afwezigheid gebruikt werd voor het wettelijk doel en het alzo aan de werknemer toekomt te bewijzen dat hij aan deze feitelijke voorwaarden voldaan heeft.

Aanlegger brengt tot bewijs een verklaring bij ondertekend door heer pastoor-deken L. Van Dale te T. waaruit mag blijken dat er feestelijkheden zouden plaatsgehad hebben op 23 mei 1973.

Verweerster van haar kant legt eveneens een schrijven voor van de heer pastoor-deken L. Van Dale, welke verklaart dat op dinsdag 23 mei geen enkele kerkelijke plechtigheid plaats had in verband met de plechtige communie.

In casu werd het kort verzuim door aanlegger genomen op dinsdag, terwijl de plechtige communie zich situeerde op de vorige zondag, zijnde Pinksteren, en bij gebreke van uitdrukkelijke voorziening in de C.A.O. terecht geweigerd.

...

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (1e Kamer), 7 februari 1974

Pacht—De rechter beoordeelt soeverein of de pachter het gepachte goed, waaruit hij ook aan zijn exploitatie vreemde inkomsten verkrijgt, nog hoofdzakelijk voor een landbouwbedrijf blijft gebruiken.

Met de hierna aangehaalde overwegingen verwerpt het Hof van Cassatie het uit de schending van de artt. 1 en 29 Pachtwet afgeleide middel tegen een vonnis van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Verviers van 7 juni 1972, dat de verpachter

zijn vordering tot ontbinding wegens verandering van de bestemming van het verpachte goed ontzegt.

"Overwegende dat, daar in de Wet van 4 november 1969 op de pacht geen criterium is vastgesteld, de rechter soeverein beoordeelt of, wanneer de pachter uit het gebruik van een gepacht onroerend goed tegelijkertijd de vruchten van dit goed en aan zijn landbouwexploitatie vreemde inkomsten verkrijgt, het gepachte goed niettemin hoofdzakelijk voor een landbouwbedrijf gebruikt blijft, zoals dat bij artikel 1 van genoemde wet vereist wordt ;

"Overwegende dat de bestreden beslissing, zowel op haar eigen gronden als op de gronden van het beroepen vonnis die ze overneemt, omstandig vaststelt dat, hoewel verweerder de weilanden met een totale oppervlakte van één hectare 43 are 90 centiare waarop de pacht betrekking had, gedurende tien à twaalf dagen per jaar en zonder ze te beschadigen, gebruikt voor een parkeerplaats tegen betaling, hij ze voor het overige normaal onderhoudt en ze evenzo exploiteert gelet op hun landbouwbestemming en hun oppervlakte ;

"Dat het vonnis er bovendien op wijst dat het aan verweerder verweten 'occasioneel en uitzonderlijk' gebruik gewoon is voor de landbouwers, eigenaars of pachters, die weilanden exploiteren welke nabij de omloop van Francorchamps liggen ;

"Overwegende dat de rechter uit die elementen van de zaak heeft kunnen afleiden dat het litigieuze goed evenmin als de exploitatie ervan hun hoofdzakelijk landbouwkarakter hadden verloren, waaruit volgt dat het vonnis ten deze wettelijk beslist, en daardoor antwoordt op de conclusie van eiser die om de in het middel vermelde onderzoeksmaatregel verzocht, 'dat de vraag van het inkomen van dit occasioneel en uitzonderlijk gebruik niet als criterium kan dienen nu het vaststaat dat het hoofdzakelijk om een landbouwbedrijf gaat' ;

"Dat het middel niet kan worden aangenomen."

(Voorzitter : de h. Perrichon—Raadsheer-verslaggever : de h. Capelle—Advocaat-generaal : de h. Velu—Advocaten : Mrs. Dassel en Van Ryn—In de zaak : Hanssen t/ Dohogne).

Hof van Cassatie (1e Kamer), 29 maart 1974

Verzekering—Motorrijtuigen—Art. 25 modelpolis—Gebruik maken van een motorrijtuig zonder geldig schouwingsbewijs—Contractuele tekortkoming—Strafrechtelijke veroordeling—Gewijsde.

Ten gevolge van een verkeersongeval waarvoor hij aansprakelijk werd gesteld, was een verzekeringnemer bij een in kracht van gewijsde gegaan arrest van 9 september 1966 veroordeeld wegens onopzettelijke doding en wegens het gebruik maken van een aan de reglementering op de technische controle onderworpen voertuig (het in het verzekeringscontract omschreven voertuig), zonder dat het voorzien was van het groen schouwingsbewijs dat dit gebruik toeliet.

Luidens art. 25 van de verzekeringsovereenkomst had de verzekeraar een recht van verhaal op de verzekeringnemer, als het in het verzekeringscontract omschreven motorrijtuig, dat aan de reglementering op de technische controle onderworpen is, bij het ongeval niet van een geldig schouwingsbewijs voorzien is.

Het bestreden arrest (Hof Gent, 27 juni 1972), dat op burgerlijk gebied op het verhaal van de verzekeraar besliste, dat er een twijfel bestond over het bestaan van een contractuele tekortkoming van de verzekeringnemer aan de hem door de polis opgelegde verplichting om zijn wagen van een geldig schouwingsbewijs te voorzien, wordt op grond van de volgende consideransen vernietigd :

"Dat voormelde bepaling impliceert dat de verzekering-

nemer een contractuele tekortkoming begaat, wanneer hij het verzekerde motorrijtuig gebruikt zonder dat het voorzien is van een geldig schouwingsbewijs ;

"Overwegende dat, nu voormelde veroordeling van 9 september 1966 en gezegde contractuele tekortkoming hetzelfde feit tot voorwerp hebben, met name het gebruik maken van een aan de technische controle onderworpen motorrijtuig zonder voorzien te zijn van een geldig schouwingsbewijs, het arrest, door te beslissen dat er een twijfel bestaat nopens het bestaan van de door eiseres ingeroepen contractuele tekortkoming, het gezag van het in kracht van gewijsde gegane arrest van 9 september 1966 miskent."

(Voorzitter : Ridder Rutsaert—Raadsheer-verslaggever : de h. Garniers—Advocaat-generaal : de h. Charles—Advocaten : Mrs. P. Struyne en H. De Bruyn—In de zaak : N.V. Brusselsche Maatschappij t/ Luc en Theophiel Van Gysel).

BALIELEVEN

Voorzorgskas voor advocaten

VERSLAG VAN DE RAAD VAN BEHEER

De Raad van Beheer heeft de eer aan de goedkeuring van de algemene raad de rekening van ontvangsten en uitgaven evenals de balans voor te leggen, beide afgesloten per 31 december 1973 en de begroting voor te stellen voor het dienstjaar 1974.

I. Rekening van ontvangsten en uitgaven

Bij de ontvangsten stelt men vast dat het bedrag van de inschrijvingsrechten een lichte stijging vertoont en van 40.500 fr. in het vorig dienstjaar is opgelopen tot 46.500 fr. Dit geldt ook voor de pleidooirechten die stijgen van 11.098.278 fr. tot 11.566.886 fr. en voor de interesten, waarvan de stijging gering is, en die 10.930.762 fr. bedragen.

Daarentegen, zijn de bijdragen van de balies met meer dan 6.000.000 fr. toegenomen, van 13.471.143 fr. tot 19.837.683 fr.

Rekening houdend met diverse ontvangsten, neemt het geheel van de ontvangsten toe van 34.744.887 fr. tot 42.424.639 fr., hetzij dus een stijging van 8.000.000 fr.

Bij de uitgaven wordt een lichte vooruitgang waargenomen van de algemene onkosten en taksen, die van 1.585.669 fr. stijgen tot 1.769.420 fr. Daarentegen, is de omvang van de onopvorderbare bijdragen aanzienlijk toegenomen, want zij lopen op van 10.816 fr. tot 131.592 fr. Ook moet men een mindere waarde op waardepapieren noteren, die misschien tijdelijk is en die 1.166.125 fr. belooft.

Daarentegen is de onderlinge hulp, dit wil zeggen de uitkeringen om gezondheidsredenen aan aangesloten en die nog niet de pensioenleeftijd bereikt hebben verminderd, aangezien zij slechts 466.328 fr. bedraagt, tegen 813.932 fr. in de loop van het voorgaande dienstjaar. Het bedrag van de aan de aangesloten toegekende pensioenen beliep slechts 16.376.546 fr. tegen 17.499.971 fr. in de loop van het vorig dienstjaar. Deze vermindering betekent echter niet dat de tegemoetkomingen van de Kas geringer worden, want de vergelijking met haar tegemoetkomingen van het voorgaande dienstjaar wordt scheefgetrokken omdat, ingevolge een buitengewone ontvangst, de uitkeringen aan de weduwen en wezen verdubbeld konden worden in de loop van het tweede halfjaar van 1972, hetgeen niet gedaan kon worden voor het dienstjaar 1973.

Dit laat toe aan het rust- en pensioenfonds een bedrag toe te wijzen van 20.477.992 fr. en van 2.013.333 fr. aan het wezenfonds.

II. Balans

Op de balans wordt allereerst vastgesteld dat een bedrag van 17.041.677 fr. opeisbaar is jegens diverse schuldenaars. Deze som is het bedrag van bepaalde vergoedingen die verschuldigd zijn aan de balie, gerechtsdeurwaarders, aan de Federale Verzekeringen, evenals het bedrag van de renten van het vierde kwartaal 1973, dat niet betaald kon worden vóór 31 december 1973 om reden van vertraging bij het Bestuur van de Postchecks.

Wat het Rust- en Pensioenfonds betreft, dit neemt toe met meer dan 20.000.000 fr., hetzij van 190.376.452 fr. tot 210.854.475 fr.

Deze laatste som van 210.854.475 fr. omvat, ten belope van 125.083.899 fr. de reserves tot dekking van de kapitalisatie van de bijdragen der aangeslotenen, tot beloop van 2.047.810 fr. voor het Wezenfonds, het saldo, hetzij 83.722.766 fr. wordt aangewend als reserve voor het collectief kapitalisatiefonds.

Deze tegoeden worden vertegenwoordigd door hypothe-caire leningen ten bedrage van 133.498.779 fr. door een effectenportefeuille van 71.353.230 fr. waarvan de lijst ter kennis wordt gebracht van de aangeslotenen, door vorderingen op diverse schuldenaars voor een bedrag van 6.496.913 fr.

Aangaande het saldo, hetzij 16.547.229 fr. dit maakt het beschikbare, belegde bedrag uit, hetzij bij de bank en het deel van de rekening, dat op termijn belegd is, heeft in de loop van de maand december 1973 een interest opbracht van 9,5 %.

Balans op 31 december 1973

AKTIEF

<i>Vastgelegde middelen.</i>		133.498.780,—
Inboedel	1,—	
Hypothecaire leningen	133.498.779,—	
<i>Beschikbaar.</i>		16.547.229,—
Postgiro	6.610.223,—	
Gemeentekrediet	2.505,—	
Bank van Brussel	9.934.501,—	
(zichtrekening en rekening op termijn)		
<i>Realiseerbaar.</i>		77.850.143,—
Effectenportefeuille	71.353.230,—	
Diverse debiteuren	6.496.913,—	
		227.896.152,—

PASSIEF

<i>Opeisbaar.</i>	17.041.677,—
Diverse crediteuren	
<i>Opeisbaar op termijn.</i>	210.854.475,—
Pensioenfonds	
	227.896.152,—

Ontvangst en uitgavenrekening op 31 december 1973

UITGAVEN

Hulpverlening	466.328,—
Pensioenen	16.376.546,—
Wezenfonds	2.013.333,—
Verhoging van pensioenfonds	20.477.992,—
Algemene Onkosten en Taks	1.765.420,—
Verzwakking / inboedel	13.879,—
Verloren bijdragen	131.592,—
Terugbetaling conventionele bijdragen	10.782,—
Minderwaarde / fondsen	1.166.725,—
Diverse verliezen	2.042,—
	42.424.639,—

ONTVANGSTEN

Inschrijvingsrecht	46.500,—
Bijdragen van de balies	19.837.683,—
Pleidooirechten	11.566.886,—
Interesten	10.930.762,—
Diverse ontvangsten	41.600,—
Meerwaarde / fondsen	1.208,—
	42.424.639,—

Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen

Over de stagiair

Ten aanzien van de problematiek omtrent de stagiair in het algemeen en de stagiair aan de Antwerpse balie in het bijzonder, heeft de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen aan alle stagiairs een circulaire met vragenlijst gestuurd en hun medewerking gevraagd om, op basis van het aldus bekomen statistisch materiaal, het probleem tijdens een vergadering te bespreken.

Op de vergadering, die op dinsdag 23 april 1974 werd gehouden, was er uiteraard een zeer ruime belangstelling voor de resultaten van de enquête.

Mr. Fr. Erdman, voorzitter van de Conferentie, die verslag uitbracht, moest echter betreuren, dat slechts 50% van de stagiairs hun medewerking hadden verleend.

Uitgaande van enkele cijfers werden de meest markante resultaten toegelicht. Per 28 februari 1974 waren te Antwerpen in totaal 152 stagiairs, van wie 25 vrouwelijke, ingeschreven (naast 359 advocaten op het tableau). Nagenoeg 40% zijn gehuwd, en men heeft kunnen constateren dat steeds meer eerstejaars stagiairs gehuwd zijn. Vrijwel 50% komt via persoonlijke relaties bij de eerste patroon terecht, maar er wordt aangedrongen op een tussenkomst van de Raad der Orde om dit contact te verwezenlijken. Vastgesteld wordt, dat 80% van de patroons behoren tot de leeftijdsgroep van 45 jaar en meer (ongeveer 50% tot de leeftijdsgroep van 50 jaar en meer). In de weinige associaties die er te Antwerpen zijn, varieert het aantal stagiairs van 2 tot 7; slechts zeer weinigen zijn de eerste stagiair van de patroon.

Vanzelfsprekend werd veel aandacht besteed aan de betalingsmodaliteiten, waarbij de situatie per stagejaar vrij nauwkeurig werd ontleed. Kwam men tot de vaststelling dat zelfs in het eerste jaar 80% van de stagiairs betaald worden en dat, ofschoon de betalingsmodaliteiten natuurlijk verschillen, de bedragen praktisch schommelen van 2.000 tot 5.000 fr. in het eerste jaar en van 5.000 tot 10.000 fr. in het tweede jaar, terwijl in het derde jaar voor de meerderheid het bedrag van 10.000 fr. overtroffen wordt, dan konden toch uit de antwoorden nog onduidelijke toestanden afgeleid worden. Er wordt ook een analyse gemaakt van de materiële toestand van de stagiair, zijn contacten met de patroon en de medewerkers, zijn mogelijkheden om andere collaboraties te krijgen en zijn intenties om aan de balie te blijven. De kritieken op het bestaande systeem van de rechtsbijstand en de post-universitaire opleiding worden geanalyseerd. Wat de deontologie betreft is er een akkoord van de meerderheid om bij het begin van de stage een reeks praktische lessen of een informatiebrochure te wensen. Tenslotte wordt dan de mening van de ondervraagden over de werking van de Vlaamse Conferentie weergegeven en wordt overgegaan tot de ontleiding van de kritiek en de opmerkingen omtrent de enquête zelf. Deze kritiek en deze opmerkingen hebben betrekking op de gestelde vragen, de vermeende conclusies, de niet behandelde onderwerpen (de weerslag van de sociale zekerheid, de toestand in het bureau voor consultatie en verdediging). Zeer harde woorden en soms rake opmerkingen worden gericht aan het adres van

de balie en de algemene organisatie van de stage, waarvoor dan verscheidene, uiteenlopende voorstellen worden geformuleerd.

Na dit verslag kwamen van de aanwezigen verschillende constructieve opmerkingen. Uitgaande van de algemene principes die de stage beheersen, en daar de stagiair naar buiten uit een zelfstandig beroep uitoefent en de wet een interne regeling van de stage oplegt, stelde men de vraag, of het verleggen van de financiële last op derden of op de Staat wel verantwoord zou zijn. Men ging over tot een tamelijk grondige bespreking van de toestand van de stagiair aan de balie, die al of niet wordt beschouwd als onderworpen aan een wet van vraag of aanbod. Uitdrukkelijk werd de wens geuit dat er tussen patroon en stagiair een totale openheid zou bestaan, die dan zou moeten leiden tot een waarde-bepaling welke aan bepaalde controles zou kunnen onderworpen worden. Zeer veel aandacht werd besteed aan de financiële regeling en alle sprekers waren het erover eens dat elke vorm van uitbuiting uitgesloten moest worden, maar men kwam dan tot de mogelijkheid van een alternatieve vragenlijst aan de patroons. Tenslotte zou de patroon eventueel tegenover de vordering van de stagiair moeten kunnen bepalen wat de stagiair "waard" is. Er werd gesproken over de financiële lasten die de stagiair moet dragen en men ging dan over tot een reeks voorstellen, waarvan sommige betrekking hadden op een financiële regeling die intern of door de Staat zou moeten getroffen worden, terwijl andere verder reikten en een mogelijke reorganisatie van de vertegenwoordiging van de stagiair in de balie beoogden.

Er werd besloten in elk geval een algemeen verslag te zenden aan de Raad van de Orde met het verzoek de resultaten van de enquête en van de bespreking onder ogen te nemen om praktische voorstellen uit te werken ten einde een oplossing te geven aan bepaalde vraagstukken waarvoor blijkbaar toch een verbetering noodzakelijk is.

MEDEDELINGEN EN BERICHTEN

Hof van Beroep te Gent—9 mei 1974

Prof. de Gavre over: Bevoegdheidsvragen t.a.v. geschillen in het personenrecht.

Was het de aankomende lente, een vroege eindejaarsdrukte of de dorheid van het onderwerp? Hoe het zij, het aantal magistraten dat was opgedaagd om prof. de Gavre te beluisteren bleef gevoelig beneden het aantal koppen koffie dat hen opwachste. Spreker liet zich hierdoor evenwel niet ontmoedigen. Na enkele schreden op het gladde ijs van het Nederlands, beklom hij spoedig de veilige oever van de Franse kant en sprak van daaruit de dungezaaide juristen toe met een andrang die een betere wetgeving waardig was.

Elk probleem wist hij klaar te situeren, van verschillende zijden te belichten, de oplossingen met elkaar te vergelijken en zijn uiteindelijke keuze te verantwoorden. De problemen waren zo talrijk, dat de beschikbare tijd ten slotte toch tot beknoptheid dwong.

Wat de inhoud betreft: daar samenvatting onmogelijk is, moge ik verwijzen naar de studie van R. Janssens (Recht in Beweging, I, blz. 591 e.v.) en naar de bekende overzichten van rechtspraak in *T.P.R.*, *R.C.J.B.* en *J.T.*... en ik zou daarmee hebben kunnen volstaan, indien de spreker zijn gehoor niet verplicht had de vraag te stellen of onder de talrijke bronnen, die hij uitvoerig citeerde, niet ontbrak ene openingsrede van procureur-generaal Matthijs (De Familie-rechtbank, *R.W.* 1973-74, 97 e.v. en 145 e.v.).

Jeugdrechter Steger opende het vragenuurtje met een geval waaraan hij persoonlijke herinneringen scheen te hebben:

conflict tussen beslissingen van de jeugdrechter aan de ene, van de voorzitter van de rechtbank aan de andere kant. Ook de artikelen 88, §II, en 302 Ger.W. kwamen ruim ter sprake. Artikel 211bis B.W. werd in extremis ontdekt.

Ook deze spreker bleek geen voorstander te zijn van een vermeerdering van het aantal rechtbanken. Mr. Steger leidde hem uit met de passende bewoordingen. Wetswijziging is noodzakelijk.

Een laatste inspanning wordt van de magistraten verwacht op 13 juni. Prof. Baeteman spreekt dan over de wettelijke gronden van echtscheiding, hier en elders.

R.S.

Post-universitaire lessencyclus over "Gezinsrecht"

De Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Rijksuniversiteit Gent richt in het najaar een post-universitaire lessencyclus in over "Gezinsrecht".

Deze lessenreeks, inzonderheid bestemd voor alle praktijkjuristen uit West- en Oost-Vlaanderen, beoogt in de eerste plaats een diepgaande herscholing en in de tweede plaats een optimale aktualisering van de behandelde themata, hoofdzakelijk van rechtsdogmatisch standpunt uit benaderd.

Hierna volgt een overzicht van de hiertoe vastgelegde data en onderwerpen.

PROGRAMMA

Spreekbeurten van 15.30 u-17.30 u.

Aansluitende vraagbaak van 18.30 u-20 u.

- 1) 11.10.74 I/1 – Het huwelijk.
2 – Het concubinaat.
- 2) 18.10.74 II/1 – Het aangaan van het huwelijk.
2 – De sanctieregeling.
- 3) 25.10.74 III/1 – De wederzijdse verplichtingen en rechten (1e deel).
2 – De wederzijdse verplichtingen en rechten (2e deel).
- 1.11.74 nihil.
- 4) 8.11.74 IV/1 – De bekwaamheid en de bevoegdheid van de gehuwden.
2 – Randproblemen: het huishoudelijk mandaat en de voorbehouden goederen.
- 5) 15.11.74 V/1 – De ontbinding van het huwelijk door de dood.
2 – De nietigverklaring van het huwelijk.
- 6) 22.11.74 VI/1 – De echtscheiding en de scheiding van tafel en bed op grond van feiten.
2 – De echtscheiding en de scheiding van tafel en bed door onderlinge toestemming.
- 7) 29.11.74 VII/1 – De wettige afstamming – ouderlijke verplichtingen en rechten.
2 – De ontkenning van vaderschap.
- 8) 6.12.74 VIII/1 – De onwettige afstamming.
2 – De wettiging.
De pecuniare vorderingen.
- 9) 13.12.74 IX/1 – De adoptie en de wettiging door adoptie (1e deel).
2 – De adoptie en de wettiging door adoptie (2e deel).
- 10) 20.12.74 X/1 – De artificiële filiatie.
2 – Slotrede.

Belgische en Nederlandse Verenigingen voor Europees Recht

Op vrijdagmiddag 14 juni a.s. zullen de Belgische en Nederlandse Verenigingen voor Europees Recht een gemeenschappelijke vergadering houden in de Katholieke Hogeschool te Tilburg.

Aanvang 14.30 uur.

Tijdens deze bijeenkomst zal een discussie plaatsvinden omtrent de prae-adviezen van de heren prof. mr. S. Frédéricq en mr. Th.W. Vogelaar over :

- Harmonisatie van wetgevingen

- Het nader tot elkaar brengen van de nationale wetgevingen bij toepassing van het Verdrag van Rome.

Nadere mededelingen alsmede aanmelding voor het lidmaatschap bij mr. Joost van den Dool, secretaris van de Nederlandse Vereniging voor Europees Recht, Herengracht, 508 te Amsterdam.

Komen er Rechtstaaldecreeën ? (Addendum)

Na het verschijnen van mijn bijdrage in het nummer van 9 maart 1974 is gebleken dat meer duidelijkheid gewenst was met betrekking tot het aandeel van de Commissies in de voorbereiding van de Nederlandse tekst van wetten en wetboeken.

Van de aldaar (kol. 1525) genoemde teksten werden de Grondwet, het Burgerlijk Wetboek, de wetgeving op de Wisselbrief en het Orderbriefje, het Strafwetboek, het Wetboek van Strafvordering en de wet op de voorlopige hechtenis door de Wetboekencommissie voorbereid, de andere teksten door de Centrale Commissie.

Van de eveneens vermelde, nog niet wet geworden teksten, werden het Wetboek van Koophandel, het Militair Strafwetboek, het Wetboek van Militaire Strafvordering en de wet op het Notarisambt door de Wetboekencommissie, de Gemeentewet en de Provinciewet door de Centrale Commissie voorbereid. Deze heeft eveneens teksten opgesteld voor het decreet op de kerkfabrieken, de wetten betreffende de openbare onderstand, de wetten in verband met de behandeling van geestelijk onvolwaardigen, de wetten op de rijkscomptabiliteit.

Na voorbereiding door de ene Commissie, worden de teksten voor een laatste grondige lezing voorgelegd aan de andere Commissie, of aan de gezamenlijke Commissies.

Voor nadere bijzonderheden over de arbeid van de Commissies ter voorbereiding van de teksten leze men : E. Van Dievoet, "De Nederlandse tekst van de Belgische wetboeken", in Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, Klasse der Letteren, jrg. XXVI, 1964 - nr. 5.

J. Leliard

Indexcijfer voor mei 1974

Uit een bericht in het *Staatsblad* van 1 juni 1974 blijkt, dat het indexcijfer van de consumptieprijzen voor de maand mei 1974 124,69 punten bedraagt tegenover 122,89 punten in april 1974. Dit is een verhoging van 1,80 punt, wat neerkomt op een stijging van 1,46% tegenover de vorige maand.

TIJDSCHRIFTEN

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités.—jg 1974

nr. 2

Causalité.— Sports.— Commettant.— Instituteur.— Gardien.— Voirie.— Entrepreneurs.— Tierce complicité.— Règl.

gén.— Règles usuelles.— Lésion matérielle.— Lésion morale.— Lésions physiques.— Preuve.— Respons.— Loi 10-4-71.— A.R. 24-12-63.— Loi 9-8-63.

nr. 3

Force majeure.— Causalité.— Médecin.— Action en cessation.— Règl. gén.— Lésions physiques.— Chose jugée au pénal.— Fait illicite commis en Belgique.— Personnes.— Respons.— Prescription.— Lois Coord.

Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat.—jg 74

nr. 21773 à 21782

Enregistrement.— Impôts sur les revenus.— Responsabilité.— Taxe de transmission.— Minorité.— Bail à ferme.— Bibliographie.

Revue de Droit Pénal et de Criminologie.—jg 1974

nr. 5

V. Van Honsté, La réparation par l'Etat du dommage subi par les victimes de certaines infractions.— N. Weinstock, L'évolution du hold-up en Belgique de 1966 à 1971.— Informations.— Chronique.— Bibliographie.— Revues.— Jurisprudence.

Res Publica.—jg 1973

nr. 5

Wilfried Dewachter, Rustige gemeenteraadsverkiezingen op 11 oktober 1970: ongelijke politieke participatie en besluitvorming.— Wilfried Dewachter, De parlementsverkiezingen van 7 november 1971: grote personeelsswisseling maar weinig verandering.— Maurits Boeynaems, Les années 1970 et 1971 sur le plan communautaire et linguistique.— Wladimir S. Plavsic, Les régions, les provinces et les communes en quête d'autonomie.— Jules Gerard-Libois, La conduite de la politique extérieure de la Belgique.— Guy Spitaels, L'action syndicale en Belgique.— René De Schutter, L'année socio-économique 1970.— Les partis et les groupes.— Le FDF. La préparation à la prise du pouvoir: l'élaboration d'un programme global.— Comptes rendus.

Mouvement Communal.—jg 1974

nr. 2

Editorial.— La vie de l'Union.— Compte rendu de l'Assemblée générale du 7 décembre 1973.— Le Gouvernement et les fusions de communes.— Discours des gouverneurs de province.— R.M. Horion, Chronique parlementaire.— Actualités.— Législation-jurisprudence (annotées).— Chronique "Assistance publique".

Cahiers de Droit Européen.—jg 1973

nr. 6

A. Pappalardo, Les monopoles nationaux à caractère commercial et le traité CEE.— A. Toledano-Laredo, Restitutions à l'exportation et aide alimentaire dans la jurisprudence de la Cour de justice.— Jurisprudence.— Courrier des revues.— Chronique législative.— Colloques, Congrès et conférences.— Livres reçus.— Table de l'année 1973.

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France et à l'Etranger.—jg 1974

nr. 1

Maurice Lagrange, L'évolution du droit de la domanialité publique.— Jacques Chevallier, Le pouvoir de monopole et le droit administratif français.— G. Knaub, De l'incidence des regroupements de communes sur leur autonomie financière.— Gérard Druesne, La jurisprudence constitutionnelle des tribunaux judiciaires sous la Ve République.— Thérèse Pinet, Analyse des textes législatifs et réglementaires.— Marcel Waline, Notes de jurisprudence.— Conclusions des commissaires du Gouvernement.— J.M. Auby, Revue de jurisprudence administrative.— Bibliographie.

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE: RIDDER RENÉ VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES: PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

DE ECONOMISCHE EN FINANCIËLE INLICHTINGEN TE VERSTREKKEN AAN DE ONDERNEMINGSRAAD

INLEIDING

Op 28 november 1973 verscheen het lang verwacht K.B. van 27 november 1973 houdende reglementering van de economische en financiële inlichtingen te verstrekken aan de ondernemingsraden, in het Belgisch Staatsblad. Het trad in werking op 1 januari 1974. Aangevuld met de te verwachten wetgevende maatregelen over het statuut van de bedrijfsrevisoren en over het zogenaamd eenvormig boekhoudkundig plan, zou dit K.B. het sluitstuk moeten zijn van de hervormingen die de ondernemingsraden recent hebben ondergaan.

Zoals men weet werden de ondernemingsraden ingesteld door de Wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven. De wet zelf regelt vrij gedetailleerd de bevoegdheden van de ondernemingsraad op sociaal gebied. In art. 15 b is eveneens in economische en financiële bevoegdheden voorzien. Op dat punt werden echter alleen maar de beginselen in de wet zelf ingeschreven. Het werd aan de Koning overgelaten de aard en de omvang van deze bevoegdheden nader te omschrijven. Men slaagde er niet onmiddellijk in een volledige en gedetailleerde reglementering op te stellen over deze aangelegenheden. Om desniettemin de ondernemingsraden in staat te stellen hun taak onmiddellijk aan te vatten, werd het K.B. van 27 november 1950 uitgevaardigd, dat in feite slechts een voorlopig karakter had.

Zeer vlug bleek dat de hoge verwachtingen die men in de ondernemingsraden had gesteld niet werden ingelost. Naast andere oorzaken was de vaagheid van de rechtsregelen hier niet vreemd aan. Herhaaldelijk hebben de sociale gesprekspartners gepoogd dit te verhelpen door bijkomende overeenkomsten te sluiten over de ondernemingsraden, aldus het nationaal akkoord van 16 juli 1958. Dit akkoord werd gewijzigd op 23 maart 1962 en aangevuld op 28 november 1962.

Een onderzoek in 1967 op verzoek van de Nationale

Arbeidsraad uitgevoerd toonde evenwel aan dat de ondernemingsraden zeer marginaal waren ten aanzien van het ondernemingsgebeuren¹. Dit alles bracht wel niet mee dat de ondernemingsraden officieel als ten dode opgeschreven werden beschouwd, maar er zou toch kunnen gesteld worden dat men het op dat ogenblik enigszins als het verspillen van energie beschouwde er nog veel aandacht aan te besteden.

Rond 1970 kwam er verandering in deze houding. Directe aanleiding tot het herdenken van de rol van de ondernemingsraad was de wilde staking die begin 1970 in het Limburgs steenkolenbekken uitbrak. Dit voorbeeld werd gevolgd door een golf van wilde en andere stakingen. Men sprak van een crisis in de arbeidsverhoudingen². De vakorganisaties reageerden op de situatie onder meer door het voorstel een Sociale en Economische Conferentie samen te roepen. Hoewel de werkgeversorganisaties weinig voelden voor een dergelijke bijeenkomst, riep de regering toch de conferentie samen. Er werd vergaderd op 23 februari en 16 maart 1970.

Een belangrijk deel van het memorandum van de vakorganisaties was gereserveerd aan eisen in verband met de democratisering van het economisch leven. De werkgeversorganisaties hunnerzijds waren bereid de werknemers beter in te lichten over het ondernemingsgebeuren. Een gebrek aan juiste informatie werd immers als één van de oorzaken gezien van de spontane

¹ Sociologisch Onderzoeksinstituut (S.O.I.), *De werking van de ondernemingsraden*, 2 vol., Leuven, 1967-1968 (gestencild trendrapport). Een interessante verdere uitdieping van deze studie vindt men in P. GEVERS, *Ondernemingsraden. Randverschijnsel in de Belgische industriële democratiseringsbeweging*, K.U.L., Faculteit der Sociale Wetenschappen (gestencild doctoraatsproefschrift).

² In gans Europa deden zich gelijkaardige verschijnselen voor. Een ontleding ervan vindt men in G. SPITAELS, (red.), *La crise des relations industrielles en Europe : Diversité et unité. Les réponses possibles*, Cahiers de Bruges, 28, Europa College, Brugge, De Tempel, 1972.

protestacties van de werknemers. Een van de besluiten van de Sociaal en Economische Conferentie handelde dan ook over deze materie. Aldus bepaalde punt 4 :

"Om een meer doeltreffende raadpleging van de werknemers te verwezenlijken, zullen informaties verstrekt worden aan de ondernemingsraden, namelijk over de algemene vooruitzichten van de onderneming en de evolutie van de tewerkstelling. Een betere inschakeling van de werknemers in de vooruitzichten van het tewerkstellingsbeleid van de onderneming brengt eveneens met zich mee dat de Raden zullen geraadpleegd worden omtrent de problemen van de vorming, de wederaanpassing, de organisatie van de arbeid, en voorgelicht door een periodiek verslag van het ondernemingshoofd of zijn afgevaardigde. In geval van fusie, concentratie, overname of sluiting of andere belangrijke structuurwijzigingen waarover de onderneming onderhandelt, zal de ondernemingsraad tijdig en voor gelijk welke bekendmaking ingelicht en effectief en vooraf geraadpleegd worden, in het bijzonder voor wat betreft de weerslag op de vooruitzichten van tewerkstelling van personeel, de organisatie van het werk en het tewerkstellingsbeleid in het algemeen.

.....
De aldus vastgestelde algemene principes zullen gepreciseerd worden hetzij door een interprofessionele overeenkomst, hetzij door de wet. De Nationale Arbeidsraad zal de genoemde overeenkomst uitwerken tegen 1 juli 1970.

Met het oog op het recht op informatie van de ondernemingsraad neemt de Conferentie akte van de inzichten van de regering voor wat de controle van de staatshulp betreft, voor wat de bestemming van de openbare fondsen betreft, evenals voor wat de herziening van het statuut en de rol van de bedrijfsrevisor betreft".

Ter uitvoering van dit punt en overeenkomstig de bevoegdheid aan de Nationale Arbeidsraad uitdrukkelijk verleend door de Wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités, werd op 4 december 1970 in de N.A.R. de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 4 gesloten betreffende de voorlichting en de raadpleging van de ondernemingsraden omtrent de algemene vooruitzichten en tewerkstellingsproblemen in de onderneming³. Eveneens in de N.A.R. werd op 30 juni 1971 de C.A.O. nr. 7 gesloten betreffende de faciliteiten welke moeten verleend worden aan de leden die werknemers vertegenwoordigen in de ondernemingsraden. Aldus waren reeds verschillende overeenkomsten ontstaan die betrekking hadden op de ondernemingsraad. Ter wille van de duidelijkheid werden de bepalingen van al deze akkoorden en overeenkomsten (het gewijzigd akkoord van 1958, de C.A.O. nr. 4 en de C.A.O. nr. 7) gecoördineerd in de C.A.O. nr. 9 gesloten in de N.A.R. op 9 maart 1972⁴.

Alles bij elkaar was men vrij vlug tot een akkoord gekomen over nieuwe bevoegdheden voor de ondernemingsraden op sociaal gebied. Ter uitvoering van

punt 4 van de Sociaal en Economische Conferentie werden er in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven eveneens besprekingen gevoerd om tot een overeenkomst te komen in verband met bevoegdheden op economisch gebied. Na langdurige besprekingen werd in de bevoegde commissie van de C.R.B. een ontwerp-akkoord bereikt⁵. Na raadpleging van hun bestuursorganen werd dit ontwerp-akkoord grondig door de werkgeversorganisaties geamendeerd, zodat geen overeenstemming meer te bereiken viel.

Het op dit ogenblik afwijzen van elke vorm van medezeggenschap door de tweede grote vakorganisaties, maar vooral door het A.B.V.V., is wellicht niet vreemd aan de verstrakte houding van het patronaat. De visie van de vakbonden komt immers neer op het verwerpen van elke vorm van samenwerking tussen werkgevers en werknemers. In de plaats daarvan wordt de arbeiderscontrole vooropgesteld. Op lange termijn verklaren zowel het A.C.V. als het A.B.V.V. zich voorstander van het arbeiderszelfbestuur⁶.

Omdat over de bevoegdheden van de ondernemingsraad in de C.R.B. geen overeenkomst te bereiken was, besliste de Raad de kwestie door de regering te laten beslechten⁷. In de regeerakkoorden die sindsdien werden gesloten behoorde de verbetering van de financieel en economische informatie aan de ondernemingsraden, steeds tot de programmapunten. In het Nationaal Comité voor Economische Expansie kwam dit onderwerp herhaaldelijk ter sprake. Uiteindelijk kon in dit Comité een principieel akkoord bereikt worden. Het resultaat van dit alles vormt het K.B. van 27 november 1973.

Momenteel zijn er aldus verschillende rechtsbronnen die de bevoegdheden van de ondernemingsraad regelen.

- 1) De Wet van 20 september 1948
- 2) De C.A.O. nr. 9 van 9 maart 1972
- 3) Het K.B. van 27 november 1973
- 4) Bijzondere wetten, zoals :

a) het K.B. van 25 september 1972 ter uitvoering van art. 37 van de Wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie ;

b) de Wet van 8 april 1965 tot instelling van het arbeidsreglement ;

c) het K.B. van 20 september 1967 ter uitvoering van art. 3 van de Wet van 28 juni 1966 betreffende de

⁵ C.R.B., Ontwerp-advies betreffende de aan de ondernemingsraden te verstrekken economische en financiële informatie, doc. C.R.B. 1970/441.

⁶ Cfr. de werkzaamheden van het buitengewoon congres dat het A.B.V.V. van 29 tot 31 januari 1971 hield. Zie o.m. de voorbereidende congresdocumenten in *Ondernemingsraden*, Driemaandelijks Bulletin A.B.V.V., nr. 10 en 11. De visie van het A.C.V. in verband met deze problemen vindt men in *Democratisering van de onderneming*, Rapport goedgekeurd op de Raad van het A.C.V. van 19 januari 1971, Brussel, 1971.

⁷ Verslag van de Secretaris over de werkzaamheden van de Raad, 1 augustus 1970 - 31 juli 1971, 1972, blz. 30-39.

³ Deze C.A.O. werd algemeen verbindend verklaard bij K.B. van 22 januari 1971 (B.S., 19 februari 1971).

⁴ C.A.O. nr. 9 houdende ordening van de in de N.A.R. gesloten nationale akkoorden en collectieve arbeidsovereenkomsten betreffende de ondernemingsraden. Algemeen verbindend verklaard door het K.B. van 12 september 1972 (B.S., 25 november 1972).

schadeloosstelling van de werknemers, die ontslagen worden bij sluiting van ondernemingen ;

d) het K.B. van 30 maart 1967 tot bepaling van de algemene uitvoeringsmodaliteiten van de wetten betreffende de jaarlijkse vakantie der loonarbeiders ;

e) de Feestdagenwet van 4 januari 1974 ;

f) de Wet van 6 april 1963 betreffende de sociale reclassering der minder-validen.

Hierna worden alleen de economische bevoegdheden van de ondernemingsraad na het K.B. van 27 november 1973 besproken⁸.

I. DE BEVOEGDHEDEN VAN DE ONDERNEMINGSRAAD OP ECONOMISCH EN FINANCIËEL GEBIED

Volgens art. 15b van de Wet van 20 september 1948, ter uitvoering waarvan het besproken K.B. genomen werd, hebben de ondernemingsraden tot taak :

"b) van het ondernemingshoofd in economisch en financieel opzicht te ontvangen :

1° ten minste elk kwartaal, inlichtingen omtrent de productiviteit alsmede inlichtingen van algemene aard, betreffende de gang van de onderneming ;

2° op gezette tijden en ten minste bij de sluiting van het maatschappelijk dienstjaar, inlichtingen, verslagen en bescheiden die de Ondernemingsraad kunnen voorlichten over de bedrijfsuitkomsten van de onderneming".

Een eerste moeilijkheid bij deze formulering zit in de vraag wat bedoeld wordt met het begrip onderneming. M.a.w. over wat moet informatie gegeven worden.

Zoals men weet verstaat de wet onder onderneming de technische bedrijfseenheid. Hoewel dit begrip noch in de tekst van de wet, noch bij de voorbereidende werkzaamheden duidelijk werd omschreven, is de rechtsleer het er momenteel over eens dat de technische bedrijfseenheid niet noodzakelijk samenvalt met de juridische vorm van de onderneming. Belangrijk is ook dat voor de omschrijving van de technische bedrijfseenheid het sociaal element doorslaggevend is. Dit betekent dat men te doen heeft met een onderneming in de zin van de wet telkens als men staat voor een verzameling werknemers die als een afzonderlijke groep kunnen beschouwd worden en ook als zodanig tegenover de werkgever optreden⁹.

Het valt niet te betwijfelen dat de bedoelde informatie over de onderneming in deze zin moet gegeven worden. Er is echter meer. Het koninklijk besluit bepaalt uitdrukkelijk dat de bedoelde informatie moet

gegeven worden zowel over de juridische als over de economische of financiële entiteit waarvan de onderneming deel uitmaakt. Belangrijk, en wellicht in de praktijk niet zo maar te verwezenlijken, lijkt de bepaling dat de bedoelde informatie eveneens moet gegeven worden over de economische en financiële entiteit waarvan de onderneming deel uitmaakt, zelfs al is ze juridisch zelfstandig. Dit betekent dat aan de ondernemingsraad van de Belgische vestiging van een multinationale onderneming, inlichtingen moeten gegeven worden over de productiviteit en de "gang" van de multinational in zijn geheel. Dit betekent ook dat aan de ondernemingsraad van een onderneming die gecontroleerd wordt door een holding, informatie dient verstrekt te worden over de holding zelf.

Niet alleen behoort informatie te worden verstrekt over entiteiten die ruimer zijn dan het begrip onderneming gebruikt in de Wet van 1948, maar eventueel ook over entiteiten die kleiner zijn. Op verschillende plaatsen in het K.B. wordt immers bepaald dat de informatie eveneens per onderdeel moet verstrekt worden. Dit hoeft echter alleen maar te gebeuren "wanneer de onderneming productiecentra bevat die voorzien zijn van een eigen bestaan"¹⁰, en voor zover de onderneming over uitgesplitste inlichtingen beschikt. In het K.B. zelf wordt geen concrete bepaling gegeven van wat onder dergelijke productiecentra dient te worden verstaan.

In het verslag aan de Koning wordt wel verduidelijkt dat het moet gaan om homogene productiecentra, waarvan het eigen bestaan of de autonomie "gewoonlijk gekenmerkt wordt door de mogelijkheid om binnen de hiërarchie min of meer vrij te beschikken over eigen werkmiddelen, b.v. op het budgetair plan"¹¹. Voor de rest wordt het aan de ondernemingsraad overgelaten om uit te maken of bepaalde groepen, secties of afdelingen als onderdelen in de zin van het K.B. kunnen beschouwd worden. Voor het geval dat men hierover niet tot een akkoord kan komen, is er in een geschillenprocedure voorzien¹².

Aan de ondernemingsraad dient over de hierboven beschreven entiteiten bij zijn oprichting of zijn hernieuwing een *basisinformatie* verstrekt. Deze informatie moet jaarlijks geactualiseerd worden door een *jaarlijkse voorlichting*, en minstens om de drie maanden door een *periodieke voorlichting*. Uitzonderlijke gebeurtenissen moeten bovendien tijdens een *occasionele voorlichting* worden toegelicht. Tenslotte moeten al-

¹⁰ K.B., art. 1.

¹¹ Verslag aan de Koning, toelichting bij art. 1.

¹² Deze geschillenprocedure is bijna identiek aan de procedure die voorzien is om in geval van uitzonderlijke situaties bepaalde inlichtingen in een andere vorm te geven of uit te stellen. Zij wordt later uitvoeriger besproken. Men dient evenwel rekening te houden met één belangrijk verschilpunt. Geschillen i.v.m. het begrip "onderdeel" kunnen zowel door de werkgevers als door de werknemers worden voorgelegd. De uitzonderingsprocedure aanvragen kan alleen de werkgever.

⁸ Een uitvoerige bespreking van de huidige sociale bevoegdheden van de ondernemingsraad vindt men o.m. in R. BLANPAIN en M. EYSKENS, "De bevoegdheden van de ondernemingsraad in België naar wet en collectief overleg", in *Arbeidsblad*, jan.-febr. en maart-april 1972.

⁹ Cfr. R. BLANPAIN, *Handboek van het Belgisch Arbeidsrecht. I. Collectief Arbeidsrecht*, Gent, Story-Scientia, blz. 240-243.

le documenten die aan de vennoten worden medege-
deeld eveneens aan de ondernemingsraad worden over-
handigd, wanneer de onderneming of de juridische en-
titeit waarvan zij deel uitmaakt in de vorm van een
vennootschap is opgericht.

1. Basisinformatie

In de basisinformatie moeten inlichtingen verstrekt
worden over de volgende gegevens :

A. Het statuut van de onderneming

Inlichtingen in verband met het statuut van de on-
derneming hebben betrekking op de juridische enti-
teit. Zij moeten dus gegeven worden ofwel voor de
onderneming zelf, indien deze op zichzelf een juridi-
sche entiteit uitmaakt, of in het andere geval voor de
juridische entiteit waarvan de onderneming deel uit-
maakt.

Informatie over het statuut van de onderneming
moet tenminste bevatten :

- a) de juridische vorm van de onderneming ;
- b) haar statuten en eventuele wijzigingen ervan ;
- c) haar leiding ;
- d) haar financieringsmiddelen op halflange en lan-
ge termijn en vooral de economische en financiële be-
trekkingen die zij onderhoudt met andere juridische,
economische en financiële entiteiten. De aard van deze
betrekkingen moet eveneens medegedeeld worden.

Bij de financieringsmiddelen wordt in het verslag
aan de Koning de lijst van de voornaamste aandeel-
houders in een vennootschap op aandelen als voor-
beeld gesteld. Over de economische en financiële be-
trekkingen wordt gezegd dat het gaat om enerzijds de
financiële deelneming van de onderneming in het ka-
pitaal van andere ondernemingen, en anderzijds de
financiële deelneming van andere ondernemingen in
haar kapitaal. Het wordt echter beperkt tot deze deel-
nemingen die genomen worden met de bedoeling duur-
zame banden te leggen tussen de ondernemingen en
die van die aard zijn dat zij op de ene of andere wij-
ze de mogelijkheid scheppen om het economisch be-
leid van de onderneming te controleren.

e) eventueel het bestaan en de aard van de over-
eenkomsten en akkoorden die fundamentele en duur-
zame gevolgen hebben voor de toestand van de on-
derneming.

Hierover preciseert het verslag aan de Koning :

"Het gaat hier natuurlijk niet om de veelvuldige contrac-
ten van beperkte draagwijdte die elke onderneming verplicht
is af te sluiten in het kader van haar dagelijkse activiteit,
maar het betreft de mededeling van overeenkomsten en ak-
koorden die met andere ondernemingen banden van een
zekere duurzaamheid tot stand brengen en die een invloed
uitoefenen op het economisch beleid van de onderneming.
Het betreft, bijvoorbeeld, beheersovereenkomsten, contracten
tot verdeling van de winsten, optie- of verkooprechten met
betrekking tot een belangrijk deel van het actief, enz."¹³.

¹³ Verslag aan de Koning, toelichting bij art. 5.

B. De concurrentiepositie van de onderneming op de markt

Bij het geven van deze informatie moet men een
verzoening proberen te bereiken van twee soms tegen-
gestelde belangen : verstrekken van een volledige voor-
lichting en een gunstige concurrentiepositie behouden.
Daarom moet ervoor gezorgd worden dat de inlichtin-
gen duidelijk genoeg zijn om aan de ondernemings-
raad de mogelijkheid te geven zich een oordeel te
vormen over de marktpositie van de onderneming,
waarbij evenwel rekening moet gehouden worden met
het feit dat sommige gegevens noodzakelijkerwijze
confidentieel zijn. Het confidentieel karakter van be-
paalde gegevens ontslaat het ondernemingshoofd ech-
ter niet van de verplichting deze gegevens mede te
delen. Doordat de leden van de ondernemingsraad ge-
bonden zijn door het beroepsgeheim¹⁴, is het vertrou-
welijk karakter voldoende beschermd¹⁵.

De informatie i.v.m. de concurrentiepositie van de
onderneming moet minstens bevatten :

- a) inlichtingen over de voornaamste nationale en in-
ternationale concurrenten waarmee de onderneming
rekening moet houden ;
- b) inlichtingen over de concurrentiemogelijkheden
en -moeilijkheden ;
- c) inlichtingen over de afzetgebieden ;

De bedoeling van deze drie punten is de onder-
nemingsraad in te lichten zowel over de sterkte en de
ontwikkelingskansen op de markt, als over de moei-
lijkheden die de onderneming op dit gebied onder-
vindt.

d) de aan- en verkoopcontracten en -akkoorden
die fundamentele en duurzame gevolgen hebben voor
de onderneming ;

e) de verschillende types van overeenkomsten af-
gesloten met het Ministerie van Economische Zaken,
zoals programma-, vooruitgangs-, herstructurerings-
overeenkomsten ;

Volgens het verslag aan de Koning wordt in deze
twee punten niet geëist dat de integrale tekst van de
overeenkomsten wordt bekendgemaakt. Er wordt ge-
steld dat alleen de contractbepalingen die een funda-
mentele en blijvende invloed uitoefenen op de toe-
stand, de rendabiliteit en de stabiliteit van de onder-
neming moeten medegedeeld worden.

f) de elementen die het moeten mogelijk maken
een algemeen inzicht te krijgen in de wijze waarop
de produkten van de onderneming gecommercialiseerd
worden, zoals bijvoorbeeld distributiekkanalen, de ver-
kooptechnieken, beduidende gegevens betreffende de
distributiemarges ;

g) de boekhoudkundige gegevens i.v.m. de omzet
en zijn evolutie over vijf jaar. Hierbij moet percents-

¹⁴ Zie art. 30 van de Wet van 20 september 1948.

¹⁵ Over het vertrouwelijk karakter van sommige gegevens
en de gevolgen daarvan voor de werking van de onder-
nemingsraad wordt later uitvoeriger gehandeld.

gewijze aangeduid worden welk aandeel respectievelijk op de binnenlandse markt, in de E.E.G.-landen en in de andere landen verwezenlijkt wordt. Wanneer de onderneming verscheidene onderdelen bevat in de betekenis zoals hierboven is meegedeeld, moet een uitsplitsing van de gegevens per onderdeel verstrekt worden. Dit laatste geldt echter alleen maar voor zover de boekhouding van de onderneming over een dergelijke uitsplitsing beschikt.

h) een overzicht van de kostprijzen en verkoopprijzen per eenheid. Voor zover mogelijk per eenheid, moet hierbij melding gemaakt worden van het niveau en de evolutie van die prijzen. Indien het niet mogelijk is deze gegevens per eenheid te verschaffen moet de evolutie van die prijzen per groep van produkten of voor een aantal representatieve produkten gegeven worden.

Het voornaamste doel van deze informatie moet zijn de ondernemingsraad in staat te stellen zich een beter oordeel te vormen over de evolutie van de omzet, door het hem mogelijk te maken na te gaan in hoeverre deze evolutie toe te schrijven is aan veranderingen van het verkoopvolume dan wel aan de evolutie van de prijzen.

i) de marktpositie van de onderneming en de evolutie ervan in het binnenland, de Europese gemeenschap en de andere landen. Deze gegevens moeten eventueel per onderdeel worden verstrekt.

Volgens het verslag aan de Koning is het wenselijk dat ze medegedeeld worden in de vorm van percentages die het marktaandeel van de onderneming aangeven. Het verslag vervolgt dat de berekening van deze gegevens in de meeste gevallen mogelijk is "voor ondernemingen met een homogene produktie. Indien de onderneming daarentegen een ruime waaier van produkten vervaardigt, zal het dikwijls noodzakelijk blijken andere kwalitatieve of kwantitatieve gegevens op te zoeken, die een gelijkwaardige voorlichting aan de ondernemingsraad verstrekken"¹⁶.

C. De produktie en de produktiviteit

De inlichtingen in dit verband moeten ten minste bevatten:

a) de evolutie van de produktie uitgedrukt in volume, getal of gewicht, evenals in waarde en in toegevoegde waarde;

b) de aanwending van de economische produktiecapaciteit;

c) de evolutie van de produktiviteit, om meer bepaald de toegevoegde waarde per arbeidsuur of de produktie per werknemer in het licht te stellen.

Deze informatie moet gegeven worden in de vorm van tijdreeksen die lopen over een periode van vijf jaar, dit om de ondernemingsraad in de gelegenheid te stellen zich een idee te vormen over de evolutie

binnen deze periode. De informatie moet eveneens uitgesplitst worden per onderdeel, voor zover deze uitsplitsing in de boekhouding van de onderneming wordt voorzien.

Het begrip produktiviteit is niet voor iedereen zonder meer duidelijk. Voor nadere omschrijving ervan laten wij best een deskundige aan het woord:

"De produktiviteit is de verhouding tussen de output en de input, d.w.z. datgene wat door het produktieproces wordt voortgebracht als gevolg van datgene wat men in het produktieproces heeft ingeschakeld. Men kan de produktiviteit ook bepalen als de verhouding tussen de gedurende een bepaalde periode geproduceerde produkten en de daartoe gedurende dezelfde periode aangewende produktiefactoren.

Deze verhouding wordt beschouwd als de gemiddelde produktiviteit in tegenstelling tot de marginale of de grensproduktiviteit. Deze laatste verwijst naar de variatie in de totale produktie als gevolg van de vermeerdering van het aantal produktiefactoren met één bijkomende eenheid. De produktiviteit kan zowel in fysische als in waardetermen worden uitgedrukt.

De fysische produktiviteit is de verhouding tussen een bepaalde hoeveelheid geproduceerde goederen en een bepaald aantal produktiefactoren, bv. X ton steenkool/Y aantal arbeiders. Het heeft slechts zin de produktiviteit in fysische termen uit te drukken indien de produktie voldoende homogeen (gelijksoortig) is. De meeste bedrijven, vooral in de sector van de afgewerkte produkten, produceren een gamma van verschillende goederen (radio's, T.V.-toestellen, scheerapparaten), welke onderling niet optelbaar zijn. In zulke gevallen kan de totale produktie van het bedrijf slechts in waardetermen worden uitgedrukt.

Dit geschiedt door de verschillende goederencategorieën te vermenigvuldigen met hun respectieve marktprijzen. De totale produktie beantwoordt zodoende aan de waardesom.

Bij het vermenigvuldigen van heterogene produkten met hun respectieve prijzen ten einde bovenvermelde waardesom te bekomen, kunnen zich een aantal moeilijkheden voordoen.

a) De produkten kunnen zowel met courante prijzen (d.i. prijzen van het ogenblik) als met constante prijzen (d.i. prijzen uit een referentieperiode) worden vermenigvuldigd. Aanwending van constante prijzen is belangrijk indien men een inzicht wil verwerven in de evolutie van het fysisch produktievolumen.

b) Men kan ofwel met marktprijzen ofwel met factorprijzen vermenigvuldigen. In het laatste geval worden de marktprijzen verminderd met de in de prijzen vervatte indirecte fiscaliteit.

c) Het vermenigvuldigen met de marktprijzen wordt bemoeilijkt indien de ondernemer zijn prijzen varieert in functie van de hoeveelheid welke hij wil verkopen.

Vaak wordt met produktiviteit de produktiviteit van een bepaalde produktiefactor bedoeld. Het is de verhouding tussen de totale produktie en de aangewende hoeveelheid van die factor in kwestie. Het betreft derhalve de factorproduktiviteit. Het kan, zoals de totale produktiviteit, in fysische of in waardetermen worden uitgedrukt. Vermenigvuldiging met prijzen is onvermijdelijk wanneer de produktie heterogeen is.

Op het gebied van de factorproduktiviteit gaat de aandacht hoofdzakelijk naar de arbeidsproduktiviteit. De gemiddelde fysische arbeidsproduktiviteit is de totale produktie gedeeld door het aantal aangewende arbeidseenheden (meestal man-uren). Dit leidt tot het bepalen van de fysische produktiviteit per man-uur. Indien de totale produktie echter niet homogeen is, maar bestaat uit diverse goederen, is men verplicht de totale produktie in waardetermen uit te drukken. De gemiddelde arbeidsproduktiviteit is dan niet langer fysisch bepaalbaar; men bekomt daarentegen een waarde-

¹⁶ Verslag aan de Koning, toelichting bij art. 6.

som per man-uur. Indien de arbeidseenheden zelf heterogeen zijn (bv. man-uren arbeid van geschoolde en ongeschoolde arbeiders), kan het noodzakelijk zijn deze eenheden met hun respectieve lonen te vermenigvuldigen. De arbeidsproductiviteit wordt dan : de waardesom van de totale produktie gedeeld door de loonmassa. Dezelfde problemen inzake de keuze tussen courante of constante prijzen en lonen treden hier op.”¹⁷

D. De financiële structuur van de onderneming of van de juridische, economische of financiële entiteit waarvan zij deel uitmaakt

De inlichtingen hierover moeten ten minste bevatten :

a) een verklarende commentaar van het gebruikte rekeningstelsel. De uitleg moet voldoende gedetailleerd worden opdat het mogelijk zou zijn een inzicht te krijgen in de jaarrekeningen ;

b) een ontleding van de financiële structuur door middel van een vergelijking met commentaar van de jaarrekeningen van de vijf laatste jaren.

De ontleding van en de commentaar bij deze documenten moeten de ondernemingsraad in staat stellen een inzicht te krijgen in de rendabiliteit van de onderneming en haar financiële positie, onder meer aan de hand van gegevens omtrent de verhouding en het verloop van de winst ten opzichte van de eigen middelen.

E. De budgettering en de kostprijsberekening

Inlichtingen betreffende de budgetteringsmethode moeten alleen worden medegedeeld indien een dergelijk beheer wordt toegepast. Is dit het geval dan moeten de inlichtingen minstens bevatten :

a) de budgetteringsmethode en de toelichting van de wijze waarop het budget wordt aangewend als algemeen beheersinstrument van de onderneming ;

b) de berekeningsmethode van de kostprijs ;

c) voldoende gegevens nopens de structuur van de kosten en de spreiding ervan. Deze gegevens moeten dusdanig zijn dat de ondernemingsraad in staat is de evolutie van de kostprijzen en van de verschillende bestanddelen ervan te volgen en zich hierover met kennis van zaken een mening kan vormen.

De verdeling van de kosten moet gebeuren per produkt of per onderdeel al naargelang de methode die de onderneming toepast. Indien kosten per produkt niet kunnen medegedeeld worden moeten deze gegevens verstrekt worden voor groepen van produkten of voor een aantal representatieve produkten van de onderneming.

Te gedetailleerde informatie in dit verband houdt het gevaar in dat de informatie door de werknemers-vertegenwoordigers in de ondernemingsraad niet kan verwerkt worden. Daarom moeten de inlichtingen vol-

doende synthetisch zijn, zodat zij gemakkelijk door de leden van de ondernemingsraad gehanteerd kunnen worden. Zij moeten evenwel toch voldoende gedetailleerd zijn om de ondernemingsraad in staat te stellen met kennis van zaken zijn taak efficiënt te vervullen.

F. De personeelskosten

De gegevens in verband met de personeelskosten moeten worden uitgesplitst in de volgende rubrieken :

a) kosten verbonden aan de personeelsdienst en de sociale dienst ;

b) vergoeding van het personeel, uitgesplitst per werklieden, bedienden en directiepersoneel ;

c) wettelijke sociale lasten die ten laste vallen van het ondernemingshoofd ;

d) kosten voor verzekeringen tegen arbeidsongevallen ;

e) sociale lasten voortvloeiend uit conventionele bepalingen. Wellicht worden hiermee de sociale kosten bedoeld die voortvloeien uit de collectieve arbeidsovereenkomsten, zoals sociale lasten ten gevolge van een fonds voor bestaanszekerheid, van vormingsfondsen, enz. Men kan immers stellen dat alle personeelskosten rechtstreeks of onrechtstreeks voortvloeien uit conventionele bepalingen en met name uit de individuele arbeidsovereenkomst ;

f) aanvullende ouderdomsverzekering ;

g) andere sociale lasten en extra-legale voordelen.

Deze gegevens moeten per onderdeel verstrekt worden, in zoverre zij aldus beschikbaar zijn. Het verslag aan de Koning voegt hier echter aan toe dat al de gevraagde uitsplitsingen niet tot doel hebben individuele gegevens te doen kennen, vooral niet wat betreft de bezoldiging van het directiepersoneel.

G. Het programma en de algemene toekomstverwachting van de onderneming

Inlichtingen daarover moeten zich uitstrekken tot alle aspecten van de activiteit van de onderneming. Meer speciaal moet het gaan over de industriële, de financiële, de commerciële, de sociale aspecten en het speurwerk. Er moeten eveneens inlichtingen verstrekt worden over de verdere uitbouw van de onderneming en over de financiering van de voorgenomen investeringen. Zo moeten de inlichtingen onder meer slaan op de onderhandelingen die de onderneming voert met de overheid, bijvoorbeeld met het oog op het sluiten van vooruitgangscontracten¹⁸.

Het verslag aan de Koning merkt op, "dat een ondernemingshoofd de mededeling van sommige projecten, wegens de vertrouwelijke aard ervan, kan uitstellen"¹⁹. Hierboven is echter reeds gezegd dat het ver-

¹⁷ R. BLANPAIN en M. EYSKENS, *art. cit.*, (overdruk) blz. 15-17.

¹⁸ Vooruitgangscontracten zijn voorzien in de Wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie.

¹⁹ Verslag aan de Koning, toelichting bij art. 11. Later wordt verder ingegaan op de mogelijkheid om de mededeling van sommige inlichtingen uit te stellen.

trouwelijk karakter van bepaalde gegevens voldoende beschermd is doordat de leden van de ondernemingsraad gebonden zijn door het beroepsgeheim. Hiermee werd in het verslag aan de Koning wellicht onvoldoende rekening gehouden. Wij menen daarom dat men bij de interpretatie van de vraag of men de mededeling van sommige projecten al dan niet mag uitstellen zeer restrictief moet te werk gaan.

H. *Het wetenschappelijk speurwerk*

De inlichtingen moeten in algemene zin betrekking hebben op het ter zake gevoerde en in het vooruitzicht gestelde beleid. Zo moet onder meer uitleg verschaft worden over de aangewende middelen, over de personen en instellingen die met het speurwerk belast werden en over de oriëntering van het speurwerk. Ook de resultaten die bereikt werden moeten megedeeld worden.

I. *De overheidshulp van welke aard ook die aan de onderneming verleend werd*

De inlichtingen slaan niet alleen op de aard en de omvang van de ontvangen tegemoetkomingen maar ook op de eraan verbonden voorwaarden en op de bestemming die de tegemoetkomingen hebben gekregen.

Bewust werd het woord "overheidstegemoetkomingen" gebruikt. Het gaat dus niet alleen over leningen maar ook over om welke vorm ook van tegemoetkoming.

Hierbij dient ook verwezen naar het K.B. van 25 september 1972²⁰ en het M.B. van 26 april 1973²¹ tot uitvoering van dit K.B. Beide besluiten zijn van toepassing op de ondernemingen die staatshulp genieten krachtens de Wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie. Zij verplichten het ondernemingshoofd de ondernemingsraad in te lichten "over de redenen en de modaliteiten van de tegemoetkoming, over de voorgeschreven controlemaatregelen alsmede over alle andere gegevens in verband met de verleende tegemoetkoming, desgevallend voorkomend in de tegemoetkomingsbeslissing of het tegemoetkomingscontract"²². Daarnaast wordt een procedure uitgewerkt volgens welke deze inlichtingen dienen verstrekt te worden. Deze bepalingen blijven ook nu nog onverminderd gelden.

J. *Het organigram van de onderneming*

Het organigram moet de interne organisatie, de hiërarchische structuur, de verdeling van de bevoegdheden en de verantwoordelijkheden in de schoot van

de onderneming beschrijven en verklaren. Bij het organigram moet een plan gevoegd worden van de onderneming evenals een tabel van de organisatie van de juridische, economische of financiële entiteit waarvan de onderneming deel uitmaakt. Deze tabel moet het mogelijk maken de onderneming te situeren in de schoot van de entiteit.

Zoals reeds gezegd moet al deze basisinformatie bij de oprichting en bij elke vernieuwing van de ondernemingsraad worden verstrekt. Concreet moet dit gebeuren binnen de twee maanden die volgen op de verkiezing of de herverkiezing. Voor het statuut, de financiële structuur en het organigram van de onderneming (punten A, D en J) moet dit gebeuren door het overhandigen van specifieke documenten. Voor de andere punten moet het gebeuren door het overhandigen van een geschreven verslag met vermelding van de cijfergegevens eigen aan de betrokken rubriek en met vermelding van alle aanwijzingen die nuttig zijn voor de interpretatie van de cijfergegevens. Deze documenten worden aan al de leden van de ondernemingsraad overhandigd. Zij moeten toegelicht en besproken worden tijdens een bijzondere vergadering van de ondernemingsraad, die belegd wordt buiten de normale bijeenkomsten.

Om de leden van de ondernemingsraad voldoende tijd te geven om kennis te nemen van deze documenten mag de vergadering niet vroeger dan vijftien dagen na het overhandigen van de documenten plaatshebben. Om echter te vermijden dat de bespreking van deze gegevens steeds wordt uitgesteld, wordt tegelijkertijd bepaald dat de toelichtingen en de besprekingen ten laatste twee maanden na het overhandigen van de bescheiden mag gebeuren. Er moet tenslotte ook voldoende aandacht en voldoende tijd aan heel deze zaak besteed worden. Daarom moet hiervoor minstens een totaal van 8 uur worden gegeven. Het spreekt vanzelf dat het ondernemingshoofd de mogelijkheid heeft om deze vergadertijd te spreiden over een bepaald aantal vergaderingen. De basisinformatie moet minstens elk jaar geactualiseerd worden door de jaarlijkse voorlichting.

2. *Jaarlijkse voorlichting*

De jaarlijkse informatie moet de ondernemingsraad inlichten over de toestand en de evolutie van de onderneming gedurende het voorbije jaar alsook over de objectieven die in het vooruitzicht worden gesteld voor het komend jaar en zelfs over de perspectieven op langere termijn. Zo moet de ondernemingsraad onder meer ingelicht worden over het verschil dat bestaat tussen de nagestreefde objectieven en de verwezenlijkingen. Om de toestand van de onderneming beter te kunnen beoordelen is het aangewezen dat de informatie aangevuld wordt met nationale of internationale statistische gegevens betreffende de bedrijfstak.

De jaarlijkse voorlichting moet er voornamelijk op

²⁰ B.S., 7 oktober 1972.

²¹ B.S., 29 mei 1973.

²² K.B. van 25 september 1972, art. 2.

gericht zijn de ondernemingsraad in staat te stellen zich een oordeel te vormen over de financiële stabiliteit van de onderneming, over haar liquiditeit en over haar rentabiliteit en over de vooruitzichten die daaruit voortvloeien voor de werknemers.

Eventueel moeten alle gegevens per onderdeel worden verstrekt.

De jaarlijkse voorlichting moet op de eerste plaats geschieden door het overhandigen van een aantal documenten. Het zijn :

a) een geschreven verslag waarin de basisinformatie wordt bijgewerkt. Deze mededeling moet onder dezelfde voorwaarden gebeuren als de mededeling van de basisgegevens zelf.

b) een exemplaar van de balans, van de winst- en verliesrekening, de bijlage, het jaaroverzicht en eventueel het rapport van de revisor.

Daarnaast moet de jaarlijkse voorlichting geschieden door een toelichting en een bespreking, eveneens op een bijzondere vergadering van de ondernemingsraad die belegd wordt buiten de normale bijeenkomsten.

Om de werknemers een inzicht te geven in actuele gegevens moet deze vergadering plaatshebben in de loop van de drie maanden die volgen op het afsluiten van het dienstjaar. Wanneer de onderneming of de juridische entiteit waarvan zij deel uitmaakt echter een vennootschap is, dan moet deze vergadering gehouden worden vóór de algemene vergadering der vennoten. In dit geval moet trouwens het verslag van bedoelde vergadering van de ondernemingsraad aan de algemene vergadering van de vennoten worden voorgelegd. Om een zo efficiënt mogelijke vergadering mogelijk te maken is ook hier vereist dat de hierboven vermelde documenten ten minste vijftien dagen vóór de vergadering aan de leden van de ondernemingsraad worden overhandigd en dat voor de bespreking ervan minstens 8 uur worden gegeven.

Op de vergadering moet het ondernemingshoofd toelichtingen en commentaar verstrekken op het geschreven verslag dat de basisinformatie aanvult. Zijn commentaar behoort vooral betrekking te hebben op de wijzigingen die zich hebben voorgedaan. Hierbij moet hij wijzen op de factoren die deze wijzigingen hebben veroorzaakt en op de maatregelen die ten gevolge ervan werden genomen of zullen genomen worden.

Ook de balans moet door het ondernemingshoofd worden toegelicht. Hij moet een vergelijking maken met de balansen van de twee voorgaande dienstjaren en uitleg geven over de wijzigingen die zich hebben voorgedaan. In verband met de balans moet hij vooral de volgende punten commentariëren :

- a) de wijzigingen in het maatschappelijk vermogen ;
- b) de wijziging en de bestemming van de reserves ;
- c) de gedane afschrijvingen met vermelding van hun aard, hun belang en hun evolutie ;
- d) de wijzigingen in de schuldenlast volgens de

aard van de schuldeisers en de aflossingstermijn, evenals de terugslag van deze wijzigingen op de activa ;

e) de wijzigingen van de vaste activa ;

f) de wijzigingen in het realiseerbare ;

g) de wijzigingen in het beschikbare ;

h) de solvabiliteit en de rentabiliteit van de onderneming aan de hand van de ratio's, met toelichting over de aangewende gegevens.

Tijdens de vergadering licht het ondernemingshoofd eveneens de winst- en verliesrekening toe. Ook hier moet een vergelijking gemaakt worden met de winst- en verliesrekening van de twee voorgaande jaren en moet uitleg gegeven worden over de wijzigingen die zich hebben voorgedaan. Het ondernemingshoofd moet vooral commentaar leveren over :

a) de evolutie van het niveau van de verschillende inkomsten en van de verschillende uitgaven ;

b) de winstverdeling ;

c) de manier waarop de onderneming haar eventueel verlies zal aanzuiveren ;

d) het bedrag van de vergoedingen toegekend, tijdens het dienstjaar, aan de leden van de beheers-, bestuurs- en controleorganen ;

e) de evolutie van de rentabiliteit van de onderneming op basis van ratio's, met commentaar bij de gebruikte gegevens.

Gegevens betreffende de winst- en verliesrekening moeten per onderdeel worden medegedeeld voor zover zij op die manier worden opgemaakt.

Indien in de manier van voorstellen van de balans en van de winst- en verliesrekening wijzigingen worden aangebracht in vergelijking met de voorgaande jaren moet over deze wijzigingen voldoende uitleg worden verschaft zodat de leden in staat zijn de nodige vergelijkingen met de voorgaande jaren te maken. Daarom zal tijdens het eerste jaar dat een nieuwe voorstellingswijze wordt gebruikt, de transpositie zoveel mogelijk gebeuren vanuit de rekeningen zoals zij vroeger werden opgemaakt.

3. Periodieke voorlichting

Om de ondernemingsraad bestendig op de hoogte te houden van de gang van zaken in de onderneming moet het ondernemingshoofd minstens om de drie maanden bijkomende inlichtingen verschaffen over de verwachte evolutie in verband met :

– de afzet ; de bestellingen ; de markt ; de produktie ; de kosten en de kostprijzen ; de voorraden ; de produktiviteit ; de tewerkstelling ; de uitvoering van het programma van de onderneming.

Deze gegevens moeten zo verstrekt worden dat zij kunnen vergeleken worden met de basisinformatie en de jaarlijkse informatie. Over al deze gegevens moet een schriftelijke samenvatting worden opgesteld die de nodige cijfers bevat en de elementen om ze te interpreteren. Dit verslag moet aan de leden van de ondernemingsraad overhandigd worden minstens vijf-

tien dagen vóór de vergadering die aan de bespreking van deze inlichtingen zal gewijd zijn.

Ook de periodieke voorlichting moet eventueel per onderdeel worden gegeven.

4. Occasionele voorlichting

Wanneer zich nieuwe gebeurtenissen voordoen die belangrijk zijn voor het verloop van de onderneming, moet de ondernemingsraad daarover zo vlug mogelijk geïnformeerd worden zonder de driemaandelijke voorlichting af te wachten.

De mededeling moet gepaard gaan met een commentaar over de mogelijke gevolgen voor de ontwikkeling van de activiteiten van de onderneming en voor de toestand van de werknemers. Indien de informatie cijfergegevens bevat, moet een schriftelijke samenvatting ervan aan al de leden van de ondernemingsraad worden overhandigd.

Ook hier moeten de inlichtingen per onderdeel worden gegeven.

Bij dit alles rijzen twee vragen :

a) Over welke gebeurtenissen moet informatie verstrekt worden ?

Het gaat zowel over gebeurtenissen die onafhankelijk zijn van de wil van het ondernemingshoofd, als om gebeurtenissen die het gevolg zijn van een beslissing van de directie. In het verslag aan de Koning worden enkele voorbeelden gegeven : brand in een produktieafdeling, een agressieve overname van de onderneming, fusie met een andere onderneming.

Hieraan zou men nog volgende voorbeelden kunnen toevoegen :

- plotse sluiting van de onderneming ;
- het ongunstig worden van de markt, b.v. omdat een conjuncturele inzinking zich vroeger voordoet dan verwacht ;
- een vrij plotse aantasting van de afzet van de onderneming door de doorbraak van een concurrent ;
- onvoorziene moeilijkheden in de bevoorrading van grondstoffen (petroleum !) ;
- bepaalde maatregelen van nationale, internationale (b.v. E.E.G.) of buitenlandse overheden, b.v. devaluatie of revaluatie van bepaalde munten, het plots verhogen of verlagen van bepaalde invoerrechten, het onverwacht verscherpen van de prijzencontrole, het verhogen van een of andere belasting ;
- een onverwachte uitvinding ;
- een niet te voorziene verbetering van de produktie-methoden ;
- een staking in de eigen onderneming of in andere ondernemingen (toeleveringsbedrijven of cliëntenbedrijven)²³.

Deze voorbeelden zijn uiteraard niet exhaustief.

b) Wanneer moet deze informatie verstrekt worden ?

In het K.B. en in het verslag aan de Koning wordt gezegd dat de inlichtingen zo vroegtijdig mogelijk

moeten gegeven worden, en indien mogelijk moeten de beslissingen worden medegedeeld vóór zij worden uitgevoerd. Dit is principieel in ieder geval zo voor de beslissingen van het ondernemingshoofd zelf. In deze materie moet echter eventueel ook rekening gehouden worden met andere conventionele en wettelijke bepalingen.

1° Wanneer het gaat om economische of technische redenen die collectieve aanwervingen of afdankingen tot gevolg hebben is hierop art. 7 van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 9 van toepassing. Dit artikel bepaalt dat de ondernemingsraad moet ingelicht worden vóór de beslissing tot aanwerving en afdanking wordt genomen. Volgens de commentaar bij dit artikel geldt dit in ieder geval wat betreft de afdankingen. Er wordt evenwel gesteld dat het kan voorkomen dat het onmogelijk is de ondernemingsraad vooraf in te lichten over de aanwervingen. In dit geval moeten dan geëigende middelen aangewend worden om toch de voorafgaande informatie te verzorgen, b.v. door een gedecentraliseerde raadplegingsprocedure op het vlak waar het probleem rijst.

2° Wanneer het gaat om belangrijke structuurwijzigingen zoals fusie, concentratie, overname, sluiting, is art. 11 van dezelfde collectieve arbeidsovereenkomst van toepassing. Dit artikel bepaalt dat de ondernemingsraad vóór enige bekendmaking dient ingelicht te worden. Bovendien moet hij vooraf daadwerkelijk geraadpleegd worden, onder meer over de weerslag die deze gebeurtenissen zullen hebben op de vooruitzichten inzake tewerkstelling, de organisatie van het werk en het tewerkstellingsbeleid. Over het tijdstip van de mededeling zegt de commentaar bij dit artikel nog :

"Om vast te stellen op welk tijdstip de beslissing aan de ondernemingsraad moet worden meegedeeld, zal het ondernemingshoofd zich door navolgende beginselen laten leiden :

1° de informatie mag geen afbreuk doen aan de prerogatieven van het ondernemingshoofd, wat de beslissing van economische aard betreft ;

2° de informatie mag het normale verloop van de eventueel aan de gang zijnde onderhandelingen niet hinderen ;

3° de informatie moet vooraf gebeuren, d.i. vóór de beslissing openbaar wordt gemaakt en van toepassing wordt ;

4° de informatie moet zo spoedig mogelijk gebeuren en op een ogenblik dat de directie en de werknemersafgevaardigden in de ondernemingsraad tijdig overleg kunnen plegen onder meer over de sociale maatregelen die moeten worden genomen om de weerslag van de beslissing op de vooruitzichten inzake de tewerkstelling en de organisatie van het werk, maximaal te ondervangen.

Het tijdstip waarop de beslissing zal moeten worden meegedeeld, zal noodzakelijkerwijze verschillen van onderneming tot onderneming, voornamelijk rekening houdend met het belangrijke en voor de werknemers zeer gewichtige tijdsverloop dat mogelijk is tussen de feitelijke beslissing en de beslissing van de statutaire organen van de onderneming, die er in laatste instantie moeten over beraadslagen.

Vooraf voor de sluiting van de onderneming, lijkt het aangewezen dat de ondernemingsraad zo spoedig mogelijk na de feitelijke beslissing zou worden geraadpleegd over de geplande maatregelen om de tewerkstelling van de werknemers te verzekeren.

²³ R. BLANPAIN en M. EYSKENS, *art. cit.*, blz. 31.

Men kan, als aanwijzing, stellen dat in een aantal ondernemingen die als naamloze vennootschappen zijn opgericht, de mededeling van de beslissing aan de ondernemingsraad en de raadpleging van deze laatste over de voorgenomen sociale maatregelen zo vlug mogelijk zullen moeten gebeuren tussen het ogenblik waarop de beheerraad zich over het beginsel van de beslissing heeft uitgesproken en het ogenblik waarop de algemene vergadering van de aandeelhouders wordt bijeengeroepen om erover te beraadslagen.”²⁴

3° Wanneer het tenslotte gaat om een sluiting van de onderneming dan moet men niet alleen rekening houden met wat zopas gezegd werd, maar ook met de regeling neergelegd in de wetgeving op de sluiting van de onderneming. Art. 3 van de Wet van 28 juni 1966 betreffende de schadeloosstelling van werknemers die ontslagen worden bij sluiting van ondernemingen bepaalt, dat de paritaire comités moeten vaststellen volgens welke methodes informatie die aan de sluiting voorafgaat, onder meer aan de werknemers, wordt verstrekt. Indien de paritaire comités hierover geen beslissing hebben genomen, bepaalt de Koning deze methodes. De meeste paritaire comités die in deze materie een beslissing hebben genomen, hebben de ondernemingsraad en/of de vakbondsafvaardiging aangewezen als te informeren instantie. Het K.B. van 20 september 1967 dat de modaliteiten van informatie bepaalt voor die ondernemingen waar de paritaire comités geen beslissing getroffen hebben, bepaalt onder meer in zijn art. 4 :

”De werkgever, die beslist tot sluiting van een onderneming of een afdeling van een onderneming over te gaan, geeft daarvan onverwijld kennis aan :

1. de werknemers, door aanplakking van een gedateerd en ondertekend bericht op een goed zichtbare plaats in de lokalen van de onderneming ;
2. de ondernemingsraad, of bij diens ontstentenis, de vakbondsafvaardiging van het personeel...”²⁵

Wanneer een geval zich voordoet waarvoor meerdere regelingen tegelijk gelden moet men uiteraard de meest strikte regeling toepassen.

**

Tot zover een overzicht van de inlichtingen die het ondernemingshoofd over financiële en economische aangelegenheden i.v.m. de onderneming of i.v.m. de juridische en/of financiële en economische entiteit waarvan de onderneming deel uitmaakt, aan de ondernemingsraad moet verstrekken. Volledigheidshalve moet hier echter worden aan toegevoegd dat er belangrijke uitzonderingen zijn. Het is nl. zo dat bepaalde inlichtingen ofwel niet volgens de hierboven beschreven vormen ofwel niet binnen de beschreven termijnen moeten medegedeeld worden. Dit kan echter alleen maar wanneer het strikt naleven van de informatieverplichting een nadeel aan de onderneming kan

berokkenen. Hierbij wordt vooral gedacht aan het mogelijk aantasten van de concurrentiële marktpositie van de onderneming. De gevallen waarvoor deze afwijkingen mogelijk zijn, zijn limitatief in het K.B. opgesomd. Wij willen er ook op wijzen, dat men bij de interpretatie ervan, restrictief moet tewerk gaan, aangezien het gaat om uitzonderingen op de algemene regel. Afwijkingen zijn mogelijk ten aanzien van de volgende punten :

- a) de gegevens betreffende de distributiemarges (zie boven, Basisinformatie, punt B, f.) ;
- b) de mededeling van de omzet in absolute waarde en zijn uitsplitsing per onderdeel (Basisinformatie, punt B, g) ;
- c) het niveau en de evolutie van de kostprijzen en van de verkoopprijzen per eenheid (Basisinformatie, B, h) ;
- d) de gegevens omtrent de verdeling van de kosten per produkt en per onderdeel (Basisinformatie, E) ;
- e) de voorgenomen inplantingen van nieuwe verkooppunten (waar het gaat over het programma en de algemene toekomstverwachtingen van de onderneming in de distributiesector) (Basisinformatie, G) ;
- f) inlichtingen in verband met het wetenschappelijk speurwerk (Basisinformatie, H) ;
- g) de uitsplitsing per onderdeel van de winst- en verliesrekening (Jaarlijkse voorlichting).

Hierbij moeten twee belangrijke opmerkingen gemaakt worden.

Ten eerste is het zo dat de werkgever niet kan beslissen dat de voorwaarden aanwezig zijn om af te wijken van de algemene informatieplicht. Om te bepalen dat afwijkingen mogelijk zijn werd de volgende procedure ingevoerd. Het ondernemingshoofd dient vooraf de ondernemingsraad in te lichten over het voorwerp van de inlichtingen waarvoor hij een afwijking wenst te bekomen. Vergezeld van het verslag over de bespreking van deze zaak in de ondernemingsraad, en van de nodige documenten om de gegrondheid van het verzoek te onderzoeken, moet het ondernemingshoofd een aanvraag tot afwijking indienen bij de ambtenaren, aangesteld door de Minister van Economische Zaken om toezicht uit te oefenen op de economische bevoegdheden van de ondernemingsraad. De betrokken ambtenaar vraagt hierover het advies van een comité ad hoc, dat in de schoot van de Centrale Raad voor het bedrijfsleven zal opgericht worden. De samenstelling, de bevoegdheid en de werkingsmodaliteiten van dit comité dienen nog nader door een ministerieel besluit omschreven te worden. Vast staat evenwel nu reeds, dat indien gewenst, het comité een beroep kan doen op experts van de bedrijfsraad waaronder de aanvragende onderneming ressorteert. Na dit advies is het de betrokken ambtenaar van het Ministerie van Economische Zaken die beslist over de aanvraag tot afwijking. Deze beslissing moet met redenen omkleed zijn. De mogelijkheid tot afwijking kan evenwel door de ambtenaar

²⁴ C.A.O. nr. 9, commentaar bij art. 11.

²⁵ Zie meer hierover in R. BLANPAIN en M. EYSKENS, *art. cit.*, blz. 38-41.

niet worden geweigerd wanneer zowel de ondernemingsraad als het vermelde comité ad hoc eenparig met de afwijking instemden.

Een tweede opmerking is dat deze afwijkingen niet betekenen dat er over de opgesomde materies geen informatie moet verstrekt worden. Twee mogelijkheden kunnen zich voordoen :

– ofwel kan de informatie niet gegeven worden in de vorm zoals voorgeschreven. Op dat ogenblik moet een andere vorm van voorlichting gezocht worden zodanig dat de ondernemingsraad een gelijkwaardige informatie krijgt ;

– ofwel kunnen de inlichtingen niet onmiddellijk gegeven worden. In dit geval moeten de inlichtingen verstrekt worden na het verstrijken van een bepaalde termijn. Deze termijn moet door het ondernemingshoofd nauwkeurig worden aangeduid en aan de hoger vermelde ambtenaar meegedeeld.

Heel deze procedure werd dus uitgewerkt om ook in deze uitzonderingsgevallen een zo volledig mogelijke voorlichting te bezorgen en om de beslissing over het uitzonderlijke van bepaalde situaties aan de werkgever te onttrekken. Men kan zich afvragen of deze doelstellingen zullen bereikt worden. Over heel deze procedure valt inderdaad heel wat te zeggen. De bevoegde ambtenaren zijn de Ambtenaren van de Algemene Directie van Handel en Nijverheid, Directie van de Bedrijfsorganisatie en Economische Geschillen van het Ministerie van Economische Zaken²⁶. Momenteel zijn er aldus twee bevoegde ambtenaren. Het bestaande kader zal dus zeker dienen uitgebreid te worden.

Over het comité ad hoc dat in de schoot van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven zal opgericht worden kan uiteraard nog niet veel gezegd worden. Er zijn echter slechte ervaringen met een gelijkaardig comité dat vroeger werd opgericht. Inderdaad, het K.B. van 27 november 1950, dat vervangen werd door het besproken K.B., voorzag in zijn art. 8 in een commissie ter beslechting van geschillen in verband met de economische bevoegdheden van de ondernemingsraad. Deze commissie heeft in feite haar rol nooit vervuld. Zij vergaderde voor het eerst op 11 mei 1951. Reeds op 4 januari 1952 nam de commissie akte van het feit dat de leden-werkgevers hun ontslag hadden ingediend. In feite heeft de commissie aldus slechts vijfmaal vergaderd en werden er negen gevallen aanhangig gemaakt. In geen enkel van deze gevallen werd uitspraak gedaan²⁷.

Nu is het wel zo dat het comité ad hoc in tegenstelling tot de vroegere commissie, geen beslissingsmacht heeft. Dit laatste was precies de officiële reden voor het ontslag van de werkgevers. Tegen iets dergelijks hadden zij met name constitutionele bezwaren.

Tenslotte zijn er in heel de procedure nergens ter-

mijnen gesteld. Dit zou wel eens tot gevolg kunnen hebben dat in de praktijk de werkgever toch eenzijdig kan beslissen over het uitstellen van sommige informatie. Gewoon het instellen van de procedure kan betekenen dat hij in feite enkele maanden – de duur van de procedure – uitstel krijgt voor het geven van zijn informatie, zelfs al is het antwoord van de bevoegde ambtenaar uiteindelijk negatief.

**

Bij het overlopen van de bevoegdheden van de ondernemingsraad moet men de vraag stellen of in het nieuwe K.B. geen rekening had moeten worden gehouden met het ontwerp van richtlijn van de E.E.G. "tot coördinatie van de waarborgen welke in de lidstaten worden verlangd van de vennootschappen in de zin van art. 58, lid 2, van het verdrag om de belangen te beschermen zowel van de deelnemers als van derden bij fusie van naamloze vennootschappen"²⁸.

Het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité hebben hierover reeds advies uitgebracht. Onder meer op basis van deze adviezen werd door de Commissie van de E.E.G. een definitieve tekst aan de Raad voorgelegd. Er kan verwacht worden dat de raad binnen afzienbare tijd deze richtlijn zal uitvaardigen.

Zoals uit de betiteling van de richtlijn blijkt behandelt zij de problemen die rijzen bij de fusie van naamloze vennootschappen. Er worden onder meer regelen voorgeschreven voor de informatie van de werknemers over de fusie en de gevolgen van de fusie. Zo bepaalt art. 6 van deze richtlijn dat de bestuursorganen van de vennootschappen die een fusie aangaan verplicht zijn een uitvoerig rapport op te stellen dat een toelichting moet geven over de juridische, economische en sociale gevolgen van de fusie voor de werknemers over een periode van twee jaar. Het rapport moet eveneens de maatregelen vermelden die voor de werknemers zullen getroffen worden. Tenminste twee maanden vóór de dag waarop de algemene vergadering over de fusie beslist, heeft elke werknemer en elke werknemersvertegenwoordiger het recht kennis te nemen van bovenvermeld rapport. Op hetzelfde tijdstip kunnen dezelfde mensen kennis nemen van :

a) het fusie-ontwerp ;

b) de balansen, de winst- en verliesrekeningen en de jaarverslagen over de laatste drie boekjaren van de vennootschappen die de fusie aangaan ;

c) indien de laatste balans betrekking heeft op een boekjaar dat meer dan zes maanden vóór de datum van het fusie-ontwerp werd afgesloten, kan men ook kennis nemen van een tussenbalans ;

d) het rapport dat de bestuursorganen van elk van

²⁶ K.B. 27 november 1950, art. 7.

²⁷ R. BLANPAIN en M. EYSKENS, *art. cit.*, blz. 71-72.

²⁸ Zie het gewijzigd voorstel voor een derde richtlijn, doc. COM. (72) 1668 def.

de vennootschappen die een fusie aangaan moeten opstellen, en waarin het fusie-ontwerp uit juridisch en economisch oogpunt wordt toegelicht en met redenen wordt omkleed ;

e) de rapporten opgesteld door deskundigen. Het is namelijk zo dat voor elk van de vennootschappen die een fusie aangaan een of meer door een rechterlijke of administratieve overheid aangewezen deskundigen het fusie-ontwerp moeten onderzoeken en er een rapport over opstellen.

Iedere werknemer en iedere werknemersvertegenwoordiger kan kosteloos een volledig of gedeeltelijk afschrift van alle bovenbedoelde documenten verkrijgen.

Voordat de algemene vergadering over de fusie een beslissing neemt, moeten de documenten die betrekking hebben op de situatie van de werknemers met de vertegenwoordigers van de werknemers worden besproken. De vertegenwoordigers van de werknemers kunnen hun standpunt schriftelijk indienen. De algemene vergadering moet van dit standpunt op de hoogte worden gebracht.

Indien de belangen van de werknemers door de fusie worden benadeeld, moeten de bestuursorganen vóór de beslissing van de algemene vergadering met de vertegenwoordigers van de werknemers onderhandelingen aanknopen. Indien deze onderhandelingen niet tot een akkoord leiden, kan elk van beide partijen de bemiddeling van de overheid inroepen. In de richtlijn wordt evenwel niet gepreciseerd, dat over deze materie een akkoord moet bereikt zijn vóór de algemene vergadering over de fusie kan besluiten.

Tot daar in het kort de belangrijkste bepalingen uit de richtlijn over het betrekken van de werknemers bij de fusie van de vennootschap. Zoals men weet leggen richtlijnen aan de lid-staten de verplichting op zo nodig hun wetgeving in overeenstemming te brengen met de bepalingen van de richtlijn. Zoals men heeft kunnen merken gaan de bepalingen van de richtlijn in geval van fusie verder dan de bepalingen in onze nationale wetgeving. Het ware misschien aangewezen geweest indien van het nieuwe K.B. gebruik werd gemaakt om meteen onze wetgeving aan te passen aan de Europese reglementeringen.

Hierbij dient er evenwel uitdrukkelijk op gewezen, dat in de richtlijn nergens verwezen wordt naar de ondernemingsraad.

De veel algemener uitdrukking "vertegenwoordigers van de werknemers" werd gebruikt. Hieruit zou men kunnen afleiden dat, wat België betreft, zeker niet de ondernemingsraden worden bedoeld. In België worden de ondernemingsraden immers beschouwd als zelfstandige lichamen, die noch de werkgever, noch de werknemers, noch de vakorganisatie, noch de onderneming vertegenwoordigen²⁹.

Een zo vergaande conclusie lijkt evenwel uit den

boze. In een voorgaande versie van de richtlijn was er sprake van de "vertegenwoordiging van de werknemers". Hiermee werden voor België de ondernemingsraden bedoeld. Op advies van het Economisch en Sociaal Comité is echter de terminologie gewijzigd.

Volgens de toelichting is de bedoeling van deze wijziging aan de lid-staten de keuze te laten om ofwel de ondernemingsraden ofwel de vakorganisaties in deze materie een rol te laten spelen. Men kan dus geenszins uit de gebezigde terminologie afleiden dat de ondernemingsraad moet uitgesloten worden. Gezien in het totale kader van de bevoegdheden van de ondernemingsraden, lijkt het daarentegen aangewezen de in de richtlijn bedoelde informatie via de ondernemingsraad te laten lopen. Dit neemt natuurlijk niet weg dat de informatie eveneens naar de vakorganisaties wordt doorgespeeld. Voor het voeren van onderhandelingen over de mogelijke gevolgen voor de werknemers komen zij immers op de eerste plaats in aanmerking.

II. HET GEBRUIK VAN DE ECONOMISCHE BEVOEGDHEDEN

In dit verband rijzen vooral twee problemen. Een belangrijke voorwaarde om de economische gegevens te kunnen gebruiken is dat de leden van de ondernemingsraad de gegevens zelf hebben kunnen verwerken ; er is m.a.w. de vraag of de leden van de ondernemingsraad in staat zijn om al deze gegevens te begrijpen en te interpreteren. Vooral het betrekken van deskundigen bij de werking van de ondernemingsraad komt hier aan de orde. Een tweede probleem in verband met de gekregen inlichtingen is het doorspelen ervan naar de werknemers zelf. Hier moet uiteraard het beroepsgeheim ter sprake komen.

1. Het betrekken van deskundigen bij de werking van de ondernemingsraad

Men kan zich gemakkelijk voorstellen dat heel wat werknemers-vertegenwoordigers in de ondernemingsraad onvoldoende geschoold zijn om al de gegevens van economische en financiële aard te begrijpen en te interpreteren. Er wordt wel gesteld dat de inlichtingen in een verstaanbare taal moeten gegeven worden. Desniettemin is voor een juiste interpretatie toch de nodige vorming noodzakelijk. Uit het profiel van de werknemersafgevaardigden in de ondernemingsraad blijkt dat deze mensen gemiddeld slechts een lagere schoolopleiding genoten hebben en relatief weinig bijkomende militantenvorming kregen³⁰. De schoolse vorming is uiteraard niet alleen bepalend voor het inzicht in economische en financiële aangelegenheden. Het geschetst profiel laat evenwel toch vermoeden dat de bij-

²⁹ R. BLANPAIN, *Handboek van het Belgisch Arbeidsrecht. I. Collectief Arbeidsrecht*, Gent, E. Story-Scientia, 1968, blz. 240.

³⁰ P. GEVERS, "Medebeheer, Arbeiderscontrole... variaties rond een zelfde thema : "Industriële Democratisering", *Bulletin*, nr. 4, 1973, Instituut voor Arbeidsrecht, K.U.L., blz. 21.

stand van deskundigen in vele gevallen nuttig, zoniet noodzakelijk zal zijn. De mogelijkheid van het betrekken van deskundigen bij de werking van de ondernemingsraden is in het K.B. van 27 november 1973 uitdrukkelijk opgenomen. Deskundigen kunnen zowel gevraagd worden voor een bijkomend onderzoek van bepaalde medegedeelde gegevens als voor het verstrekken van ophelderingen over bepaalde technische aspecten. Hierbij zal het in de praktijk niet altijd gemakkelijk zijn om uit te maken of het gaat om een "bijkomend onderzoek" of om "het verstrekken van ophelderingen". Dit onderscheid is nochtans enorm belangrijk. Voor het eerste geval is het akkoord van beide partijen in de raad noodzakelijk. Het verstrekken van ophelderingen kan zowel op initiatief van de werknemersvertegenwoordigers als op initiatief van de werkgeversvertegenwoordigers gebeuren. De initiatiefnemers moeten alleen de ondernemingsraad verwittigen. De andere partij heeft evenwel de mogelijkheid de deskundige te wraken, een mogelijkheid waarvan deze partij slechts tweemaal gebruik mag maken.

Het is niet zo duidelijk wat hier precies bedoeld wordt. Mag een bepaalde partij slechts tweemaal van de mogelijkheid tot wraking gebruik maken gedurende de vier jaar dat een ondernemingsraad in functie is of slaat deze mogelijkheid tot wraking op een bepaald persoon als deskundige?

M.a.w. kan men één bepaald persoon tweemaal wraken, zodat hij bij een derde voordracht moet aanvaard worden – evenwel onder voorbehoud van wat hierover later zal gezegd worden – zonder dat dit echter enige invloed heeft op de mogelijkheid tot wraking van andere deskundigen?

Slaat de mogelijkheid tot wraking op een bepaald probleem dat in de ondernemingsraad besproken wordt? Dit zou dan betekenen dat bij de bespreking van een bepaald punt van de ondernemingsraad twee kandidaat-deskundigen gewraakt kunnen worden. Een derde kandidaat moet aanvaard worden, zonder dat evenwel de mogelijkheden tot wraking uitgeput zijn voor de bespreking van andere punten van de agenda. Nog andere interpretaties kunnen hieraan toegevoegd worden.

Ter verduidelijking dient er nog op gewezen, dat met "partijen" enerzijds de werkgeversvertegenwoordigers en anderzijds de werknemersvertegenwoordigers bedoeld worden. Dit betekent bijvoorbeeld dat een deskundige voorgesteld door de A.C.V.-fractie niet kan gewraakt worden door de A.B.V.V.-fractie; dat een deskundige voorgesteld door de vertegenwoordigers van de bedienden niet kan gewraakt worden door de vertegenwoordigers van de werklieden; dat een deskundige voorgesteld door de vertegenwoordigers van de jonge werknemers niet kan gewraakt worden door de andere werknemersvertegenwoordigers. Reeds hierboven werd terloops aangestipt dat na het uitputten van de twee mogelijkheden tot wraking voorbehoud moet gemaakt worden tegen het automatisch

aanvaarden van de deskundigen. Inderdaad, wanneer er na deze twee mogelijkheden nog betwisting blijft bestaan, dan wordt de aanduiding van de deskundige ter goedkeuring voorgelegd aan de reeds bovenvermelde ambtenaar volgens de beschreven procedure.

Deskundigen kunnen niet alleen uitgenodigd worden tot de vergaderingen van de ondernemingsraad zelf, zij kunnen zowel door de werknemersfractie als door de werkgeversfractie uitgenodigd worden op voorbereidende vergaderingen. In dit laatste geval zijn geen formaliteiten verplicht. Er moet evenwel op gewezen worden dat de werknemersfractie niet automatisch het recht heeft voorbereidende vergaderingen te organiseren. Over het houden van voorbereidende vergaderingen wordt noch in de wet noch in de uitvoeringsbesluiten of de C.A.O.'s gesproken. De mogelijkheid ertoe kan wel ingeschreven worden in het huishoudelijk reglement. De model-huishoudelijke reglementen moeten opgesteld worden door de paritaire comités. Dit alles betekent concreet dat de werkgevers geen inspraak hebben over het feit of op de voorbereidende vergaderingen van de werknemersvertegenwoordigers deskundigen zullen uitgenodigd worden of niet. De werkgevers hebben echter wel inspraak over het al of niet houden van voorbereidende vergaderingen.

Nergens wordt bepaald wie de eventuele kosten voor een bijkomend onderzoek of de vergoeding voor de deskundigen moet betalen. Aangezien de verantwoordelijkheid voor de goede werking van de ondernemingsraad bij de werkgever ligt – hij moet het initiatief nemen tot de oprichting ervan (art. 16 van de Wet van 20 september 1948), hij moet lokalen en het nodige materieel ter beschikking stellen (art. 23 van dezelfde wet), hij moet de uren besteed aan de vergadering als werkelijke arbeidstijd bezoldigen (ibid.) – lijkt het logisch dat de werkgever deze kosten op zich moet nemen, ook al gaat het om het uitnodigen van een deskundige door de werknemersvertegenwoordigers op hun voorbereidende vergaderingen.

2. Het beroepsgeheim

Hierboven merkten wij op dat onder deze titel het belangrijk probleem van het doorspelen van de inlichtingen naar de werknemers moet besproken worden. Terecht zegt het verslag aan de Koning: "De voorlichting van het personeel van de onderneming is het fundamenteel oogmerk dat de mededeling van inlichtingen aan de ondernemingsraad rechtvaardigt."³¹

Men kan immers stellen dat het niet-doorspelen van informatie naar de werknemers aanleiding geeft tot een sfeer van wantrouwen onder de werknemers en hun vertegenwoordigers in de ondernemingsraad. Dit komt zeker de werking van de ondernemingsraad niet ten goede³².

³¹ Verslag aan de Koning, toelichting bij de art. 32-33.

³² A.C.V., *Onderneming en Syndicalisme*, Brussel, 1964, blz. 105-106.

Art. 32 van het K.B. zegt uitdrukkelijk dat de vertegenwoordigers van het personeel in de ondernemingsraad voor de voorlichting van het personeel moeten zorgen. Hierbij moeten evenwel verschillende restricties worden gemaakt :

a) de vertegenwoordigers van de werknemers moeten de nodige discretie aan de dag leggen om de belangen van de onderneming niet te schaden ;

b) elke schriftelijke mededeling die gedaan wordt, moet vooraf bij de secretaris van de ondernemingsraad worden voorgelegd ;

c) bij zijn mededeling kan de werkgever het vertrouwelijk karakter van bepaalde inlichtingen, waarvan de verspreiding een nadeel voor de onderneming zou kunnen berokkenen, naar voren brengen. Indien de werknemersvertegenwoordigers hiermee evenwel niet akkoord gaan, zal de beslissing over het vertrouwelijk karakter van de inlichtingen genomen worden door de reeds meermaals vermelde bevoegde ambtenaar volgens de reeds gekende procedure ;

d) deze voorschriften betekenen niet dat de werknemersvertegenwoordigers het monopolie hebben van de informatie van het personeel.

Het verslag aan de Koning legt er de nadruk op dat het voor de goede werking van de ondernemingsraad belangrijk is dat de werknemersvertegenwoordigers de deontologische regels eerbiedigen. Het verslag ziet hierbij een belangrijke taak voor de vakorganisaties om de noodzaak van het beroepsgeheim te doen inzien.

Al deze bepalingen moeten geïnterpreteerd worden in het licht van art. 30 van de Wet van 20 september 1948. In dit artikel wordt bepaald dat art. 458 Sw.³³ van toepassing is op elk lid van de ondernemingsraad dat inlichtingen van individuele aard of van globale aard, waarvan hij kennis had gekregen op grond van zijn mandaat, wederrechtelijk heeft medegedeeld of ruchtbaar gemaakt. Deze geheimhoudingsplicht geldt ten aanzien van alle derden, ook ten aanzien van vakorganisaties en de werknemers van de onderneming zelf. Deze bepaling verbiedt dus het doorspelen van bepaalde inlichtingen, evenwel alleen maar op voorwaarde dat deze inlichtingen geheim zijn. Mededeling van zaken die verplicht moeten gepubliceerd worden (bv. de statuten van een N.V.) kan uiteraard niet strafbaar zijn. Een juiste grens tussen wat geheim is en wat niet, is moeilijk te trekken. Daarom kan voor volgende pragmatische oplossing gekozen worden. De leden van de ondernemingsraad kunnen alles aan de

werknemers mededelen, tenzij de werkgever (of de bevoegde ambtenaar) uitdrukkelijk gesteld heeft dat bepaalde inlichtingen vertrouwelijk zijn.

Het beroepsgeheim heeft dus invloed op de relatie werknemersvertegenwoordigers - werknemers. De vraag moet evenwel ook gesteld worden of de bepalingen i.v.m. het beroepsgeheim geen invloed hebben op de verhouding leden van de ondernemingsraad - deskundigen. In de Wet van 20 september 1948 is nergens sprake van deskundigen. Voor de interpretatie van art. 30 van deze wet moeten deskundigen dus als derden worden beschouwd. De vraag rijst dan in hoeverre deskundigen kunnen gevraagd worden voor een bijkomend onderzoek of voor het verstrekken van bepaalde ophelderingen wanneer het gaat om inlichtingen van vertrouwelijke aard. Dit geldt voor de vergaderingen van de ondernemingsraad zelf maar zeker voor de voorbereidende vergaderingen, waarop deskundigen zonder formaliteiten kunnen uitgenodigd worden. Nu is het wel waar dat in art. 36 van het K.B. van 27 november 1973 bepaald wordt, dat de deskundigen gehouden zijn tot het beroepsgeheim. Hieruit zou men kunnen afleiden dat in de geest van het K.B. de geheimhoudingsplicht van art. 30 van de wet niet speelt ten aanzien van de deskundigen. Het is echter evenzeer waar dat een K.B. wel wetten kan uitvoeren maar geen wetten kan wijzigen !

BESLUIT

Het is moeilijk uit te maken of het K.B. van 27 november 1973 globaal als positief of als negatief moet beoordeeld worden. In een dergelijke materie zijn immers niet zozeer de geschreven rechtsregelen belangrijk, maar wel de concrete inhoud die de direct betrokken partijen aan deze regelen willen geven. M.a.w. de houding van de partijen t.a.v. het instituut ondernemingsraad is belangrijk. Een globale beoordeling kan dan ook pas later gemaakt worden op basis van de concrete werking van de ondernemingsraden. Het is evenwel zo dat een vernieuwing en een betere omschrijving van de bevoegdheden - met hierbij uiteraard het voorbehoud dat bij de bespreking werd gegeven - meer mogelijkheden biedt voor een betere werking van de ondernemingsraden. De fundamenteel andere ingesteldheid ten aanzien van de ondernemingsraad van de vertegenwoordigers van de werknemers en de werkgevers - de werkgevers willen de werknemers beter inlichten om aldus tot een betere samenwerking te komen ; de werknemers willen beter ingelicht zijn om zo nodig beter het gevoerde beleid te kunnen contesteren - laten echter vermoeden dat ook na de wijziging van zijn bevoegdheden de ondernemingsraad niet het aangewezen middel zal blijken te zijn voor de democratisering van de onderneming.

O. VANACHTER
Assistent, Instituut voor
Arbeidsrecht, K.U.L.

³³ Art. 458 van het Strafwetboek bepaalt : "Geneesheren, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd frank tot vijfhonderd frank."

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1^e KAMER—31 JANUARI 1974

Voorzitter : de h. Perrichon

Raadsheer-verslaggever : de h. Capelle

Advocaat : de h. Charles

Advocaten : Mrs. Struye en De Bruyn

Pacht—Verzet tegen pachtoverdracht—Voornemen het goed zelf te exploiteren—1. Rechtspersoon—Aanwijzing van de organen—2. Beoordeling van het voornemen.

1. Uit geen enkele bepaling van de Pachtwet noch uit de vergelijking van de artikelen 9 en 37 van die wet, die betrekking hebben, het ene, op de opzegging door de verpachter, het andere, op het verzet tegen de pachtoverdracht, kan worden afgeleid dat de verpachter, een rechtspersoon die verzet doet tegen de pachtvernieuwing ten gevolge van de overdracht van de pacht door de pachter aan zijn afstammelingen, op straffe van niet-ontvankelijkheid van het verzet, hierin, benevens de vermelding dat hij zijn goed door zijn bevoegde organen wil exploiteren, de identiteit van deze organen moet opgeven.

2. De rechter beoordeelt soeverein of de voornemens van de verpachter om zijn goed zelf te exploiteren oprecht en ernstig zijn, o.m. door na te gaan of hij geschikt is en de nodige middelen heeft voor een persoonlijke exploitatie.

In dit opzicht schrijft geen enkele bepaling van de wet voor, dat de verpachter reeds op het ogenblik van het verzet aan zulke voorwaarden voldoet.

Bouvier e.a. t/ N.V. Sambre belge

Gelet op het bestreden vonnis, op 22 november 1972 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Charleroi ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 9, 37, inzonderheid paragraaf 1, 2°, en paragraaf 2, van de wet van 4 november 1969 op de pacht en 97 van de Grondwet,

doordat het vonnis, na te hebben vastgesteld dat de rechtsvordering van verweerster strekte tot gegrondverklaring van haar verzet tegen de vernieuwing ten gunste van de derde eiser, kleinzoon van de eerste eiser, van de pachtovereenkomst die zij had gesloten met de eerste eiser die ze aan de derde eiser had overgedragen overeenkomstig de artikelen 34 en volgende van de wet van 4 november 1969, en na te hebben beslist dat inzake verzet tegen overdracht en vernieuwing van de pacht de betekenis van de woorden "exploitatie van het verpachte goed door de eigenaar" dezelfde is zowel in de artikelen 34 tot 47 als in de artikelen 7, 1°, 8 en 9 betreffende de opzegging door de verpachter die zelf het goed wil exploiteren, beslist dat verweerster artikel 9 niet had overtreden, hoewel zij in haar verzet niet degene of degenen had aangewezen die zouden zorgen voor de persoonlijke en werkelijke exploitatie van het goed, welke zij voornemens was zelf te verrichten, op welk voornemen zij haar verzet te-

gen de overdracht en vernieuwing van de pacht steunde, en, diensgevolge, dit verzet althans wat de pachtvernieuwing betreft gegrond verklaart.

terwijl, zo artikel 9 weliswaar aan de verpachters die natuurlijke personen zijn de verplichting oplegt om, ter rechtvaardiging van een opzegging, in de opzegging degene of degenen aan te wijzen die voor de exploitatie zullen zorgen, het voor de verpachters die rechtspersonen zijn de bijkomende verplichting toevoegt het goed door hun verantwoordelijke organen of beheerders en niet alleen door hun aangestelde te laten exploiteren, doch het hen niet ontslaat van de verplichting om in de opzegging de naam van die persoon of van die personen te vermelden ;

terwijl het vonnis dus niet, zonder zich tegen te spreken en zonder de artikelen 9 en 37 te schenden, heeft kunnen beslissen dat verweerster het bepaalde in artikel 9 had in acht genomen en niet verplicht was in haar verzet de naam te vermelden van degene of degenen die voor de exploitatie van het verpachte goed zouden zorgen ;

Overwegende dat, enerzijds, uit geen enkele bepaling van de wet van 4 november 1969 op de pacht noch uit de vergelijking van de in dit middel aangevoerde artikelen van deze wet die betrekking hebben, de ene, op de opzegging door de verpachter, de andere, op het verzet tegen de pachtoverdracht, kan worden afgeleid dat de verpachter, een rechtspersoon die verzet doet tegen de pachtvernieuwing ten gevolge van de overdracht van die pacht door de pachter aan zijn afstammelingen, op straffe van niet-ontvankelijkheid van het verzet, hierin, benevens de vermelding dat hij zijn goed persoonlijk door zijn bevoegde organen wil exploiteren, de identiteit van deze organen moet opgeven ;

Dat die identificatie in het onderhavige geval voor de overdrager en voor de overnemers zonder belang blijkt te zijn, daar de bevoegde organen die in de akte van verzet worden geïdentificeerd die hoedanigheid kunnen verloren hebben op het ogenblik dat de verpachter zijn voornemens ten uitvoer brengt binnen de termijn van minder dan vijf jaar welke artikel 37, paragraaf 1, 2°, van genoemde wet hem verleent ;

Overwegende dat, anderzijds, het niet tegenstrijdig is te overwegen dat, hoewel de termen "exploitatie van het goed door de eigenaar" in alle wettelijke bepalingen betreffende de opzegging en de overdracht van de pacht, een identieke betekenis hebben, het verzet van verweerster, zoals zij het heeft ingesteld, artikel 9 van de wet op de pacht niet schendt, hetwelk slechts betrekking heeft op de opzegging door de verpachter ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek en uit de miskenning van de bewijskracht van het gerechtelijk contract tussen partijen, alsmede uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 9 en 37 van de wet van 4 november 1969 op de pacht,

doordat het vonnis beslist dat verweerster gerechtigd was om zich te verzetten tegen de vernieuwing van de litigieuze pacht ten gunste van de kleinzoon van de eerste

eiser, zonder te betwisten dat verweerster op de dag van dit verzet, dat is op 20 april 1970, een vennootschap was die zich uitsluitend bezighield met geologie en mijnen en waarvan het maatschappelijk doel niet bestond in enige landbouwexploitatie en dat zij onder haar organen of leden van die organen niemand had die in staat was het litigieuze landeigendom persoonlijk te exploiteren,

terwijl het vonnis zijn beslissing heeft verantwoord door het feit dat verweerster op 26 april 1971 haar maatschappelijk doel heeft uitgebreid tot de landbouwexploitatie van landeigendommen en dat zij op 14 juni 1971 een landbouwkundig ingenieur als beheerder-directeur heeft aangesteld,

terwijl verweerster in haar verzet dus geen melding had gemaakt of had kunnen maken van de naam van de gene of degenen die het goed persoonlijk hadden kunnen exploiteren, welke aanwijzing, naar luid van de artikelen 9 en 37, inzonderheid paragraaf 1, 2°, en paragraaf 2, op straffe van nietigheid uitdrukkelijk in genoemd verzet moest worden vermeld ;

terwijl het gerechtelijk contract aldus tot stand is gekomen op een datum waarop het verzet niet wettelijk gerechtvaardigd was en het vonnis niet, zonder miskennen van de bewijskracht van dit gerechtelijk contract, het verzet gegrond heeft kunnen verklaren ;

Overwegende dat de rechter soeverein beoordeelt of de voornemens van de verpachter om zijn goed zelf te exploiteren oprecht en ernstig zijn, onder meer door na te gaan of hij geschikt is en de nodige middelen heeft voor een persoonlijke exploitatie ;

Dat in dit opzicht geen enkele bepaling van de wet voorschrijft dat de verpachter reeds op het ogenblik van het verzet aan zulke voorwaarden voldoet ;

Dat wegens de verrassing die de overdracht voor de verpachter kan opleveren en wegens de termijn van enkel drie maanden waarover hij beschikt om verzet te doen, het voldoende is dat de rechter tijdens de debatten tussen partijen het bestaan kan vaststellen en de ernst kan nagaan van de elementen die de verpachter tot staving van zijn verzet heeft aangevoerd ;

Overwegende dat hieruit volgt dat het vonnis, door te beslissen, op vaststelling van de elementen die de partijen hebben besproken en door het middel worden bekritiseerd, dat de door verweerster aangevoerde reden ernstig en gegrond is, noch de wettelijke bepalingen inzake de pacht, noch de algemene beginselen betreffende de totstandkoming van het gerechtelijk contract heeft miskend ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt de eisers in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER—6 FEBRUARI 1974

Voorzitter : de h. Delahaye

Raadsheer-verslaggever : de h. Janssens

Advocaat-generaal : de h. Lenaerts

Advocaat : mr. Houtekier

Arbeidsongeval—Blijvende arbeidsongeschiktheid—Vestiging van waarborgkapitaal—Termijn—Toepasselijk tarief—Berekening van een derde van de rentewaarde voor uitkering in kapitaal—Tarief—Nieuwe wet—Werking in de tijd.

passelijk tarief—Berekening van een derde van de rentewaarde voor uitkering in kapitaal—Tarief—Nieuwe wet—Werking in de tijd.

Behoudens andersluidende bepaling moet het kapitaal ter waarborging van de uitbetaling van de rente voor blijvende arbeidsongeschiktheid gevestigd worden overeenkomstig het tarief toepasselijk op het ogenblik dat de vestiging in werkelijkheid geschiedt, ongeacht de termijn binnen welke de vestiging krachtens de wet diende te gebeuren.

De berekening van een derde van de waarde der rente in kapitaal dient te geschieden volgens hetzelfde tarief dat voor de vestiging van het kapitaal geldt.

Indien het kapitaal op 1 januari 1972 nog niet gevestigd was, behoort het kapitaal overeenstemmend met een derde van de rentewaarde berekend te worden overeenkomstig de tarieven die vanaf 1 januari 1972 op grond van de nieuwe arbeidsongevallenwet van 1971 van toepassing zijn.

Le Phénix belge t/ Guerrero Fernandez

Gelet op het bestreden arrest, op 5 februari 1973 door het Arbeidshof te Brussel gewezen ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 2 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 2, lid 8, 5, 12, lid 2, 2°, 14, 28, lid 2, van de op 28 september 1931 gecoördineerde wetten betreffende de vergoeding der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, zoals gewijzigd door de besluitwet van 9 juni 1945 en door de wetten van 10 juli 1951 en 30 juni 1969, 1, 2, 3 van het koninklijk besluit van 13 april 1936 tot vaststelling, met toepassing van de wet op het herstel der schade ingevolge arbeidsongevallen van het barema voor de berekening der renten en de wiskundige reserves, 45 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, 1 van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 tot vaststelling van de datum waarop de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 in werking treedt, 20, 67 en 71 van het koninklijk besluit van 21 december 1971 houdende uitvoering van sommige bepalingen van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, en van het algemeen rechtsbeginsel van de niet-terugwerkende kracht van de wetten,

doordat het arrest eiseres veroordeelt tot de uitbetaling aan verweerder van het derde in kapitaal van de rente, zijnde 89.845 frank, om de reden dat, hoewel de herzieningstermijn van de arbeidsongeschiktheid van verweerder verstreken was op 19 juni 1971, het derde in kapitaal toch berekend moest worden volgens de barema's van de nieuwe wetgeving, daar de vestiging van het rentekapitaal niet automatisch geschiedt door het loutere feit van de wet, maar praktisch verwezenlijkt dient te worden en eiseres niet bewijst dat het rentekapitaal werkelijk gevestigd werd vóór 1 januari 1972, "indien het kapitaal werkelijk werd vóór 1 januari 1972, het volgens de vóór die datum geldende tarieven, dit wil zeggen die van de vroegere wetgeving, gevestigd blijft ; indien het kapitaal niet vóór 1 januari 1972 werkelijk werd gevestigd, die vestiging met toepassing van artikel 67, laatste lid, van het koninklijk besluit van 21 december 1971 dient te geschieden volgens de tarieven van de nieuwe wetgeving in voege vanaf 1 januari 1972",

terwijl 1) door het verlopen van de herzieningstermijn van de blijvende arbeidsongeschiktheid van ver-

weerder, op 19 juni 1971, de rente definitief op die datum wordt vastgesteld en elke wijziging in de rechten en verplichtingen van partijen onmogelijk wordt; het rentekapitaal op dat ogenblik moet berekend worden en binnen de maand gevormd moet worden en de berekening van het derde van dat rentekapitaal derhalve volgens de barema's in voege op 19 juni 1971 moet geschieden; het in dit opzicht onverschillig is of het rentekapitaal in werkelijkheid al dan niet binnen deze maand gevormd werd (schending van de artikelen 1, 2, lid 8, 5, 12, lid 2, 2°, 14, 28, lid 2, van de gecoördineerde wetten van 28 september 1931, 1, 2 en 3 van het koninklijk besluit van 13 april 1936);

2) het arrest ten onrechte toepassing maakt van de krachtens de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 uitgevaardigde barema's, daar deze nog niet in werking waren op 19 juni 1971, datum van de consolidatie, en de uitkering van een derde van het rentekapitaal louter een andere toekenningsmodaliteit is van het reeds ontstane kapitaal en geen rechtstreeks gevolg meer is van het arbeidsongeval zelf (schending van artikel 45 van de wet van 10 april 1971, 1 van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 en 2 van het Burgerlijk Wetboek en van voormeld algemeen rechtsbeginsel);

3) het kapitaal berekend moest worden op 19 juni 1971, datum van de consolidatie, en worden gevormd binnen de maand, en aan de gevolgen daarvan geen afbreuk gedaan wordt doordat het in feite nog niet gevormd was; het inderdaad dientengevolge moet beschouwd worden als gevormd vóór de inwerkingtreding van de wet van 10 april 1971 en derhalve de nieuwe barema's niet toepasselijk zijn (schending van de artikelen 1, 2, 3 van het koninklijk besluit van 13 april 1936, 20, 67 en 71 van het koninklijk besluit van 21 december 1971);

Overwegende dat de verzekeringsinstelling, onder de gelding van de gecoördineerde wetten van 28 september 1931 krachtens de artikelen 12 en 14 van die wetten en 15 van het koninklijk besluit van 7 december 1931 en onder de gelding van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 krachtens artikel 51, verplicht is het kapitaal van de rente wegens blijvende arbeidsongeschiktheid te vestigen binnen de maand van het verstrijken van de herzieningstermijn;

Dat de vestiging van het kapitaal geen invloed heeft op het recht van de getroffene op de rente die hem bij het verstrijken van de herzieningstermijn definitief is toegekend, en slechts tot waarborg dient voor de uitbetaling van de verworven rente;

Overwegende dat, behoudens andersluidende bepaling, de verzekeringsinstelling het kapitaal moet vestigen overeenkomstig het tarief dat toepasselijk is op het ogenblik waarop de vestiging in werkelijkheid geschiedt, ongeacht de termijn binnen welke de vestiging krachtens de wet diende te geschieden; dat die regel een bevestiging vindt in artikel 67, lid 3, luidens hetwelk de kapitalen gevestigd vóór 1 januari 1972, gevestigd blijven op grond van de tarieven die van kracht waren vóór die datum;

Overwegende dat uit het arrest blijkt dat eiseres het kapitaal van de aan de verweerder toegekende rente nog niet had gevestigd op 1 januari 1972, datum waarop de bij koninklijk besluit van 21 december 1971 vastgestelde tarieven van toepassing werden; dat het kapitaal derhalve overeenkomstig dit tarief dient te worden gevestigd;

Overwegende dat, zowel luidens de artikelen 5 en 12 van de gecoördineerde wetten van 28 september 1931 als luidens de artikelen 45 en 51 van de arbeidsongevalenwet van 10 april 1971, de waarde van de rente waarvan een derde als kapitaal aan de getroffene wordt toegekend, berekend wordt volgens hetzelfde tarief als het tarief dat voor de vestiging van het kapitaal geldt;

Overwegende dat het arrest derhalve terecht de waarde van het aan verweerder uit te betalen kapitaal overeenkomstig het vanaf 1 januari 1972 toepasselijke tarief berekent;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER—24 FEBRUARI 1974

Voorzitter: de h. Perrichon

Raadsheer-verslaggever: de h. Busin

Procureur-generaal: de h. Ganshof van der Meersch

Advocaten: mrs. De Bruyn en Fally

Vertegenwoordiging en lastgeving—Fout van lasthebber—Overmacht—Begrip—Door de schuld van een lasthebber te laat aangewend rechtsmiddel.

De fouten of nalatigheden van de lasthebber verbinden de lastgever wanneer ze binnen de grenzen van de lastgeving zijn begaan, en kunnen op zichzelf voor de lastgever geen vreemde oorzaak, toeval of overmacht zijn.

Overmacht onderstelt een onoverkomelijk beletsel.

Het vonnis dat vaststelt, dat het hoger beroep van een appellant niet binnen de wettelijke termijn werd betekend omdat zijn raadsman in gebreke bleef aan de deurwaarder de motivering voor de akte van hoger beroep te verstrekken, stelt niet vast dat de lasthebber van de appellant in de onmogelijkheid verkeerde om te handelen.

Boesmans t/ Stevens

Gelet op het bestreden vonnis, op 30 juni 1972 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 48, 49, 50, 57, 860, lid 2, 1051 van het Gerechtelijk Wetboek, 1148, 1169, 1302, 1984, 1991, 1992, 1998 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het vonnis het hoger beroep ontvankelijk verklaart dat te laat werd ingesteld op 17 februari 1972, meer dan een maand na de betekening op 29 december 1971 aan verweerder van het beroepen vonnis, op grond dat verweerder die aan zijn advocaat opdracht had gegeven om hoger beroep in te stellen en aan de deurwaarder een voorschot had betaald om dat te doen, mocht geloven dat hij al het nodige had gedaan opdat het hoger beroep zou worden ingesteld en dat het gebrek aan betekening van het hoger beroep binnen de termijnen voor hem dus een totaal onvoorzienbaar feit blijkt te zijn dat

voortvloeit uit de daad van een derde, dat de daad van een derde, voor zover men niet moet instaan voor die derde, slechts een soort bevrijdende vreemde oorzaak is zoals toeval of overmacht, dat ten deze die daad van een derde op een voor appellant totaal onvoorzienbare wijze en zonder enige schuld van zijnentwege heeft plaatsgehad en dat uit de leer inzake lastgeving niet volgt dat een fout van de lasthebber in het nakomen van zijn verbintenissen jegens de lastgever geen toeval of overmacht voor de lastgever kan opleveren,

terwijl, krachtens de vertegenwoordiging die inherent is aan het contract van lastgeving, de fouten of nalatigheden van de lasthebber de lastgever verbinden wanneer ze binnen de grenzen van de lastgeving zijn begaan; aldus de daad van de lasthebber die binnen de grenzen van zijn lastgeving handelt moet worden beschouwd als een daad van de lastgever zelf en dus op zichzelf voor de lastgever geen vreemde oorzaak, toeval of overmacht kan zijn, zodat het vonnis, door het litigieus hoger beroep op voormelde gronden ontvankelijk te verklaren, hoewel het te laat werd ingesteld, heeft geschonden het wettelijk begrip van overmacht of van toeval (schending van de artikelen 1148, 1169, 1302 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet), de aard en de gevolgen van de lastgeving (schending van de artikelen 1984, 1991, 1992 en 1998 van het Burgerlijk Wetboek) en de regels inzake hoger beroep, inzonderheid die waarbij de termijn voor hoger beroep op straffe van verval is vastgesteld en het aan de rechters is verboden de op straffe van verval gestelde termijnen te verlengen (schending van de artikelen 48, 49, 50, 57, 860, lid 2, 1051 van het Gerechtelijk Wetboek en 97 van de Grondwet):

Overwegende dat uit de vaststellingen van het vonnis blijkt dat verweerder pas op 17 februari 1972 hoger beroep heeft ingesteld tegen een vonnis van de Vrederichter van het tweede kanton te Brussel dat hem op 29 december 1971 was betekend; dat hij vanaf 14 december 1971 van raadsman was veranderd;

Dat het vonnis ook vaststelt dat het hoger beroep van verweerder niet binnen de wettelijke termijn werd betekend omdat zijn raadsman "in gebreke bleef aan de deurwaarder de motivering voor de akte van hoger beroep te verstrekken";

Overwegende dat de rechter beslist dat die „nalatigheid" voor verweerder "de daad van een derde" is en dat deze daad "zonder enige schuld van zijnentwege" heeft plaatsgehad; dat zulks "een bevrijdende oorzaak is zoals toeval of overmacht";

Overwegende dat de fouten of nalatigheden van de lasthebber de lastgever verbinden wanneer ze binnen de grenzen van de lastgeving zijn begaan en op zichzelf voor de lastgever geen vreemde oorzaak, toeval of overmacht kunnen zijn;

Overwegende dat overmacht een onoverkomelijk beletsel onderstelt;

Overwegende dat het vonnis niet vaststelt dat de lasthebber van verweerder in de onmogelijkheid verkeerde om te handelen;

Dat het middel derhalve gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan opdat erover door de feitenrechter wordt beslist;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel, zitting houdend in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE

1^e KAMER—14 MAART 1974

Voorzitter: de h. Perrichon

Raadsheer-verslaggever: Ridder de Schaetzen

Advocaat-generaal: de h. Velu

Echtscheiding—Door onderlinge toestemming—Niet-naleving van de termijn voor de tweede verschijning.

Op grond van art. 1298 Ger.W., naar luid waarvan de rechtbank de echtscheiding toestaat indien, naar haar oordeel, de partijen aan de voorwaarden hebben voldaan en de formaliteiten hebben in acht genomen die door de wet bepaald zijn, mag de rechtbank uit verklaringen van de partijen afgeleid onder andere voorwaarden, onder meer inzake termijnen, als die bepaald bij de wet, niet afleiden dat zij in hun wil volharden.

Niet wettelijk verantwoord is het arrest dat, zonder het bestaan vast te stellen van overmacht of van een andere vreemde oorzaak die met overmacht gelijkgesteld kan worden, de echtscheiding toestaat ofschoon de tweede verschijning met een vertraging van vijf maanden heeft plaatsgehad.

Procureur-generaal te Luik in zake

Procureur des Konings te Namen t/ G. en N.

Gelet op het bestreden arrest, op 4 april 1973 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1293, 1294, 1297 en 1298 van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 1 en 10 juli 1972, 1972,

doordat het arrest, hoewel het vaststelt dat de tweede verschijning van de partijen op 20 juli 1972 voor de voorzitter van de rechtbank, wat de datum betreft, niet voldoet aan het voorschrift van het oude artikel 1293 van het Gerechtelijk Wetboek en ook niet aan de wet van 10 juli 1972 en dat de verschijning van 16 februari 1973, overeenkomstig de wet van 10 juli 1972, in de loop van de zevende maand na de eerste verklaring van 3 maart 1972 had moeten plaatshebben, dat is tussen 3 september en 3 oktober 1972, beslist 1°) dat die verdrag niet als fout kan aangerekend worden aan de partijen doch blijkbaar wel aan de notarissen die hen bijstonden, wier nalatigheid, in het onderhavige geval, voor de betrokkenen geen schadelijke gevolgen kan meebrengen, 2°) dat de enkele omstandigheid dat een van de bij de wet voorgeschreven formaliteiten met vertraging werd verricht niet gelijkgesteld kan worden met het ontbreken van die formaliteit waarvan de wet niet vaststelt dat ze op straffe van nietigheid moet worden verricht (artikel 860 van het Gerechtelijk Wetboek), des te minder daar artikel 1298 van het Gerechtelijk Wetboek op dat

punt naar het oordeel van de rechter verwijst, 3°) dat het feit dat de verschijning van de partijen met vijf maanden werd verschoven, ten deze, alleen nog meer de wil van die betrokkenen bevestigt om de huwelijksband definitief te verbreken,

terwijl, volgens artikel 1298 van het Gerechtelijk Wetboek, het hof van beroep de echtscheiding alleen mag toestaan indien de partijen de bij de wet bepaalde formaliteiten in acht hebben genomen, zonder te onderscheiden of het verzuim of de onregelmatigheid inzake een substantiële formaliteit aan de partijen dan wel aan derden is te wijten ;

de voorwaarden en de formaliteiten van de rechtspleging inzake echtscheiding door onderlinge toestemming als een geheel zijn voorgeschreven en, krachtens de artikelen 1297 en 1298 van het Gerechtelijk Wetboek, door de rechter moeten worden nagegaan, met de verplichting te verklaren dat er geen grond bestaat om de echtscheiding toe te staan indien de partijen aan de voorwaarden niet hebben voldaan en de formaliteiten niet hebben in acht genomen die door de wet bepaald zijn ;

artikel 860 van het Gerechtelijk Wetboek evenmin als artikel 1298 de rechter toestaan van oordeel te zijn dat de voorwaarden en formaliteiten in acht genomen zijn, terwijl hij het tegenovergestelde vaststelt, zonder zijn beslissing op overmacht of een onoverkomelijke dwaling te steunen ;

de rechter, wat de termijn van verschijning betreft, zijn oordeel niet in de plaats mag stellen van de tekst van de wet die soeverein het tijdstip en de termijn van de verschijningen bepaalt :

Overwegende dat het arrest vaststelt dat de tweede verschijning van de partijen, die is opgelegd bij de wet van 10 juli 1972 houdende overgangsbepalingen met betrekking tot artikel 1293 van het Gerechtelijk Wetboek, dat gewijzigd is bij de wet van 1 juli 1972, en die ten deze van toepassing zijn, op 16 februari 1973 heeft plaatsgehad, dat is met een vertraging van vijf maanden ;

Overwegende dat het arrest beslist dat er niettemin grond bestaat om de echtscheiding door onderlinge toestemming toe te staan, om reden dat, enerzijds, deze vertraging niet te wijten is aan de partijen doch, blijkbaar, aan de notarissen die hen bijstonden, welke nalatigheid voor de betrokken echtgenoten geen schadelijke gevolgen kon meebrengen en, anderzijds, dat de enkele omstandigheid dat een van de bij de wet voorgeschreven formaliteiten met vertraging werd verricht niet kan worden gelijkgesteld met het ontbreken van die formaliteit, daar de wet op dit punt naar het oordeel van de rechter verwijst ;

Overwegende dat de artikelen 1297 en 1298 van het Gerechtelijk Wetboek tegelijkertijd de punten opsommen en beperken die de rechtbank moet onderzoeken om de echtscheiding toe te staan ;

Overwegende dat op grond van artikel 1298, naar luid waarvan de rechtbank de echtscheiding toestaat indien, naar haar oordeel, de partijen aan de voorwaarden hebben voldaan en de formaliteiten hebben in acht genomen die door de wet bepaald zijn, de rechtbank uit verklaringen van de partijen afgelegd onder andere voorwaarden, onder meer inzake termijnen, als die bepaald bij de wet niet mag afleiden dat zij in hun wil volharden ;

Dat het arrest, dat het bestaan niet vaststelt van overmacht of van een andere vreemde oorzaak die met over-

macht gelijkgesteld kan worden, zijn beslissing niet wettelijk heeft verantwoord ;

Dat het middel aldus gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest, behalve in zoverre dit het hoger beroep ontvankelijk heeft verklaard ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan opdat erover door de feitenrechter zou worden beslist ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN BEROEP TE GENT

9e KAMER—29 JUNI 1973

Voorzitter : de h. Beeckman

Raadsheren : de hh. Soetaert en Lamiroy

Advocaten : mrs. K. Moors en J. Kickx

Geding—Art. 751 Ger.W.—Bepaling van de dienende gerechtsdag—Ontstentenis van verzoek—Beschikking die dat vaststelt—Maatregel van inwendige orde—Hoger beroep.

Voor de toepassing van de artt. 751 tot 753 Ger.W. moeten de dag, het uur en de plaats van de zitting waarop het vonnis zal worden gevorderd, bepaald worden overeenkomstig de voorschriften van art. 750. Het staat een partij niet vrij zelf met het oog op de toepassing van art. 751 de dienende gerechtsdag te bepalen.

Het vonnis dat vaststelt, dat de zaak niet voorkomt op de zittingsrol van de dag, waarvoor een partij bij exploit haar wederpartij voor de toepassing van art. 751 heeft opgeroepen, en dat ook geen verzoek was gedaan om de zaak op de rol te brengen, zodat ze niet kan worden behandeld, is een maatregel van inwendige orde, die niet voor hoger beroep vatbaar is.

Mets t/ Angenon

Overwegende dat appellante bij exploit van 6-04-1972 heeft gedagvaard tot terugbetaling van geleend geld ; dat geïntimeerde bij advocaat is verschenen, waarna de zaak naar de bijzondere rol van de eerste kamer van de rechtbank, dit is dezelfde kamer als die waarvoor de zaken worden ingeleid, werd verwezen ;

Overwegende dat appellante bij exploit van 2-08-1972 de wederpartij heeft aangemaand om voor de eerste rechter te concluderen en heeft verwittigd dat zij ter zitting van 4-09-1972 voor de eerste rechter een vonnis zou vorderen dat met toepassing van artikel 751 Ger.W. geacht zou worden op tegenspraak te zijn gewezen ;

Overwegende dat appellante ter genoemde zitting bij afwezigheid van geïntimeerde vonnis heeft gevorderd ; dat de eerste rechter bij de bestreden beslissing "de betekende dagstelling en de verder op grond ervan gevoerde rechtspleging niet ontvankelijk" heeft verklaard, op grond dat de door appellante gekozen gerechtsdag niet vooraf door de griffier van de rollen was bepaald overeenkomstig ar-

tikel 750 Ger.W., en de zaak terug naar de bijzondere rol heeft verwezen ;

Overwegende dat artikel 751 Ger.W. aan de meest gereede partij het recht verleent een vonnis te vorderen, mits zij de bepalingen van dat artikel nakomt ; dat uit het laatste lid van het artikel blijkt dat het niet kan worden toegepast, indien de voorgeschreven formaliteiten niet zijn vervuld ;

Overwegende dat de dag, het uur en de plaats van de zitting waarop het vonnis zal worden gevorderd, moeten worden bepaald overeenkomstig de voorschriften van artikel 750 Ger.W., dat te dien aanzien geen onderscheid maakt tussen het gewone geval van een contradictoire behandeling en de gevallen van de artikelen 751 tot 753 Ger.W., zoals overigens ook bevestigd wordt in het Verslag over de Gerechtelijke Hervorming ;

Overwegende dat de verwittiging bedoeld in artikel 751, tweede lid, Ger.W. geen nieuwe inleiding is van de zaak, maar een eenvoudige oproeping om te verschijnen in een reeds aanhangige zaak ; dat alleen de inleidende zitting, binnen de grenzen bepaald in het reglement van orde van de rechtbank, door de eisende partij vrij kan worden bepaald ;

Overwegende dat de vorm waarin de bepaling van een rechtsdag moet worden gevraagd, niet op straffe van nietigheid is voorgeschreven ; dat de belanghebbende partij haar vraag derhalve ook mondeling kan stellen, eventueel zelfs na betekening van de oproeping, mits de bevoegde voorzitter, die de regeling van de rechtsdagen leidt overeenkomstig artikel 749 Ger.W., hiertegen geen bezwaar maakt ;

Overwegende dat appellante echter stelt dat zij geen rechtsdag heeft gevraagd en ook niet behoeft te vragen, zodat ter zake niet alleen geen rechtsdag vooraf was bepaald, maar ook geen vraag tot bepaling was ingediend, waarop de voorzitter kon beschikken ;

Overwegende dat de rechtbank onder die omstandigheden, door "de dagstelling en rechtspleging niet ontvankelijk" te verklaren bij gebrek aan bepaling van een dienende rechtsdag, in wezen alleen heeft vastgesteld dat de zaak op de zittingsrol van de dag, vermeld in de oproeping, niet voorkwam en dat er ook geen verzoek werd gedaan om ze op de rol te brengen, zodat de zaak niet kon worden behandeld ; dat het de rechtbank ook vrij stond op een verzoek tot opneming op de rol van die dag afwijzend te beschikken ;

Overwegende dat zodanige beslissing slechts een maatregel van inwendige aard uitmaakt, die niet vatbaar is voor hoger beroep, ingevolge artikel 1046 Ger.W. ;

Op deze gronden,

Verklaart het hoger beroep ambtshalve niet ontvankelijk ;

Veroordeelt appellante in de kosten.

HOF VAN BEROEP TE GENT

9e KAMER—29 JUNI 1973

Voorzitter : de h. Beeckman

Raadsheren : de hh. Soetaert en Lamiroy

Openbaar ministerie : de h. Steelandt

Advocaten : Mrs. B. Van Dorpe, I. Carnewal loco R. Verstele en M. Vanhuysse

Voorrechten—Verhuurder—In meubelwinkel door de fabrikant geconsigneerde meubelen—Wijze van uitoefening van het voorrecht—Rechtsmisbruik.

Als de verhuurder van een onroerend goed waarin een meubelwinkel gevestigd is, er niet van op de hoogte gebracht werd, dat de zich in de toonzaal bevindende meubelen slechts geconsigneerd zijn, kan hij zijn voorrecht erop uitoefenen, want het gaat om goederen die normaal in het bedrijf moeten aanwezig zijn, en daar de aanwezigheid van geconsigneerde goederen niet altijd met de exploitatie van een meubelwinkel samengaat, moet de verhuurder niet geacht worden te weten dat ze niet aan de huurder toebehoren.

De verhuurder moet zijn voorrecht eerst op de prijs van de aan zijn schuldenaar toebehorende goederen uitoefenen en slechts nadien, als die ontoereikend zijn, op de geconsigneerde goederen. Anders handelen zou op een rechtsmisbruik neerkomen.

Faill. Van Laeren t/Meubelfabriek F. Omwal & Co
en Compennolle

Gezien de stukken, inzonderheid het vonnis gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk, tweede kamer, op 2 mei 1972 (niet op 5-2-1972 bij louter materiële vergissing in het beroepschrift vermeld), waarvan de oorspronkelijke verweerder qq. tijdig en regelmatig in hoger beroep is gekomen en waartegen de oorspronkelijke eiseres regelmatig incidenteel beroep heeft ingesteld, terwijl de oorspronkelijke tussenkomende partijen zich, wat een enkel punt van het principiaal beroep betreft naar de wijsheid van het hof gedragen ;

Gehoord de heer R. Steelandt, substituut-procureurgeneraal, in zijn schriftelijk advies uitgebracht ter openbare terechtzitting van 15 juni 1973 ;

Overwegende dat eerste geïntimeerde tegen het faillissement Van Laeren Raymond meubelen revindiceert die zij bij de gefailleerde in consignatie had gegeven en waarvan haar eigendomsrecht in hoger beroep niet meer wordt betwist ; dat de geïntimeerden Compennolle in het geding zijn tussengekomen als eigenaars van het door de gefailleerde gehuurd pand, ten einde ook op de gerevindiceerde goederen hun voorrecht van verhuurders uit te oefenen ;

Overwegende dat de eerste rechter de revindicatie principieel gegrond verklaard, maar ook de aanspraak van de verhuurders op uitoefening van hun voorrecht op de gerevindiceerde goederen ; voorts de eis van de curator tot afhouding van 25 % wegens bewaringskosten heeft afgewezen en bepaald dat de revindicerende partij zou worden opgenomen als gewone schuldeiser in de failliete massa, voor zover de verhuurders haar meubelen te gelde zouden maken ter uitoefening van hun voorrecht ;

Overwegende dat het principaal beroep betreft : 1°) de eis tot afhouding van 25 % wegens bewaringskosten, 2°) de beschikking van de eerste rechter dat de verhuurders hun voorrecht eerst op de goederen van de failliet en nadien op de gerevindiceerde goederen zouden mogen uitoefenen, 3°) de beschikking omtrent de kosten ; dat

eerste geïntimeerde het bestaan van een voorrecht van de verhuurders op haar goederen betwist, terwijl de andere geïntimeerden zich aansluiten bij het standpunt van appellant omtrent de vrijheid van de verhuurder om zelf te beslissen welke goederen hij het eerst zal doen verkopen ;

Overwegende dat de gerevindiceerde goederen meubelen zijn, die zich bevonden in de toonzaal van de failliet, doch hem niet toebehoorden ; dat de eigenares de verhuurders hiervan niet op de hoogte heeft gebracht ; dat het gaat om goederen die in het bedrijf (meubelwinkel) aanwezig moeten zijn, wil dit normaal worden geëxploiteerd, en aanwezig moeten blijven, in die zin dat ze bij verkoop door andere worden vervangen ; dat de aanwezigheid van geconsigneerde goederen niet altijd samengaat met de exploitatie van een meubelwinkel, zodat de verhuurders in dit geval niet geacht worden te hebben moeten weten dat die goederen niet aan hun huurder toebehoorden ; dat ze derhalve ook vallen onder het voorrecht van de verhuurders ;

Overwegende dat de curator geen bedrag van kosten medeelt noch bewijst, zodat de vraag of artikel 569 Faillissementswet ter zake toepassing vindt, niet behoeft te worden beantwoord ;

Overwegende dat de verhuurder zijn voorrecht moet uitoefenen eerst op de prijs van de goederen die aan zijn schuldenaar toebehoren en nadien, in geval die ontoereikend zijn, op de goederen die aan eerste geïntimeerde toebehoren ; dat de tegengestelde oplossing op rechtsmisbruik zou neerkomen, daar de verhuurder dan zonder enig voordeel voor zich zelf door een derde zou doen betalen wat hem door zijn huurder verschuldigd is en met het oog waarop deze het gehuurde met de nodige hem toebehorende goederen had gestoffeerd ;

Overwegende dat de curator in zijn betwisting van de revindicatie bezwiken is, zodat de eerste rechter terecht de kosten van de eis ten principale ten laste van de massa heeft gelegd ;

Op deze gronden,

Gelet op artikel 24 van de Wet van 15 juni 1935 ;

Verklaart het principaal en het incidenteel hoger beroep ontvankelijk maar niet gegrond ;

Derhalve bevestigt het bestreden vonnis met dien verstande dat de eigenaar van het verhuurde goed eerst zijn voorrecht op de meubelen van de failliet zal uitoefenen ;

Veroordeelt appellant qq. in de kosten gevallen op het hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e KAMER—13 FEBRUARI 1974

Voorzitter : de h. Van der Haegen

Raadsheren : de hh. De Smedt en Vossen

Advocaat-generaal : de h. Leytens

Advocaten : mrs. De Greef loco Favart, Vastersavendts,

Fazzi-De Clercq en Depuydt

Rechtsvordering en vordering—Beroepsvereniging—Schade en schadeloosstelling—Benaming van oorsprong—Bedrog—Art. 498 Sw.—Benadeling van derden—Onrechtmatige mededinging—Burgerlijke partij.

Een beroepsvereniging is gerechtigd herstel te vorderen van de bij het plegen van een misdrijf veroorzaakte morele en materiële schade op grond van de aantasting van of een inbreuk op het behoud van de commerciële loyaliteit in de samenstelling van produkten die van een beschermde benaming van oorsprong voorzien zijn, en op grond van de individuele rechten die de leden van de vereniging halen uit hun hoedanigheid van deelgenoot, meer bepaald het recht te verlangen dat de produkten van hun handel aan alle eisen met betrekking tot de substantie en de benaming voldoen.

Met de bepalingen van art. 498 Sw. betreffende het bedrog wordt, zoals uit de bewoordingen van het artikel blijkt, de bescherming van de koper beoogd, maar door dit misdrijf kunnen ook anderen benadeeld worden ten opzichte van wie het een daad van onrechtmatige mededinging uitmaakt.

Institut national des appellations d'origine des vins et eaux de vie de France en Belgische Beroepsvereniging van handelaars in wijnen en geestrijke dranken en van de Syndicale Kamers van de wijnen en geestrijke dranken van België t/ Tant en Tavernier

Overwegende dat de hogere beroepen regelmatig zijn naar vorm en termijn ;

Op strafgebied

Overwegende dat al de feiten zoals beklagden ten laste gelegd, bewezen zijn gebleven door het onderzoek vóór het Hof gedaan ; dat, meer bepaaldelijk door tweede beklagde Tant René ter zitting van het Hof de feiten toegegeven werden ;

Overwegende dat de feiten zowel voor als na 10 januari 1970, en tot de uiterste datum van de telastlegging, hetzij 31 juli 1972, gepleegd werden met de voortdurende en opeenvolgende uiting van hetzelfde misdadig inzicht ;

Overwegende, wat de telastleggingen M tot en met X betreft, zijnde inbreuken op de arbeidswetgeving, dat deze samenhangend zijn met de telastleggingen A tot en met L, in de zin van artikel 30 van het Gerechtelijk Wetboek ;

Overwegende dat terecht de eerste rechter al de weerhouden feiten in hoofde van elke beklagde met een enkele straf heeft betuigd ; dat de straftoemeting bij te treden is ; dat de opschorting van de uitspraak der veroordeling ten voordele van beklagde Tavernier haar verantwoording vindt in de door deze beklagde bereikte leeftijd, in zijn vlekkeloos verleden en in de ondergeschiktheid van de door hem ter zake gespeelde rol ;

Overwegende dat terecht de verbeuring werd uitgesproken van de in het vonnis aangehaalde overtuigingsstukken ; dat echter deze verbeuring steunt op artikel 42,2° van het Strafwetboek, al de erin vermelde zaken, ongeacht de eigendom, uit het misdrijf voortkomende en meer bepaaldelijk uit de misdrijven sub B, C, D, E en G omschreven, waar de verkochte of te koop gestelde waren niet beantwoorden aan het aanbod ; dat zij eveneens steunt op artikel 503 van het Strafwetboek dat terugslaat op de vervalste dranken ; dat de verbeurdverklaring bij toepassing van artikel 43 van het Strafwetboek terzake verplichtend is ;

Op burgerlijk gebied

Overwegende dat de burgerlijke-partijstellingen van het "Institut National des Appellations d'Origine des Vins et Eaux de France" en van de "Belgische Vereniging van Handelaars in wijnen en geestrijke dranken en van de Syndikale Kamers van de wijnen en geestrijke dranken van België", ontvankelijk zijn ;

Overwegende dat uit de voor het Hof neergelegde stukken blijkt dat eerstgenoemde op grond van haar wettelijk statuut (Wetsdecreet van 30 juli 1935, artikel 20) en van artikel 1 van de Wet van 31 maart 1898 voorzien is van de rechtspersoonlijkheid ;

Overwegende dat tweede genoemde in artikel 22 van hare statuten van 15 juni 1955 uitdrukkelijk voorziet dat de beroepsvereniging in rechte optreedt door vertegenwoordiging in de persoon van haar voorzitter, en zulks met verwijzing naar de Wet van 31 maart 1898 ;

Overwegende dat een beroepsvereniging vergoeding kan vorderen voor de schade, zowel materieel als moreel, veroorzaakt door de inbreuk ingevolge de gepleegde misdrijven op de belangen ter bescherming waarvan de beroepsverenigingen werden ingesteld, en eveneens in rechte mag optreden ter vrijwaring van de individuele rechten die de leden houden uit hun hoedanigheid van deelgenoot ;

Overwegende dat de burgerlijke partijen gerechtigd zijn herstel te vorderen van de morele en materiële schade door de beklaagden aangericht bij het plegen van de misdrijven, en meer bepaaldelijk, zoals in besluiten uitdrukkelijk omschreven, op grond van "de aantasting of inbreuk op het behoud van de commerciële loyaliteit in de samenstelling van de produkten, voorzien van de door de regering beschermde oorsprongsbenamingen" en van "het krenken van de individuele rechten die de leden halen uit hun hoedanigheid van deelgenoot, bepaaldelijk dat de produkten van hun handel aan alle eisen met betrekking tot substantie en benaming zouden voldoen, wat een noodzakelijke vereiste is in de handelsverrichtingen" ;

Overwegende dat het wanbedrijf van bedrog luidens de bewoordingen van artikel 498 van het Strafwetboek de bescherming van de koper beoogt ; dat door dit misdrijf echter niet alleen kopers kunnen benadeeld worden, maar ook andere derden ; dat dit misdrijf inderdaad van aard is ook aan de burgerlijke partijen schade te veroorzaken, vermits het te hunnen opzichte tegelijk een daad van onrechtmatige mededinging uitmaakt ;

Overwegende dat meer bepaaldelijk door het aanbrenge van het etiket "Beaujolais" op flessen gewone wijn die geen recht op de oorsprongsbenaming had (en bovendien geen enkel deel "Beaujolais"-wijn bevatte), de ingeroepen schade ter voldoening van rechte bewezen is ; dat ten andere de verkoop van "Beaujolais"-wijn in België uiteraard moet benadeeld zijn door het op de markt brengen, in België, van vervalste produkten die als oorsprongsprodukten onder dezelfde benaming aan de kopers voorgesteld en aangeboden worden ;

Overwegende dat, ten vermengde morele en materiële titel, aan de burgerlijke partijen ex aequo et bono als schadevergoeding toe te kennen is, elk een bedrag van 50.000 frank, zoals terecht door de eerste rechter toegewezen ;

Overwegende dat oordeelkundig de eerste rechter ge-

zegd heeft dat de burgerlijke partijen in de toekenning van vermelde bedragen de volledige en billijke vergoeding van hun schade zullen vinden, zodat geen aanleiding bestaat tot publikatie van het arrest ;

(...)

NOOT—Tegen dit arrest werd cassatieberoep ingesteld.

HOF VAN BEROEP TE GENT

4e KAMER—19 FEBRUARI 1974

Voorzitter : de h. Struye de Swielande
Raadsheren : de hh. Viane en Colle
Advocaat-generaal : de h. de Geest
Advocaten : Mrs. Van Durme, Haeck en Hubain

Strafvordering—Hoger beroep—Tegen een uitspraak die, ondanks het verzet van het openbaar ministerie, de zaak uitstelt op grond dat een beklaagde niet regelmatig gedagvaard is.

Als het openbaar ministerie, voorhoudend dat de strafvordering op regelmatige wijze aanhangig gemaakt is, de behandeling van de zaak ten gronde vordert, is de uitspraak van de correctionele rechtbank die, ondanks het verzet van het openbaar ministerie, de zaak sine die uitstelt op grond dat een beklaagde niet regelmatig gedagvaard is, een voor hoger beroep vatbare beslissing alvorens recht te doen, zoals bedoeld in art. 1050 Ger.W., en niet een maatregel van inwendige aard, zoals een gewoon uitstel bedoeld in art. 1046 Ger.W.

Openbaar Ministerie t/ D.S. e.a.

Overwegende dat het hoger beroep van het Openbaar Ministerie tijdig en in rechtsgeldige vorm werd ingesteld ;

Overwegende dat, blijkens de stukken van rechtspleging, al de beklaagden, ook de eerste, op regelmatige wijze werden gedagvaard om te verschijnen voor de Correctionele Rechtbank te Gent op 28 mei 1973 ;

Dat dienvolgens de strafvordering eveneens op rechtsgeldige wijze aanhangig was gemaakt voor de eerste rechter ;

Overwegende dat uit stuk 48 van het dossier af te leiden is dat het Openbaar Ministerie ter terechtzitting van 28 mei 1973 vóór de eerste rechter de behandeling van de zaak ten gronde heeft gevorderd, hierbij terecht voorhoudend dat de strafvordering wel op rechtsgeldige wijze aanhangig was vóór de eerste rechter, en zulks ten aanzien van alle beklaagden, ook de eerste ;

Overwegende dat, blijkens hetzelfde stuk 48 van het dossier, de eerste rechter over deze vordering uitspraak deed in dezer voege : "De Rechtbank, de eerste beklaagde niet regelmatig gedagvaard zijnde, stelt de zaak uit op onbepaalde datum, niettegenstaande het verzet van het Openbaar Ministerie" ;

Overwegende dat een dergelijke uitspraak vanwege de eerste rechter erop neerkomt te beslissen, overigens verkeerdelijk en met een verkeerde motivering, dat, in strijd met wat nochtans de rechtmatige stelling en vordering

was van het Openbaar Ministerie, de strafvordering niet regelmatig aanhangig was en er dus ten gronde niet kon worden gevonnist worden ;

Overwegende dat een dergelijke uitspraak over de vordering van het Openbaar Ministerie, wel degelijk een vonnis is, en meer bepaald een beslissing alvorens recht te doen, zoals bedoeld in artikel 1050 van het Gerechtelijk Wetboek, doch geenszins een eenvoudige maatregel van inwendige orde, zoals een gewoon uitstel bedoeld in artikel 1046 van het Gerechtelijk Wetboek ;

Overwegende dienvolgens dat, bij toepassing van artikel 1050 van het Gerechtelijk Wetboek, het hoger beroep tegen deze beslissing ontvankelijk is ;

Dat, gelet op de hierboven ontwikkelde beweegredenen, dit hoger beroep bovendien gegrond is ;

Dat bijgevolg het aangevochten vonnis moet worden te niet gedaan en, de zaak in staat van wijzen zijnde, het Hof ze aan zich dient te trekken om ten gronde te beslissen over de strafvordering ;

(...)

Op die gronden,

Het Hof,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en erover beslissend ;

Verklaart het gegrond ;

Doet het aangevochten vonnis te niet ;

Trekt de zaak aan zich ;

Veroordeelt...

HOF VAN BEROEP TE GENT

VERENIGDE KAMERS—15 MAART 1974

Voorzitter : de h. Vanparys

Raadsheren : de hh. De Witte, Van Bever, Van Balberghe,

De Buck, Carsau en Lebbe

Eerste advocaat-generaal : de h. Vanhoudt

Advocaten : mrs. P. Humblet, Ch. Mahieu en F. Coupé

1. Arbeidsongeval—Vordering van de verzekeraar tegen de aansprakelijke derde—Afstand door het bedrijfshoofd—Niet tegenstelbaar—2. Onrechtmatige daad—Zaken—Gebrek van een door een aannemer te vervangen elektriciteitspaal—Bewaring.

Een intercommunale maatschappij liet door een aannemer elektriciteitspalen vervangen. Bedongen was, dat de aannemer voor alle schadelijke gevolgen tegenover de aanbestedster of derden zou instaan en zich elke aanspraak tegen de aanbestedster ontszegde. Door het afbreken van een paal ten gevolge van een gebrek ervan werd een arbeider van de aannemer gewond. De arbeidsongevallenverzekeraar richt zich voor de terugbetaling van de aan de arbeider uitgekeerde vergoeding tegen de intercommunale maatschappij.

1. De vordering van de arbeidsongevallenverzekeraar is geen andere dan die van de getroffene. De indeplaatsstelling van die assuradeur in de verbintenissen van de werkgever betreft de verbintenissen tot de bij arbeidsongeval wettelijk bepaalde vergoedingen ; zij blijft buiten de persoonlijke verbintenissen die de werkgever tegenover

derden aanging, in dit geval de afstand van aanspraak op schadevergoeding vanwege de aannemer tegenover de aanbestedster.

2. Door de aannemingsovereenkomst of door de uitvoering van het werk heeft de aannemer het gebruik voor eigen rekening van de palen met recht van leiding en toezicht niet overgenomen. Het gebruik van de palen door de aannemer was beperkt tot de behoeften voor de uitvoering van het werk en behelsde geen leiding, toezicht en bewaking over de palen.

N.V. La Paix t/ N.V. Intercom en Stad Halle

Advies van de eerste advocaat-generaal C.J. Vanhoudt

Retroacten

Het Hof heeft in deze zaak te oordeen — na cassatie — over een hoger beroep, tijdig ingesteld, tegen een vonnis dd. 10 november 1956 uitgesproken door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel naar aanleiding van een arbeidsongeval waarvan op 13 september 1951 zekere Roelandt het slachtoffer werd tijdens het losmaken van de elektrische leiding van een houten paal, die aan de grond afknakte wegens vervroegde verrotting en de val veroorzaakte van de werkman die zich boven op deze paal bevond.

De vergoedingen verschuldigd krachtens de wet op de arbeidsongevallen werden aan het slachtoffer — in dienst van de firma O.C.A. — uitgekeerd door de N.V. La Paix, die deze vennootschap verzekert tegen het risico van arbeidsongevallen.

O.C.A. voerde de werken van vervanging van het elektrische net uit op het grondgebied — extra-muros — van de stad Halle, in opdracht van de N.V. Sobralec, die daarna omgevormd werd in N.V. Gazelec en thans in N.V. Intercom.

De verzekeringsmaatschappij "La Paix" bij subrogatie, stelde, tot verhaal van de uitgekeerde vergoedingen, onderhavig geding in, oorspronkelijk tegen Gazelec als rechtverkrijgende van Sobralec, die zij, tegelijk met de stad Halle als de bewaakster, belast met het toezicht over de zaken en voorwerpen van de exploitatie, verantwoordelijk achtte voor het afbreken van kwetsieuze houten paal, oorzaak van het arbeidsongeval (art. 1384 B.W. ; gebrek aan zaak onder toezicht).

Het aangevochten vonnis wees deze eis als *onontvankelijk* af aanvoerend dat de firma O.C.A., verzekerde van La Paix, aan welkdanig verhaal heeft verzaakt t.o.v. Sobralec.

Deze procedure gaf verder aanleiding tot het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 26 juni 1964, dat het vonnis van de rechtbank te Brussel heeft bevestigd, nl. de onontvankelijkheid van de eis, zonder dat dientengevolge de grond van de zaak kon behandeld worden.

Het arrest van het Hof van Cassatie van 3 februari 1967 heeft in een vrij belangrijk principesarrest, dat, volgens partijen, heel wat beroering in de kringen van verzekeringsmaatschappijen heeft veroorzaakt — het arrest van het Hof van Beroep te Brussel vernietigd en het geding naar Uw Hof verwezen — waar het uiteindelijk na een betreurenswaardig en abnormaal lang tijdsverloop, op 14 december 1973 door partijen werd gepleit.

Wat de ontvankelijkheid betreft

Ten onrechte, naar onze mening, werd de eis door de eerste rechter onontvankelijk verklaard. Deze zienswijze was hoofdzakelijk gebaseerd op de overweging dat appellante La Paix, verzekeraar-wet, haar eis slechts kan instellen wegens een dubbele subrogatie : de subrogatie in de rechten van het bedrijfshoofd, haar verzekerde, de firma O.C.A., (art. 22 Wet 11 juni 1874), gepaard met de andere subrogatie van het bedrijfshoofd in de rechten van het slachtoffer (art. 19, lid 8, Wet 24 december 1903) ; dat, in casu, O.C.A. contractueel alle verhaalsrecht had verzaakt t.o.v. Sobralec, en dat dientengevolge La Paix niet meer

rechten kan uitoefenen dan het bedrijfshoofd dat zij verzekert tegen arbeidsongevallen.

Deze redenering gaat echter niet op en werd door het verwijzingsarrest van het Hof van Cassatie van 3 februari 1967 verworpen.

In het vigerend wettelijk stelsel behoort de regresvordering tegen de aansprakelijke derde van rechtswege aan het slachtoffer of zijn rechtverkrijgenden; doch deze vordering kan ingelijks, krachtens art. 19, lid 8, van de Wet van 24 december 1903, ingesteld worden door het bedrijfshoofd dat de bij de wet voorziene vergoedingen uitbetaald heeft.

Indien, zoals steeds het geval, het bedrijfshoofd een verzekering tegen het risico van arbeidsongevallen heeft afgesloten met een verzekeringsmaatschappij en deze de wettelijk verschuldigde vergoedingen in zijn plaats aan het slachtoffer heeft uitgekeerd, behoort het aan deze verzekeringsmaatschappij – in casu appellante La Paix – de rechtsvordering tegen de derde aansprakelijke in te stellen krachtens art. 22 van de Wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen. De rechten en de verplichtingen van het bedrijfshoofd zijn van rechtswege op de assuradeur overgegaan, zodat ingevolge de dubbele subrogatie de rechtsvordering van het slachtoffer voortaan hem toebehoort.

Evenmin is steekhoudend de door de eerste rechter ten onrechte aanvaarde opwerping dat kwestieuze rechtsvordering nog onontvankelijk zou zijn ingevolge de door haar verzekerde – de firma O.C.A. – gedane verzaking van alle verhaalrecht tegen Sobralec, daar de gesubrogeerde verzekeringsmaatschappij niet meer rechten kan hebben dan haar verzekerde, en door deze verzaking zou gebonden zijn.

Dergelijke afstand van verhaal kan slechts rechtsgeldig zijn indien hij spruit uit een *persoonlijke verbintenis*.

Dat integendeel het door de wet voorziene verhaal in hoofde van de verzekeraar-arbidsongevallen hem niet kan ontzegd worden noch door de afstand van de getroffene, noch – zoals in casu – door de afstand van het bedrijfshoofd (O.C.A.) waarmee hij niet ingestemd heeft.

Immers de bepalingen van de Wet van 24 december 1903 raken de openbare orde zowel wat betreft de verhoudingen tussen het bedrijfshoofd of de verzekeraar-wet en het slachtoffer, als wat betreft de dading of de verzaking getroffen door het bedrijfshoofd dat hierdoor over de rechten van het slachtoffer beschikt.

Door de geïntimeerden wordt geen enkel bewijs overgelegd waaruit zou blijken dat kwestieuze verzaking van verhaal aan de verzekeringsmaatschappij La Paix zou ter kennis gebracht zijn, noch minder dat deze ermede zou ingestemd hebben.

Deze verzaking is dientengevolge noch tegenstelbaar aan de N.V. La Paix noch enigszins bindend voor haar.

Er kan nog aangestipt worden dat er geen enkele afstand van verhaal door O.C.A. gedaan werd t.o.v. de Stad Halle.

Ik besluit derhalve tot de ontvankelijkheid van de eis.

Wat de grond van de zaak betreft

Het lijkt me bewezen dat hoofdzakelijk de geïntimeerde Intercom, – vroeger Sobralec en Gazelec –, en subsidiair de Stad Halle, dienen beschouwd te worden als bewaakster over de elektrische leiding, speciaal ook op de kwestieuze houten paal van deze leiding. De rechten van eigendom en gebruik van deze kwestieuze paal, die aan de basis van het arbeidsongeval ligt, heeft ook de verplichting van toezicht tot gevolg.

Uit de gegevens van het politieel onderzoek blijkt dat deze paal – slechts 3 jaar aldaar geplant – onderaan was afgerot, waardoor hij afbrak, viel en het slachtoffer op de grond neerplofte.

Het vermoeden van fout door tekortkoming in het toezicht in hoofde van diegenen die er de wettelijke bewaking over hebben, kan slechts ongedaan gemaakt worden door het bewijs te leveren van toeval, van overmacht of van een feit aan derden te wijten, hetgeen in onderhavig geval niet voorgehouden wordt.

Wél wordt aangevoerd, naar mijn mening te vergeefs, dat de

firma O.C.A. verwaarloosd zou hebben de passende voorzorgsmaatregelen te treffen alsmede de fout van het slachtoffer zelf.

De werken werden immers uitgevoerd op de gebruikelijke wijze en met de technische hulpmiddelen van die tijd (beklimming van de paal met sporen, vasthechting met veiligheidsgordel).

Het slachtoffer – onder het gezag, leiding en toezicht van zijn werkgeefster – blijkt normaal, met de nodige voorzichtigheid, zonder roekeloosheid, zijn werk uitgevoerd te hebben.

Dientengevolge blijft de aansprakelijkheid bewezen van eerste geïntimeerde Intercom, wettelijk gehouden de bewaking uit te oefenen over de zaak, behept met hogervermeld gebrek.

Integendeel lijkt mij de aansprakelijkheid van de tweede geïntimeerde, de Stad Halle, niet in aanmerking te komen, daar deze zich contractueel op de elektriciteitsmaatschappij had onttast van haar plicht tot toezicht over en bewaking van het elektriciteitsnet op haar grondgebied opgericht.

De schade werd berekend volgens de ter zake geldende normen en dient toegewezen te worden.

Ik concludeer tot de ontvankelijkheid en de gegrondheid van het hoger beroep, tot de hervorming van het aangevochten vonnis door de eis ontvankelijk te verklaren en tevens gegrond t.o.v. eerste geïntimeerde Intercom, terwijl de eis mij onvoldoende gegrond voorkomt t.o.v. tweede geïntimeerde de Stad Halle.

Arrest

1. Bij brief van 18 januari 1951 doet de Intercommunale Elektriciteitsmaatschappij van Brabant, in afkorting "Sobralec" bestelling aan de N.V. "Omnium de Constructions Electriques et d'Appareillage", in afkorting O.C.A., van aanleg van lampen van openbare verlichting met inbegrip van bijkomende uitgaven voor vervanging van houten palen.

In de bestelbrief wordt bedongen dat de werken zullen uitgevoerd worden op het risico van de aannemer die alleen verantwoordelijk zal blijven voor al de schadelijke gevolgen, zonder enige uitzondering of voorbehoud tegenover de besteller of derden, terwijl de besteller uit dien hoofde geen verantwoordelijkheid kan oplopen, alsook dat de aannemer behalve in geval van kwaadwilligheid zich elke aanspraak zal moeten ontfagen tegen de besteller en hem de verzekeringspolis zal moeten overleggen die het hem toekomende risico dekt en die akte verleent vanwege de verzekeraar van die verzaking van aanspraak.

2. Op 13 september 1951 omstreeks 13.40 u beklimt Robert Roelandt, geboren op 23 januari 1910, werknemer bij O.C.A. ter uitvoering van de aannemingsovereenkomst een dubbele paal van de elektriciteitsleiding. Wanneer hij vier draden van de leiding heeft losgemaakt en aan de vijfde draad wil beginnen breekt de paal tegen de grond af en wordt Roelandt ernstig gewond bij het vallen.

Roelandt had de paal beklommen met behulp van klinsporen. Hij had vooraleer de paal te beklimmen met zijn voet een stamp tegen de paal gegeven en uit het geluid afgeleid dat het beklimmen geen gevaar inhield, zoals bevestigd wordt in het penale vooronderzoek door de arbeider Hambrouck.

De rijkswacht noteert haar vaststelling dat de gebroken paal "tegen de grond tamelijk rot was" en "in werkelijkheid door de draden werd tegengehouden". Zij noteert verder dat zij uit inlichtingen vernam dat de palen slechts een drietal jaren aldaar stonden.

In een verslag vanwege het Bestuur der Technische Arbeidsbescherming van 9 oktober 1951 wordt o.m. ver-

meld: "Roelandt had zich vastgemaakt aan een veiligheidsgordel, de palen stonden er ongeveer drie jaar, men kon zich moeilijk op zicht vergewissen of zij voldoende sterk waren, de aannemer werd door mij uitgenodigd voortaan in soortgelijke gevallen gebruik te maken van een onafhankelijke ladder type 'brandweer'."

Voor arbeidsongevallen had O.C.A., werkgever van Roelandt, een verzekeringsovereenkomst aangegaan met appellante, de N.V. Verzekeringsmaatschappij De Vrede.

Dokter Cocriamont die aangesteld werd door de Vrederechter van Halle in het geding ter regeling van de vergoedingen voor het arbeidsongeval, besluit in zijn verslag van 24 juni 1957 na onderzoek van Roelandt dat de bestendige arbeidsongeschiktheid van 45,25 % die toegewezen werd ingevolge een voorgaand onderzoek vanwege Dokter Kettenmeyer dient behouden te blijven. Uit het verslag blijkt dat de arbeidsongeschiktheid gelegen is in hinder van de supinatie of beweging van de hand ingevolge verwonding van de linkerarm, alsook in belemmering van de bewegingen van het linkerbeen o.m. licht hinken, lichte draaiing naar binnen van linkervoet, lichte draaiing naar buiten van linkerknie, vermindering van twee derde van neerhurken, rechtstaan op één been is onvast, huidtemperatuur is duidelijk kouder aan linker- dan aan rechterknie, buiging van de knie links is beperkt tot 108° tegenover 47° rechts.

Dokter Kettenmeyer, aangesteld door de Vrederechter van Halle bij vonnis van 3 juli 1953, had de tijdelijke arbeidsongeschiktheid bepaald op 100 % gedurende tien maanden en op 75 % gedurende een maand; hij had de datum van de heling vastgesteld op 13 augustus 1952.

Het gemiddelde loon van arbeiders van hetzelfde vak als Roelandt bedroeg 63.607 F per jaar ten tijde van het ongeval.

Het verslag van Dr. Cocriamont vermeldt de verklaring van Roelandt dat hij sedert het ongeval geen beroepsbedrijvigheid uitoefende en sedert juli 1952 ingeschreven is bij het werklozenfonds.

3. Blijkens een huurovereenkomst dd. 7 oktober 1950 verhuurt de stad Halle aan de N.V. Provinciale Gas- en Elektriciteitsmaatschappij de installaties voor verdeling van elektrische energie, die haar toebehoren of waarvan zij het gebruik verzekert en die bestaan op haar grondgebied, vanaf 1 september 1949. Hierbij wordt o.m. bedongen dat de huurster het onderhoud van de installaties, met inbegrip van de grote herstellingen, verzekert, dat de huurster of haar rechthebbenden aan de installaties "al de wijzigingen, versterkingen, veranderingen en afschaffingen" zal brengen welke nodig of nuttig zouden geacht worden om op een economische en rationele wijze de diensten van de verdeling der elektrische energie op het grondgebied van de Stad te kunnen verzekeren, dat de huurster het recht heeft de huur gans of gedeeltelijk af te staan.

In een overeenkomst tussen Sobralec, de Provinciale Gas- en Elektriciteitsmaatschappij en N.V. Gazelec van 22 november 1949 wordt uiteengezet dat de Provinciale het beheer verzekert van de verdelingsonderneming van elektrische energie op het grondgebied van de bij Sobralec aangesloten gemeenten o.m. de stad Halle en wordt bedongen dat dit beheer toevertrouwd wordt aan Gazelec tegen de voorwaarden van een beheerscontract van 20 oktober 1936.

Het beheerscontract van 20 oktober 1936 dat als bijlage gevoegd wordt bij de overeenkomst van 22 november 1949 en werd aangegaan tussen Sobralec en de Provinciale Gas- en Elektriciteitsmaatschappij, behelst o.m. dat Sobralec aan de Provinciale het beheer toevertrouwt van haar onderneming voor elektriciteitsvoorziening op het grondgebied van de bij haar aangesloten gemeenten, dat de Provinciale zich ermede belast o.m. de vereiste technische diensten te leveren voor toezicht over, nazicht en gewoon onderhoud van al de installaties, leidingen enz. gebruikt voor de behoeften van de exploitatie.

De rechten en verbintenissen van de N.V. Gazelec zijn overgegaan op de N.V. Intercom (Belg. Staatsblad van 9 januari 1962).

4. Bij exploit van 26 en 27 juni 1952 vordert appellante als arbeidsongevallenverzekeraar van O.C.A. die forfaitaire vergoedingen uitkeerde voorzien door de arbeidsongevallenwet tegen de N.V. Gazelec en de Stad Halle betaling van 25.318 fr., 22.311 fr. en 150.000 fr. met rente.

Bij vonnis van 10 november 1956 van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel wordt de vordering niet ontvankelijk verklaard op grond van het beding van vrijstelling van aansprakelijkheid uitgedrukt in de bestelbrief van 18 januari 1951.

Bij akte van 4 en 6 maart 1957 tekent de N.V. Compagnie d'Assurances La Paix hoger beroep aan tegenover haar beide wederpartijen.

Bij arrest van 26 juni 1964 van het Hof van Beroep te Brussel wordt het aangevochten vonnis bevestigd.

Appellante voorziet zich in cassatie.

Bij arrest van 3 februari 1967 van het Hof van Cassatie wordt het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 26 juni 1964 vernietigd en wordt de zaak verwezen naar het Hof van Beroep te Gent.

Bij exploit van 15 maart 1972 laat appellante het cassatiearrest betekenen en laat zij haar tegenpartijen dagvaarden ter betaling van 454.230 fr. met rente.

Het geding wordt hervat tegen en door de N.V. Intercom als rechtsopvolger van de N.V. Gazelec.

Partijen hebben hun middelen in openbare rechtszitting van de verenigde kamers voorgedragen en het Openbaar Ministerie werd eveneens in openbare rechtszitting gehoord in zijn advies.

Toepassing werd gemaakt van artikel 24 van de Wet van 15 juni 1935.

5. In het cassatiearrest van 3 februari 1967 wordt het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 26 juni 1964 zonder meer vernietigd met verwijzing van de zaak naar het Hof van Beroep te Gent.

Het hoger beroep is regelmatig naar tijd en vorm.

Geen aanwijzing is voorhanden dat het aangevochten vonnis van 10 november 1956 aan appellante betekend werd, laat staan dat de termijn van hoger beroep niet zou in acht genomen zijn.

De aanvoering als zou appellante haar vordering uitsluitend doen steunen op de indeplaatsstelling in de rechten van de werkgever van de getroffen Roelandt is niet gegrond.

In het exploit van rechtsingang betoogt appellante dat Roelandt op 13 september 1951 arbeid verrichtte in dienst van O.C.A. "in wier rechten" zij als arbeidsongevallenverzekeraar gesubrogeerd is, dat het ongeval ver-

oorzaakt werd door een gebrek in de paal van de elektriciteitsleiding, dat de bewaking van die paal aan geïntimeerden behoort, dat zij bedragen uitkeerde ten behoeve van Roelandt en verder moet uitkeren, dat zij gerechtigd is terugbetaling te vorderen tegen geïntimeerden. In haar conclusie voor de eerste rechter, waarin de grondslag van de vordering nader omschreven wordt, stelt appellante o.m. dat haar vordering "uit haar aard die van het slachtoffer is" en dat zij "in de uitoefening van de actie van het slachtoffer, krachtens een recht ageert dat zij rechtstreeks van de wet houdt".

Hieruit blijkt dat appellante terugbetaling eist op grond van de vordering van de getroffene, Roelandt. Dat zij hierbij tevens steunt op de artikelen 9, § 2, en 14, § 1, van de Arbeidsongevallenwet betreffende de subrogatie van rechtswege van de arbeidsongevallenverzekeraar in de verbintenissen van de werkgever verhindert niet dat appellante terugvordert uit de vordering van de getroffene. Appellante noteert te dezen overigens de rechtstreekse verhouding tussen de getroffene en de arbeidsongevallenverzekeraar (vgl. tweede blad, vierde paragraaf van voormelde conclusie) en vordert terugbetaling van de vergoedingen die zij, ingevolge het overgaan van rechtswege van de verplichtingen van de werkgever op de arbeidsongevallenverzekeraar, verplicht was te betalen ten behoeve van de getroffene.

Het cassatiearrest van 3 februari 1967 erkent zulks in het achtste considerans op de laatste drie onderdelen van het eerste middel.

Vergeefs wordt opgeworpen dat de arbeidsongevallenverzekeraar, als gesubrogeerd in de rechten van de werkgever, niet de vordering van het slachtoffer mag uitoefenen doch de vordering van de werkgever en dat derhalve de verzaking van aanspraak op schadevergoeding vanwege de werkgever tegenstelbaar is aan die assuradeur.

Het cassatiearrest van 3 februari 1967 heeft uitgemerkt en omstandig gemotiveerd dat de vordering van de arbeidsongevallenverzekeraar, die de forfaitaire vergoedingen betaalde, tegen de voor het ongeval verantwoordelijke derde geen andere is dan die van de getroffene, dat die assuradeur na de betaling van de forfaitaire vergoedingen gesubrogeerd is in de rechten van de getroffene ingevolge art. 22 van de Verzekeringwet van 11 juni 1874, dat overigens de vordering, die de werkgever toekomt nadat hij de wettelijke vergoedingen betaald heeft aan de getroffene, eveneens die is van de getroffene.

Die rechtsregel vloeit voort uit de bepalingen van de arbeidsongevallenwet en van de verzekeringwet en komt overeen met een vaststaande cassatierechtspraak (vgl. Cass., 17 april 1958, *R.C.J.B.*, 1959 blz. 244 en volg. met noot HORIZON en WURTH).

De indeplaatsstelling van de arbeidsongevallenverzekeraar in de verbintenissen van de werkgever, die als van rechtswege voorzien wordt door art. 9 van de Arbeidsongevallenwet, betreft die verbintenissen tot de bij arbeidsongeval wettelijke bepaalde vergoedingen; zij blijft buiten persoonlijke verbintenissen die de werkgever tegenover derden aanging, in dit geval de verzaking van aanspraak op schadevergoeding vanwege O.C.A. tegenover de werkbesteller Sobrale. Ook zulks is uitgemerkt door het cassatiearrest van 3 februari 1967 en stemt overeen met een vaststaande cassatierechtspraak (vgl. Cass., 17 april 1958 op de aangeduide vindplaats; alsook Cass., 13 september 1968, *Pas.*, 1969, I, 44).

Wel vermag de arbeidsongevallenverzekeraar aanspraak op terugbetaling van de door hem te betalen of betaalde wettelijke vergoedingen tegen derden te verzaken, doch in onderwerpelijk geval blijkt niet dat dergelijke verzaking voorhanden is. Er blijkt niet eens dat de O.C.A. het vrijstellingsbeding vervat in de bestelbrief van 18 januari 1951 ter kennis bracht van haar arbeidsongevallenassuradeur, laat staan dat deze laatste zijn instemming met dit beding zou betuigd hebben.

Uit het penale vooronderzoek, zoals onder 2 werd uiteengezet, blijkt dat de dubbele paal van de elektriciteitsleiding die Roelandt beklom aangetast was door een ernstig gebrek dat de paal ongeschikt maakte voor gebruik overeenkomstig zijn bestemming, dat de paal ten gevolge van dit gebrek afgebroken is en dat Roelandt hierdoor op de grond viel en verwondingen opliep.

Geen bewijs ligt voor van een gebrek aan voorzorg of voorzichtigheid vanwege Roelandt of vanwege O.C.A.

Er is geen bewijs voorhanden dat het aanwenden van een onafhankelijke ladder om de draden los te maken een ten tijde van de feiten uit normale voorzichtigheid aangewezen maatregel was en dat het beklimmen van de paal met behulp van klimsporen niet voldeed aan normale vereisten van voorzichtigheid en voorzorg. Te dezen verdient het aandacht dat de palen van de elektriciteitsleiding ongeveer drie jaar oud waren en deswege bestand mochten geacht worden tegen noemenswaardige aantasting door verrotting. De maatregel aanbevolen door de Technische Arbeidsbescherming was er blijkbaar een van buitengewone voorzorg, ingegeven onder de indruk van het ongeval; hij wijst niet aan dat enige tekortkoming voorhanden was aan de wetten en reglementen betreffende de politie van de arbeid of aan algemene voorzichtigheidsnormen.

De schade door Roelandt opgelopen ten gevolge van de val is aldus een noodzakelijk gevolg van het gebrek in de paal.

Uit de uiteenzetting onder 3 blijkt dat de stad Halle de elektriciteitsleiding waartoe de paal behoorde verhuurd had aan de Provinciale Gas- en Electriciteitsmaatschappij, dat de huurster instond voor het onderhoud van het gehuurde met inbegrip van de grote herstellingen en zich verbond eraan al de "wijzigingen, versterkingen, veranderingen en afschaffingen" te brengen die nodig of nuttig zouden geacht worden om de elektriciteitsverdeling op een economische en rationele wijze te verzekeren. Er blijkt eveneens dat Gazelec de rechten en verbintenissen van de Provinciale had overgenomen.

Gebruik, toezicht en leiding voor eigen rekening betreffende de met een gebrek behepte paal behoorden zodoende aan de N.V. Gazelec.

Door de aannemingsovereenkomst of door de uitvoering van de werken had de aannemer O.C.A. het gebruik voor eigen rekening van de palen van de elektriciteitsleiding met recht van leiding en toezicht niet overgenomen. De aannemer verbond zich werken uit te voeren waarin de vervanging van de houten palen door in de muren bevestigde haken begrepen was, het gebruik van de palen door de aannemer was beperkt tot de behoeften voor de uitvoering van de werken en behelsde geen leiding, toezicht en bewaking over de palen. Blijkens de onder 3 vermelde overeenkomsten behoorde het gebruik voor eigen rekening met recht van leiding en toezicht betreffende de palen overigens toe aan de Provinciale Gas-

en Elektriciteitsmaatschappij en via die vennootschap aan de N.V. Gazelec, zodat de aannemingsovereenkomst tussen Sobralec en O.C.A. dit gebruik van de palen niet kon laten overgaan op de aannemer.

De gemeenrechtelijke schadevergoeding wegens vermogensschade door het ongeval teweeggebracht aan de getroffen Roelandt bereikt een bedrag dat de wettelijke vergoedingen die uitgekeerd werden door de arbeidsongevallenassuradeur overschrijdt.

De kosten voor medische verzorging en verplaatsing van de getroffen, die appellante betaalde en die 40.106 fr. en 5.351 fr. bedragen, maken patrimoniale schade uit van de getroffen die voor gemeenrechtelijke vergoeding in aanmerking komt.

De uitgaven van appellante voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid, driemaandelijksse toeslagen gedurende de herzieningstermijn, uitkering van een derde van het kapitaal en vestiging van het rentevertegenwoordigend kapitaal, bedragend respectievelijk 34.461 fr., 89.137 fr., 91.137 fr. en 194.048 fr. of samen 408.783 fr. blijven merklijk beneden de gemeenrechtelijke schadevergoeding uit hoofde van de door het ongeval veroorzaakte arbeidsongeschiktheid van Roelandt.

Zoals onder 2 werd uiteengezet staat met genoegzame zekerheid vast uit de verslagen van de deskundigen, dr. Kettenmeyer en dr. Cocriamont, dat Roelandt gedurende tien maanden volledig en gedurende nog een maand 75 % arbeidsongeschikt was en dat de blijvende arbeidsongeschiktheid 45,25 % bedroeg.

De arbeidsongeschiktheid van 75 % kwam kennelijk neer op een integriteitskrenking die geen winstgevend bedrijvigheid toeliet aan Roelandt.

De blijvende arbeidsongeschiktheid van 45,25 % maakt, gelet op de feitelijke aantasting op de persoon van Roelandt waarin zij zich voordoet en die de deskundigen vaststelden, een vermindering uit van het winstgevend arbeidsvermogen van de getroffen die op zijn minst dit percentage bereikt.

Ten tijde van de heling op 13 augustus 1952 bedroeg de winstgevend overlevensduur van Roelandt nagenoeg 22 jaar en 5 maanden. Ten aanzien van dat ogenblik en rekening houdend met een rentevoet van 4,5 % bedraagt de kapitalisatiecoëfficiënt 13,9159.

Indien slechts rekening gehouden wordt met het gemiddelde jaarloon van arbeiders van hetzelfde vak als Roelandt ten tijde van het ongeval komen de gemeenrechtelijke vergoedingen uit hoofde van arbeidsongeschiktheid neer op :

tijdelijke arbeidsongeschiktheid gedurende elf maanden : 58.306 fr.,

blijvende arbeidsongeschiktheid : 400.527 fr.,

samen : 485.833 fr.

De vordering van appellante tot terugbetaling van 454.230 fr. is derhalve gegrond voor het totale bedrag.

Het hof beslist op die gronden, overeenkomstig het advies van eerste advocaat-generaal Vanhoudt :

het aangevochten vonnis van 10 november 1956 van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel wordt vernietigd,

opnieuw wordt recht gedaan en tegelijk wordt over de zaak zelf beslist,

de vordering van de N.V. Compagnie d'Assurances La Paix is ontvankelijk,

die vordering is gegrond tegenover de N.V. Intercom, ongegrond tegenover de Stad Halle,

de N.V. Intercom wordt veroordeeld tot betaling aan appellante van 454.230 fr. met vergoedende rente vanaf de uitkering van de vergoeding door appellante tot aan de terugbetaling aan haar,

die rente wordt berekend tegen 4,5 % tot 30 juni 1970 en tegen 6,5 % vanaf 1 juli 1970,

de vordering van appellante tegen de Stad Halle wordt als niet gegrond afgewezen,

de N.V. Intercom wordt verwezen in de kosten van het geding in eerste aanleg, in hoger beroep voor het Hof van Beroep te Brussel en voor het Hof van Beroep te Gent, behalve de kosten veroorzaakt door de vordering tegen de Stad Halle bepaaldelijk dagvaarding van de Stad Halle en gebeurlijk rechtsplegingsvergoeding aan de zijde van die partij, die ten laste blijven van appellante.

NOOT—Vorenstaand arrest werd uitgesproken na verwijzing door Cass., 3 februari 1967, R.W., 1967-68, 455.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

12e-bis KAMER—15 JANUARI 1974

Voorzitter : de h. J. Van Nuffel

Openbaar ministerie : de h. F. Van de Velde

Advocaten : mrs. Le Paige, Storme, De Schrijver, Masson en Verhoeven

1. Verjaring—In strafzaken—Stuiting.

2. Geneeskunst—Artsenijbereidkunde—a) K.B. van 10 november 1967—Wettelijk—b) Wet van 25 maart 1964—Registratie van geneesmiddelen—Geen heffing van gelijke werking in de zin van art. 30 E.E.G.—c) Belgisch-Luxemburgs Protocol betreffende de handel in farmaceutische preparaten—Registratie van geneesmiddelen.

1. De vordering van de onderzoeksrechter waarbij de directeur van de bijzondere dienst van de overdrachtbelasting aangezocht wordt facturen te overhandigen met het oog op hun inbeslagneming, stuit de verjaring, daar ze uitgaat van de bevoegde overheid en tot doel heeft het bewijs van het misdrijf vast te stellen.

2. a) Art. 1, 8°, a, van de Volmachtwet van 31 maart 1967 is in zijn bewoordingen afdoende ruim en duidelijk om het K.B. van 10 november 1967 te schragen, zodat elke verdere interpretatie, ook die welke de titelvermelding tot grondslag zou nemen, dient geweerd te worden.

b) Krachtens art. 30 E.E.G. zijn de kwantitatieve invoerbeperkingen en alle maatregelen van gelijke werking tussen de lid-staten verboden.

Het verplicht stellen van de registratie van geneesmiddelen is geen kwantitatieve invoerbeperking, noch het opleggen van een geldelijke last op de binnen de Gemeenschap circulerende goederen, zodat de Wet van 25 maart 1964 niet strijdig is met het E.E.G.-Verdrag.

c) Het Belgisch-Luxemburgs Protocol van 29 januari 1963 betreffende de handel in farmaceutische preparaten heeft, krachtens de beslissing van de administratieve commissie belast met de verklaring van de bepalingen ervan, geen betrekking op de registratie van de geneesmiddelen.

Van Esbroeck e.a.

De tweede, de vierde, de twaalfde, de vijftiende, de zestiende :

A. Bij inbreuk op art. 4 § 1 en § 2, 5° en 38 van het K.B. van 10 november 1967, betreffende de geneeskunst, de uitoefening van de daaraan verbonden beroepen en de geneeskundige commissies gewoonlijk een handeling of handelingen gesteld te hebben die behoren tot de geneeskunde of de artsenijsbereidkunde, hetzij zonder houder te zijn van het vereiste diploma of zonder er wettelijk van vrijgesteld te zijn, hetzij zonder te beschikken over het visum van de geneeskundige commissie, hetzij zonder op de lijst van de Orde ingeschreven te zijn wanneer zulks vereist is.

Allen :

B. Bij inbreuk op art. 34 en 45 van de Wet van 4 april 1890 en op art. 1 van het Ministerieel Besluit van 30 juli 1936, veearts zijnde zich elders dan bij een apotheker scheikundige of artsenijskundige produkten te hebben aangeschaft, waarvan de lijst bevat is in het Ministerieel Besluit van 28 juli 1931 of enig ander samengesteld geneesmiddel of artsenijskundig bereidsel opgesomd in art. 1 van het Ministerieel Besluit van 30 juli 1936 welke zij nodig hebben en dat niet vermeld is op bovenaangehaalde lijst.

De eerste, de tweede, de derde, de vierde, de vijfde, de zesde, de zevende, de negende, de tiende, de elfde, de twaalfde, de dertiende, de veertiende, de vijftiende, de zestiende :

C. Bij inbreuk op art. 16 § 2 van de Wet van 25 maart 1964 op de geneesmiddelen, niet voor eigen gebruik bestemde geneesmiddelen te hebben ingevoerd, uitgevoerd, gefabriceerd, bereid, vervoerd, verdeeld, onder zich gehouden, bewaard, te koop aangeboden, verkocht, afgestaan onder een bezwarende titel of om niet, of afgeleverd zonder inachtneming van het bepaalde in de eerste twee leden van art. 2 van deze wet of van de besluiten getroffen ter uitvoering van haar art. 6 (K.B. van 6 juni 1960, gewijzigd bij K.B. van 20 november 1962 art. 46).

...

I. Wat betreft de betichtingen A, B en C

Overwegende dat de vordering van de Heer Onderzoeksrechter Grondel dd. 22 maart 1971, waarbij de Heer Directeur van de Bijzondere Dienst der Overdrachttaken werd aangezocht de facturen die betrekking hebben op leveringen, gedaan door firma's uit het Groothertogdom aan Belgische geneesheren-veeartsen, te overhandigen met het oog op hun inbeslagname, de verjaring van de wanbedrijven heeft gestuit ;

Overwegende dat deze vordering een onderzoeksmaatregel uitmaakte, daar zij een maatregel betrof die uitging van een, bij wettelijke bepaling bevoegde overheid, en die tot doel had de bewijzen van het bestaan van een misdrijf en van de schuldigheid van de daders op te sporen (cfr. o.a. SCHUIND, *Traité pratique de droit criminel*, 2e ed., I, p. 386 ; Cass., 18 maart 1963, *Pas.*, I, 784 ; Cass., 16 mei 1966, *Pas.*, I, 1176 ; Cass., 4 september 1967, *Pas.*, 1968, I, 14) ;

II. Wat betreft de betichting A

1) Overwegende dat het K.B. van 10 november 1967 naar voldoening van recht steunt op de Volmachtwet van 31 maart 1967 ;

Overwegende dat inderdaad de wet, in haar art. 1, 8°, a, verklaart de kwaliteit der geneeskundige zorgen te bevorderen en de normale verstrekking ervan te verzekeren door een herziening en een aanpassing van de wetgeving in verband met de uitoefening van de verschillende takken van de geneeskunde te beogen ;

Overwegende dat deze bewoordingen afdoende ruim en duidelijk zijn om het K.B. van 10 november 1967 te schragen, zodat elke verdere interpretatie, ook die welke de titelvermelding van de volmachtwet tot grondslag zou nemen, dient geweerd (cfr. o.a. STORME, *Inleiding tot het recht*, 5e ed., p. 102) ;

Overwegende dat dezelfde wet in art. 4 de Koning toelaat sancties, o.a. van strafrechtelijke aard te nemen, mits deze niet meer bedragen dan een gevangenzitting van zes maanden en een geldboete van fr. 50.000,— ;

2) Overwegende dat aan 2e, 4e, 12e, 15e en 16e beklagde, bij toepassing van bovengenoemd K.B. van 10 november 1967, wordt ten laste gelegd gewoonlijk handelingen te hebben gesteld die behoren tot de artsenijsbereidkunde ;

Overwegende dat derhalve de omvang van de door betrokkenen gepleegde handelingen dient nagegaan ;

Overwegende dat uit de gegevens van het dossier blijkt dat 2e beklagde zich geneesmiddelen aanschafte voor een bedrag van fr. 13.982,— (in 4 leveringen), 4e voor fr. 21.809,— (in 5 leveringen), 12e voor fr. 16.279,— (in 12 leveringen), 15e voor fr. 21.397,— (in 15 leveringen) en 16e voor fr. 24.242,— (in 13 leveringen) ;

Overwegende dat het afleveren van geneesmiddelen, in de aangeduide kwantiteiten, hier niet kan aangemerkt worden als een gewoonlijk verrichten van handelingen voorbehouden aan de apothekers, de reële situatie van de betrokken veeartsen in acht nemende ;

Overwegende dat de betichting A dus niet kan behouden worden ;

III. Wat betreft de betichting B

Overwegende dat de bewoordingen "scheikundige en artsenijskundige preparaten" in art. 34 van de Wet van 4 april 1890, uiteraard de samengestelde geneesmiddelen, vermeld in het M.B. van 28 juli 1931 en 30 juli 1936, omvatten ;

IV. Wat betreft de betichting C

1) Overwegende dat door art. 30 van het E.E.G.-Verdrag de kwantitatieve invoerbepalingen en alle maatregelen van gelijke werking tussen de lid-staten verboden zijn ;

Overwegende dat het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen bij arrest van 1 juli 1969 de betekening van de heffing van gelijke werking bepaalde als "iedere geldelijke last welke — zonder een douanerecht in eigenlijke zin te zijn — wegens grensoverschrijding op de binnen de Gemeenschap circulerende goederen wordt gelegd" ;

Overwegende dat de Wet van 25 maart 1964 niet strijdig is met het E.E.G.-Verdrag, daar het verplicht stellen

van de registratie van geneesmiddelen geen kwantitatieve invoerbeperking noch het opleggen van een geldelijke last op de binnen de Gemeenschap circulerende goederen beoogt ;

2) Overwegende dat de betichting onder C verwijst naar het K.B. van 6 juni 1960, gewijzigd door het K.B. van 20 november 1962 en dus genoegzaam wordt omschreven ; dat de K.B. van 6 juni 1960 en 20 november 1962 worden overgenomen door de Wet van 25 maart 1964 en door het K.B. van 26 augustus 1964 aan deze wet aangepast ;

Wat betreft de betichtingen B en C

Overwegende dat het Belgisch-Luxemburgs Protocol van 29 januari 1963 betreffende de handel in farmaceutische preparaten in zijn art. 9 verwijst naar de beraadslagingen van de besturen van de betrokken landen ter verklaring van de draagwijdte van zijn bepalingen ;

Overwegende dat, wat betreft art. 1 van het protocol, de werkgroep voor de farmaceutische producten van de Belgisch-Luxemburgse administratieve commissie op 21 maart 1967 besliste, dat dit artikel niet slaat op de registratie van de geneesmiddelen ; dat reeds in zitting van 7 mei 1963 een zelfde standpunt was ingenomen ;

Overwegende dat in België, benevens de controle naar de kwaliteit van de geneesmiddelen, die enkel beoogt na te gaan of het geneesmiddel conform is aan de formule, een controle naar de werking van het geneesmiddel wordt opgelegd ; dat slechts na analyse met gunstig resultaat, de registratie van het geneesmiddel kan worden verkregen ;

Overwegende dat de Belgisch-Luxemburgse administratieve commissie moest vaststellen dat, in de praktijk, in Luxemburg nog geen registratie in die zin van de veeartsenijgeneesmiddelen bestaat ;

Overwegende dat de doeltreffendheid van de Belgische geneesmiddelencommissie op het gebied van de veterinaire geneesmiddelen niet door de rechtbank dient beoordeeld te worden ;

Overwegende dat, in ondergeschikte orde, en met verwijzing naar de ingewikkelde wetgeving ter zake, meer bepaald de toepasselijkheid van het Belgisch-Luxemburgs Protocol, door beklaagden de onoverwinnelijke dwaling wordt ingeroepen ;

Overwegende dat het openbaar ministerie, op wie de bewijslast berust dat er geen grond van rechtvaardiging voorhanden is, terecht opwerpt dat heel de wetgeving op de geneeskunde constant naar de apotheker verwijst voor de aankoop van geneesmiddelen ;

Overwegende dat, zelfs met inachtneming van de recente rechtsleer en rechtspraak betreffende de niet beperkende uitlegging van art. 71 Sw. (Cass., 23 januari 1950, *Par.*, I, 348 ; VANHOUDT en CALEWAERT, *Belg. Strafrecht*, nrs. 499 en 513 (in deel I) 672 tot 677 (in deel II)) aldus deze rechtvaardigingsgrond niet kan worden aanvaard ; dat de betichtingen B en C bewezen zijn ;

Overwegende echter dat, benevens het goed verleden van de beklaagden, het hierboven in ondergeschikte orde ingeroepen argument dient in acht genomen te worden als verzachtende omstandigheid van zulke aard dat er slechts politiestrafen dienen uitgesproken tegen alle beklaagden ;

Overwegende dat de publieke vordering van de aldus gecontraventionaliseerde wanbedrijven verjaard is door

het verstrijken van één jaar (art. 21 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, gewijzigd bij de Wet van 30 mei 1961) ;

Om die redenen :

De Rechtbank, (...)

Rechtdoende op tegenspraak

Spreekt 2e, 4e, 12e, 15e en 16e beklaagden vrij voor de betichting A.

Zegt voor recht dat ten overstaan van alle beklaagden de publieke vordering voor de betichting B uitgedoofd is door verjaring.

Zegt voor recht dat ten overstaan van 1e, 2e, 3e, 4e, 5e, 6e, 7e, 9e, 10e, 11, 12e, 13e, 14e, 15e en 16e beklaagden de publieke vordering voor de betichting C uitgedoofd is door verjaring.

Stelt alle beklaagden buiten zake zonder kosten.

NOOT—Tegen bovenstaand vonnis werd hoger beroep aangekend.

ARBEIDSRECHTBANK TE GENT

1e KAMER—21 JANUARI 1974

Voorzitter : de h. Petit

Advocaten : Mrs. Vander Linden, loco Verstringhe, en Van de Putte, loco Fazzi

Arbeidsongeval—Basisloon—Havenarbeider— Hypothetisch loon—Volledig jaar—Minimum.

Het basisloon van een havenarbeider moet op een volledig jaar berekend worden en niet op 240 arbeidsdagen.

Deze conclusie volgt zowel uit de constatering dat havenbedrijven in feite geen ondernemingen zijn waarin slechts gedurende een bepaalde periode van het jaar gewerkt wordt, als uit de vaststelling dat de 240 dagen bepaald bij art. 36, § 3, van de Arbeidsongevallenwet 1971 slechts een minimum vormen.

Gemeenschappelijke Verzekeringskas van Bouwwerk, Handel en Nijverheid t/ P.

Artikel 6, derde lid van het Koninklijk Besluit van 28 september 1931 houdende coördinatie der wetten op de vergoeding der schade voortspruitend uit arbeidsongevallen bepaalde dat, wanneer het een onderneming betrof, waarvan de gewone werktijd minder dan één jaar duurde, voor de berekening van de vergoeding gelet werd zowel op het loon toegekend voor de werktijd als op de verdienste der arbeiders gedurende het overige gedeelte van het jaar.

Bij artikel 5 van de Wet van 10 juli 1951 werd dit artikel als volgt aangevuld : "Voor de toepassing van de bepalingen van dit lid (art. 6, derde lid) mag de normale jaarlijkse arbeidsduur in de bedrijven welke zich bezighouden met het laden, lossen en behandelen van goederen in havens, op steigers, in pakhuizen en stations, niet minder bedragen dan tweehonderd veertig dagen."

Die aanvulling geschiedde ingevolge een amendement van kamerlid Major (B.Z. 1950, stuk 135), die 280 da-

gen had voorgesteld met de bedoeling een normaal basisloon vast te stellen.

De kamercommissie heeft de draagwijdte van het amendement bij vermeld artikel 6, derde lid, niet juist ingezien.

Een commissielid was van oordeel dat het amendement het achtste lid van artikel 6 betrof (in werkelijkheid werd het negende lid bedoeld) dat bij onregelde werkloosheid in het bedrijf, waardoor de werknemer niet heel het jaar kan arbeiden, het totaal van de verdiensten van de werknemer in aanmerking komen vermeerderd met een hypothetisch loon.

De indiener van het amendement drong aan om een lid bij artikel 6, derde lid, toe te voegen, wat ook geschiedde.

De argumentering, die hij aanhaalde, toont echter aan dat het probleem eigenlijk artikel 6, negende lid, betrof.

De havenarbeiders werden door de rechtspraak geacht niet meer dan vier werkdagen per week te arbeiden, d.w.z. 193 dagen per jaar.

Er was dus, zoals voor de bouwvakarbeiders (zie Cass., 16 december 1961, *Pas.*, 1961, I, 650; Cass., 24 april 1959, *Pas.*, 1959, I, 862; Cass., 20 februari 1959, *Pas.*, 1959, I, 626 (twee arresten); Cass., 14 november 1958, *Pas.*, 1959, I, 273), een aantal door de rechtspraak als regelmatig beschouwde werkloosheidsdagen die niet in aanmerking kwamen voor een hypothetisch loon.

Voor die werkloosheidsdagen wordt aan de havenarbeiders bestaanszekerheid toegekend. Derhalve stelde kamerlid Major voor het basisloon te berekenen in functie van een forfaitair aantal arbeidsdagen verkregen door het gemiddelde van de gewerkte dagen en de dagen werkloosheid waarvoor bestaanszekerheid wordt toegekend, met dien verstande dat indien een arbeider meer dan het forfaitair aantal vastgestelde dagen arbeidde het werkelijk aantal gepresterde dagen zou in aanmerking worden genomen.

Uiteindelijk werd een forfaitaire periode van 240 dagen of 40 weken van zes dagen in aanmerking genomen.

Sedert 1 januari 1972, datum van inwerkingtreding van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, waarvan de bepalingen van openbare orde ook van toepassing zijn op de arbeidsongevallen van voor 1 januari 1972 waarvan de rechtsgevolgen op die datum nog niet geregeld waren, heeft artikel 36 van de nieuwe Arbeidsongevallenwet het beginsel gehuldigd, dat voor alle ontbrekende dagen het loon van de werknemer aangevuld wordt met een hypothetisch loon.

Het vroeger artikel 6, derde lid, zoals het aangevuld werd bij de Wet van 10 juli 1951 werd onder artikel 36, § 3, van de Arbeidsongevallenwet opnieuw opgenomen.

Doch ingevolge de verwijzing in art. 36, § 3, eerste lid, naar art. 36, § 1, en het huldigen van het beginsel dat voor elke dag waarvoor geen verdiensten zijn een hypothetisch loon in aanmerking komt, verliest het forfait dat een minimum ("niet minder" zegt de tekst) basisloon vooropstelde, zijn nut.

Het tweede lid van het geciteerde artikel 36, § 3, is dan ook slechts een historische reminiscentie van die tekst.

Wanneer men, zoals de wetgever van 1951 het impliciet deed, de havenbedrijven als ondernemingen aanmerkt waar slechts gedurende een beperkte periode van het jaar wordt gewerkt, wordt het basisloon als volgt uitgerekend:

- 1) het verdiende loon tijdens de onvolledige referteperiode;
- 2) de andere verdiensten tijdens de overige periode van het jaar;
- 3) een hypothetisch loon voor het geheel of het gedeelte van de referteperiode waarin niet gearbeid werd aan de haven en er ook geen andere verdiensten waren.

Neemt men aan dat de wetgever in 1951 ten onrechte de havenbedrijven gezien heeft als ondernemingen waar slechts gedurende een beperkte periode van het jaar wordt gewerkt, door een amendement op een foutieve plaats in de tekst op te nemen, dan is alleen artikel 36, § 1, van toepassing: het loon waarop de werknemer recht had wordt met een hypothetisch loon aangevuld voor de dagen waarop de werknemer, buiten de rusttijden geen loon ontving (vgl. Senaat, 1970-71, stuk 215, blz. 137-138 — bouwvakarbeiders).

Die stelling sluit aan bij de karakteristieken van de havenarbeid te Gent.

De haven van Gent is heel het jaar, dag en nacht voor laad- en losverrichtingen open.

De havenarbeiders werken echter heel het jaar niet door, wegens economische, technische en individuele redenen.

Hoewel sedert 1 januari 1964 de vijfdaagse werkweek werd ingevoerd, kan een havenarbeider op onverschillig welke dag arbeid verrichten.

Welk standpunt in onderhavig geval ook aangenomen wordt, welke tekst ook toegepast wordt, het resultaat bij de berekening van het basisloon blijft identiek.

Het basisloon van verweerder moet dan ook als volgt berekend worden:

arbeidsdagen 205 dagen	=	192.348,— fr.
hypothetisch loon 40 dagen		
192.348 fr. × 40 : 205	=	37.531,20 fr.
subtotaal :		229.879,20 fr.
vakantiegeld (+ 12,72 pct.)		
229.879,20 fr. × 12,72 pct.	=	29.240,60 fr.
Totaal :		259.139,80 fr.

NOOT—Tegen bovenstaand vonnis is hoger beroep aangekend.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE HASSELT

1e KAMER—18 APRIL 1973

Voorzitter : de h. Pexsters

Advocaat : Mr. A. Valkenborg

Verstek en verzet—Bij advocaat op de inleidende zitting verschenen verweerder verschijnt niet meer op de zitting waartoe de zaak verdaagd is—Verstek nemen—Vereiste.

Wanneer de zaak op de inleidende zitting tegenover de bij advocaat verschenen verweerder contradictoir verdaagd werd, en op de zitting waartoe de zaak verdaagd werd, noch de verweerder noch iemand voor hem ver-

schijnt, kan tegen hem dan geen verstek genomen worden als hij niet, met analoge toepassing van art. 803 Ger.W. voor die zitting opgeroepen is.

Nijsten t/ Lambrechts

Op de inleidingszitting van 7 februari 1973 is verweerder verschenen door zijn raadsman Mr. Rakels.

De zaak werd contradictoir verdaagd tot de zitting van 28 maart 1973, op verzoek van de raadslieden van de partijen.

Ter zitting van 28 maart 1973 is verweerder niet verschenen noch iemand voor hem.

Aanlegger vordert op deze zitting vonnis bij verstek tegen verweerder voorhoudend dat de raadsman van verweerder niet meer optreedt bij gebrek aan onderrichtingen.

Het juridisch bewijs wordt echter niet geleverd dat verweerder in persoon kennis heeft gehad van het uitstel van de zaak op 28 maart 1973.

Volgens art. 802 van het Gerechtelijk Wetboek onder de rubriek "Behandeling bij verstek", kan slechts tegen een der partijen verstek worden gevorderd op de inleidende zitting. Wanneer tegen de niet verschenen partij geen verstek wordt gevorderd op deze inleidende zitting, is dit daarna slechts mogelijk nadat zij door de griffier bij gerechtsbrief werd opgeroepen ter zitting waartoe de zaak is verdaagd (cfr. artt. 803-804 Ger.W.).

Een zelfde toestand ontstaat wanneer de zaak contradictoir wordt uitgesteld en de raadsman van een der partijen zich terugtrekt.

Overeenkomstig art. 754 Ger.W. wordt bij contradictoire verdaging van de zaak gewoon bericht gezonden aan de advocaten van de partijen en niet aan de partij indien een advocaat is opgetreden.

Opdat tegen de niet meer verschijnende partij kan worden verstek genomen moet deze bij analoge toepassing van art. 803 Ger.W., eveneens bij gerechtsbrief worden opgeroepen. Een vonnis uitgesproken tegen een niet verschijnende partij die geen kennis heeft van de datum van behandeling der zaak zou een schending van het recht van verdediging betekenen.

De zaak is derhalve in haar huidige stand niet in staat van wijzen.

(...)

EUROPEES RECHT

Weekoverzicht van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen
Week 6-10 mei 1974

Zaak 183/73 Osram (prejudiciële zaak), 8 mei 1974

Licht in de duisternis...

Voor de juiste tariefindeling van ballons en peren van glas en van open en niet afgewerkte peren van glas wendde een Duitse onderneming zich tot de rechter.

Het Bundesfinanzhof legde in dit verband het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen de vraag voor onder welke post bepaalde elektrische peren en bepaalde reflectoren, bestemd voor de vervaardiging van lampen, moeten worden ingedeeld.

Het Hof verklaarde voor recht dat de onderhavige post van het douanetarief in die zin moet worden uitgelegd dat daaronder alle vormen van glas vallen, die zijn bestemd als omhulsel van elektrische lampen en buizen en die als zodanig de voornaamste kenmerken van het afgewerkte produkt vertonen.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen

"Herman De Jongh"-wedstrijd

Op 14 en 16 mei 1974 werd in de zaal van het Internationaal Zeemanshuis de jaarlijkse "Herman De Jongh"-wedstrijd gehouden. Deze wedstrijd, die openstaat voor alle stagiairs, biedt hun de gelegenheid om, door een kritische jury beoordeeld, hun talenten te meten en te zien bekronen.

Mr. Luc Baetens sprak onder de titel "The show must go on" over de procedure voor het Hof van Assisen. Nadat hij de polemiek, die daarover regelmatig wordt gevoerd, had uiteengezet en een ernstige kritiek had uitgebouwd kwam de geestige ondertoon opzetten. Naar zijn mening zou deze show volgens de moderne geldende normen moeten geregisseerd worden, hetgeen dan wel aanleiding gaf tot allerlei geestige veronderstellingen.

Mr. Marie-Rose De Smet durfde het aan de "Depenalisatie van het overspel" voor te stellen. Deze materie en vooral dan bepaalde commentaren lokten snel geestige reacties uit bij het publiek. De evolutie van de rechtspraak werd geschetst en met soms humoristische argumenten werden de individuele, sociale en familiale aspecten van het probleem belicht, dit alles in het kader van de functie van de strafwet.

Mr. Edith Flamand liet zich inspireren door de actualiteit en sprak over "Een recente assisenzaak... Poging tot een maatschappij-kritische benadering". Zeer nuchter stelde zij zich vragen over hetgeen zij onlangs heeft gezien en de reacties die zij er heeft kunnen waarnemen, en dit in verband met het uiterlijk vertoon, de agressiviteit van het publiek en de problemen in verband met de normaliteit van de beschuldigde.

Mr. Jaak Weymans misleidde het publiek door zijn titel "Globale verdediging" om, in het kader van een militaire tactiek, de globale verdediging die een totaal veilig bestaan moet garanderen, te bespreken. In een ernstig betoog maakte hij een analyse en een vergelijking met buitenlandse systemen en belichtte hij de mogelijke evolutie in de Belgische toestanden.

Mr. Winnie Vermeulen sprak, zonder titel, een rekvisitoir van de ernstige vrouw uit tegen de labiele man, die volgens haar een vrouw is met een fabrieksfout. Zij analyseerde de wankelende toestand van de man die op psychisch vlak blijft sukkelen en steeds iets mist.

Mr. Hugo Callens sprak over "Sociale of commerciële advocatuur: een keuze?". Hij gaf een definitie van de sociale taak van de advocatuur en belichtte de commerciële aspecten die de advocatuur dwingen tot bepaalde hervormingen. Hij vroeg zich af of deze splitsing statutair moest worden vastgelegd, dan wel de feitelijke toestand geconcretiseerd. Na een spirituele leidraad voor de commerciële advocaat gaf hij dan zeer nuttige wenken voor diegenen die een sociale advocatuur beogen.

De voorzitter, mr. F. Erdman, dankte de oud-voorzitters die als jurylid na rijpe beraadslaging op de openingszitting van het volgend gerechtelijk jaar de laureaat zullen kenbaar maken. Men kan betreuren dat, rekening gehouden met het peil van de sprekers, slechts een geringe opkomst van de confraters mocht genoteerd worden.

ERRATA

Het arrest van het Hof van Cassatie dat in kolom 155 vermeld staat met de datum van 20 september 1972, is in werkelijkheid van 29 september 1972.

De op 25 januari 1973 gewezen beslissing die in kolom 168 voorkomt, is niet van de Arbeidsrechtbank, maar van het Arbeidshof te Gent.

De laatste vijf regels van de eerste alinea van kolom 181 moeten als volgt gelezen worden: "een ander voorbeeld is de vervanging sinds het arrest van 1926 van de enge opvatting van het begrip natuurlijke verbintenis, voorheen in hoofdzaak opgevat als de verbintenis die overblijft na verjaring van een vordering, door de ruime opvatting van verplichtingen uit moraal en fatsoen".

Het woordje "is" in de 7e regel van onder in kolom 181 moet in "zijn" veranderd worden.

In voetnoot 3 van kolom 226 leze men: *Pasin.*, 1874, blz. 110.

In kolom 255 gelieve men te lezen:

- 10e regel: indien is uitgemaakt dat het feit
- 15e regel: die voortspuit uit artikel 443-1°

In kolom 261 gelieve men in de eerste twee alinea's van nr. 53 telkens art. 28 i.p.v. art. 26 te lezen.

De twee arresten van de 3e kamer van het Hof van Cassatie die gepubliceerd zijn in de kolommen 469 en 471, zijn beide van 17 (niet 16) januari 1973.

In kolom 1876 gelieve men de eerste regel van de derde alinea van de noot als volgt te lezen: Indien de raadkamer echter de verschoning had aangenomen.

De beslissing van 26 november 1973 in kolom 2404 werd door de Arbeidsrechtbank (niet het Arbeidshof) te Gent gegeven.

TIJDSCHRIFTEN

Recueil Dalloz Sirey.—jg 1974

nr. 9

Gérard Lyon-Caen, Les travailleurs et les risques économiques.—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Informations rapides.—Législation.

nr. 10

Edmond Noël Martine, La réforme du statut juridique des sociétés coopératives agricoles.—Gestion économique et financière: dispositions particulières à certaines sociétés.—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Informations rapides.—Législation.

nr. 11

René Savatier, Propriété immobilière et contraintes d'urbanisme: la condamnation à démolir.—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Informations rapides.—Législation.

nr. 12

Michel Vasseur, Une création de la pratique: les censeurs dans les sociétés anonymes.—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Informations rapides.—Législation.

Ethno-Psychologie.—jg 1973

nr. 4

Georges Castellán, Le centre d'étude des peuples et des cultures de l'Europe Centrale et du Sud-Est, de l'université Paris VIII (Vincennes).—Félix Kreissler, La difficile naissance d'un sentiment national: l'Autriche.—Rita Thalmann, Identité nationale et spécificité culturelle: l'expérience du Ju-

daïsme allemand durant l'ère libérale.—Gilbert Badia, Rosa Luxemburg et le sentiment national polonais.—Catherine Michel Durandin, La Roumanie et ses avocats au Congrès de la Paix (1919)—Esquisse d'analyse d'une mythologie.—Nicolas Vernicos, La superstructure idéologique de l'Hellénisme et ses implications socio-économiques.—Monette Ribetrol, Fêtes traditionnelles et fêtes nouvelles en Bulgarie socialiste.—Bibliographie critique.

Common Market Law Reports.—jg 1974

nr. 77

Cases.

nr. 78

Cases.—Decisions.

European Journal of Political Research.—jg 1974

nr. 1

S.N. Eisenstadt, Cultural Models and Political Systems.—William M. Lafferty, The Emergence of Radical Socialism: Structural vs. Cultural Explanations.—Ivor Crewe, Do Buller and Stokes really Explain Political Change in Britain?—Elias Berg, Wants, Rights and Democracy.—Contributions.

Der Staat.—jg 1974

nr. 1

Siegfried Magiera, Allgemeine Regelungsgewalt ("Rechtssetzung") zwischen Parlament und Regierung. Zur Auslegung und zur Reform des Art. 80 GG.—Ellen P. Flerlage, Bürgerrechte in den Vereinigten Staaten.—Neuere Entwicklungen.—Heinrich Scholler, Die sozialen Grundrechte in der Paulskirche.—Berichte und Kritik.—Buchbesprechungen.—Buchanzeigen.—Anschriften der Mitarbeiter.

Info-Jura.—jg 1974

nr. 1, 2, 3, 4

Rechtspraak.—Rechtsleer.

Tijdschrift voor Privaatrecht.—jg 1974

nr. 1

Simoens D., Het toestemmingsrecht van de ouders tot de adoptie na echtscheiding.—Vlieghe-Casman H., Enkele aspecten van de Rechtstoestand van feitelijk gescheiden echtgenoten.—Dubois B., Handelsvertegenwoordigers. Evolutie in de gezagsverhouding met de opdrachtgevers?—Rens J.L., Professionele aansprakelijkheid van de notaris.—Boekbespreking.

Belgische Rechtspraak in Handelszaken.—jg 1973

nr. 5-6

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Aannemingsrecht.—jg 1974

nr. 1

Rechtspraak.—Ph. Jestaz, De bouwpromotie in Frankrijk.—L. Linke, De controle op de regelmatigheid van het plaatsen van overheidsopdrachten in de Duitse Bondsrepubliek.—Boekbespreking.

Tijdschrift voor Sociaal Recht.—jg 1974

nr. 2

Rechtsleer.—Rechtspraak.—Korte inhouden.—Boekbespreking.

Europees Vervoerrecht.—jg 1974

nr. 1

Jan Ramberg, The Law of Carriage of Goods Attempts at Harmonization.—In Memoriam Plinio Manca.—Rechtspraak.

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE: RIDDER RENÉ VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES: PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

INHOUDSTAFEL VAN DE 37e JAARGANG (1973-1974)

BIJDRAGEN

ALBERS, H., Nieuwe taken voor het strafrecht (Preadvies voor het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent).	2033	DESMEDT, H.A., De Europese Overeenkomst nopens het verstrekken van inlichtingen over buitenlands recht, opgemaakt te Londen op 7 juni 1968.	1371
BAETEMAN, M., De nieuwe wetgeving inzake de aansprakelijkheid der hotelhouders (Wet van 4 juli 1972).	1345	DE SMET, W., De vormvereisten bij revindicatie van in beslag genomen voorwerpen.	2127
BAETEMAN, M., Een variatie voor het ontworpen stelsel "huwelijksgoederen".	2303	DE THIBAUT DE BOESINGHE, J., Is artikel 990 van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing in strafzaken?	1043
BLANPAIN, R., Het taalgebruik voor de arbeidsverhoudingen (Het Decreet van 19 juli 1973).	1457	DE VROE, J., Notariële en administratieve akten (Preadvies voor het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent).	2007
BLOMME, P., De taal is gansch het volk. — Rede uitgesproken bij de herdenking van het honderdjarig bestaan van de Vlaamse Conferentie der Balie te Gent op 23 november 1973.	857	DE VROEDE, P., Het economisch recht in het spanningsveld van de dagelijkse behoeften en van de noodwendigheden op langere termijn. (Preadvies voor het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent).	1953
BOCKEN, H., Aansprakelijkheid en milieubescherming.	1121	DE WEERDT, I., Het Decreet van 19 juli 1973 op het taalgebruik in het bedrijfsleven.	461
BOES, M., De notariële akte en de Akte in administratieve vorm (Preadvies voor het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent).	2015	D'HAENENS, J., De vergoeding voor onrechtmatige vrijheidsbeneming en voor onwerkdadige voorlopige hechtenis. — Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Hof van Beroep te Gent op 3 september 1973.	225
BUCKINX, H., De gewijzigde wetgeving betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan mindervaliden.	641	D'HALLUIN, A., Reclame in het spanningsveld tussen adverteerder, gebruiker en mededinger. — Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van de Conferentie der jonge Balie te Kortrijk op 29 september 1973.	897
CLAESEN, M., Algemeen verslag over het XXVIe Vlaams Rechtscongres.	2367	D'HULST, J., De bescherming van de gebruiker en de correctieve reclame.	919
CORBER, J., De bekrachtiging van de universele auteursconventie door de Sovjetunie.	289	EECKMAN, P., Individuele verticale prijshandhaving buiten contract na het arrest van het Hof van Cassatie van 9 november 1973 (Makro-arrest).	1409
DE BONDT, J.P., Efficiënte juridische dienstverlening aan het bedrijfsleven door de advocaten (Preadvies voor het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent).	1983	ELST, R., Misbruiken bij afstand van het geding voor de Raad van State.	1039
DE BECKER, A. Nieuwe taken en verwachtingen van het strafrecht (Preadvies voor het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent).	2069	ENGELS, W., De problematiek rond de vrijmaking van de vrouw. — Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen op 20 oktober 1973.	785
DE BOUNGNE, A., De administratieve akten geen rechtsbedeling maar machtspositie. (Preadvies voor het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent).	2029	FRANCK, G., Over de gelijkstelling van man en vrouw. — Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen op 20 oktober 1973.	801
DE BRAUW, P.J.W., Dienstverlening van advocaten in het buitenland en het EEG-Verdrag.	1805	FREDERICQ, S., De Wet van 4 juli 1972 tot wijziging van de Wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.	1025
DE BUSSCHERE, C., De toepassing van het Taaldecreeet op akten van vennootschappen.	1151		
DE KOCK, M., Het taaldecreeet van 19 juli 1973 en de sociale betrekkingen.	1569		
DE LEYE, O., De weerslag van het vakantiegeld op de opzeggingsvergoeding voor bedienden.	295		
DELVA, W., Het civielrecht, inzonderheid het familierecht, gisteren, vandaag en morgen.	561		

GANSBLOF VAN DER MEERSCH, W.J., Overwegingen omtrent de kunst recht te spreken en de uitoefening van het rechterlijk ambt. — Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Hof van Cassatie op 3 september 1973.	113	STORME, M., Rede uitgesproken op het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres.	2363
GILISSEN, J., Oprichting en evolutie van het Parlement / de Grote Raad van Mechelen. — Rede uitgesproken op de plechtige herdenking van de oprichting van het Parlement van Mechelen (Grote Raad van Mechelen) in december 1473.	967	SUETENS, L.P., Actuele ontwikkelingen in het administratief recht.	1233
GILLOT, P., Conflictenregeling in het sociaal zekerheidsstelsel van de E.E.G. — Verhaal in het buitenland van de Belgische verzekeraar van arbeidsongevallen op grond van wettelijke subrogatie.	1871	SUETENS-BOURGEOIS, G., De onteigeningsvergoedingen.	2081
HERBOTS, J., Bezit en bewijs.	1033	SWARTENBROUX-VANDERHAEGEN, S., De rechtsprekende bevoegdheid van het Benelux-Gerechtshof.	1681
HULSMAN, L.H.C., Nieuwe taken en verwachtingen ten aanzien van het strafrecht (Preadvies voor het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent).	2049	THEUWISSEN, P., Voor een leefbaar milieu: een verloren strijd? — Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel op 7 december 1973.	1633
HUSS, A., De betekenis van het Parlement / de Grote Raad van Mechelen voor de toekomst van de huidige internationale gerechtshoven. — Rede uitgesproken op de plechtige herdenking van de oprichting van het Parlement van Mechelen (Grote Raad van Mechelen) in december 1473.	979	THUYSBAERT, M., De gevolgen van de echtscheiding in het internationaal privaatrecht.	803
HUYS, P., De huidige politieke bezieling: ontrouw aan Europa? — Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van de Conferentie van de Jonge Balie te Brugge op 17 oktober 1973.	1793	VANACHTER, O., De economische en financiële inlichtingen te verstrekken aan de ondernemingsraad.	2463
KOKELENBERG, J., Over de wettelijke hypotheek van de gehuwde vrouw.	1587	VAN AGT, A.A.M., Rede uitgesproken op de plechtige herdenking van de oprichting van het Parlement van Mechelen (Grote Raad van Mechelen) in december 1473.	993
KOOSMAN, E., Het verschijnsel van de wetwinkels (Preadvies voor het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent).	1929	VAN ALSENOY, J., Pariteit, specialiteit en vertegenwoordiging door zijns gelijken in de arbeidsrechtbank.	589
LANGEMEIJER, G.E., De betekenis van het Parlement / de Grote Raad van Mechelen voor onze tijd. — Rede uitgesproken op de plechtige herdenking van de oprichting van het Parlement van Mechelen (Grote Raad van Mechelen) in december 1473.	961	VAN AVERMAETE, PH., Vertakking van eigendomsrecht en recht van verkoop in het agrarisch recht.	1359
LEËN, W., Loon en sociale zekerheid.	2415	VAN BEMMELN, J.M., Recente ontwikkelingen in het Nederlandse strafrecht.	1745
LELIARD, J., Komen er rechtstaaldecreeën?	1521	VAN CAUWELAERT, E., De juridische aard van de Europese Gemeenschappen.	1297
MARESCAU, M., De ontvankelijkheid van een beroep tot nietigverklaring van een communautaire handeling naar aanleiding van een beroep door een particulier ingesteld voor het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (art. 173, lid 2, E.E.G.).	2239	VANDAMME, J., Controle van de concentraties in de E.E.G.	2191
MATTHIJS, J., Rede uitgesproken op de viering van het tienjarig bestaan van het "Tijdschrift voor Privaatrecht".	1759	VAN DEN HEUVEL, J., Rechtsbijstandsverzekering (Preadvies voor het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent).	1933
MICHEL, G., Leemten in de rechtshulp (Preadvies voor het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent).	1909	VAN DEN VONDER, V. en VAN EYNDE, M., Het prostitutie-trio: prostituee, souteneur, klant.	625
MICHEL, H., De notariële akte en de akte in administratieve vorm (Preadvies voor het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent).	1993	VAN DER GUCHT, J., Voorkoming van faillissementen.	1185
PARREIN, H., De intercommunes na de Wet van 26 juli 1971 houdende organisatie van de agglomeraties en de federaties van gemeenten.	1073	VANDERMEERSCH, W., Het voorwerp van de vordering in de geschillen betreffende de sociale zekerheid. — Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Arbeidshof te Gent op 3 september 1973.	513
PARREIN, H., De belasting over de toegevoegde waarde als bestanddeel van schadevergoeding in geval van civielrechtelijke aansprakelijkheid.	1533	VANDERPOORTEN, H., Rede uitgesproken op de plechtige herdenking van de oprichting van het Parlement van Mechelen (Grote Raad van Mechelen) in december 1473.	991
PAUWELS, J.M., De staat van verlengde minderjarigheid.	673	VAN HOUTTE, H., De openbare orde als beletsel voor de erkenning of tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen.	737
ROZIE, M., Het fiscaal regime van uitkeringen tot onderhoud.	1417	VAN HOUTTE, J., De plaats van de jurist in de komende samenleving. — Rede uitgesproken op het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres.	2351
SLUYTS, CH., Aanpassing van de Vennootschapswetgeving aan de eerste E.E.G.-Richtlijn.	337	VAN MALLEGHEM, P., In het verleden ligt het heden. — Rede uitgesproken bij de herdenking van het honderdjarig bestaan van de Vlaamse Conferentie der Balie te Gent op 23 november 1973.	849
STASSEYNS, J., B.T.W. en voertuigschade.	1811	VANQUICKENBORNE, M., Het erfrecht van de langstlevende echtgenoot. — Bedenkingen bij een wetsontwerp.	1857
STORME, M., De achterkant van het gerecht. — Kanttekeningen bij een openingsrede.	449	VERPOTEN, E., De Feestdagenwet van 4 januari 1974.	1649
		VICTOR, R., Beschouwingen over de jongste Vlaamse rechtsliteratuur (1971-1973). — Vlaamse rechtsliteratuur verschenen in 1971-1973.	1-65
		VICTOR, R., Openings toespraak op het XXVIe Wetenschappelijk Rechtscongres.	2359
		VLIEGHE-CASMAN, H., Het patrimoniale statuut van de langstlevende echtgenoot.	401
		WIARDA, G.J., De rechter tegenover de vage rechtsnormen. — Lezing gehouden door de President van de Hoge Raad der Nederlanden voor de Internationale Unie van Magistraten, Belgische Afdeling, op 5 mei 1973 te Brussel.	177

CONCLUSIES, ADVIEZEN EN NOTEN BIJ DE RECHTSPRAAK

- WILLE, B.A., Goede raad is duur (Preadvies voor het XXVie Wetenschappelijk Rechtscongres te Gent). 1923
- BRUYNEEL, André, "De borgstelling tot waarborg van alle verbintenissen van de schuldenaar tegenover zijn schuldeisers", noot onder Hof Brussel, 23 februari 1973. 1057
- C., noot onder Cass., 29 september 1972, over de bezitsvordering. 159
- C., noot onder Cass., 19 februari 1973, over de invloed van latere gebeurtenissen op de verplichting tot schadeloosstelling bij onrechtmatige daad. 194
- C., noot onder Rb. Brussel, 3 september 1973, over de gehoudenheid van de vrouw voor schulden van de gemeenschap na de ontbinding van de gemeenschap. 553
- C., noot onder Cass., 3 mei 1973, over de betekenis van de woorden "ter zake van faillissement" in art. 465 Fw. 653
- C., noot onder Arrond. Antwerpen, 6 november 1973, over de wijze om de bevoegdheid te bepalen als de eis gebaseerd is op het betwiste bestaan van een arbeidscontract. 946
- C., noot onder Kh. Dendermonde, 16 april 1973, over de reizende verkoop. 2289
- CAENEPEEL, C., noot onder Kh. Brugge, 25 september 1973, over de toepassing van het Brusselse Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken. 437
- CAENEPEEL, C., noot onder Rb. Antwerpen, 29 juni 1973, over de juridische toestand van de onderpachter aan wie de hoofdpachter, ondanks het verbod van onderverpachting, een pacht heeft toegestaan. 504
- CAENEPEEL, C., noot onder Vred. Tielt, 11 oktober 1973, over het recht op schadevergoeding van de onderpachter als de hoofdpachter in overeenstemming met de hoofdverpachter voortijdig een einde aan de pacht maakt. 956
- CAENEPEEL, C., noot onder Rb. Brugge, 25 juni 1973, over de zuivering van het verstek en over de toepassing van art. 753 Ger.W. 1176
- COUSY, Herman A., noot onder Raad van State, 22 januari 1974, over de woonverplichting van ambtenaren en beambten. 2216
- COVELIERS, H., noot onder Hof Brussel, 24 februari 1972, over de theorie van het overwegend belang van het kind bij adoptie. 1609
- DE BUSSCHERE, Carl, "Art. 203 B.W. en de feitelijke scheiding der echtgenoten", noot onder Vred. Tielt, 26 april 1973. 2172
- D.W., I., noot onder Arbrb. Brussel, 8 februari 1973, over de toepassing van art. 52 van de Wet op het gebruik der talen in bestuurszaken op een bedienendencontract op proef. 45
- DE WILDE, Lode, noot onder Hof Brussel, 12 januari 1973, over de aansprakelijkheid van een psychiatrische inrichting voor door een patiënt opgelopen schade (ontsnapping en zelfmoordpoging). 199
- DE WULF, C., noot onder Hof Gent, 25 juni 1971, over de toepassing van art. 918 B.W. 1498
- DU BOIS, Guy, noot onder Cass., 2 maart 1973, over het buitengerechtelijk verzet bij uitvoerend beslag op roerend goed. 160
- DU BOIS, Guy, noot onder Kh. Brugge, 20 februari 1973, over de toepassing van art. 445 Fw. op de tot waarborg van een rekening-courant gestelde zekerheid. 1405
- DUMON, F. (advocaat-generaal), conclusie voor Cass., 15 februari 1974 (contractuele aansprakelijkheid in solidum voor schade ten gevolge van samenlopende tekortkomingen van verscheidene contractanten). 1716
- EECKMAN, Paul, noot onder Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, 10 januari 1974, over de invloed van interne rechtsmiddelen tegen de verwijzingsbeschikking, op de voortgang van de prejudiciële procedure, en de invloed op de bevoegdheid van de nationale rechter na het inleiden van een procedure zoals bedoeld in art. 9, lid 3, van verordening nr. 17. 2330
- GALAUDE Linda, "De rechter tegenover de nieuwe communicatiemedia — Randbedenkingen bij het arrest B.R.T. t/ Van den Daele", noot onder Hof Gent, 26 april 1973. 490
- GANSHOF VAN DER MEERSCH, W. (procureur-generaal), conclusie voor Cassatie, 18 mei 1963 (art. 445 Fw. en de rekening-courant). 363
- HERBOTS, J., "De nalatige stuwadoor of de twee voorwaarden voor de aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad van de medecontractant of diens aangestelde", noot onder Cass., 7 december 1973. 1600
- HEYERICK, M., noot onder Rb. Turnhout, 15 maart 1972, over het bedingen van een prijs als vereiste voor een pachtcontract. 1506
- HUENENS, R., noot onder Corr., Antwerpen, 11 april 1973, over de eerbiediging van de rechten van de mens bij de beoordeling van een weigering een bevel op te volgen. 1509
- LAMBRECHTS, W., "De Raad van State en het gemeentelijk milieubeleid", noot onder Raad van State, 10 juli 1973. 2382
- LINDEMANS, Leo, noot onder Beslagrechter Brussel, 8 januari 1974, over de toepassing van de Wet van 15 juni 1935 voor de Brusselse rechtbanken bij samenhangende en incidentele vorderingen. 2159
- LUST, Antoon, "Moet opzegging van landpacht gegeven worden aan beide echtgenoten? Een analyse van de arresten van het Hof van Cassatie van 13 mei 1971 en 15 juni 1973", noot onder Cass., 15 juni 1973. 1377
- MAHAUX, P. (eerste advocaat-generaal), conclusie voor Cass., 11 mei 1973 (Geneeskunst; onwettelijkheid van art. 2 van het K.B. van 9 februari 1970). 93
- NEELS, Leo, noot onder het K.B. van 7 november 1973, over het misbruik van economische machtspositie. 1218
- PEYTIER, M., advies van het openbaar ministerie voor Rb. Brussel, 22 juni 1971 (verwerping van nalatenschap anders dan overeenkomstig art. 784 B.W.). 727
- PEYTIER, M., noot onder Pol. Tongeren, 8 mei 1973, over de strafbaarheid van de onopzettelijke vruchtafdrijving. 1512
- R., J.R., noot onder Arbh. Gent, 7 juni 1973, over het overgangsrecht en de nieuwe Arbeidsongevallenwet. 835
- R., J.R., noot onder Cass., 4 januari 1974, over de werknemster in kraamrust. 2108

- RIGAUX, Marc, noot onder Arbrb. Mechelen, 14 januari 1974, over de driehoeksverhouding tussen het uitzendbureau, de uitzendkracht en de derdegebruiker. 2169
- ROMMEL, Guy, "Het taalstatuut van de zes randgemeenten in gerechtszaken sedert de jongste grondwetsherziening", noot onder Arbrb. Brussel, 20 maart 1973. 274
- STÉVIGNY, G. (advocaat-generaal), advies voor Hof Gent, 26 april 1973 (eis tot nietigverklaring van een schijnhuwelijk, nadat de op een andere grond ingestelde eis tot nietigverklaring door een vreemde rechter afgewezen is). 1886
- STUYCK, J., noot onder Kh. Turnhout, 24 november 1972, over het "gezamenlijk aanbod" in de Wet op de handelspraktijken. 841
- STUYCK, J., noot onder Cass., 9 november 1973, over de verkoop beneden de door de producent vastgestelde kleinhandelsprijs door een detaillist die het produkt elders betreft. 1263
- SUETENS, Louis Paul, "De toetsing van de wet aan de Grondwet", noot onder Rb. Brussel, 5 juni 1973. 1012
- SUETENS-BOURGEOIS, Greta, "Onteigeningsvergoeding en muntontwaarding", noot onder Rb. Brussel, 5 juni 1973. 1002
- T., noot onder Hof Brussel, 6 april 1972, over de rechten van de randeigenaars op toegang, uitweg, uitzicht en licht m.b.t. de openbare weg. 316
- T., noot onder Hof Gent, 15 februari 1973, over de toepassing van art. 1178 B.W. op een beding dat de gehele gemeenschap aan de langstlevende zal behoren en op een bedongen erfstelling. 433
- T., noot onder Hof Brussel, 1 oktober 1973, over de wettelijke hypotheek van de gehuwde vrouw. 600
- T., noot onder Hof Gent, 5 februari 1973, over de kosten van een door de schuld van de schuldeiser ten onrechte uitgesproken faillissement. 1164
- VANDEPLAS, A., noot onder Hof Gent, 21 juni 1972, over de toepasselijkheid van art. 383, lid 2, Sw. op het ten gehore brengen van schunnigheden in een openbare plaats door middel van een grammofoonplaat. 105
- VANDEPLAS, A., "De klachtmisdrijven in de merkenwetgeving", noot onder Hof Gent, 9 maart 1973. 604
- VANDEPLAS, A., advies van het openbaar ministerie voor Corr. Brussel, 18 april 1973, over de eenheid van opzet bij een beweerdelijk voortgezet misdrijf. 836
- VANDEPLAS, A., "De bijzondere verbeurdverklaring van art. 43, § 1, van het K.B. nr. 78 van 10 november 1967", noot onder Cass., 25 september 1973. 929
- VANDEPLAS, A., noot onder Hof Brussel, 3 mei 1973, over het recht van hoger beroep in strafzaken. 938
- VANDEPLAS, A., "Voorzorgen ter voorkoming van autodiefstallen", noot onder Pol. Wervik, 9 mei 1973. 1066
- VANDEPLAS, A., noot onder Hof Gent, 9 maart 1973, over de valse handtekening onder een proces-verbaal van verhoor. 1611
- VANDEPLAS, A., "Strafvermindering bij verzachtende omstandigheden", noot onder Cass., 10 december 1973. 1876
- VANDEPLAS, A., noot onder Cass., 5 maart 1974, over de vaststelling van de voorwaarden voor voorlopige hechtenis. 2108
- VANDEPLAS, A., noot onder Hof Gent, 7 juni 1973, over de tekortkoming aan de zorgvuldigheidsplicht bij onopzettelijke brandstichting. 2152
- VANDERMEERSCH, W. (eerste advocaat-generaal), advies voor Arbh. Gent, 7 juni 1973 (het overgangsrecht inzake arbeidsongevallen). 830
- VANDERMEULEN, C., noot onder Arbh. Brussel, 12 juli 1972, over de invloed van daden uit het privéleven op de uitvoering van een arbeidsovereenkomst. 1101
- VANHOUDT, C.J. (eerste advocaat-generaal), advies voor Hof Gent, 16 februari 1973 (rechterlijk gewijsde bij afzonderlijke straffen voor onopzettelijke doding en voor rijden onder invloed). 874
- VANHOUDT, C.J. (eerste advocaat-generaal), advies voor Hof Gent, 15 maart 1974 (vordering van de arbeidsongevallenverzekeraar tegen de aansprakelijke derde). 2508
- WYMEERSCH, E., "Strafbedingen zijn verboden, schadeloosbedingen niet", noot onder Cass., 8 februari 1974. 2429

BOEKBESPREKING- EN AANKONDIGING

- Actualité du contrôle juridictionnel des lois, Travaux des Sixièmes journées d'études juridiques Jean Dabin, Bibliothèque de la Faculté de Droit de l'Université catholique de Louvain. — F. Larcier, Brussel, 1973, 581 blz. (door K. Rimanque) 1451
- Batigne J., Un juge passe aux aveux. — (Coll. Vécu), Paris, R. Laffont, 1973, 393 blz. (S.R.) 777
- Bellamy J., Crime and public order in England in the late Middle Ages. — Routledge and Kegan Paul, Londen, 1973. (door L. Th. Maes) 777
- Boehlé A., Delbrouck I., Van Hoecke M., Arbitrage, Deel III van de Bibliotheek van gerechtelijk recht uitgegeven door het seminarie voor het privaatrechtelijk procesrecht aan de Rijksuniversiteit te Gent onder leiding van Prof. Dr. M. Storme, Gent 1973, 111 blz. 1850
- Briers M., Handboek van de Gerechtsdeurwaarder. — Brussel, Etabl. Emile Bruylant, 1973, 495 blz. (R.V.) 109
- Brinkhorst, L.J., Grondlijnen van Europees Recht, (met de medewerking van J.A. Winter). — Groningen, H.D. Tjeenk Willink 1973, 131 blz. (R.V.) 109
- Cleveringa, Afscheidscollege en 26 novemberrede. — Zwolle, Tjeenk Willink, 1973, 30 blz. (R.V.) 2347
- Coing H., Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte. Veröffentlichung des Max Planck Institute für europäische Rechtsgeschichte. Band I. Mittelalter (1100-1500). Die gelehrten Rechte und die Gesetzgebung. Verlag C.H. Beck, München, 1973, XXIV + 911 blz. (door L. Th. Maes) 49
- La Communauté et les états membres. Actes du sixième Colloque de l'Institut d'études juridiques européennes sur les communautés européennes organisé à Liège les 10, 11 et 12 janvier 1973. Faculté de droit, Liège et Martinus Nijhoff, La Haye, 1973, 325 blz. (door R. Victor) 557
- De Schutter B., with the collaboration of Dr. Christian Eliaerts, Bibliography on International Criminal Law, with a foreword by Prof. Dr. Hans-Heinrich Jescheck, Leiden A.W. Sijthof 1972, 423 blz. (door R. Victor) 281
- De Troyer I., Repertorium van de door België gesloten verdragen. Répertoire des traités conclus par la Belgique. 1830-1940. — J. Goemaere, Brussel, 1973, 576 blz. in 4°. (door J. Gijssels) 1291
- Erlor A. und Kaufman E., Handwörterbuch zur deutschen Rechtsgeschichte. — Negen eerste afleveringen, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 1964-1972 (door L. Th. Maes) 665
- Geestelijke gezondheidszorg in België. Kritiek en perspectieven. — Brussel, Julie Renson Stichting, 1973, 305 blz. 2301
- Gerbenzon P. en Algra N.E., Voortgangh des reches. De ontwikkeling van het Nederlandse recht tegen de achtergrond van de Westeuropese cultuur. — 3e geheel herziene druk, H.D. Tjeenk Willink, Groningen, 1972, XIII + 434 blz. (door L. Th. Maes) 734
- Ginossar S., Autonomy of Corrective Law (in Israel Law Review — Tijdschrift van de Rechtsfaculteit der Hebreeuwse Universiteit, Jerusalem), januari 1974 (door N. Gunzburg) 1849
- Kaufmann A., Wozu Rechtsphilosophie heute? — Athenäum Verlag, 1971, 44 blz. (door G. Moens) 330
- Speculum Langemeijer, 31 rechtsgeleerde opstellen. — Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1973, 531 blz. 1782
- Lindemans L., Taalgebruik in gerechtszaken (Algemene Praktisch Rechtsverzameling), tweede opnieuw bewerkte uitgave. — Gent, Story-Scientia, 1973, 213 blz. 1781
- Meyer-Cording U., "Kann der Jurist heute noch Dogmatiker sein?", Recht und Staat, nr. 428/429. (J.C.B. Mohr Tübingen), 1973, 50 blz. (door G. Moens) 1619
- Meyers E.M., Études d'histoire du Droit. II. Histoire du Droit des Pays-Bas, de la Belgique et de l'Allemagne. — Universitaire Pers, Leiden, 1973. (door L. Th. Maes) 1562
- Petitjean V., Le statut de l'huissier de justice. — Brussel, Etabl. E. Bruylant, 1973. (door F. Amerijckx) 51
- Racine A., De Jeugdmisdadigheid in België in 1966, 1967 en 1968. — Studiecetrum voor jeugdmisdadigheid 1973, 59 blz. (door R. Victor) 557
- Revue Zaïroise de Droit, Numéro spécial, 1971, Mélanges en l'honneur d'Antoine Rubbens (O.N. R.D., B.P. 3682, Kinshasa-Gombe) (door J. Pauwels) 110
- Schrans G. en Flamme J., Economisch en financieel Recht Vandaag II. — Gent, Gakko SV, 1973, 497 blz. 1781
- Sellert W., Prozeszgrundsätze und Stilus Curiae am Reichshofrat. — Scientia Verlag, Aalen, 1973 (door L. Th. Maes) 1562
- Storme M., Langemeijer G.E., Ter Heide J., Leyten J.C.M., Matthijs J., Taak en opleiding van de magistraat. — Bibliotheek van gerechtelijk recht, uitgegeven door het seminarie voor privaatrechtelijk procesrecht aan de Rijksuniversiteit te Gent. Deel IV, Gent 1973, 127 blz. 1780
- Timbal P.C., Les obligations contractuelles dans le droit français du XIIIe et XIVE siècle, d'après la jurisprudence du Parlement. — Centre National de la Recherche Scientifique. Parijs, 1973 (door L. Th. Maes) 1561
- Tindemans L., Dagboek van de werkgroep-Eyskens. — Van In, Lier, 1973, 216 blz. (door K. Rimanque) 1451
- Tod E., Nota J.A., Jespers L. e.a., Adoptie. — De Nederlandse Boekhandel, Kapellen, 192 blz. (door H.V.O.) 776
- Ulrix L., Jacht, tweede opnieuw bewerkte uitgave (Algemene Praktische Rechtsverzameling). — Gent, Story-Scientia, 1973, 188 blz. 1781
- van der Ven J.J.M., In de kern en over de grenzen van het recht. — Zwolle W.E.J. Tjeenk Willink 1973, 70 blz. (door R. Victor) 282
- Vanholder M., Het Belgisch Milieurecht. — Wetgeving en reglementering. — Antwerpen, De Nederlandse Boekhandel, 1973, 144 blz. (door R. Victor) 508
- Vereniging van Belgische steden en gemeenten — Burgerlijke stand. — Deel 3, Uitgeverij Vanden Broele, Brugge, 100 blz. 448
- Wilhelm W., Studien zur europäischen Rechtsgeschichte. — Vittorio Klosterman, Frankfurt am Main, 1972 (door L. Th. Maes) 777
- Witterwulghé R., L'Offre publique d'acquisition au service d'un marché des sociétés. — La Renaissance du Livre, Bruxelles, 1973, 281 blz. (door V. Kesteloot) 1181

BALIELEVEN

Orde der Advocaten bij het Hof van Cassatie	
Samenstelling van de Raad der Orde	54
Orde der Advocaten bij de Balie te Antwerpen	
Samenstelling van de Raad der Orde	54
Orde der Advocaten bij de Balie te Kortrijk	
Samenstelling van de Raad der Orde	54
Orde der Advocaten bij de Balie te Mechelen	
Samenstelling van de Raad der Orde	55
Orde der Advocaten bij de Balie te Leuven	
Samenstelling van de Raad der Orde	55
Orde der Advocaten bij de Balie te Turnhout	
Samenstelling van de Raad der Orde	56
Conferentie der Jonge Balie te Brugge	
Samenstelling van het bestuur voor het gerechtelijk jaar 1973-1974	56
Orde der Advocaten bij de balie te Oudenaarde	
Samenstelling van de Raad der Orde	112
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen	112
Conferentie der Jonge Balie te Kortrijk	112
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen — Openingszitting	176
Orde der Advocaten bij het Hof van Beroep te Gent	
Samenstelling van de Raad der Orde	224
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen	284
Conferentie der Jonge Balie te Dendermonde	284
Orde der Advocaten te Brugge	
Samenstelling van de Raad der Orde	332
Orde der Advocaten te Veurne	332
Samenstelling van de Raad der Orde	332
Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel	
Samenstelling van het Bestuur	332
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Gent	
Samenstelling van het Bestuur	332
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen	
Colloquium betreffende het Hof van Beroep te Antwerpen	332
Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent	
Ontvangst der stagiairs	511
Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent. — Voordracht over de Internationale dimensies van de economische macht (G. Aerts)	512
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen. — Over het Hof van Beroep te Antwerpen (Ph. Van Camp)	560
Plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen (Ph. Van Camp)	665
Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent	
Eeuwfeestviering (L. Galaude)	667
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen	
Pablo Neruda	734
Plechtige openingszitting van de Conferentie van de Jonge Balie te Kortrijk	845
1873-1973 Honderd jaar Vlaamse Conferentie van de Balie van Gent (G. Aerts)	890
Plechtige Openingszitting van het Vlaams Pleitgenootschap te Brussel op 7 december 1974 (H.V.)	1182
Voorzorgskas voor Advocaten (R. Van Roye)	1627
Pleitwedstrijden te Breda	1785
Activiteiten van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen (Ph. Van Camp)	1786
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Gent. — Rechtsbijstand en Rechtsbijstandsregeling (L. Galaude)	1850
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Gent. — Honorering van de pro-deo-arbeid — Deontologische lessen — Verkiezing van een nieuwe vertegenwoordiger van de stagiairs (H.O.)	2122

Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen	
Het Hof van Beroep te Antwerpen	2124
Congres van het Verbond van Belgische Advocaten	2182
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen	2182
Congres van de Association Nationale des Avocats de France	2183
Nieuwe voorzitter van de Consultatieve Commissie van de balies van de E.E.G.-landen	2231
De consultatieve Commissie van de Balies der E.E.G.-Landen en de B.T.W.	2233
Internationale Vereniging van Jonge Advocaten	
Studiedag Antwerpen 11 mei 1974 (M.C.)	2348
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen	
Het Hof van Beroep te Antwerpen	2405
Voorzorgskas voor advocaten	2456
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen	
Over de stagiair	2458
Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen	
"Herman De Jongh"-wedstrijd	2524

BENELUXRECHT

Beneluxovereenkomst betreffende de agentuurovereenkomst	1668
Beneluxovereenkomst betreffende het boetebeding en de dwangsom	1740
Eenvormige Benelux-wet inzake tekeningen en modellen	1841

BERICHTEN EN MEDEDELINGEN

Cyclus voordrachten voor de Magistratuur van het Hof van Beroep te Gent (<i>J. Matthijs en E. Verougstraete</i>)	55
Verbond van Belgische Advocaten. — Congres te Charleroi van 6 oktober 1973	56
500ste Verjaardag oprichting „Grote Raad” te Mechelen. — Tentoonstelling te Mechelen "Van Karel de Stoute tot Keizer Karel" 1473-1973	58
Taaltoestanden in België, mede in Europees verband. Colloquium te Brussel op 24 november 1973	59
Pro Civitate	
Prijs Recht en Economie 74	61
VIIèmes Journées d'Études Juridiques Jean Dabin Louvain-la-Neuve, les 22-23 novembre 1973	62
Eerste Internationaal Congres over Rechtsinformatiek te Straatsburg op 8-9 oktober 1973	62
Vrije Universiteit Brussel. — Specialisatiemogelijkheden voor licenciaten en doctors in de rechten	62
Hof van Cassatie. — Plechtige openingszitting van 3 september 1973	111
100 Jarig bestaan van de International Law Association (<i>R.V.</i>)	175
Belgische Vereniging voor Bedrijfsjuristen. — De Rechtsmachtsconflicten in de E.E.G.	176
Internationale Unie van Magistraten (Belgische Afdeling). — Voordracht door Mr. G.J. Wiarda, President van de Hoge Raad der Nederlanden (<i>F. Dumon</i>)	218
Legatum Visserianum. — Internationale Prijsvraag	222
VIIe Europees Colloquium voor Agrarisch Recht. 18-20 oktober 1973. — 's Gravenhage (<i>J.M. Andries en N.M. Zijp</i>)	223
Hof van Beroep te Gent. — Prof. W. Van Gerven over "Het beleid van de rechter" (<i>R.S.</i>)	284
Rijksuniversiteit te Gent. — Postgraduate leergang Economisch en Financieel Recht	285
Vennootschapsdag 1973	286
Belgische Vereniging voor Europees Recht. — De sancties in het recht der Europese Gemeenschappen	286

Internationale Unie van Magistraten — Belgische Afdeling	331	XVIe Interuniversitair Rechtscongres	1293
Vergadering Vereniging "Handelsrecht" — Nederlandse Vereniging voor Zee- en Luchtrecht	398	Arbeidsongevallen. — Indexering van de basisloongrenzen	1293
Algemene Vergadering van het Nationaal Verbond van de Magistraten van Eerste Aanleg	399	Nieuws bij het Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie (<i>W.P.N.R.</i>)	1293
Zestigjarig bestaan van de Nederlandse Jurisprudentie	445	Leyden — Amsterdam — Columbia	1294
Data juridica. — Documentatie van juridische literatuur	446	Advies van de Vrederechtersbond inzake Familierechtbanken	1340
Stichting Fernand Lazard	446	Studiedag van de Vlaamse Conferentie der Balie te Antwerpen in samenwerking met de Universitaire Instelling Antwerpen	1342
Vlaams Economisch Verbond. — Grondslagen van budgettair bedrijfsbeheer	446	Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht (<i>J. Andries en M. Heyerick</i>)	1408
Vrije Universiteit Brussel. — Specialisatiemogelijkheden voor licenciaten en doctors in de rechten	448	Vlaamse Conferentie van Gerechtsdeurwaarders	1452
Artikel 80 van het statuut van het rijkspersoneel (<i>W. Lambrechts</i>)	508	Sociale uitkeringen voor zelfstandigen. — Indexering	1452
Reorganisatie van de magistratuur in Nederland	509	Indexcijfer voor januari 1974	1454
Benelux-Samenwerking	510	Sociale prestaties. — Indexering	1454
Aanpassing van de vennootschapswetgeving aan de eerste E.E.G.-richtlijn	558	Voorlopige hechtenis en toevoeging van een raadsman in Nederland	1518
Vlaamse Juristenvereniging. — Congres te Gent — 18 mei 1974	558	Benoemingen in het Benelux-Gerechtshof	1520
De vergoeding door de Staat van de door slachtoffers van sommige misdrijven geleden schade	560	Het Tijdschrift voor Privaatrecht bestaat tien jaar	1563
Hof van Beroep te Gent. — Prof. L.P. Suetens over "Recente ontwikkelingen in het administratief recht" (<i>R.S.</i>)	662	Internationaal Rijnvaartcolloquium	1563
De Beneluxstudiecommissie tot eenmaking van het recht bestaat 25 jaar (<i>O. Hansen</i>)	624	Nieuws van het Ministerie van Justitie — Uitvoerend beslag op roerend goed — Getuigen — Betekening — Onbekende woonplaats — Strafregister — Vermeldingen — Verval — Rechtbanken van koop-handel — Aantal zaken — Medewerking van een beëdigd vertaler in strafzaken — Verzuiling van de magistratuur	1563
Het bezoek van de advocaten uit de lidstaten aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen te Luxemburg (<i>A. Houtekier</i>)	667	Installatie van de heer C. Louveaux als eerste voorzitter van het Hof van Cassatie	1620
VIIe Europees Colloquium voor agrarisch recht te Den Haag (<i>M. Heyerick</i>)	670	Studiedag van de Vlaamse Conferentie der Balie te Antwerpen in samenwerking met de Universitaire Instelling Antwerpen	1625
Belgische Vereniging voor Europees recht	672	Universitaire Instelling Antwerpen. — Vacatures academisch personeel	1627
Belgisch-Luxemburgse Unie voor Strafrecht	735	De rechtsplegingsvergoeding en de index	1628
Oprichting van een Universitaire Kring voor Rechtstheorie te Antwerpen	736	Terbeschikkingstelling	1628
Plechtige herdenking van de oprichting van het Parlement. — De Grote Raad van Mechelen 1473-1973	778	Europa Instituut van de Universiteit te Amsterdam. — International Summer Course in legal aspects of european integration 1974	1629
Hof van Beroep te Gent. — Prof. J. Ronse over: Recent wijzigingen in de vennootschapswetgeving (<i>R.S.</i>)	780	Belgische Vereniging voor Arbeidsverhoudingen	1630
Katholieke Universiteit te Leuven. — Vennootschapsdag 1973 (<i>I. Maes</i>)	781	Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht	1630
Vrije Universiteit te Brussel. — Faculteit der Rechtsgeleerdheid	782	Belgische Vereniging van Bedrijfsjuristen	1630
Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht. — Voor-drachtencyclus	848	Conferentie van Notarissen van het Arrondissement Antwerpen	1672
Belgische Vereniging voor Europees recht	892	Hof van Beroep te Gent. — Nieuwe strekkingen in het huwelijksvermogensrecht (<i>R.S.</i>)	1677
Internationale Unie van Magistraten. — Vergadering op 18 tot 20 oktober 1973 te Brugge	892	Eredoctoraat van Mr. G.E. Langemeijer te Leuven	1678
Programma Postdoctorale leergang Europees Vennootschapsrecht te Leiden en Nijmegen	958	De titel advocaat bij het Hof van Beroep	1679
Eenmaking van recht in Beneluxverband	1022	Nieuwe deken van de Nederlandse Orde van Advocaten	1679
Instelling van een Benelux-Gerechtshof	1023	Oprichting van Licensing executives society Benelux (<i>LES Benelux</i>)	1680
Prof. Mr. G.E. Langemeijer 70 jaar	1023	Indexcijfer voor februari 1974	1680
Hof van Beroep te Gent — 13 december 1973. — Prof. Dalq over: Aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad (<i>R.S.</i>)	1070	Installatie van raadsheer Rutsaert als voorzitter van het Hof van Cassatie	1742
Faculteit Rechtsgeleerdheid K.U.L. — Instituut voor Vennootschapsrecht. — Seminarie "Recht en Praktijk"	1071	Een nieuw tijdschrift "Info-Jura"	1743
Nationale dagen van het Verzekeringsrecht	1117	De advocatuur en het E.E.G.-Verdrag	1744
Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis	1182	XXVIe Rechtskundig Congres op 18 mei 1974 te Gent	1788
Vrije Universiteit Brussel. — Faculteit der Rechtsgeleerdheid	1232	IIIde Belgische dagen voor Criminologie	1788
De specifieke kenmerken van het Belgische Parlementarisme	1232	Vrije Universiteit Brussel, Faculty of law. International Legal Cooperation. A post-graduate program in International and Comparative Law leading to a degree of Master in International and Comparative Law	1789
		Neerlegging van akten van burgerlijke coöperatieve vennootschappen	1790
		Nieuwe indeling van misdrijven in Oostenrijkse strafwet	1790
		Indexcijfer voor maart 1974	1855

Het geheim karakter van het strafrechterlijk onderzoek en de mogelijkheid om dit onderzoek contradictoir te maken	1903
Studiedagen over staking en bezetting te Antwerpen	2125
Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht	2125
Belgische Vereniging voor Europees Recht en Internationale Unie van Magistraten (Belgische Afdeling)	2126
Belgisch-Nederlandse culturele samenwerking	2183
De toekomst van de Nederlandse cultuur te Brussel	2183
European Young Lawyers Scholarship Scheme	2184
Université Internationale de Sciences Comparées	2184
Social Flash Service (<i>R. Blanpain</i>)	2185
Colloquium over "De Onderneming Morgen" (<i>A.M. De Clercq</i>)	2185
Benelux-studiedag van de Belgische en Nederlandse Verenigingen voor Agrarisch Recht op 17 mei 1974	2188
Een kritisch onderzoek naar aanleiding van het vijftwintigjarig bestaan van de Raad van State	2188
Hof van Beroep te Gent 25 april 1974. — Prof. G. Schrans over "Het Economisch Recht" (<i>R.S.</i>)	2234
Indexcijfer voor april 1974	2235
IXe Congres van de International Academy of Comparative Law	2235
Voordracht van Prof. Ch. Perelman te Antwerpen	2237
Vrije Universiteit Brussel — Faculteit der Rechtsgeleerdheid — Recht en Computer — Werkweek-einden 11, 25 mei, 8, 22 juni 1974	2300
Interuniversitair Centrum voor rechtsvergelijking	2301
Vergadering Vereniging "Handelsrecht"	2350
Installatie van het Benelux-Gerechtshof (<i>R.V.</i>)	2406
Afscheid van procureur-generaal W.J. Ganshof van der Meersch	2407
Aanstelling van de heer A. Maréchal tot eerste voorzitter van het Hof van Beroep te Brussel	2408
Over het geheim karakter van het strafrechterlijk onderzoek (<i>A.d.R.</i>)	2408
Hof van Beroep te Gent — 9 mei 1974 (<i>R.S.</i>)	2459
Post-universitaire lessencyclus over "Gezinsrecht"	2460
Belgische en Nederlandse Verenigingen voor Europees recht	2461
Komen er rechtstaaldecreten? (Addendum) (<i>J. Leliard</i>)	2461
Indexcijfer voor mei 1974	2461

ECONOMISCH RECHT

Koninklijk Besluit van 7 november 1973, genomen in uitvoering van artikel 14, lid 5, van de Wet van 27 mei 1960 tot bescherming tegen misbruik van economische machtspositie (met advies van de Raad voor Economische Geschillen en noot van Leo Neels)	1214
---	------

ERRATA

2525

EUROPEES RECHT

Weekoverzicht van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen	52
9-13 juli 1973	554
8-12 oktober 1973	733
22-27 oktober 1973	774
5-9 november 1973	888
12-16 november 1973	1559
28 januari - 1 februari 1974	1618
11-15 februari 1974	1783
4-8 maart 1974	1903
18-22 maart 1974	2121
25-29 maart 1974	2297
29 april - 4 mei 1974	2523
6-10 mei 1974	1111
De werkzaamheden van het Hof van Justitie in 1973	

INGEZONDEN STUKKEN

Poma, K., Voor een leefbaar milieu, een verloren strijd?	1852
--	------

IN MEMORIAM

Bayart, A., Stafhouder Paul Struye	2180
------------------------------------	------

NIEUW RECHT OP KOMST

Adoptie-controle, bevoegdheid-faillissement, erfrecht van de langstlevende echtgenoot	889
Geding - Arbeidsrecht - Betekening van het vonnis, Grondwet - Gewestvorming, Hoven en rechtbanken - Onvervangbaarheden, Hoven van beroep en arbeidshoven, Milieurecht - Giftige afval	956
Internationaal privaatrecht - Onrechtmatige daad - Verkeer, Verlengde minderjarigheid, Spel - Jackpots, Vennootschappen - N.V. - Wet - Retroactiviteit - Geneeskunst	1018
Toezending van procedurestukken	1340

TIJDSCHRIFTEN

64	112	176	224	287	333	399	448	672
736	783	848	896	959	1024	1071	1119	1183
1295	1344	1408	1454	1567	1630	1680	1744	1791
1855	1904	2126	2189	2237	2302	2350	2410	2461
2525								

WETGEVING

Voorstel van decreet houdende oprichting van een commissie voor de Nederlandse rechts- en bestuurstaal	1115
--	------

ANALYTISCH REGISTER OP DE RECHTSPRAAK EN DE RECHTSLEER

Lijst der trefwoorden

Aanneming van werk	Geding	Onverschuldigde betaling
Abnormalen en gewoontemisdadigers	Geesteszieken	Openbaar domein
Adoptie en wettiging door adoptie	Gemeente	Openbare dronkenschap
Advocaat	Geneeskunst	Openbare orde en goede zeden
Afbetalingsovereenkomsten	Gerechtskosten	Openbare zedenschennis
Alcohol	Getuigenverhoor	Opzet
Arbeidsgerechten	Gewijsde (Rechterlijk -)	Overdracht van schuldvordering
Arbeidsongeval	Grondwet	Overeenkomst
Arbeidsovereenkomst		
Arbeidsovereenkomst bedienden	Handelshuur	Pacht
Arbeidsovereenkomst werklieden	Handelspraktijken	Pacht (Voorkoop)
Arbeidsvoorziening	Handelsvertegenwoordigers	Pand
Architect	Hinder	Paritair comité
Auteursrechten	Hoger beroep in burgerlijke zaken	Pauliaanse rechtsvordering
	Hoofdelijkheid en ondeelbaarheid	Pensioen werknemers
Bedongen erfstelling	Hotels en logementhuizen	Pensioen zelfstandigen
Bedrog	Hoven en rechtbanken	Persmisdrijf
Belasting over de toegevoegde waarde	Huur	Persoonlijksrechten
Benelux	Huwelijk	Politiek misdrijf
Beroepsvereniging	Huwelijksvermogensstelsels	Probatie, opschorting en uitstel
Berusting en bewilliging	Hypotheek	
Beschikking om niet		
Beslag	Inkomstenbelastingen	Raad van State
Betaalde feestdagen	Internationale maatschappij	Radio en televisie
Betekening en kennisgeving	Internationaal privaatrecht	Rechten van de mens
Bevoegdheid - Gerechtelijk recht		Rechten van de verdediging
Bewaargeving	Jaarlijkse vakantie	Rechtsbijstand
Bewijs in burgerlijke zaken	Jeugdbescherming	Rechtsmisbruik
Bewijs in strafzaken		Rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift
Bezit	Kleine nalatenschappen	Rechtsvinding en wetsverklaring
Binnenvaart en rivierbevrachting	Koop	Rechtvaardiging en verschoning
Boetebeding		Rechtsvordering en vordering
Borgstelling	Lening	Registratierechten
Brandstichting	Leurhandel	Rekenhof
Brief	Levensonderhoud	Rekening-courant
Burgerlijke partij	Lijfrente	Renten
	Loon	Retentierecht en exceptio non adimpleti contractus
Cassatie in burgerlijke zaken	Milieurecht	Rijkscomptabiliteit
Cassatie in strafzaken	Minderjarige	Ruilverkaveling
Collectieve arbeidsovereenkomsten		
Comité voor veiligheid en gezondheid	Naam	Samenhang in strafzaken
	Nakoming van verbintenissen	Samenloop in strafzaken
Dading	N.M.B.S.	Scheidsgerecht
Deelneming	Notaris	Sluiting van ondernemingen
Delegatieovereenkomst		Sociale reclassering minder-validen
Deskundige	Octrooien	Sociale zekerheid
Derdenverzet	Ondernemingsraad	Stedebouw
	Onderzoekrechter	Straffen
Echtscheiding en scheiding van tafel en bed	Onopzettelijke letsels	Strafrecht
Economisch recht	Onrechtmatige daad	Strafvordering
Eigendomsvordering en bezitsvordering	- Aansprakelijkheid	
Erediensten	- Oorzakelijk verband	Taalgebruik
Erfdienstbaarheden	- Schade en schadeloosstelling	- In bestuurszaken
Erfpacht en opstal	Onrechtmatige overheidsdaad	- In gerechtszaken
Erfrecht	Onteigening	Tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten
Europese Gemeenschappen	Ontkenning van proceshandelingen	Termijnen
Evenredige verdeling en rangregeling	Ontucht en prostitutie	Testamenten
Excepties		Toeval en overmacht
Exequatur		Tuchtrecht
		Tussenkomst en vrijwaring
Faillissement en gerechtelijk akkoord		

Valsheid in geschrifte
Vaststellingscontract
Vennootschap
Verbeurdverklaring
Verjaring in burgerlijke zaken
Verjaring in strafzaken
Verkeer
Vermogensverschuiving zonder oorzaak
Vernieling
Verstek en verzet
Vertegenwoordiging en lastgeving

Vervoer
- Overeenkomst
- Reglementering
Verzekering
- Algemeen
- Aansprakelijkheid
Verzuim en ingebrekestelling
Vonnissen en arresten
Voorbehouden en beschikbaar gedeelte
Voorlopige hechtenis
Voorrechten
Voorwaarde en tijdsbepaling

Vrouwenarbeid
Warenmerken
Werkloosheid
Wetten en besluiten
Wilsgebreken
Woonplaats

Zeerecht
Ziekte- en invaliditeitsverzekering

AANNEMING VAN WERK

Uitvoering van bouwwerken op een zaterdagvoormiddag —
Wet van 6 april 1960 — Sturen van proces-verbaal —
Termijn.
Cassatie, 18 september 1973 1204

Openbaar werk — Korting wegens te late oplevering —
Vermindering door ministerieel besluit — Geen titel
voor de aannemer — Visum van het Rekenhof voor
een deel van de vermindering — Beoordelingsmacht
van de rechter — Oordeelkundige beslissing van het
Rekenhof.
Hof Gent, 13 april 1972 1438

ABNORMALEN EN GEWOONTENISDADIGERS

Bescherming van de maatschappij — Op proef in vrijheid
gestelde geïnterneerde — Straf wegens nieuw misdrijf
en verscherping van de voorwaarden van invrijheid-
stelling.
Cassatie, 30 oktober 1973 1016

Rechten van de verdediging — Afwezigheid van advocaat —
Commissie tot bescherming van de maatschappij.
Cassatie, 22 augustus 1973 1094

ADOPTIE EN WETTIGING DOOR ADOPTIE

Zie ook: Voorbehouden en beschikbaar geldeelte

Persoonlijk statuut van de partijen — Vereiste van art. 344,
§ 1, B.W.
(*met noot van H. Coveliers*)
Hof Brussel, 24 februari 1972 1609

Wettiging door adoptie van een Viëtnamees kind — In wiens
nationale wet wel de adoptie, maar niet de wettiging
door adoptie voorkomt.
(*met noot*)
Hof Brussel, 14 juni 1973 318

Hoger beroep tegen een vonnis van homologatie van een
akte van wettiging door adoptie — Vorm — Kennis-
geving door de griffier.
(*met noot*)
Hof Brussel (jeugdkamer), 14 juni 1973 318

Herroeping — Zeer gewichtige redenen — Begrip — On-
derscheid tussen wrijvingen en uitgesproken vijan-
digheid.
Hof Gent, 15 maart 1973 1271

ADVOCAAT

Zie ook: Rechtsbijstand

"Efficiënte dienstverlening aan het bedrijfsleven door de
advocatuur", preadvies door J.P. De Bandt 1983

"Dienstverlening van advocaten in het buitenland en het
E.E.G.-Verdrag", door P.J.W. de Brauw 1805

Machtiging tot het voeren van de titel van ere-advocaat —
Soevereine beslissing van de raad van de Orde — In-
trekking — Hoger beroep — Ontvankelijk.
Cassatie, 25 oktober 1973 1317

AFBETALINGSOVEREENKOMSTEN

Wet van 9 juli 1957, art. 5 — Korting — Geen effectieve
betaling van voorschot — Sanctie.
Vred. Borgerhout, 26 januari 1973 1406

ALCOHOL

Inbreuk op art. 2 van de Wet van 29 augustus 1919 —
Niet-opzettelijk misdrijf — Bewijslast.
Cassatie, 30 oktober 1973 1160

ARBEIDSGERECHTEN

Zie ook: Arbeidsovereenkomst
Arbeidsovereenkomst bedienden
Bevoegdheid in burgerlijke zaken
Gerechtskosten

"Pariteit, specialiteit en vertegenwoordiging door zijns ge-
lijken in de arbeidsrechtbank", door Jos. Van Alsenoy.
589

Bevoegdheid — Lening van werknemer aan werkgever.
Arbrb. Gent, 5 februari 1973 168

Apothekeres — Bevoegdheid van de arbeidsgerechten —
Vennootschap eigenaar van de apotheek — Rechtsver-
houding — Hooggekwalificeerd intellectueel beroep —
Ondergeschiktheid — Bestanddelen.
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 7 juni 1973 732

Onderwijzers — Gesubsidieerd katholiek onderwijs — Ar-
beidsovereenkomst — Inhoud — Bevoegdheid van de
arbeidsrechtbank.
(*met noot*)
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 4 mei 1973 382

Kleuteronderwijs — Gesubsidieerd katholiek onderwijs —
Arbeidsovereenkomst — Bevoegdheid van de arbeids-
rechtbank.
(*met noot*)
Arbrb. Hasselt, 16 april 1973 391

Bevoegdheid — N.M.B.S. — Vast personeel — Statuut —
Rechthebbenden van personeelsleden — Geneeskun-
dige verstrekkingen.
(*met noot*)
Cassatie, 28 maart 1973 1047

"Het voorwerp van de vordering in de geschillen betref-
fende de sociale zekerheid", door de eerste advocaat-
generaal W. Vandermeersch 513

ARBEIDSONGEVAL

Arbeidsovereenkomst — Schorsing — Gevolg.
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 26 oktober 1972 612

Weg van en naar het werk — Toepassingsvoorwaarden van
de wetgeving — Bepalingen van openbare orde —
Berusting.
Arbh. Gent, 25 januari 1973 168

Begrip — Oorzaak vreemd aan het organisme van de
getroffene — Krachtsinspanning en val.
Cassatie, 16 januari 1974 2403

Begrip — Weg van het werk — Val van de fiets — Oor-
zaak — Ziekelijke toestand.
Arbrb. Gent, 17 december 1973 2392

Ongeval op de weg naar het werk — Weg naar het werk —
Geen uitbreiding van het begrip — Vertrek uit verblijf-
plaats vereist.
(*met noot*)
Cassatie, 8 maart 1973 993

Weg van en naar het werk — Normale weg — Begrip —
Tijd.
Arbh. Gent, 25 januari 1973 168

Weg van en naar het werk — Plaats waar de arbeid verricht wordt — Bezoek aan controlerend geneesheer van werkgever.	
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 26 oktober 1972	612
Voorafbestaande evolutie pathologische toestand — Aanwakking door arbeidsongeval — Geen invloed meer van het arbeidsongevaltrauma — Verdere ontwikkeling van pathologische toestand — Geen oorzakelijk verband met arbeidsongeval meer.	
Cassatie, 19 december 1973	1777
Vroeger arbeidsongeval — Causaal verband.	
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 26 oktober 1972	612
Nieuwe wet — Openbare orde — Toepassing in de tijd — Dodelijk ongeval — Gevolg.	
(met advies van eerste advocaat-generaal Vandermeersch en noot van J.R.R.)	
Arbh. Gent, 7 juni 1973	829
Dodelijk ongeval — Renten — Basisloon — Nieuwe wet — Werking in de tijd.	
(met noot)	
Cassatie, 19 december 1973	1491
Nieuwe wet — Werking in de tijd — Blijvende arbeidsongeschiktheid — Basisloon — Verhoging op 1 januari 1972.	
(met noot)	
Cassatie, 20 juni 1973	823
Blijvende arbeidsongeschiktheid — Vestiging van waarborgkapitaal — Termijn — Toepasselijk tarief — Berekening van een derde van de rentewaarde voor uitkering in kapitaal — Tarief — Nieuwe wet — Werking in de tijd.	
Cassatie, 6 februari 1974	2493
Basisloon — Onvolledige referteperiode — Hypothetisch loon — Nieuwe wet — Werking in de tijd.	
(met noot)	
Cassatie, 19 december 1973	1604
Basisloon — Havenarbeider — Hypothetisch loon — Volledig jaar — Minimum.	
Arbrb. Gent, 21 januari 1974	2520
Basisloon — Vakantiegeld — Produktiviteitspremie — Begrip bezoldiging — Vrijgevigheid.	
Arbh. Luik, afd. Hasselt, 2 april 1973	1666
1. Hypothetisch loon — Bouwbedrijf — Vorst of slecht weer — Weerverlet- en getrouwheidszegels — 2. Basisloon — Bestanddelen — Bouwbedrijf — Weerverlet- en getrouwheidszegels — Vakantiegeld.	
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 22 november 1973	2222
Door het slachtoffer gekozen geneesheer — Honorarium.	
(met noot)	
Rb. Brugge, 10 april 1974	2394
Vergoeding — Civielrechtelijke aansprakelijkheid — Cumulatieverbod — Strekking.	
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 26 oktober 1972	612
Vergoeding — Civielrechtelijke aansprakelijkheid — Cumulatieverbod — Draagwijdte.	
(met noot)	
Corr. Hasselt, 29 november 1973	2113
Vordering van de verzekeraar tegen de aansprakelijke derde — Afstand door het bedrijfshoofd — Niet tegenstelbaar.	
(met advies van de eerste advocaat-generaal C.J. Vanhoudt)	
Hof Gent, 15 maart 1974	2507

Ongeval op de weg van het werk — Door schuld van het ondernemingshoofd — Vordering van de arbeidsongevallenverzekeraar tegen het ondernemingshoofd tot terugbetaling van de aan de werknemer uitgekeerde vaste vergoedingen — Art. 47 nieuwe Arbeidsongevalenwet.	
(met noot)	
Cassatie, 12 juni 1973	194
Akkoord door getroffen getekend — Weigering door getroffen om dit akkoord te laten homologeren — Geen tergend en roekeloos geding.	
Arbrb. Gent, 26 november 1973	2404
Verjaring — Werkhervatting zonder erkenning van gedeeltelijke tijdelijke of blijvende arbeidsongeschiktheid — Medische behandeling verder verstrekt voor rekening van verzekeraar — Stuiting van verjaring door erkenning.	
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 3 mei 1973	1001
Eis tot herziening — Berekening van de termijn — Toepassing van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek.	
Arbh. Gent, afd. Brugge, 14 juni 1973	40
Herziening — Termijn — Onvoorzienbaar feit — Ogenblik waarop het feit moet aangewezen worden.	
Arbh. Gent, 25 januari 1973	169
Tegenvordering tot herziening ingesteld in hoger beroep — Niet ontvankelijk.	
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 25 oktober 1973	1518
Blijvende arbeidsongeschiktheid — Vergoeding — Verminderen van economisch potentieel — Herziening — Enkel nog fysische laesies — Geen arbeidsongeschiktheid.	
Arbh. Gent, 6 september 1973	1558

ARBEIDSOVEREENKOMST

Ondergeschiktheid — Vrij gesubsidieerd lager onderwijs — Kloosterlingen.	
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 6 december 1972	1516
Apothekeres — Bevoegdheid van de arbeidsgerechten — Vennootschap eigenaar van de apotheek — Rechtsverhouding — Hooggekwalificeerd intellectueel beroep — Ondergeschiktheid — Bestanddelen.	
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 7 juni 1973	732
Tandarts als bediende.	
Arrond. Antwerpen, 6 november 1973	943
Gerante — Benaming "mandataris" irrelevant — Band van ondergeschiktheid — Bestanddelen — Bevoegdheid van de arbeidsrechtbank.	
Arbrb. Antwerpen, 7 mei 1973	887
Tijdelijk werk — Uitzendbureau — Interimair — Ondergeschiktheid — Gewaarborgd maandloon.	
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 10 augustus 1973	1442
a) Uitzendbureau — Uitzendkracht — Sociale zekerheid — Aangifte — b) Uitzendkracht — Onderneming die de tijdelijke kracht tewerkstelt — Gezag, leiding en toezicht — Geschrift.	
(met noot van Marc Rigaux)	
Arbrb. Mechelen, 14 januari 1974	2160
Handelsvertegenwoordiger — Statuut — Rechtspersoon als tussenpersoon.	
Arbh. Gent, 12 maart 1973	166
Beëindiging van de overeenkomst met onderling goedvinden — Bewijs door vermoedens.	
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 23 november 1973	1902

Opzegging per aangetekende brief — De ontvanger beweert dat de omslag enkel een wit blad papier bevatte.
Arbrb. Hasselt, 26 november 1973 1017

ARBEIDSOVEREENKOMST BEDIENDEN

1. Onderwijzeres — Gesubsidieerd katholiek onderwijs — Arbeidsovereenkomst — Inhoud — Bevoegdheid van de arbeidsrechtbank — 2. Ontbindende voorwaarde — Geldigheid — Christelijke moraal — Voorgenomen huwelijk met niet gedispenseerd priester — Ontbindende voorwaarde niet vervuld — 3. Voorwaarden verbonden aan aanwerving — Ingrep in het privéleven — Openbare orde.
(met noot)

Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 4 mei 1973 382

1. Kleuteronderwijs — Gesubsidieerd katholiek onderwijs — Arbeidsovereenkomst — Bevoegdheid van de arbeidsrechtbank — 2. Ontbindende voorwaarde — Geldigheid — 3. Ontbindende voorwaarde — Beperking van het recht te huwen — Openbare orde — Rechtmatig belang — Katholieke moraal en kerkelijke wetten — 4. Onderwijzeres — Katholiek onderwijs — Huwelijk met gescheiden man — Ernstige tekortkoming.
(met noot)

Arbrb. Hasselt, 16 april 1973 391

Opzegging — Dading — Minderjarige — Nietig.
Arbrb. Brugge, 19 februari 1973 217

1. Opzeggingsbrief — Taalgebruik — Exploitatiezetel in het Nederlands taalgebied — Vervanging van een stuk — Uitwerking — 2. Pensioengerechtigde leeftijd — Verkorte opzeggingstermijn — Uitwerking — 3. Anciënniteit — Voor een uitzendbureau geleverde prestaties — Dezelfde onderneming — Begrip — 4. Opzeggingsvergoeding — Vergoedende interesten.
Arbrb. Gent, 19 oktober 1973 2279

Opzegging — Geen vermelding van opzeggingstermijn — Wil tot beëindiging van de arbeidsovereenkomst — Onmiddellijke uitwerking — Vergoeding.
Cassatie, 26 september 1973 1556

Opzegging — Onvoldoende termijn — Recht op opzeggingsvergoeding — Ogenblik van het ontstaan van het recht.
Cassatie, 19 september 1973 2295

"De weerslag van het vakantiegeld op de opzeggingsvergoeding voor bedienden", door O. De Leye 295

Opzeggingsvergoeding — Gewoon en dubbel vakantiegeld — Percentage.
Arbh. Luik, afd. Hasselt, 25 juni 1973 2179

Dringende reden — Omschrijving van de feiten — Overhandiging van een geschreven verklaring aan een medewerkemer.
Arbh. Luik, afd. Hasselt, 29 oktober 1973 1276

Dringende reden — Contractueel bepaalde dringende reden — Bindt de rechter niet — Verbod van daden die vrijheidsberoving of correctionele straf tot gevolg hebben — Niet voor toepassing vatbaar — Handelingen uit het privéleven — Weerslag op de arbeidsovereenkomst.
(met noot van C. Vandermeulen)
Arbh. Brussel, 12 juli 1972 1099

Dringende reden — Wederzijdse tekortkomingen — Vermindering van opzeggingsvergoeding.
Cass., 14 februari 1973 170

Einde van de overeenkomst — Kwijting voor saldo — Art. 23 van de gecoördineerde wetten — Betekenis van de woorden „op het ogenblik dat het contract een einde neemt”.

Cassatie, 26 juni 1973 1201

ARBEIDSOVEREENKOMST WERKLIEDEN

Beding van proeftijd — Niet-uitvoering van de overeenkomst door de werknemer — Vordering van de werkgever tot betaling van contractbreukvergoeding.
Cassatie, 12 september 1973 1155

Overeenkomst voor onbepaalde tijd — Opleidingsovereenkomst — Vrijwillig vertrek van werknemer — Beding van gedeeltelijke terugbetaling van opleidingskosten.
(met noot)

Cassatie, 19 december 1973 1389

Aansprakelijkheid van werknemer voor gereedschap — Dwingend recht — Overeenkomst — Nietigheid.
Arbrb. Antwerpen, 14 februari 1973 329

Kort verzuim — Plechtige communie — Gebruik van het verlof.
Arbrb. Hasselt, 28 februari 1974 2453

Arbeidsongeschiktheid — Verplichtingen van de werknemer — Controlerecht van de werkgever — Weigering zich door de controlerend geneesheer te laten onderzoeken.
Cassatie, 17 januari 1973 471

Arbeidsongeschiktheid — Verplichtingen van de werknemer — Controlerecht van de werkgever — Controlerend geneesheer
Cassatie, 17 januari 1973 469

Arbeidsongeschiktheid — Gewaarborgd weekloon — Periode die aanleiding heeft gegeven tot betaling van het gewaarborgd weekloon — Poging tot werkhervatting — Einde van de voorafgaande periode van arbeidsongeschiktheid.
(met noot)
Arbrb. Antwerpen, 18 januari 1973 2277

Oproeping onder de wapens — Vrijwillige dienstneming — Beëindiging van de overeenkomst door de werkgever.
Arbrb. Antwerpen, 25 april 1973 215

Opzegging — Willekeurige afdanking en rechtsmisbruik — Begrip.
Arbrb. Antwerpen, 25 april 1973 326

Willekeurige afdanking — Begrip — Criteria — Beslissingsbevoegdheid van de werkgever.
(met noot)
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 5 november 1973 1328

Willekeurige afdanking — Bewijslast — Onjuistheid van het op het formulier C.4 opgegeven motief — Vervanging door jongere werkkraft en uitbetaling van opzeggingsvergoeding — Redenen.
Arbh. Gent, 9 mei 1973 1840

Dringende reden — Kennisgeving — Telegram.
Arbrb. Gent, 19 maart 1973 171

Dringende reden — Beëindiging — Schadeloosstelling van de partij die de overeenkomst beëindigt — Gemeen recht.
Arbrb. Gent, 5 februari 1973 216

ARBEIDSRECHT

- Openbare orde — Wetten betreffende de arbeidsovereenkomsten — Statuut van de handelsvertegenwoordiger — Dwingende bepalingen.
(met noot)
Cassatie, 12 december 1973 2255

ARBEIDSVOORZIENING

- Uitzendbureau — Arbeidsbemiddeling tegen betaling — Vergunning — Verhouding uitzendbureau en uitzendkracht.
(met noot)
Hof Luik, 27 juni 1973 1546
- Uitzendbureau — Bureau voor arbeidsbemiddeling — Onwettelijke activiteit — Voorwerp van het geding.
(met noot van Marc Rigaux)
Arbrb. Mechelen, 14 januari 1974 2160

ARCHITECT

- Raad van de Orde van architecten — Samenstelling.
Cassatie, 13 december 1973 1607
- Overeenkomst tussen architect en opdrachtgever, die geen handelaar is — Noodzakelijkheid van een geschreven bewijs — Beweerde onmogelijkheid zich een geschreven contract te verschaffen — Beweerde vermogensverschuiving zonder oorzaak.
Rb. Dendermonde, 7 juni 1973 505

AUTEURSRECHTEN

Zie ook: Europese Gemeenschappen

- "De bekrachtiging van de Universele Auteursrechtconventie door de Sovjetunie", door Jan Corbet 289

BEDONGEN ERFSTELLING

- Bedongen erfstelling — Begrip — Tussen aanstaande echtgenoten — Onherroepelijkheid — Echtscheiding ten gunste van de vrouw — Afstand van de gemeenschap door de vrouw bij gebrek aan aanvaarding binnen de wettelijke termijn van art. 1463 B.W. — Tweede huwelijk van de man — Overlijden van de man — Rechten van zijn eerste echtgenote in zijn nalatenschap.
Hof Brussel, 25 april 1972 379

- Tussen echtgenoten bedongen erfstelling — De vrouw doodt haar man en pleegt zelfmoord — Toepassing van art. 1178 B.W.
(met noot van T.)
Hof Gent, 15 februari 1973 430

BEDROG

- Bedrieglijk gebruik van benaming — Verkoop van een plantaardig produkt, dat melk bij de koffie vervangt — Onder de benaming „Mikromel”.
Corr. Turnhout, 21 mei 1973 548

- Art. 498 Sw. — Benadeling van derden — Onrechtmatige mededinging — Burgerlijke partij.
Hof Brussel, 13 februari 1974 2503

BELASTING OVER DE TOEGEVOEGDE WAARDE

- Aan een rijksweg toegebrachte schade — Aan de Staat gefactureerde herstellingskosten — Belasting over de toegevoegde waarde.
(met noot)
Cassatie, 29 mei 1973 312

- Schade aan rijksweg — Aan de Staat gefactureerde herstellingskosten — Belasting over de toegevoegde waarde.
Cassatie, 17 december 1973 1778

- "De belasting over de toegevoegde waarde als bestanddeel van schadevergoeding in geval van civielrechtelijke aansprakelijkheid", door Hubert Parrein 1533

- "B.T.W. en voertuigschade" door Jan Stasseyns 1811

BENELUX

- "De rechtsprekende bevoegdheid van het Benelux-Gerechtshof", door Simone Swartenbroux-Vanderhaegen 1681

BEROEPSVERENIGING

- Rechtsvordering en vordering — Beroepsvereniging — Schade en schadeloosstelling — Benaming van oorsprong — Bedrog — Art. 498 Sw. — Benadeling van derden — Onrechtmatige mededinging — Burgerlijke partij.
Hof Brussel, 13 februari 1974 2503

BERUSTING EN BEWILLIGING

- Begrip.
Cassatie, 25 mei 1973 473

BESCHIKKING OM NIET

- Legaat of schenking aan concubine — Nietig indien de determinerende beweegreden een ongeoorloofd karakter heeft — Bewijs.
(met noot)
Rb. Turnhout, 2 mei 1973 42

BESLAG

- Bewarend beslag onder derden — Verzet van de schuldenaar — Derdenverzet — Toepassing van art. 1125 Ger.W.
Hof Brussel, 17 oktober 1973 726

- "De vormvereisten bij revindicatie van in beslag genomen voorwerpen", door Willy De Smet 2127

- Uitvoerend beslag op roerend goed — Verzet tegen de afgifte van de verkoopprijs — Art. 609 Rv.
(met noot van Guy Du Bois)
Cass., 2 maart 1973 160

- Faillissement — Na verwerping van akkoord machtiging overeenkomstig art. 1190 Ger.W. om onroerend goed te verkopen — Onroerend beslag door hypothecaire schuldeiser — Gelijklopende rechten tot verkoop — Bepaling van de voorrang.
Beslagrechter Gent, 7 augustus 1972 1900

- Uitvoerend beslag op onroerend goed — Toewijzing — Termijn — Niet bepaald op straffe van nietigheid.
(met noot)
Beslagrechter Gent, 22 juli 1970 1826

- Uitvoerend beslag op onroerend goed — 1. Benoeming van notaris op eenzijdig verzoekschrift — Verzet tegen de beschikking — 2. Hervering bij rouwkoop — Aanwijzing van een andere notaris — Redenen — 3. Veilingsvoorwaarden — Schuldvergelijking.
Beslagrechter Gent, 11 oktober 1971 1551

- Beslissing over geschil bij rangregeling — Hoger beroep — Vraag tot nietigverklaring van de procedure van beslag — Niet ontvankelijk.
Hof Brussel, 10 april 1973 655

BETAALDE FEESTDAGEN

"De Feestdagenwet van 4 januari 1974",
door E. Verpoten 1649

BETEKENING EN KENNISGEVING

Art. 40 Ger.W. — Haags Verdrag van 1 maart 1954 —
Afgifte door de Belgische consul — Ogenblik van de
betekening — Berekening van de termijn van hoger
beroep.
Hof Gent, 21 februari 1973 1208

BEVOEGDHEID — GERECHTELIJK RECHT

Zie ook : Arbeidsgerechten

Arbeidsovereenkomst
Arbeidsovereenkomst bedienden
Huwelijk

Vordering op grond van een arbeidsovereenkomst — Be-
twisting omtrent het bestaan van de arbeidsovereen-
komst — Wijze waarop de bevoegdheid bepaald wordt
— Tandarts als bediende.
(met noot van C.)
Arrond. Antwerpen, 6 november 1973 943

Bevoegdheidsgeschil — In Frankrijk wonende verweerder —
Territoriale bevoegdheid — Geen verwijzing naar de
arrondissementsrechtbank.
Kh. Brugge, 25 september 1973 436

Bevoegdheidsgeschil — Middel van onbevoegdheid ratione
loci op grond van de beweerde bevoegdheid van een
buitenlandse rechter — Geen verwijzing naar de arron-
dissementsrechtbank.
Arrond. Antwerpen, 2 mei 1972 497

Bevoegdheidsgeschil — Hof van beroep beslist dat het
arbeidsrecht bevoegd is — Verwijzing naar het
arbeidshof.
(met noot)
Hof Brussel, 22 maart 1973 1179

Hoger beroep van een vonnis van de rechtbank van koop-
handel in een zaak die tot de bevoegdheid van de
arbeidsrechtbank behoort.
Cassatie, 31 oktober 1973 2231

Eis tot schadevergoeding wegens roekeloze burgerlijke-partij-
stelling — Exclusieve bevoegdheid van de strafrechter.
Hof Brussel, 22 maart 1973 1179

Waarde van de vordering — Eis met verschillende punten —
Wissels.
Vred. Dendermonde, 25 oktober 1973 2228

Vrederechter — Burenhinder.
Rb. Brussel, 7 maart 1972 433

Handelsschuld van een overleden handelaar — Vordering
tegen zijn erfgenamen — Rechtbank van koophandel.
Arrond. Brugge, 5 januari 1973 1180

Bepalingen betreffende de volstreckte bevoegdheid en de
territoriale bevoegdheid van de rechtbank van koop-
handel inzake faillissement — Reikwijdte.
(met noot van C.)
Cassatie, 3 mei 1973 651

Bepalingen betreffende de bevoegdheid van de rechtbank
van koophandel inzake faillissementen — Reikwijdte.
(met noot)
Cassatie, 29 november 1973 1657

Faillissement — Vordering van de curator tegen een werk-
nemer van de gefailleerde tot betaling van schadever-
goeding wegens eenzijdige contractbreuk.
Cassatie, 8 maart 1974 1840

Faillissement — Tegen de gefailleerde vóór de faillietver-
klaring ingeleid geschil — Uitsluitende bevoegdheid van
de rechtbank van koophandel in wier arrondissement het
faillissement is geopend — Mededeling aan het open-
baar ministerie — Hoger beroep — Devolutieve kracht.
(met noot)
Hof Brussel, 22 januari 1974 1733

Geschil tussen de curator van een faillissement en een arbe-
der betreffende een eis die zijn oorsprong vindt in het
arbeidscontract tussen de arbeider en de gefailleerde —
Bevoegdheid van de arbeidsrechtbank.
(met noot)
Arrond. Antwerpen, 23 oktober 1973 1063

Faillissement — Schuldvordering van werknemer — Betwis-
ting — Bevoegdheid van de arbeidsrechtbank .
(met noot)
Arrond. Kortrijk, 11 december 1973 1501

Vonnis van de vrederechter inzake een geschil tussen koop-
lieden over een daad van koophandel — Hoger beroep
voor de rechtbank van eerste aanleg gebracht — Ambts-
halve door de rechter aangevoerd middel van onbe-
voegdheid — Bevoegdheid van de rechtbank van koop-
handel.
Arrond. Gent, 29 oktober 1973 1105

Ratione loci — Plaats waar de erfenis is opengevallen —
Woonplaats zoals bepaald in de artt. 102-110 B.W. —
Civielrechtelijke woonplaats — Begrip
Hof Gent 4 januari 1973 1162

Ratione loci — Verstek van de verweerder — Ambtshalve
opgeworpen middel van onbevoegdheid.
Arrond. Antwerpen, 20 februari 1973 1209

Op de ommezijde van een factuur voorkomend beding dat
de rechtbank van Leuven als bevoegde rechtbank aan-
wijst — Geschil waarvoor de vrederechter bevoegd is —
Betekenis van het beding.
Arrond. Leuven, 7 maart 1973 1548

Territoriale bevoegdheid — In Frankrijk wonende verweer-
der — Toepassing van art. 635, 3°, Ger.W.
(met noot van C. Caenepeel)
Kh. Brugge, 25 september 1973 436

Territoriale bevoegdheid — Rechter van de plaats waar de
verbintenis is uitgevoerd.
Kh. Dendermonde, 15 maart 1972 499

BEWAARGEVING

"De nieuwe wetgeving inzake de aansprakelijkheid van de
hotelhouders (Wet van 4 juli 1972)", door *Miette Bae-
teman* 1345

BEWIJS IN BURGERLIJKE ZAKEN

Overeenkomst tussen architect en opdrachtgever, die geen
handelaar is — Noodzakelijkheid van een geschreven
bewijs — Beweerde onmogelijkheid zich een geschre-
ven contract te verschaffen — Beweerde vermogensver-
schuiving zonder oorzaak.
Rb. Dendermonde, 7 juni 1973 505

Vertrouwelijke stukken — Bevel ze uit het debat te weren
als ze onrechtmatig in het bezit van de producerende
partij gekomen zijn.
Hof Gent, 26 april 1973 480

Radio en televisie — Interview — Mogelijke tekortkomingen van de B.R.T. — Bewijs — Onderzoeksverrichting ten overstaan van het hof.
(met noot van Linda Galaude)
Hof Gent, 26 april 1973 480

Ondertekening van een balans waarin de schuld van de vennootschap tegenover de ondertekenaar niet vermeld wordt.
Cassatie, 16 maart 1973 269

BEWIJS IN STRAFZAKEN

Alcohol — Inbreuk op art. 2 van de Wet van 29 augustus 1919 — Niet-opzettelijk misdrijf — Bewijslast.
Cassatie, 30 oktober 1973 1160

Verplichte verzekering van de civielrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorvoertuigen — Bewijs dat de aansprakelijkheid al dan niet door een verzekering gedekt is — Bewijslast.
(met noot)
Cassatie, 31 oktober 1972 535

Bewijskracht van proces-verbaal — Art. 62 Wegverkeerswet.
Cassatie, 19 juni 1973 596

Deskundigenonderzoek — Bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek — Toepasselijkheid — Contradictoir karakter — Rechten van de verdediging.
(met noot)
Cassatie, 9 oktober 1973 933

BEZIT

"Bezit en bewijs", door J. Herbots 1033

BINNENVAART EN RIVIERBEVRACHTING

1. Doorvaart van sluizen volgens de orde van aankomst der vaartuigen aan de stopplaats — 2. Naast elkaar voor een sluis liggende vaartuigen — Vaartuig dat een belemmering voor de doorvaart uitmaakt.
Cassatie, 10 april 1973 1822

BOETEBEDING

Boete die een winst bezorgt buiten elke verhouding met de schade — Geen boetebeding — Beding in strijd met art. 6 B.W.
(met noot)
Cassatie, 24 november 1972 2427

Beding betreffende conventionele interessen en beding tot schadevergoeding wegens vertraging in de betaling — Beoordeling van de rechter — Bedongen som die geen schadevergoeding kan zijn.
(met noot van E. Wymeersch)
Cassatie, 8 februari 1974 2429

Beding dat de schuldeiser een grotere winst bezorgt dan de normale uitvoering van het contract — Strijdig met art. 6 B.W.
(met noot)
Hof Brussel, 17 april 1973 2439

BORGSTELLING

1. Bijkomend karakter — Betekenis — 2. Borgstelling voor alle sommen die de hoofdschuldenaar uit welken hoofde ook verschuldigd is of zal kunnen zijn — Bepaalbaarheid.
(met noot van André Bruyneel)
Hof Brussel, 23 februari 1973 1054

Art. 2032, 3°, B.W. — Door de schuldenaar aangegane verbintenissen om voor het ontslag van de borgtocht te zorgen — Veroordeling tot nakoming — Schadeloosstelling.
Rb. Oudenaarde, 2 januari 1973 1166

BRANDSTICHTING

Art. 519 Sv. — Vuur laten staan — Onopzettelijke brandstichting.
(met noot van A. Vandeplas)
Hof Gent, 7 juni 1973 2150

BRIEF

Opzegging per aangetekende brief — De ontvanger beweert dat de omslag enkel een wit blad papier bevatte.
Arbrb. Hasselt, 26 november 1973 1017

BURGERLIJKE PARTIJ

Eis tot schadevergoeding wegens roekeloze burgerlijke-partijstelling — Exclusieve bevoegdheid van de strafrechter.
Hof Brussel, 22 maart 1973 1179

Bedrog — Art. 498 Sw. — Benadeling van derden — Onrechtmatige mededinging — Burgerlijke partij.
Hof Brussel, 13 februari 1974 2503

CASSATIE IN BURGERLIJKE ZAKEN

Verzoekschrift — Vermelding van de wettelijke bepalingen waarvan de schending wordt aangevoerd.
Cassatie, 13 september 1973 997

Middel — Art. 445 Fw. — Rekening-courant — Inpandgeving.
(met conclusie van procureur-generaal Ganshof van der Meersch)
Cassatie, 18 mei 1973 363

CASSATIE IN STRAFZAKEN

Termijn — Burgerlijke vordering — Voorziening tegen een voorbereidend arrest en arrest van onderzoek in de zin van art. 416 Sv. als aan het geschil een einde gemaakt wordt door een daarop volgend vonnis van de correctionele rechtbank.
(met noot van C.)
Cass., 19 februari 1973 191

COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMSTEN

Algemeen verbindend verklaard — Voorlichting en raadpleging van de ondernemingsraad — Sluiting van de onderneming — Inbreuk.
Corr. Dendermonde, 21 maart 1973 1735

Algemeen verbindend verklaard — Uitwerking — Civielrechtelijke verplichtingen — Achterstallige minimumlonen.
(met noot)
Hof Gent, 2 maart 1972 2273

COMITÉ VOOR VEILIGHEID EN GEZONDHEID

Afgevaardigde van het personeel — Beschermingsstatuut — Technische bedrijfseenheid — Vennootschap — Opheffing van filiaal — Overplaatsing.
Cassatie, 4 april 1973 280

DADING

Zie : Arbeidsovereenkomst bedienden

DEELNEMING

Zie : Ontucht en prostitutie

DELEGATIEOVEREENKOMST

Zie : Faillissement en gerechtelijk akkoord

DESKUNDIGE

Beding dat de prijs van een over te nemen goed zal gewaardeerd worden door een door de vrederechter te benoemen deskundige — Schatting — Geen pleegvormen vereist.

Rb. Dendermonde, 17 januari 1973 387

Door de eerste rechter benoemde deskundige — Wraking in hoger beroep — Onbevoegdheid van de appelrechter. Arbh. Gent, 18 januari 1973 1338

DERDENVERZET

Bewarend beslag onder derden — Verzet van de schuldenaar — Derdenverzet — Toepassing van art. 1125 Ger.W.

Hof Brussel, 17 oktober 1973 726

Aard van de procedure.

Rb. Brussel, 8 januari 1974 2156

Rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift — Rechtsvordering tot intrekking van bewarend beslag — Derdenverzet.

Hof Brussel, 26 februari 1974 2346

ECHTSCHIEDING EN SCHEIDING VAN TAFEL EN BED

Geesteszieke — Opsluiting in krankzinnigengesticht — Vermoeden van krankzinnigheid — Procedure tot echtscheiding — Gevolg.

Hof Gent, 14 februari 1974 2442

Gronden — Beledigende aard van tekortkoming aan huwelijkspllichten — Beoordeling — Houding van de wederpartij die het beledigend karakter wegneemt. (met noot)

Cass., 29 maart 1973 29

Gronden — Bewijs — Bekentenis — Persuittreksels.

Rb. Brussel, 14 april 1972 1214

Voorlopige maatregelen — Bestuur over kind — Neuropsychiatrisch onderzoek van de moeder — Strijdig met art. 7 Grondwet — Inlichtingen door bemiddeling van een afgevaardigde bij de jeugdbescherming.

Hof Brussel, 11 september 1973 1824

Machtiging op grond van art. 218 B.W. — Echtscheidingsgeding — Onbevoegdheid van de vrederechter na beslissing van de rechtbank of van de rechter in kort geding.

Cassatie, 14 september 1973 653

Termijn van betekening van een vonnis van echtscheiding aan de ambtenaar van de burgerlijke stand — Vervaltermijn — Opheffing van het verval — Voorwaarden. (met noot)

Rb. Brussel, 19 juni 1969 620

Bedongen erfstelling — Begrip — Tussen aanstaande echtgenoten — Onherroepelijkheid — Echtscheiding ten gunste van de vrouw — Afstand van de gemeenschap door de vrouw bij gebrek aan aanvaarding binnen de wettelijke termijn van art. 1463 B.W. — Tweede huwelijk

van de man — Overlijden van de man — Rechten van zijn eerste echtgenote in zijn nalatenschap.

Hof Brussel, 25 april 1972 379

Echtscheiding door onderlinge toestemming — Niet-naleving van de termijn voor de tweede verschijning.

Cassatie, 14 maart 1974 2498

Echtscheiding door onderlinge toestemming — Overeenkomst betreffende de bijdrage in het onderhoud en de opvoeding van de kinderen — Verhoging van de bijdrage.

Cassatie, 7 september 1973 764

Echtscheiding door onderlinge toestemming — Art. 305 B.W. — Overgang van de eigendom van de helft der goederen op de goederen — Wet van 1 juli 1972 — Opheffing — Gevolg.

Rb. Hasselt, 15 januari 1974 1616

ECONOMISCH RECHT

"Het economisch recht in het spanningsveld van de dagelijkse behoeften en van de noodwendigheden op langere termijn", preadvies door P. De Vroede 1953

K.B. van 7 november 1973, genomen ter uitvoering van art. 14, lid 5, van de Wet van 27 mei 1960 tot bescherming tegen het misbruik van economische machtspositie.

(met advies van de Raad voor Economische Geschillen en noot van Leo Neels) 1214

EIGENDOMSVORDERING EN BEZITSVORDERING

Bezitsvordering — 1. Vereiste van art. 1370, 1°, Ger.W. — Langs de grenslijn tussen twee erven op de erven liggende uitweg — 2. Stoomis van het bezit door feitelijkheden — De reintegranda staat voor onverschillig welke houder van het goed open.

(met noot van C.)

Cass., 29 september 1972 155

EREDIENSTEN

Gemeente — Vergoeding voor huisvesting van de bedienaars van de eredienssten — Bedrag.

(met noot)

Hof Brussel, 4 mei 1973 476

ERFDIENSTBAARHEDEN

Zie ook : Eigendomsvordering en bezitsvordering

Uitzicht op een privé-weg die tot doorgang van personen en voertuigen dient.

(met noot)

Cassatie, 22 november 1973 2207

ERFPACHT EN OPSTAL

Als recht van opstal aan te merken plantrecht — Duur van vijftig jaar behoudens vernieuwing — Wijzen van verkrijging — Verkrijgende verjaring — Vereisten.

Vred. Eeklo, 19 april 1973 1830

ERFRECHT

"Het patrimoniaal statuut van de langstlevende echtgenote", door H. Vlieghe-Casman 401

"Het erfrecht van de langstlevende echtgenoot — Bedenkingen bij een wetsontwerp", door Marc Vanquickenborne 1857

Plaats waar de erfenis is opge gevallen — Territoriale bevoegdheid — Woonplaats zoals bepaald in de artt. 102-110 B.W. — Civielrechtelijke woonplaats — Begrip.
Hof Gent, 4 januari 1973 1162

Onroerend goed in onverdeeldheid toebehorend aan een moeder en haar twee zoons — Overeenkomst tussen hen waarbij een zoon het recht krijgt om bij het overlijden van de moeder het goed over te nemen — Geen beding betreffende een niet-opge gevallen nalatenschap.
Rb. Dendermonde, 17 januari 1973 387

Verwerping van nalatenschap — Anders dan overeenkomstig art. 784 B.W. — Nietig.
(met advies van het openbaar ministerie)
Rb. Brussel, 22 juni 1971 727

EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

"De juridische aard van de Europese Gemeenschappen", door *Edgar Van Cauwelaert* 1297

Artsenijbereidkunde — Wet van 25 maart 1966 — Registratie van geneesmiddelen — Geen heffing van gelijke werking in de zin van art. 30 E.E.G.
Corr. Antwerpen, 15 januari 1974 2516

Douane-unie en gemeenschappelijk douanetarief — Rechtstreeks importeren uit derde landen — Verbod van eenzijdig ingevoerde nieuwe heffingen — Opheffing van bestaande heffingen enkel door een optreden van de Gemeenschap.
(met noot)
Hof van Justitie van de E.G., 13 december 1973 1817

"Dienstverlening van advocaten in het buitenland en het E.E.G.-Verdrag", door *P.J.W. de Brauw* 1805

1. Prejudicieel geschil — Bevoegdheid van het Hof — Toepassing van een communautaire regel op een bepaald geval — Toetsing van een nationaal rechtsvoorschrift — 2. Vrij verkeer van werknemers — Verordening nr. 1612/68 — Sociale reclassering van minder-validen — Revalidatie en herscholing — Art. 7 — Reikwijdte beperkt tot werknemers — Kinderen van werknemers — Toegang tot algemeen onderwijs, leerlingensstelsel en beroepsopleiding — Art. 12 — Reikwijdte — Verbetering van arbeidsgeschiktheid van minder-validen.
Hof van Justitie van de E.G., 11 april 1973 1091

"Conflictenregeling in het sociaal zekerheidsstelsel van de E.E.G. — Verhaal in het buitenland van de Belgische verzekeraar van arbeidsongevallen op grond van de wettelijke subrogatie", door *P. Gilot* 1871

"Controle van de concentraties in de E.E.G.", door *Jacques Vandamme* 2191

Mededinging — 1. Art. 86 E.E.G. — Beheersmonopolie voor auteursrechten — Verplichte afstand van auteursrechten — 2. Art. 90, lid 2, E.E.G. — Onderneming belast met het beheer van diensten van algemeen belang.
(met noot)
Hof van Justitie van de E.G., 27 maart 1974 2334

Mededinging — Art. 86 E.E.G. — Auteursrecht — Contract tussen auteursvereniging en auteurs — Misbruik van economische machtspositie — Directe werking van art. 86 E.E.G. — Prejudiciële vragen.
(met noot)
Rb. Brussel, 4 april 1973 2338

Prejudicieel geschil — 1. Hoger beroep tegen het verwijzingsvonnis — Voortgang van de procedure — 2. Geding inzake mededinging — Procedure door de Commissie op grond van verordening nr. 17 ingeleid — Bevoegdheid van de nationale rechter om zich tot het Hof van Justitie te wenden.
(met noot van *Paul Eeckman*)

Hof van Justitie van de E.G., 10 januari 1974 2319

"De ontvankelijkheid van een beroep tot nietigverklaring van een communautaire handeling n.a.v. een beroep door een particulier ingesteld voor het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (art. 173, lid 2, E.E.G.)" door *Marc Maresceau* 2239

EVENREDIGE VERDELING EN RANGREGELING

Rangregeling na uitvoerend beslag op onroerend goed — Gerechtelijke rangregeling — Notaris — Honorarium — Toepasselijke schaal — Basis voor de berekening.
(met noot)

Rb. Antwerpen, 16 november 1972 659

Art. 1644 Ger.W. — Inzage van het proces-verbaal van verdeling — Details en bewijsstukken.
(met noot)

Rb. Antwerpen, 16 november 1973 659

Uitvoerend beslag op onroerend goed — Tegen echtgenoten — Gemeenschap — Hoger beroep door de vrouw — Ontvankelijk.
Hof Brussel, 10 april 1973 655

Beslissing over geschil bij rangregeling — Hoger beroep — Vraag tot nietigverklaring van de procedure van beslag — Niet ontvankelijk.
Hof Brussel, 10 april 1973 655

Inzage van het proces-verbaal van verdeling — Beweerde onmogelijkheid wegens familiale plichten — Geen overmacht.
Hof Brussel, 10 april 1973 655

Geschil over rangregeling — Notaris — Tussenkost.
(met noot)
Hof Brussel, 10 april 1973 655

EXCEPTIES

Nietigheid — Akte van hoger beroep — Geen vermelding van enige termijn voor de verschijning — Art. 862, § 1, 1°, Ger.W.
Cassatie, 26 oktober 1973 1393

Hoger beroep tegen vonnis dat een beslissing alvorens recht te doen inhoudt — Verzuim plaats, dag en uur van verschijning te vermelden en de grieven op te geven — Krenking van de belangen van de geïntimeerde.
Hof Brussel, 14 juni 1973 767

EXEQUATUR

Zie ook: Internationaal privaatrecht

"De openbare orde als beletsel voor de erkenning of tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen", door *H. Van Houtte* 737

FAILLISSEMENT EN GERECHTELIJK AKKOORD

Zie ook: Bevoegdheid

"Voorkoming van faillissementen", door *J. Van Der Gucht* 1185

- Eis tot faillietverklaring door preferente schuldeiser nadat de schuldeiser een gerechtelijk akkoord bekomen heeft.
Kh. Antwerpen, 12 april 1973 1664
- Schuldenaar is sedert minstens zes maanden geen handelaar meer — Eis tot faillietverklaring niet ontvankelijk.
Kh. Gent, 10 januari 1973 1286
- Door de schuld van de schuldeiser ten onrechte uitgesproken faillissement — Hervorming van het vonnis — Kosten, met inbegrip van het honorarium van de curator, ten laste van de schuldeiser.
(met noot van T.)
Hof Gent, 5 februari 1973 1164
- Inkomstenbelastingen — Verplichting van de gefailleerde de naamlijst en de loonfiches van het bezoldigd personeel in te dienen.
Hof Gent, 20 december 1973 1547
- Exceptie van niet-uitvoering.
Cassatie, 13 september 1973 997
- Vóór de faillietverklaring van de koper van roerende goederen tot stand gekomen ontbinding van de koop — Terugneming van de goederen en teruggave van de ontvangen prijs — Waardevermindering van de goederen — Rechterlijke compensatie — Door de verkoper als borg vóór het faillissement betaalde sommen — Wettelijke compensatie.
Hof Gent, 17 januari 1974 2389
- Art. 445 Fw. — Bank staat krediet in rekening-courant toe tegen pand — Tweede pand tijdens periode van staking van betaling — Voor schulden ingevolge afgesloten of af te sluiten verrichtingen — Toerekening van de latere remises op de vóór de tweede pandstelling bestaande schulden — Derwijze dat het tweede pand slechts op de latere schulden betrekking heeft — Interpretatie van de wil van partijen.
(met conclusie van procureur-generaal Ganshof van der Meersch)
Cassatie, 18 mei 1973 363
- Art. 445 Fw. — Krachtens een bestaande kredietopening betaalt een bank een partij per schip aangevoerde goederen die door haar cliënt gekocht zijn — Gelijktijdige inpandgeving door de cliënt — Wijze van inpandgeving — Geldig — Toerekening van de opbrengst — Saldo niet als dekking voor vroegere schulden.
(met noot van G. Du Bois)
Kh. Brugge, 20 februari 1973 1400
- Art. 445 Fw. — a) Delegatieovereenkomst tot zekerheid — Gelijktijdig met de hoofdvberintenis aangegaan — b) De schuldenaar gaat een schuldvordering innen en laat het geld aan zijn schuldeisers overmaken.
Kh. Brugge, 18 oktober 1973 882
- Art. 465 Fw. — Termijn van hoger beroep tegen vonnissen "gewezen in zaken van faillissement" — Betwisting over de tegenstelbaarheid van een hypothecaire inschrijving vóór de faillietverklaring maar na het indienen van het verzoek tot gerechtelijk akkoord.
Cassatie, 18 januari 1974 1544
- Art. 476 Fw. — Afgifte aan de gefailleerde en zijn gezin van de voor hun eigen gebruik noodzakelijke voorwerpen.
Hof Gent, 9 februari 1973 1397
- Art. 555 Fw. — Opleg bij toebedelung van een onroerend goed in een nalatenschap.
Hof Brussel, 26 april 1973 1775

- Art. 567 Fw. — Terugvordering van aan de gefailleerde toevertrouwde goederen.
(met noot)
Hof Gent, 18 april 1973 942

- Na verwerping van akkoord machtiging overeenkomstig art. 1190 Ger.W. om onroerend goed te verkopen — Onroerend beslag door hypothecaire schuldeiser — Gelijklopende rechten tot verkoop — Bepaling van de voorrang.
Beslagrechter Gent, 7 augustus 1972 1900

GEDING

- Termijnen — Wijze van berekening — Dagvaarding.
Hof Brussel, 28 maart 1972 1211
- Faillissement — Tegen de gefailleerde vóór de faillietverklaring ingeleid geschil — Uitsluitende bevoegdheid van de rechtbank van koophandel in wier arrondissement het faillissement is geopend — Mededeling aan het openbaar ministerie — Hoger beroep — Devolutieve kracht.
(met noot)
Hof Brussel, 22 januari 1974 1733
- Art. 751 Ger.W. — Bepaling van de dienende gerechtsdag — Ontstentenis van verzoek — Beschikking die dat vaststelt — Maatregel van inwendige orde — Hoger beroep.
Hof Gent, 29 juni 1973 2500
- Onsplitsbaar geschil — Toepassing van art. 753 Ger.W. — Vereisten.
(met noot van C. Caenepeel)
Rb. Brugge, 25 juni 1973 1175
- De voor de doorhaling van de zaak vereiste instemming van partijen volgt niet uit het niet-verschijnen van de eiser en wordt niet door de gedaagde gegeven, als niet hij, maar een bloedverwant, doch zonder schriftelijke volmacht verschijnt.
Rb. Antwerpen, 11 april 1972 1213
- Afstand — Aanvaarding.
Hof Brussel, 17 oktober 1973 478
- Afstand — Verzet van verweerder tegen de inwilliging.
Rb. Brussel, 22 juni 1971 727
- Berechting van de zaak — Na het sluiten van het debat neergelegde stukken.
Hof Brussel, 10 april 1973 655
- Vonnis dat ambtshalve de heropening van het debat beveelt — Hoger beroep — Ontvankelijk.
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 8 januari 1973 1517

GEESTESZIEKEN

- "De staat van verlengde minderjarigheid (nieuwe artikelen 487bis tot 487octies B.W.)", door Johan M. Pauwels 673

- Opsluiting in krankzinnigengesticht — Vermoeden van krankzinnigheid — Procedure tot echtscheiding — Gevolg.
Hof Gent, 14 februari 1974 2442

- Afstand van rechtsvordering — Na overlijden van de eiser op grond van seniliteit betwist — Toepassing van art. 504 B.W.
Hof Brussel, 20 april 1972 544

GEMEENTE

Zie ook: Rechtspraak van de Raad van State

Vergoeding voor huisvesting van de bedienaars der erediens — Bedrag.
(*met noot*)
Hof Brussel, 4 mei 1973 476

GENEESKUNST

Zie ook: Rechtspraak van de Raad van State

Apotheker — K.B. van 9 februari 1970, art. 2 — Onwettelijk in zoverre het de oprichting van een officina afhankelijk stelt van een onder de door art. 3 gestelde voorwaarden verleende vergunning.
(*met conclusie van eerste adv.-gen. P. Mahaux*)
Cassatie, 11 mei 1973 93

Artsenijbereidkunde — a) K.B. van 10 november 1967 — Wettelijk — b) Wet van 25 maart 1964 — Registratie van geneesmiddelen — Geen heffing van gelijke werking in de zin van art. 30 E.E.G. — c) Belgisch-Luxemburgs Protocol betreffende de handel in farmaceutische preparaten — Registratie van geneesmiddelen.
Corr. Antwerpen, 15 januari 1974 2516

1. Geneesmiddelen — Begrip — 2. Art. 43, § 1, van het K.B. van 10 november 1967 — Bijzondere verbeurdverklaring.
(*met noot van A. Vandeplas*)
Cassatie, 23 september 1973 929

Arbeidsongeval — Door het slachtoffer gekozen geneesheer — Honorarium.
(*met noot*)
Rb. Brugge, 10 april 1974 2394

Ziekte- en invaliditeitsverzekering — Honorarium van de geneesheer.
(*met noot*)
Vred. Oostrozebeke, 2 oktober 1973 2399

Aansprakelijkheid — Ontsnapping en zelfmoordpoging van een patiënte uit een psychiatrische inrichting — Aansprakelijkheid van de inrichting bij behandeling in 'open regime'.
(*met noot van Lode de Wilde*).
Hof Brussel, 12 januari 1973 199

GERECHTSKOSTEN

Arbeidsongeval — Akkoord door getroffen getekend — Weigering door getroffen om dit akkoord te laten homologeren — Geen tergend en roekeloos geding.
Arbrb. Gent, 26 november 1973 2404

Sociaal statuut der zelfstandigen — Bijdrageverplichting — Verjaring.
Arbrb. Brussel, 5 februari 1974 2452

GETUIGENVERHOOR

Op bewijsaanbod bevolen — Met voorafgaande aanwijzing van getuigen die niet mogen gehoord worden.
Kh. Brugge, 24 mei 1973 501

GEWIJSDE (RECHTERLIJK —)

Vrijspraak van verdachte in eerste aanleg — Geen hoger beroep van de burgerlijke partij — Veroordeling van de verdachte op hoger beroep van het openbaar ministerie — Vordering van de schadelijder voor de burgerlijke rechter.
(*met noot*)
Cassatie, 25 mei 1973 473

Verkeersongeval — Vrijspraak van een bestuurder gegrond op het motief dat het ongeval op een welbepaalde plaats is gebeurd — Burgerlijke vordering van de bestuurder tegen de verzekeraar van de andere bestuurder — Afgewezen op grond dat de juiste plaats van het ongeval onzeker is — Miskenning van het gezag van het gewijsde op de strafvordering.
Cassatie, 20 september 1973 1178

Verzekering motorrijtuigen — Art. 25 modelpolis — Gebruik maken van een motorrijtuig zonder geldig schouwingsbewijs — Contractuele tekortkoming — Strafrechtelijke veroordeling — Gewijsde.
Cassatie, 29 maart 1974 2455

Misdrijf dat een bestanddeel is van een misdrijf uit onvoorzichtigheid — Art. 65 Sw. — Strafrechter heeft echter twee afzonderlijke straffen uitgesproken — Gewijsde: in principe geen verband tussen de twee misdrijven — Tegenstrijdigheid tussen de redengeving en de beslissing zelf — Onzekerheid omtrent het gewijsde.
(*met noot van C.*)
Cassatie, 8 maart 1973 867

Misdrijf dat een bestanddeel is van een misdrijf uit onvoorzichtigheid — Art. 65 Sw. — Strafrechter heeft echter twee afzonderlijke straffen uitgesproken — Gewijsde: in principe geen verband tussen de twee misdrijven — Beweerde tegenstrijdigheid tussen de strafrechtelijke beslissing en de redengeving op de vordering van de burgerlijke partij.
(*met noot*)
Cassatie, 13 april 1973 871

Afzonderlijke straffen voor onopzettelijke doding en voor rijden onder alcoholintoxicatie — Geen oorzakelijk verband.
(*met advies van de eerste advocaat-generaal Vanhoudt*)
Hof Gent, 16 februari 1973 874

Verkeersongeval — Onopzettelijk toegebrachte letsels — Strafrechtelijke vrijspraak van een bestuurder — Gezag van de vrijspraak t.a.v. elke op de artt. 1382 en 1383 B.W. steunende burgerlijke vordering — Het bewijs van de schuld van de andere bestuurder dient nog geleverd te worden.
Hof Brussel, 3 januari 1972 396

Verkeersongeval — Twee afzonderlijke straffen wegens overtreding van het verkeersreglement en wegens dronkenschap — Regresvordering van de verzekeraar van de dader — Gewijsde.
(*met noot*)
Cassatie, 7 maart 1974 2145

Twee afzonderlijke straffen voor rijden onder drankinvloed en voor overdreven snelheid — Geen gewijsde betreffende het oorzakelijk verband tussen intoxicatie en de door de bestuurder veroorzaakte materiële schade.
Hof Gent, 9 februari 1973 770

Verkeersongeval — Twee afzonderlijke straffen wegens overtreding van art. 12 Verkeersreglement en wegens dronkenschap — Regresvordering van de verzekeraar.
Hof Brussel, 29 maart 1973 1398

In strafzaken — Wanneer krijgt een verstekvonnis dat werd betekend, maar niet aan de persoon, kracht van gewijsde?
Cassatie, 12 juni 1973 429

GRONDWET

Voorlopige maatregelen bij echtscheiding — Bestuur van kind — Neuro-psychiatrisch onderzoek van de moeder — Strijdig met art. 7 Grondwet.
Hof Brussel, 11 september 1973 1824

HANDELSHUUR

- Weigering van hernieuwing van handelshuur voor een gebouw dat moet worden afgebroken wegens ouderdom, wegens overmacht of krachtens bepalingen van wetten of verordeningen — Geen uitzettingsvergoeding.
(met noot)
Cassatie, 24 april 1974 2375

HANDELSPRAKTIJKEN

Zie ook: Beroepsvereniging

- "Reclame in het spanningsveld tussen adverteerder, gebruiker en mededinger", door *André d'Halluin* 897

- "De bescherming van de gebruiker en de correctieve reclame", door *J. d'Hulst* 919

- Reizende verkoop — Ambulante handel.
(met noot van C.)
Kh. Dendermonde, 16 april 1973 2287

- Systeem van de 'gratis verkoopdag' — Verboden gezamenlijk aanbod — Geen verkoop met verlies — Verboden handelsreclame.
(met noot van *J. Stuyck*)
Kh. Turnhout, 24 november 1972 838

- Met de eerlijke handelsgebruiken strijdige daad — Vordering tot staking — Door industrieel of groothandelaar tegen detaillist — Handelsnaam.
Kh. Hasselt, 24 december 1971 2116

- Detailhandelaar doet zich als fabrikant voor — Oneerlijk.
Kh. Turnhout, 30 maart 1973 1210

- Verkoop beneden de door de producent vastgestelde kleinhandelsprijs — Door detaillist die het produkt elders betreft.
(met noot van *J. Stuyck*)
Cassatie, 9 november 1973 1261

- "Beschouwingen over het arrest van het Hof van Cassatie van 9 november 1973 (Makro-arrest)", door *P. Eeckman* 1409

- Bedrog — Art. 498 Sw. — Benadeling van derden — Onrechtmatige mededinging — Burgerlijke partij.
Hof Brussel, 13 februari 1974 2503

- K.B. van 7 november 1973, genomen ter uitvoering van art. 14, lid 5, van de Wet van 27 mei 1960 tot bescherming tegen het misbruik van economische machtspositie.
(met advies van de Raad voor Economische Geschillen en noot van *Leo Neels*) 1214

HANDELSVERTEGENWOORDIGERS

- Statuut — Toepassingsfeer — Rechtspersonen als tussenpersoon.
Arbh. Gent, 12 maart 1973 166

- Overeenkomst nopens de wijziging van de verkoopsector zonder schadeloosstelling — Geldigheid — Openbare orde — Contractsvrijheid.
Cassatie, 12 december 1973 2255

- Uitwinningsvergoeding — Opzegging door werkgever — Beëindiging met onderling goedvinden na opzegging.
Arbh. Gent, 24 mei 1972 171

- Uitwinningsvergoeding — Nadeel lijden — Begrip — Verschaffen aan nieuwe werkgever van vroeger aangebrachte klantenkring.
Cassatie, 31 oktober 1973 1557

- Uitwinningsvergoeding — Anciënniteit — Berekening.
Arbrb. Brugge, 26 juni 1972 216

HINDER

- Art. 544 B.W. kan toepassing vinden bij stoornis van het evenwicht tussen het recht van de eigenaar van een goed en dat van de huurder van een naburig goed.
(met noot)
Cassatie, 10 januari 1974 1541

- Uitbreiding en modernisering van een landbouwbedrijf.
Rb. Brussel, 7 maart 1972 433

HOGER BEROEP IN BURGERLIJKE ZAKEN

- Geding — Art. 751 Ger.W. — Bepaling van de dienende gerechtsdag — Ontstentenis van verzoek — Beschikking die dat vaststelt — Maatregel van inwendige orde — Hoger beroep.
Hof Gent, 29 juni 1973 2500

- Machtiging tot het voeren van de titel van ere-advocaat — Soevereine beslissing van de raad van de Orde — Intrekking — Hoger beroep — Ontvankelijk.
Cassatie, 25 oktober 1973 1317

- Tegen vonnis dat ambtshalve de heropening van het debat beveelt — Ontvankelijk.
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 8 januari 1973 1517

- Huwelijk van minderjarige — Toestemming geweigerd — Vordering van de procureur des Konings op grond van art. 160bis B.W. — Minderjarige geen procespartij — Hoger beroep van de minderjarige niet ontvankelijk.
Hof Brussel, 14 juni 1973 39

- Uitvoerend beslag op onroerend goed — Tegen echtgenoten — Gemeenschap — Hoger beroep door de vrouw — Ontvankelijk.
Hof Brussel, 10 april 1973 655

- Overlevingspensioen — Carrièrejaren — Hoger beroep van het R.I.S.V.Z. ten voordele van de geïntimeerde zelfstandige — Verstek — Ultra petita — Belang — Niet ontvankelijk.
Arbh. Gent, afd. Brugge, 11 december 1973 2119

- Tegen een partij die in eerste aanleg wederpartij is — Ontvankelijkheid.
Cassatie, 11 januari 1974 2295

- Beslissing over geschil bij rangregeling — Hoger beroep — Vraag tot nietigverklaring van de procedure van beslag — Niet ontvankelijk.
Hof Brussel, 10 april 1973 655

- Door de eerste rechter benoemde deskundige — Wraking in hoger beroep — Onbevoegdheid van de appelrechter.
Arbh. Gent, 18 januari 1973 1338

- Termijn van hoger beroep tegen vonnissen "gewezen in zaken van faillissement".
Cassatie, 18 januari 1974 1544

- Jeugdbescherming — Eis op grond van art. 302, lid 3, B.W. — Hoger beroep — Termijn — Overmacht.
Hof Brussel, 27 september 1973 1659

- Art. 40 Ger.W. — Haags Verdrag van 1 maart 1954 — Afgifte door de Belgische consul — Ogenblik van de betekening — Berekening van de termijn van hoger beroep.
Hof Gent, 21 februari 1973 1208

Onsplitsbaar geschil — Betekening van de beslissing door een eerste partij aan een tweede — 1. Verstrijken van de termijn van hoger beroep — Gevolg voor de mede-belanghebbende partijen — 2. Hoger beroep binnen de wettelijke termijn door de partij aan wie betekend werd tegen de partij die betekend heeft — Maanden later hoger beroep van een derde partij — Geldig — Vereiste.

Cassatie, 8 juni 1973 594

Akte — Opgave van de grieven — Begrip.

Cassatie, 9 november 1973 1320

Akte — Opgave van de grieven — Begrip.

Hof Brussel, 10 april 1973 655

Hoger beroep tegen vonnis dat een beslissing alvorens recht te doen inhoudt — Verzuim plaats, dag en uur van verschijning te vermelden en de grieven op te geven — Krenking van de belangen van de geïntimeerde.

Hof Brussel, 14 juni 1973 767

Nietigheid — Akte van hoger beroep — Geen vermelding van enige termijn voor de verschijning — Art. 862, § 1, 1°, Ger.W.

Cassatie, 26 oktober 1973 1393

Termijn voor de verschijning — Art. 1057, 7°, en 707 Ger.W. — Termijn van acht dagen — Vermelding in de akte van hoger beroep.

(met noot)
Cassatie, 8 februari 1974 2264

Hoger beroep tegen een vonnis van homologatie van een akte van wettiging door adoptie — Vorm — Kennisgeving door de griffier.

(met noot)
Hof Brussel (jeugdkamer), 14 juni 1973 318

De zaak tijdig overeenkomstig art. 1060 Ger.W. op de algemene rol laten inschrijven — Verzuim van de griffie.

Cassatie, 9 november 1973 1429

Tegen een vonnis van een onbevoegde rechter bij een in hoger beroep bevoegde rechter — Devolutie — Geen verwijzing.

(met noot)
Cassatie, 10 oktober 1973 2178

Faillissement — Tegen de gefailleerde vóór de faillietverklaring ingeleid geschil — Uitsluitende bevoegdheid van de rechtbank van koophandel in wier arrondissement het faillissement is geopend — Mededeling aan het openbaar ministerie — Hoger beroep — Devolutieve kracht.

(met noot)
Hof Brussel, 22 januari 1974 1733

Devolutieve kracht — Materie die de openbare orde aanbelangt — Arbeidsongeval — Basisloon.

Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 22 november 1973 2222

Arbeidsongeval — Tegenvorming tot herziening ingesteld in hoger beroep — Niet ontvankelijk.

Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 25 oktober 1973 1518

Devolutie — Gedeeltelijke bevestiging van een in het aangevochten vonnis bevolen onderzoeksmaatregel — Verwijzing naar de eerste rechter.

Kh. Brugge, 24 mei 1973 501

HOOFDELIJKHEID EN ONDEELBAARHEID

1. Aansprakelijkheid — Gemeenschappelijke fout — Begrip — Hoofdelijkheid — 2. Contractuele aansprake-

lijkheid — Schade ten gevolge van samenlopende tekortkomingen van verscheidene contractanten — Aansprakelijkheid in solidum — Vereiste.

(met conclusie van de advocaat-generaal F. Dumon)
Cassatie, 15 februari 1974 1715

HOTELS EN LOGEMENTHUIZEN

"De nieuwe wetgeving inzake de aansprakelijkheid van de hotelhouders (Wet van 4 juli 1972)", door *Miette Baeteman* 1345

HOVEN EN RECHTBANKEN

Zie ook: Registratierechten
Tuchtrecht

"Overwegingen omtrent de kunst recht te spreken en de uitoefening van het rechterlijk ambt", door procureurgeneraal *W.J. Ganshof van der Meersch* 113

"De achterkant van het gerecht — Kanttekeningen bij een openingsrede", door *Marcel Storme*. 449

"I. De rechter tegenover nieuwe vormen van wetgeving. II. Rechtsbescherming tegen overheidsoptreden: juridictioneel toezicht door de gewone rechter", door *L.P. Suetens* 1235

Radio en televisie — Interview in het kader van een reportage — Eis tot schadeloosstelling van de geïnterviewde wegens niet-nakoming van beweerde contractuele verbintenissen en wegens onrechtmatige daad — Ter kennisneming van de hoven en rechtbanken.

(met noot van *Linda Galaude*)
Hof Gent, 26 april 1973 480

Openbaar werk — Korting wegens te late oplevering — Vermindering door ministerieel besluit — Geen titel voor de aannemer — Visum van het Rekenhof voor een deel van de vermindering — Beoordelingsmacht van de rechter.

Hof Gent, 13 april 1972 1438

Onfeigening — Toetsing van de wet aan de Grondwet. (met noot van *Louis Paul Suetens*)

Rb. Brussel, 5 juni 1973 1002

Onfeigening — Controle van de interne wettelijkheid.

Rb. Antwerpen, 27 maart 1973 1278

Onfeigening — Spoedprocedure — Beoordeling van de geldigheid van het besluit tot machtiging.

Rb. Antwerpen, 28 januari 1974 1445

HUUR

Overeenkomst tussen een gemeente en een privé-persoon betreffende goederen die ten dele tot het openbaar domein en ten dele tot het privaat domein van de gemeente behoren, maar een geheel vormen — Geen huur. (met noot)

Cassatie, 4 januari 1974 2259

Rustig genot — Vrijwaring voor gebreken — Door toeval ontstane schade.

Cassatie, 1 februari 1974 1767

Art. 1722 B.W. — Handelshuur — Goed geheel teniet gaan — Begrip — Door brand — Toepassing hetzij van art. 1722 hetzij van art. 1733 B.W. — Ontbinding van rechtswege — Geen herleving na wederopbouw. (met noot)

Vred. Diest, 30 april 1973 2290

Weigering van hernieuwing van handelshuur voor een gebouw dat moet worden afgebroken wegens ouderdom, wegens overmacht of krachtens bepalingen van wetten of verordeningen — Geen uitzettingsvergoeding.
(met noot)
Cassatie, 24 april 1974 2375

HUWELIJK

Schijnhuwelijk — Nietigheid.
(met advies van de advocaat-generaal Stévigny)
Hof Gent, 26 april 1973 1886

Minderjarige — Toestemming geweigerd — Vordering van de procureur des Konings op grond van art. 160bis B.W. — Minderjarige geen procespartij — Hoger beroep van de minderjarige niet ontvankelijk.
Hof Brussel, 14 juni 1973 39

Vaststelling van de echtelijke verblijfplaats door de man bij gebreke aan overeenstemming tussen de echtgenoten — Regel niet toepasselijk als de man aan de verplichting tot samenwonen te kort komt.
Cassatie, 21 september 1973 723

Lening door de vrouw alleen aangegaan voor het levensonderhoud van de kinderen — Huishoudelijk mandaat — Hoofdelijke en ondeelbare schuld van de echtgenoten.
Rb. Brussel, 3 september 1973 621

Machtiging op grond van art. 218 B.W. — Echtscheidingsgeding — Onbevoegdheid van de vrederechter na beslissing van de rechtbank of van de rechter in kort geding.
Cassatie, 14 september 1973 653

Voor de burgerlijke rechtbank ingestelde vordering m.b.t. een door de voorzitter krachtens art. 221 B.W. bevolen maatregel — Onbevoegdheid van de rechtbank.
Rb. Dendermonde, 26 april 1973 618

Art. 221 B.W. — Uitkering tot onderhoud en delegatie voor het innen van inkomsten — Bevoegdheid van de voorzitter.
Hof Gent, 28 februari 1974 2445

HUWELIJKSVERMOGENSSTELSELS

"Het patrimoniaal statuut van de langstlevende echtgenoot", door *H. Vlieghe-Casman* 401

"Een variatie voor het ontworpen stelsel 'huwelijksgoederen'", door *Miëtte Baeteman* 2303

Gemeenschap van goederen — Man gaat een lening aan ten bate van de gemeenschap — Ontbinding van de gemeenschap door echtscheiding — Vordering tot terugbetaling — Niet ontvankelijk ten opzichte van de vrouw.
(met noot van C.)
Rb. Brussel, 3 september 1973 552

Gemeenschap van goederen — Beding dat de gehele gemeenschap zal toebehoren aan de langstlevende — De vrouw doodt haar man en pleegt zelfmoord — Toepassing van art. 1178 B.W.
(met noot van T.)
Hof Gent, 15 februari 1973 430

Uitvoerend beslag op onroerend goed — Tegen echtgenoten — Gemeenschap — Hoger beroep door de vrouw — Ontvankelijk.
Hof Brussel, 10 april 1973 655

Bedongen erfstelling — Begrip — Tussen aanstaande echtgenoten — Onherroepelijkheid — Echtscheiding ten gunste van de vrouw — Afstand van de gemeenschap door de vrouw bij gebrek aan aanvaarding binnen de wettelijke termijn van art. 1463 B.W. — Tweede huwelijk van de man — Overlijden van de man — Rechten van zijn eerste echtgenote in zijn nalatenschap.
Hof Brussel, 25 april 1972 379

HYPOTHEEK

Zie ook: Overdracht van schuldvordering.

Overschrijving, inschrijving en randmelding — Pauliaanse rechtsoverdracht — Verzuim van randmelding.
Rb. Gent, 5 april 1973 1895

Rechten van de schuldenaar op het gehypothekeerde goed — Art. 45, laatste lid, Hypotheekwet — Overeenkomsten te goeder trouw.
Rb. Gent, 5 april 1973 1895

Wettelijke hypotheek — Gehuwde vrouw — Toestemming voor doorhaling van inschrijving — Ten gunste van derden.
(met noot)
Hof Brussel, 1 oktober 1973 597

"Over de wettelijke hypotheek van de gehuwde vrouw", door *J. Kokelenberg* 1587

INKOMSTENBELASTINGEN

Salaris dat onverschuldigd een tweede keer uitbetaald is — Niet belastbaar
Hof Gent, 15 maart 1974 2275

"Het fiscaal regime van uitkeringen tot onderhoud", door *Michel Rozie* 1417

1. Geschillen — Taak van het hof van beroep — 2. Van het globaal inkomen aftrekbare lasten — Door echtgenoten samen aangegane schulden — Interesten — Aftrek op de inkomsten van de vrouw.
Cassatie, 16 mei 1973 819

Uitsluitend op grond van onwettelijke bewijsmiddelen gevestigde aanslag — Nietigverklaring — Nieuwe of subsidiaire aanslag — Op grond van dezelfde bewijsmiddelen — Waarvan de onwettelijkheid niet meer aanwezig is — Geldig.
Cassatie, 11 april 1973 647

Faillissement — Verplichting van de gefailleerde de naamlijst en de loonfiches van het bezoldigd personeel in te dienen.
Hof Gent, 20 december 1973 1547

INTERCOMMUNALE MAATSCHAPPIJ

"De intercommunales na de Wet van 26 juli 1971 houdende organisatie van de agglomeraties en de federaties van gemeenten", door *Hubert Parrein* 1075

INTERNATIONAAL PRIVAATRECHT

Zie ook: Adoptie en wettiging door adoptie
Betekening en kennisgeving

"De Europese Overeenkomst nopens het verstrekken van inlichtingen over buitenlands recht, opgemaakt te Londen op 7 juni 1968", door *H.A. Desmedt* 1371

"De openbare orde als beletsel voor de erkenning of tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen", door *H. Van Houtte* 737

Brussels Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke zaken en handelszaken — Erkenning van een beslissing — Tenuitvoerlegging van een beslissing die een veroordeling tot een dwangsom inhoudt.

(met noot)

Rb. Brussel, 31 oktober 1973 881

Buitenlands vonnis — In verband met de staat van personen — Regelmatigheid — Voorwaarden van art. 570 Ger.W. — Gevolg zonder uitvoerbaarverklaring behalve voor tenuitvoerlegging op goederen of dwang op personen — Gezag van gewijsde ten opzichte van allen — Ook bij afwijzend vonnis — Belgische rechter — Verbod een element van feitelijke aard te beoordelen.

(met noot)

Cassatie, 29 maart 1973 29

Eis tot nietigverklaring van een huwelijk op een bepaalde grond voor een buitenlandse rechter ingesteld — Eis voor een Belgische rechter op een andere grond.

(met advies van de advocaat-generaal Stévinny)

Hof Gent, 26 april 1973 1886

Rechtskracht van een vonnis van de Duitse rechter dat de echtscheiding tegen een Belgische toestaat op een grond die volgens de wet van de man en de lex fori, maar niet volgens de Belgische wet genoegzaam is — Internationale Belgische openbare orde.

Hof Brussel, 12 maart 1974 2386

"De gevolgen van de echtscheiding in het internationaal privaatrecht", door *Jhr. Michel Thuysbaert* 803

Bij een verkeersongeval in Duitsland door een Belg aan Belgen toegebrachte schade — Toepasselijkheid van de Duitse wet — Stuiting van de verjaring naar Duits recht — Toekenning van een vergoeding voor morele schade naar Duits recht.

Hof Brussel, 11 april 1972 1212

Indeplaatsstelling — Toepasselijke wet — Taak van de rechter — Bewijslast — Inlichtingen over buitenlands recht.

(met noot)

Rb. Brussel, 11 december 1973 1614

Territoriale bevoegdheid — In Frankrijk wonende verweerder — Toepassing van art. 635, 3°, Ger.W.

(met noot van C. Caenepeel)

Kh. Brugge, 25 september 1973 436

JAARLIJKE VAKANTIE

Vakantiegeld — Vordering tot betaling — Vordering uit misdrijf — Verjaringstermijn.

Arbrb. Dendermonde, afd. St.-Niklaas, 7 juni 1972 214

1. Bijkomende vakantiedagen — CAO — Bezoldigingswijze — Rechtsvinding — Algemene CAO vierde week vakantie — 2. Einde dienstbetrekking — Eindejaarspremie — Vergoeding sui generis — Vakantiegeld.

Arbrb. Hasselt, 29 oktober 1973 2283

"De weerslag van het vakantiegeld op de opzeggingsvergoeding voor bedienden", door *O. De Leye* 295

JEUGDBESCHERMING

Eis op grond van art. 302, lid 3, B.W. — Hoger beroep — Termijn — Overmacht.

Hof Brussel, 27 september 1973 1660

KLEINE NALATENSCHAPPEN

"Overneming van de woning benevens de stoffering" — Overneming van de woning alleen.

Vred. Maaseik, 2 februari 1973 1283

KOOP

Zie ook : Overdracht van schuldvordering

Beding dat de prijs van een over te nemen goed zal gewaardeerd worden door een door de vrederechter te benoemen deskundige — Schatting — Geen pleegvormen vereist.

Rb. Dendermonde, 17 januari 1973 387

Huis dat wegens het bestaan van een huurceel met vaste datum onbeschikbaar is, wordt verkocht als zijnde mondeling verhuurd — Culpa in contrahendo — Genotsstoornis voor de koper — Vrijwaringsverplichting van de verkoper — Schadevergoeding.

Hof Brussel, 14 juni 1973 271

Verkoop van dieren op de veemarkt — Levering.

Rb. Antwerpen, 8 februari 1973 1171

Onroerend goed — Vernietiging wegens benadeling — Uitgesloten bij verkoop op lijfrente — Op voorwaarde dat het om een werkelijk kanscontract gaat.

Rb. Dendermonde, 16 februari 1972 1331

LENING

Geldigheidsvereisten — Toestemming.

Cassatie, 25 oktober 1973 1493

LEURHANDEL

Reizende verkoop — Ambulante handel.

(met noot van C.)

Kh. Dendermonde, 16 april 1973 2287

LEVENSONDERHOUD

Art. 203 B.W. — Vordering van de moeder tegen de vader tot betaling van zijn bijdrage in de kosten van onderhoud en opvoeding van de kinderen.

(met noot van Carl De Busschere)

Vred. Tielt, 26 april 1973 2172

Echtscheiding door onderlinge toestemming — Overeenkomst betreffende de bijdrage in het onderhoud en de opvoeding van de kinderen — Verhoging van de bijdrage.

Cassatie, 7 september 1973 764

Natuurlijk kind — Onderhoudsplicht vanaf de erkenning — Gezamenlijke aansprakelijkheid van de ouders.

Rb. Brussel, 12 juni 1973 212

Verstrekt aan bloedverwant in de zijlijn — Na zijn overlijden wordt in zijn nalatenschap een eis tot vergoeding ingesteld.

Rb. Turnhout, 18 april 1973 1663

LIJFRENT

Zie : Koop

LOON

Zie ook : Rechtspraak van de Raad van State

Recht van de arbeider om afwezig te zijn met behoud van loon — Familiegebeurtenis — Huwelijk van zuster — Burgerlijk en kerkelijk huwelijk op verschillende dagen — Dag van de familiegebeurtenis.

Cassatie, 9 januari 1974 2345

Productiviteitspremie — Begrip bezoldiging — Vrijgevigheid. Arbh. Luik, afd. Hasselt, 2 april 1973	1666
Gratificatie — Dertiende maand — Conventioneel als begunstiging aangemerkt — Geen recht op prorata. Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 22 juni 1973	1779
"Loon en sociale zekerheid", door <i>W. Leën</i>	2415
Sociale zekerheid — Bijdragen — Begrip loon — Anciënniteits- en aanmoedigingspremie — Vrije voordelen — Liberaliteit. Cassatie, 16 januari 1974	2230

MILIEURECHT

Zie ook: Rechtspraak van de Raad van State

"Aansprakelijkheid en milieubescherming", door <i>H. Bocken</i>	1121
"Voor een leefbaar milieu: een verloren strijd?", door <i>P. Theuwissen</i>	1634
"De raad van State en het gemeentelijk milieubeleid", door <i>W. Lambrechts</i>	2384

MINDERJARIGE

Zie ook: Arbeidsovereenkomst bedienden

"De staat van verlengde minderjarigheid (nieuwe artikelen 487bis tot 487octies B.W.)", door <i>Johan M. Pauwels</i>	673
---	-----

NAAM

Zie ook: Handelspraktijken

Valse handtekening onder proces-verbaal van verhoor — Geen valsheid in geschrifte, maar aanmatiging van naam. (met noot van <i>A. Vandeplas</i>) Hof Gent, 9 maart 1973	1610
--	------

NAKOMING VAN VERBINTENISSEN

Zie ook: Faillissement en gerechtelijk akkoord

Artt. 1236 en 1237 B.W. — Wettig belang van de schuldeiser om betaling door een derde-niet-belanghebbende te weigeren. (met noot) Cassatie, 28 september 1973	1158
Delegatieovereenkomst — Aanwijzing van accipiens. Kh. Brugge, 18 oktober 1973	882
Onteigening — Muntontwaarding (met noot van <i>G. Suetens-Bourgeois</i>) Rb. Brussel, 5 juni 1973	1002
Schuldvergelijking — Exceptie van niet-uitvoering. Cassatie, 13 september 1973	997

N.M.B.S.

1. Arbeidsgerechten — Bevoegdheid — N.M.B.S. — Vast personeel — Statuut — Rechthebbenden van personeelsleden — Geneeskundige verstrekkingen — 2. Verzekering geneeskundige verzorging — Feitelijk gescheiden echtgenoten — Gezinshoofd — Begrip. (met noot) Cassatie, 28 maart 1973	1047
---	------

NOTARIS

"De notariële akte en de akte in administratieve vorm", preadviezen door <i>H. Michiels, J. De Vroe, M. Boes</i> en <i>A. De Bounge</i>	1993
Rangregeling na uitvoerend beslag op onroerend goed — Gerechtelijke rangregeling — Notaris — Honorarium — Toepasselijke schaal — Basis voor de berekening. (met noot) Rb. Antwerpen, 16 november 1972	659

OCTROOIEN

Nietigverklaring — Antecedent — Art. 4 van het Unieverdrag van Parijs — 1. Voorafbestaand octrooi — Voorrang verbonden aan een in het buitenland gedeponeerde aanvraag tot octrooi — 2. Voorafgaande publikatie — Tijdens voorrangperiode. (met noot) Cassatie, 10 januari 1974	2209
---	------

ONDERNEMINGSRAAD

Zie ook: Collectieve arbeidsovereenkomst

"De economische en financiële inlichtingen te verstrekken aan de ondernemingsraad", door <i>O. Vanachter</i>	2463
Afgevaardigde van het personeel — Ontslag — Sluiting van het bedrijf — Economische redenen — Controlerecht van de rechter. Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 2 oktober 1972	172
Niet bijeenroepen van de raad — Verhinderend van de werking. Corr. Dendermonde, 21 maart 1973	1735

ONDERZOEKSRECHTER

Vordering tot onderzoek — Afwijzing — Bevoegdheid. Hof Brussel, 11 september 1973	546
--	-----

ONOPZETTELIJKE LETSELS

Onopzettelijke doding — Zwangerschapsonderbreking door verkeersongeval. (met noot van <i>M. Peytier</i>) Pol. Tongeren, 8 mei 1973	1511
---	------

ONRECHTMATIGE DAAD — AANSPRAKELIJKHEID

Zie ook: Rechtsmisbruik	
"Aansprakelijkheid en milieubescherming", door <i>H. Bocken</i>	1121
Aangestelde of uitvoeringsagent van een partij bij een overeenkomst — Aard van hun verhouding tot de wederpartij — Vereisten voor de buitencontractuele aansprakelijkheid jegens de wederpartij. (met noot van <i>J. Herbots</i>) Cassatie, 7 december 1973	1597
Zweminrichting — Contractuele en buitencontractuele verplichting maatregelen te nemen ter voorkoming of beperking van ongevallen. (met noot) Hof Brussel, 26 april 1973	2148
Deelneming aan wedstrijd — Stilzwijgend wederzijds exoneratiebeding — Wedren met paarden — Toepassing van het beding. Rb. Turnhout, 7 februari 1973	1169

Met een dronken bestuurder meerijden — Risico-aanvaarding — Beperking van aansprakelijkheid.
(*met noot van C.*)
Hof Gent, 24 mei 1973 552

Ontsnapping en zelfmoordpoging van een patiënte uit een psychiatrische inrichting — Aansprakelijkheid van de inrichting bij behandeling in 'open regime'.
(*met noot van Lode de Wilde*)
Hof Brussel, 12 januari 1973 199

Verkoop beneden de door de producent vastgestelde kleinhandelsprijs — Door detaillist die het produkt elders betreft.
(*met noot van J. Stuyck*)
Cassatie, 9 november 1973 1261

Culpa in contrahendo — Huis dat wegens het bestaan van een huurceel met vaste datum onbeschikbaar is, wordt verkocht als zijnde mondeling verhuurd.
Hof Brussel, 14 juni 1973 271

Fout van vuilophaaldienst — Televisietoestel zorgvuldig verpakt in een kartonnen doos en op enkele meters afstand van de vuilnisbakken staande, als huisvuil opgeladen.
(*met noot*)
Vred. Gent, 11 december 1972 1334

Zaken — Gebrek van een door een aannemer te vervangen elektriciteitspaal — Bewaring.
(*met advies van de eerste advocaat-generaal C.J. Vanhoudt*)
Hof Gent, 15 maart 1974 2507

Dieren — Deelneming aan wedstrijd — Stilzwijgend wederzijds exoneratiebeding — Wedren met paarden — Toepassing van het beding.
Rb. Turnhout, 7 februari 1973 1169

Dieren — Op de veemarkt door een koe veroorzaakt ongeval — Na de verkoop, maar vóór de levering — Hoede nog bij de verkoper — Koper niet aansprakelijk.
Rb. Antwerpen, 8 februari 1973 1171

ONRECHTMATIGE DAAD — OORZAKELIJK VERBAND

Fout die wel de aanleiding maar niet de oorzaak is geweest.
Cassatie, 5 maart 1974 2178

Beschouwingen waaruit de ontstentenis van oorzakelijk verband niet kan afgeleid worden.
Cassatie, 26 februari 1974 2296

Art. 37 Verkeersreglement — Brandweerwagen rijdt door rood licht na vertraging die het stoppen benadert.
(*met noot*)
Hof Brussel, 14 juni 1973 324

ONRECHTMATIGE DAAD — SCHADE EN SCHADELOOSSTELLING

Verkeersongeval — Vordering van de bijzit van het slachtoffer — Begrafeniskosten — Zaakwaarneming — Morele schade — Geen rechtmatig belang — Vordering voor haar kinderen — Niet ontvankelijk.
(*met noot*)
Hof Brussel, 30 maart 1973 663

Aan een rijksweg toegebrachte schade — Aan de Staat gefactureerde herstellingskosten — Belasting over de toegevoegde waarde.
(*met noot*)
Cassatie, 29 mei 1973 312

"De belasting over de toegevoegde waarde als bestanddeel van schadevergoeding in geval van civielrechtelijke aansprakelijkheid", door *Hubert Parrein* 1533

Schade aan rijksweg — Aan de Staat gefactureerde herstellingskosten — Belasting over de toegevoegde waarde.
Cassatie, 17 december 1973 1778

"B.T.W. en voertuigschade", door *Jan Stasseyns* 1811

Verkeersongeval — Schade aan auto — Dubbele schatting.
Vred. Gent, 10 oktober 1973 885

Blijvende arbeidsongeschiktheid — Door het ongeval veroorzaakte beroepswijziging met een minder bezoldigde loopbaan als gevolg — Herstel in concreto — Brutoloon.
Cassatie, 12 maart 1974 2267

Gebeurtenissen die na de onrechtmatige daad plaatshebben — Tweede huwelijk van de weduwe van het slachtoffer.
(*met noot van C.*)
Cass., 19 februari 1973 191

Esthetische schade voor meisje van minder dan tien jaar ten gevolge van littekens op de onderbenen : 400.000 fr.
Corr. Dendermonde, 2 april 1973 1667

ONRECHTMATIGE OVERHEIDSDAAD

Gemeente — Verlaging van het wegpeil zonder de vereiste aanpassingswerken — Schending van de rechten van de randeigenaar.
(*met noot van T.*)
Hof Brussel, 6 april 1972 315

ONTEIGENING

Zie ook : Rechtspraak van de Raad van State

Controle van de interne wettelijkheid — Wet van 18 juli 1959 — Perceel op een deel waarvan het bedrijf van de eigenaar gevestigd is en waarvan de rest door een andere ondernemer gehuurd is — Onteigening om het aan deze laatste te verkopen.
(*met noot*)
Rb. Antwerpen, 27 maart 1973 1278

Spoedprocedure — Wet van 3 januari 1934 — Tardiviteit van de inleiding van de vraag — Na 13 jaar kan het Koninklijk Besluit niet meer toegepast worden.
Vred. Antwerpen, 6 december 1973 1109

Spoedprocedure — Inleiding van de procedure dertien jaar na het besluit van machtiging — Tast de geldigheid van het besluit niet aan — Eventuele aansprakelijkheid van het onteigenende bestuur.
(*met noot*)
Rb. Antwerpen, 28 januari 1974 1445

"De onteigeningsvergoedingen",
door *G. Suetens-Bourgeois* 2079

Minderwaarde van niet onteigende gronden — Door verlies van verkavelingsmogelijkheden — Bewijs van de waardevermindering — Verband met de onteigening.
(*met noot*)
Hof Gent, 29 maart 1973 162

Autowegen — Berekening van de vergoeding — Muntontwaardiging — Toetsing van de wet aan de Grondwet.
(*met noten van G. Suetens-Bourgeois en Louis Paul Suetens*)
Rb. Brussel, 5 juni 1973 1002

ONTKENNING VAN PROCESHANDELINGEN

De persoon wiens handeling ontkend wordt moet in de procedure betrokken worden.
Rb. Antwerpen, 5 april 1973 2115

ONTUCHT EN PROSTITUTIE

"Het prostitutie-trio : prostituee, souteneur, klant",
door Viviane Van den Vonder en Mia Van Eynde 625

Publiciteit voor partnerruil — 1. Ontucht — Soevereine beoordeling — Begrip — 2. Publiciteit — Verhoging van de straf — 3. Publiciteit om in betrekking te komen met iemand die zich aan ontucht overgeeft — 4. Strafbare deelneming.
Cassatie, 2 oktober 1973 1050

ONVERSCHULDIGDE BETALING

Verkeersongeval — Verzekeraar betaalt de schadelijder — Strafrechter verklaart deze mede-aansprakelijk — Geen onverschuldigde betaling.
(met noot)
Rb. Antwerpen, 27 april 1973 2226

OPENBAAR DOMEIN

Overeenkomst tussen een gemeente en een privé-persoon betreffende goederen die ten dele tot het openbaar domein en ten dele tot het privaat domein van de gemeente behoren, maar een geheel vormen — Geen huur.
(met noot)
Cassatie, 4 januari 1974 2259

OPENBARE DRONKENSCHAP

Alcoholgehalte — Eliminatiefactor.
Corr. Leuven, 16 november 1972 1106

OPENBARE ORDE EN GOEDE ZEDEN

Zie ook : Arbeidsongeval
Tuchtrecht

Boetebeding — Boete die een winst bezorgt buiten elke verhouding met de schade — Geen boetebeding — Beding in strijd met de artt. 6, 1131 en 115 B.W.
(met noot)
Cassatie, 24 november 1972 2427

Boetebeding — Beding dat de schuldeiser een grotere winst bezorgt dan de normale uitvoering van het contract — Strijdig met art. 6 B.W.
(met noot)
Hof Brussel, 17 april 1973 2439

Wetten betreffende de arbeidsovereenkomsten — Statuut van de handelsvertegenwoordigers — Dwingende bepalingen.
(met noot)
Cassatie, 12 december 1973 2255

Arbeidsovereenkomst bedienden — Voorwaarden verbonden aan aanwerving — Ingrep in het privé-leven — Openbare orde.
(met noot)
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 4 mei 1973 382

Arbeidsovereenkomst bedienden — Ontbindende voorwaarde — Beperking van het recht te huwen — Openbare orde — Rechtmatig belang — Katholieke moraal en kerkelijke wetten.
(met noot)
Arbrb. Hasselt, 16 april 1973 391

Het exclusiviteitscontract betreffende plaatsing van een 'jackpot' in een herberg is een uit een ongeoorloofde oorzaak aangegane overeenkomst, die geen gevolg kan hebben.
Kh. Turnhout, 30 mei 1973 397

Legaat of schenking aan concubine — Nietig indien de determinerende beweegreden een ongeoorloofd karakter heeft — Bewijs.
(met noot)
Rb. Turnhout, 2 mei 1973 42

OPENBARE ZEDENSCHENNIS

Grammofoonplaat — Gedrukt geschrift — Verspreiden van grammofoonplaten met schunnigheden — Persmisdrijf — Schunnigheden door middel van grammofoonplaten in een openbare plaats ten gehore brengen — Art. 383, lid 2, S.W. — Geen persmisdrijf.
(met noot van A. Vandeplass)
Hof Gent, 21 juni 1972 103

OPZET

Vernieling — Art. 545 Sw. — Strafbaarheid.
Cassatie, 16 oktober 1973 825

Alcohol — Inbreuk op art. 2 van de Wet van 29 augustus 1919 — Niet-opzettelijk misdrijf — Bewijslast.
Cassatie, 30 oktober 1973 1160

OVERDRACHT VAN SCHULDVORDERING

Tegenstelbaarheid van excepties — De toestemming van de gecedeerde in de overdracht ontnemt hem de exceptie van schuldvergelijking, niet de exceptie van niet-uitvoering.
Cassatie, 13 september 1973 997

Opeenvolgende overdrachten van een hypothecaire schuldvordering zonder betekening aan de schuldenaar — Betaling aan de eerste cedent — Verplichting tot vrijwaring van de eerste cedent tegenover de laatste cessio-naris — Toepassing van art. 1630 B.W. — Vergoedende interesten — Verjaring.
Hof Gent, 15 maart 1974 2447

OVEREENKOMST

Zie ook : Openbare orde en goede zeden

Geldigheidsvereisten — Toestemming — Lening.
Cassatie, 25 oktober 1973 1493

Culpa in contrahendo — Huis dat wegens het bestaan van een huurceel met vaste datum onbeschikbaar is, wordt verkocht als zijnde mondeling verhuurd.
Hof Brussel, 14 juni 1973 271

Aansprakelijkheid — Zweminrichting — Contractuele en buitencontractuele verplichting maatregelen te nemen ter voorkoming of beperking van ongevallen.
(met noot)
Hof Brussel, 26 april 1973 2148

Aansprakelijkheid — Ontsnapping en zelfmoordpoging van een patiënte uit een psychiatrische inrichting — Aansprakelijkheid van de inrichting bij behandeling in 'open regime'.
(met noot van Lode de Wilde)
Hof Brussel, 12 januari 1973 199

Aangestelde of uitvoeringsagent van een partij bij een overeenkomst. — Aard van hun verhouding tot de wederpartij — Vereisten voor de buitencontractuele aansprakelijkheid jegens de wederpartij.
(*met noot van J. Herbots*)
Cassatie, 7 december 1973 1597

Kanscontract — Koop van onroerend goed — Vernietiging wegens benadeling — Uitgesloten bij verkoop op lijfrente — Op voorwaarde dat het om een werkelijk kanscontract gaat.
Rb. Dendermonde, 16 februari 1972 1331

Minnelijke ontbinding — Gevolgen.
Hof Gent, 12 april 1973 2220

PACHT

Bestanddelen van de overeenkomst — Genot van een landeigendom zonder prijs — Geen pachtovereenkomst.
(*met noot van M. Heyerick*)
Rb. Turnhout, 15 maart 1972 1504

Kweek van bloemen of sierplanten — Toepassing van de Pachtwet.
Vredegericht Brasschaat, 10 januari 1973 1665

De rechter beoordeelt soeverein of de pachter het gepachte goed, waaruit hij ook aan zijn exploitatie vreemde inkomsten verkrijgt, nog hoofdzakelijk voor een landbouwbedrijf blijft gebruiken.
Cassatie, 7 februari 1974 2454

Echtgenoten medepachters-exploitanten — Opzegging door de verpachter — Kennisgeving aan beide echtgenoten — Vordering tot geldigverklaring — Tegen beide echtgenoten.
(*met noot van Antoon Lust*)
Cassatie, 15 juni 1973 1375

1. Oproeping in verzoening — Dagvaarding door elke partij met betrekking tot hetzelfde geschil — 2. Ontruiming ingevolge opzegging voor persoonlijke exploitatie — Niet voortgezette exploitatie — Gewichtige reden — Ziekte — Verkoop wegens geldelijke moeilijkheden.
Rb. Veurne, 4 januari 1973 1448

In de loop van de eerste pachtperiode kunnen de partijen geldig bij onderhandse akte de duur verlengen, mits de verplichte minimumduur van negen jaar nageleefd wordt.
Cassatie, 15 juni 1973 551

Art. 30 Pachtwet — Als de pachter het gepachte goed zonder schriftelijke toestemming van de verpachter in onderpacht geeft, is de onderverpachting in rechte onbestaande.
(*met noot van C. Caenepeel*)
Rb. Antwerpen, 29 juni 1973 503

1. Onderpacht — Duur — Voortijdige beëindiging van de hoofdpacht op initiatief van de hoofdpachter — Geen recht op schadevergoeding voor de onderpachter — 2. Art. 45 Pachtwet — Aan de afgaande pachter toekomstende vergoeding.
(*met noot van C. Caenepeel*)
Vred. Tielt, 11 oktober 1973 949

Pachtoverdracht overeenkomstig art. 35 Pachtwet — Verzet van de verpachter, publiekrechtelijke rechtspersoon — Ernstige redenen van verzet — Art. 37 § 1, 6° — Voornemen om het goed binnen een termijn van minder dan vijf jaar voor doeleinden van algemeen belang aan te wenden — Limitatieve interpretatie.
Cassatie, 9 maart 1973 47

Verzet tegen pachtoverdracht — Voornemen het goed zelf te exploiteren — 1. Rechtspersoon — Aanwijzing van de organen — 2. Beoordeling van het voornemen.
Cassatie, 31 januari 1974 2491

PACHT (VOORKOOP)

"Vertakking van eigendomsrecht en recht van voorkoop in het agrarisch recht", door Ph. Vanavermaete 1359

Verkoop aan een openbaar bestuur, een openbare instelling of een instelling van openbaar nut — Art. 1778sexies, 3°, B.W. — Geen recht van voorkoop — Voorwaarde — Aanwending ten algemenen nutte — Begrip.
(*met noot*)
Cass., 15 december 1972 46

PAND

Verbeurdverklaring van in pand gegeven goed.
Cassatie, 4 september 1973 593

Art. 445 Fw. — Krachtens een bestaande kredietopening betaalt een bank een partij per schip aangevoerde goederen die door haar cliënt gekocht zijn — Gelijktijdige inpandgeving door de cliënt — Wijze van inpandgeving — Geldig — Toerekening van de opbrengst — Saldo niet als dekking voor vroegere schulden.
(*met noot van G. Du Bois*)
Kh. Brugge, 20 februari 1973 1400

PARITAIR COMITÉ

Aanvullend nationaal paritair comité voor de bedienden — Bevoegdheidssfeer — Vrije beroepen — Gerechtsdeurwaarders — Raadpleging van de beroepsorganisaties — Substantieel vormvereiste — Collectieve arbeidsovereenkomst niet toepasselijk.
Arbrb. Antwerpen, 28 juni 1971 2110

PAULIAANSE RECHTSVORDERING

Vereisten — Gevolg.
Rb. Gent, 5 april 1973 1895

PENSIOEN WERKNEMERS

Loopbaan — Arbeidsovereenkomst — Ondergeschiktheid — Vrij gesubsidieerd lager onderwijs — Kloosterlingen.
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 6 december 1972 1516

PENSIOEN ZELFSTANDIGEN

Periode van gelijkstelling wegens arbeidsongeschiktheid — Beroepsactiviteit — Fiscaal samengevoegde bedrijfsinkomsten der echtgenoten — Gevolg.
Arbrb. Antwerpen, 10 februari 1972 173

Overlevingspensioen — Carrièrejaren — Hoger beroep van het R.I.S.V.Z. ten voordele van de geïntimeerde zelfstandige — Verstek — Ultra petita — Belang — Niet ontvankelijk.
Arbh. Gent, afd. Brugge, 11 december 1973 2119

PERSMISDRIJF

Grammofoonplaat — Gedrukt geschrift — Verspreiden van grammofoonplaten met schunnigheden — Persmisdrif — Schunnigheden door middel van grammofoonplaten in een openbare plaats ten gehore brengen — Art. 383, lid 2, S.W. — Geen persmisdrif.
(*met noot van A. Vandeplas*)
Hof Gent, 21 juni 1972 103

PERSOONLIJKHEIDSRECHTEN

Radio en televisie — Recht van nakering — Recht van terugneming — Geïnterviewde met politieke functie.
(met noot van Linda Galaude)
Hof Gent, 26 april 1973 480

POLITIEK MISDRIJF

Materieel bestanddeel — Begrip — Volkstelling — Weigering van aangifte.
Cassatie, 17 september 1973 1097

PROBATIE, OPSCHORTING EN UITSTEL

Feiten waarvan beweerd wordt dat ze een voortgezet misdrijf vormen met feiten waarvoor de veroordeling opgeschort werd.
(met noot)
Hof Brussel, 28 september 1973 828

RAAD VAN STATE

"Misbruiken bij afstand van het geding voor de Raad van State", door R. Elst 1039

RADIO EN TELEVISIE

Interview in het kader van een reportage — Eis tot schade-loosstelling van de geïnterviewde wegens niet-nakoming van beweerde contractuele verbintenissen en wegens onrechtmatige daad — Ter kennisneming van de hoven en rechtbanken — Taak van de B.R.T. — Recht van nakering van de geïnterviewde — Recht van terugneming — Geïnterviewde met politieke functie — Beding van terugneming — Verknipping en samenvoeging met interview van anderen — Mogelijke tekortkomingen van de B.R.T. — Bewijs — Onderzoeksverrichtingen ten overstaan van het Hof — Vertrouwelijke stukken.
(met noot van Linda Galaude)
Hof Gent, 26 april 1973 480

RECHTEN VAN DE MENS

"De vergoeding voor onrechtmatige vrijheidsbeneming en voor onwerkdadige voorlopige hechtenis", door Jules D'Haenens 225

Wet tot herziening van het Tucht- en Strafwetboek voor de koopvaardij en de zeevisserij — Vrijwillige dienstneming — Voor de dienst van het schip gegeven bevel — Geen dwangarbeid.
(met noot van R. Huenens)
Corr. Antwerpen, 11 april 1973 1507

RECHTEN VAN DE VERDEDIGING

Zie ook: Bewijs in strafzaken
Samenhang in strafzaken

Afwezigheid van advocaat — Commissie tot bescherming van de maatschappij.
Cassatie, 22 augustus 1973 1094

RECHTSBIJSTAND

"Leemten in de rechtshulp", preadvies door G. Michel 1909
"Goede raad is duur", preadvies door B.A. Wille 1923
"Het verschijnsel van de wetswinkels",
preadvies door E. Kooyman 1929

"Rechtsbijstandsverzekering", preadvies door
J. Van den Heuvel 1933

RECHTSMISBRUIK

Voorrechten — Verhuurder — In meubelwinkel door de fabrikant geconsigneerde meubelen — Wijze van uitoefening van het voorrecht — Rechtsmisbruik.
Hof Gent, 29 juni 1973 2501

Arbeidsovereenkomst werklieden — Opzegging — Willekeurige afdanking en rechtsmisbruik — Begrip.
Arbrb. Antwerpen, 25 april 1973 326

Arbeidsovereenkomst werklieden — Willekeurige afdanking — Begrip — Criteria — Beslissingsbevoegdheid van de werkgever.
(met noot)
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 5 november 1973 1328

RECHTSPLEGING OP EENZIJDIG VERZOEKSCRIFT

Zie ook: Registratierechten

Uitvoerend beslag op onroerend goed — Benoeming van notaris op eenzijdig verzoekschrift — Verzet tegen de beschikking.
Beslagrechter Gent, 11 oktober 1971 1551

Bewarend beslag onder derden — Verzet van de schuldenaar — Derdenverzet — Toepassing van art. 1125 Ger.W.
Hof Brussel, 17 oktober 1973 726

Verzet — Derdenverzet — Aard van de procedure.
Rb. Brussel, 8 januari 1974 2156

Rechtsvordering tot intrekking van bewarend beslag — Derdenverzet — Taalgebruik — Bevoegde rechter.
Hof Brussel, 26 februari 1974 2346

RECHTSVINDING EN WETSVERKLARING

Zie ook: Hoven en rechtbanken

"De rechter tegenover de vage rechtsnormen", door Mr. G.J. Wiarda, president van de Hoge Raad der Nederlanden 177
Bespreking door F. Dumon 218

"Het civiel recht, inzonderheid het familierecht, gisteren, vandaag en morgen", door W. Delva 561

Jaarlijkse vakantie — Bijkomende vakantiedagen — CAO — Bezoldigingswijze — Rechtsvinding — Algemene CAO vierde week vakantie.
Arbrb. Hasselt, 29 oktober 1973 2283

RECHTVAARDIGING EN VERSCHONING

Na correctionalisering door de raadkamer wegens verzachtende omstandigheden neemt de rechtbank de verschooning aan — Strafvermindering.
(met noot van A. Vandeplas)
Cassatie, 10 december 1973 1875

RECHTSVORDERING EN VORDERING

Sluiting van ondernemingen — Fonds tot vergoeding van ontslagen werknemers — Geschil — Geen verzoek tot betaling aan Fonds gericht — Geen rechtsvordering.
Cassatie, 30 mei 1973 761

Huwelijk van minderjarige — Toestemming geweigerd —
Vordering van de procureur des Konings op grond van
art. 160bis B.W. — Minderjarige geen procespartij —
Hoger beroep van de minderjarige niet ontvankelijk.
Hof Brussel, 14 juni 1973 39

Beroepsvereniging — Schade en schadeloosstelling — Bena-
ming van oorsprong — Bedrog — Art. 498 Sw. —
Benadeling van derden — Onrechtmatige mededinging —
Burgerlijke partij.
Hof Brussel, 13 februari 1974 2503

"Het voorwerp van de vordering in de geschillen betreffende
de sociale zekerheid", door de eerste advocaat-generaal
W. Vandermeersch 513

Uitzendbureau — Bureau voor arbeidsbemiddeling — On-
wettelijke activiteit — Voorwerp van het geding.
(met noot van Marc Rigaux)
Arbrb. Mechelen, 14 januari 1974 2160

Overlevingspensioen — Carrièrejaren — Hoger beroep van
het R.I.S.V.Z. ten voordele van de geïntimeerde zelf-
standige — Verstek — Ultra petita — Belang — Niet
ontvankelijk.
Arbh. Gent, afd. Brugge, 11 december 1973 2119

Arbeidsongeval — Tegenvordering tot herziening ingesteld
in hoger beroep — Niet ontvankelijk.
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 25 oktober 1973 1518

Rechtspleging van art. 751 Ger.W. — Uitbreiding van vor-
dering ingevolge art. 807 Ger.W. — Bij niet op tegen-
spraak genomen conclusie — Niet ontvankelijk.
Arbrb. Ieper, 13 maart 1973 1558

1. Afstand van rechtsvordering — Begrip — Aanvaarding
door wederpartij — Niet vereist — 2. Geesteszieke —
Afstand van rechtsvordering — Na overlijden van de
eiser op grond van senibiliteit betwist — Toepassing van
art. 504 B.W.
Hof Brussel, 20 april 1972 544

REGISTRATIERECHTEN

Controleschatting — Verzoekschrift — Handtekening van
advocaat — Aard van de beslissing — Terechttzitting —
Bijstand van griffier — Vermelding van identiteit van
partijen — Formule van tenuitvoerlegging.
Rb. Gent, 1 februari 1973 2153

REKENHOF

Aanneming van werk — Openbaar werk — Korting wegens
te late oplevering — Vermindering door ministerieel
besluit — Geen titel voor de aannemer — Visum van
het Rekenhof voor een deel van de vermindering —
Beoordelingsmacht van de rechter — Oordeelkundige
beslissing van het Rekenhof.
Hof Gent, 13 april 1972 1438

REKENING-COURANT

Art. 445 Fw. — Bank staat krediet in rekening-courant toe
tegen pand — Tweede pand tijdens periode van staking
van betaling — Voor schulden ingevolge afgesloten of
af te sluiten verrichtingen — Toerekening van de latere
remises op de vóór de tweede pandstelling bestaande
schulden — Derwijze dat het tweede pand slechts op
de latere schulden betrekking heeft — Interpretatie
van de wil van partijen.
(met conclusie van procureur-generaal Ganshof van der
Meersch)
Cassatie, 18 mei 1973 363

RENTEN

Zie ook: Verjaring in burgerlijke zaken

Arbeidsovereenkomst — Opzeggingsvergoeding — Geen ver-
goedende interesten.
Arbrb. Gent, 19 oktober 1973 2279

RETENTIERECHT EN EXCEPTIO NON ADIMPLETI CONTRACTUS

1. Faillissement — Exceptie van niet-uitvoering — 2. Na-
koming van verbintenissen — Schuldvergelijking —
Exceptie van niet-uitvoering — 3. Overdracht van
schuldvordering — Tegenstelbaarheid van excepties —
De toestemming van de gecedeerde in de overdracht ont-
neemt hem de exceptie van schuldvergelijking, niet de
exceptie van niet-uitvoering.
Cassatie, 13 september 1973 997

RIJKSCOMPTABILITEIT

Zie: Rekenhof

RUILVERKADELING

Art. 43, § 2, derde lid, van de Wet van 22 juli 1970 op de
ruilverkaveling — Vijftien dagen vooraf te betekenen
dagvaarding — Termijn van verval — Overmacht —
Opheffing van het verval.
(met noot)
Vred. Brasschaat, 11 april 1973 2117

SAMENHANG IN STRAFZAKEN

Soevereine beoordeling door de feitenrechter — Rechten
van de verdediging.
Cassatie, 5 december 1972 467

SAMENLOOP IN STRAFZAKEN

Zie ook: Gewijsde — Gerechtelijk recht

Probatie, opschorting en uitstel — Feiten waarvan beweerd
wordt dat ze een voortgezet misdrijf vormen met feiten
waarvoor de veroordeling opgeschort werd.
(met noot)
Hof Brussel, 28 september 1973 828

Voortgezet misdrijf — Vroegere veroordeling.
(met advies van het openbaar ministerie en noot)
Corr. Brussel, 18 april 1973 835

SCHEIDSGERECHT

Scheidsrechterlijk beding met betrekking tot geschillen be-
treffende de uitvoering van een vennootschapscontract
— Dagvaarding voor de gewone rechter — Vordering
tot ontbinding wegens stopzetting van elke bedrijvig-
heid — Art. 1971 B.W.
Cassatie, 23 november 1973 1206

SLUITING VAN ONDERNEMINGEN

Zie ook: Collectieve arbeidsovereenkomst

Fonds tot vergoeding van ontslagen werknemers — Geschil
— Geen verzoek tot betaling aan Fonds gericht — Geen
rechtsvordering.
Cassatie, 30 mei 1973 761

SOCIALE RECLASSERING MINDER-VALIDEN

"De gewijzigde wetgeving betreffende het toekennen van
tegenmoetkomingen aan minder-validen",
door H. Buckinx 641

Functionele of geneeskundige revalidatie — Vergoeding door het Rijksfonds — Bepaling van de voorwaarden.
(met noot)
Cassatie, 10 oktober 1973 1432

SOCIALE ZEKERHEID

N.M.B.S. — Verzekering geneeskundige verzorging — Feitel-
lijk gescheiden echtgenoten — Gezinshoofd — Begrip.
(met noot)
Cassatie, 28 maart 1973 1047

"Loon en sociale zekerheid", door *W. Leën* 2415

Bijdragen — Begrip loon — Anciënniteits- en aanmoedi-
gingspremies — Vrije voordelen — Liberaliteit.
Cassatie, 16 januari 1974 2230

Bijdragen — Einde dienstbetrekking — Vergoeding sui
generis.
Arbrb. Hasselt, 29 oktober 1973 2283

STEDEBOUW

Herstelling van de plaats in de vroegere staat — Reikwijdte
van de terugwerkende kracht van het door de Wet van
22 december 1970 gewijzigde art. 65 van de Wet van
29 maart 1962.
(met noot)
Cassatie, 17 januari 1974 2203

STRAFFEN

Na correctionalisering door de raadkamer wegens verzach-
tende omstandigheden neemt de rechtbank de verscho-
ning aan — Strafvermindering.
(met noot van *A. Vandeplas*)
Cassatie, 10 december 1973 1875

STRAFRECHT

"Nieuwe taken voor het strafrecht", preadviezen door *H. Al-
bers, L.H.C. Hulsman* en *A. De Becker* 2033

STRAFVORDERING

Wetens produkten met een bedrieglijk geplaatst merk ver-
kopen — Klachtdelict — Afstand van klacht — Invloed
op de strafvordering — Vóór de klacht verrichte daad
van onderzoek — Stuiting van de verjaring.
(met noot van *A. Vandeplas*)
Hof Gent, 9 maart 1973 601

Hoger beroep — Beperkt tot een deel van de straf — Niet
ontvankelijk.
(met noot van *A. Vandeplas*)
Hof Gent, 12 mei 1972 503

Hoger beroep van het openbaar ministerie — Ontvanke-
lijkheid.
(met noot van *A. Vandeplas*) 937

Hoger beroep — Tegen een uitspraak die, ondanks het
verzet van het openbaar ministerie, de zaak uitstelt op
grond dat een beklaagde niet regelmatig gedagvaard is.
Hof Gent, 19 februari 1974 2506

"Is artikel 990 van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing
in strafzaken?", door *J. de Thibault de Boesinghe* 1043

TAALGEBRUIK IN BESTUURSZAKEN

Zie ook: Rechtspraak van de Raad van State

"Komen er rechtstaaldecreeën?", door *J. Leliard* 1521

"Het Decreet van 19 juli 1973 op het taalgebruik in het
bedrijfsleven", door *Ivo De Weerd* 461

"De toepassing van het taaldecree op akten van vennoot-
schappen", door *Carl De Busschere* 1151

"Het taalgebruik voor de arbeidsverhoudingen — Het De-
creet van 19 juli 1973", door *R. Blanpain* 1457

"Nog over het Taaldecree van 19 juli 1973 en de sociale
betrekkingen", door *Marc De Kock* 1569

Bedrijfsleven — Art. 52 van de gecoördineerde wetten —
Niet toepasselijk op bediendencontract op proef —
Eventuele sanctie.
(met noot van *I.D.W.*)
Arbrb. Brussel, 8 februari 1973 44

Arbeidsovereenkomst — Opzeggingsbrief — Exploitatiezetel
in het Nederlands taalgebied — Vervanging van een
stuk — Uitwerking.
Arbrb. Gent, 19 oktober 1973 2279

TAALGEBRUIK IN GERECHTSZAKEN

Arbeidsgerecht — Inleidend verzoekschrift — Gedeeltelijk
in het Nederlands, gedeeltelijk in het Frans — Nietig.
(met noot)
Arbrb. Veurne, 18 juni 1973 664

Inleiding van een geding voor een nederlandstalig rechts-
college door een in het Frans gestelde akte met een
Nederlandse vertaling — Nietigheid.
Arbrb. Hasselt, 15 januari 1973 1286

Dagvaarding van een in de Brusselse agglomeratie woon-
achtige verweerder voor een gerecht in het arrondisse-
ment Brussel — Wijziging van de taal der rechtsple-
ging — Toereikende kennis van de voor de dagvaarding
gebruikte taal.
Rb. Brussel, 11 juni 1971 1017

Territoriale bevoegdheid van de arbeidsrechtbank te Brussel
bepaald door de ligging van een bedrijf te Beersel en
(of) Linkebeek — Gemeenten van het nederlandstalig
taalgebied — Rechtspleging in het Nederlands.
(met noot van *Guy Rommel*)
Arbrb. Brussel, 20 maart 1973 274

Art. 6, § 2, van de Wet van 15 juni 1955 — Verscheidene
verweerders — Verzoek tot wijziging van de taal der
rechtspleging — Voldoende kennis van de taal van de
akte van rechtsingang.
Cassatie, 3 april 1973 2381

Eis voor de beslagrechter.
Beslagrechter Brussel, 3 april 1973 1737

Derdenverzet — Toepasselijke regels.
(met noot van *Leo Lindemans*)
Rb. Brussel, 8 januari 1974 2156

Rechtsvordering tot intrekking van bewarend beslag — Der-
denverzet — Bevoegde rechter.
Hof Brussel, 26 februari 1974 2346

TENUITVOERLEGGING VAN VONNISSEN EN ARRESTEN

Zie: Registratierechten

TERMIJNEN

Zie ook: Echtscheiding en scheiding van tafel en bed
Toeval en overmacht

Wijze van berekening — Dagvaarding
Hof Brussel, 28 maart 1972 1211

Arbeidsongeval — Eis tot herziening — Berekening van de termijn — Toepassing van de bepalingen van het Gerrechtelijk Wetboek.
Arbh. Gent, afd. Brugge, 14 juni 1973 40

Art. 40 Ger.W. — Haags Verdrag van 1 maart 1954 — Afgifte door de Belgische consul — Ogenblik van de betekening — Berekening van de termijn van hoger beroep.
Hof Gent, 21 februari 1973 1208

TESTAMENTEN

Legaat de residuo — De gelegateerde goederen worden door de eerste begunstigde bij testament vermaakt — Nietigheid — De eerste begunstigde heeft een goed verkocht — Prijs nog voorhanden bij zijn dood — Zake-lijke indeplaatsstelling.
Rb. Turnhout, 20 juni 1973 947

TOEVAL EN OVERMACHT

Termijn van betekening van een vonnis van echtscheiding aan de ambtenaar van de burgerlijke stand — Vervaltermijn — Opheffing van het verval — Voorwaarden. (met noot)
Rb. Brussel, 19 juni 1969 620

Evenredige verdeling — Inzage van het proces-verbaal van verdeling — Beweerde onmogelijkheid wegens familiale plichten — Geen overmacht.
Hof Brussel, 10 april 1973 655

Jeugdbescherming — Eis op grond van art. 302, lid 3, B.W. — Hoger beroep — Termijn — Overmacht.
Hof Brussel, 27 september 1973 1659

Art. 43, § 2, derde lid, van de Wet van 22 juli 1970 op de ruilverkaveling — Vijftien dagen vooraf te betekenen dagvaarding — Termijn van verval — Overmacht — Opheffing van het verval. (met noot)
Vred. Brasschaat, 11 april 1973 2117

Vertegenwoordiging en lastgeving — Fout van lasthebber — Overmacht — Begrip — Door de schuld van een lasthebber te laat aangewend rechtsmiddel.
Cassatie, 24 februari 1974 2496

TUCHTRECHT

Samenstelling van de tuchtgerichten — Openbare orde.
Cassatie, 13 december 1973 1607

TUSSENKOMST EN VRIJWARING

Huurder dagvaardt eigenaar tot vermindering van de huurprijs op grond dat het dak lekt — Eis tot vrijwaring van de eigenaar tegen de aannemer die de waterdichtheid van het dak gegarandeerd heeft — De aannemer is geen vrijwaring verschuldigd.
Hof Brussel, 31 januari 1973 47

Geschil over rangregeling — Notaris. (met noot)
Hof Brussel, 10 april 1973 655

Tussenkomst van een derde in een geding tot nietigverklaring van een huwelijk — Ontvankelijkheid. (met advies van de advocaat-generaal Stévigny)
Hof Gent, 26 april 1973 1886

VALSHEID IN GESCHRIFTE

Valse handtekening onder proces-verbaal van verhoor — Geen valsheid in geschrifte, maar aanmatiging van naam. (met noot van A. Vandeplas)
Hof Gent, 9 maart 1973 1610

VASTSTELLINGSCONTRACT

Beding dat de prijs van een over te nemen goed zal gewaardeerd worden door een door de vrederechter te benoemen deskundige — Schatting — Geen pleegvormen vereist.
Rb. Dendermonde, 17 januari 1973 387

VENNOOTSCHAP

"Aanpassing van de Vennootschapswetgeving aan de eerste E.E.G.-Richtlijn", door Charles Sluyts 337

"De toepassing van het taaldecreet op akten van vennootschappen", door Carl De Busschere 1151

Art. 191 Vennootschapswet — Bijzondere commissaris — Vervanging.
Kh. Antwerpen, 17 januari 1974 1738

Ondertekening van een balans waarin de schuld van de vennootschap tegenover de ondertekenaar niet vermeld wordt.
Cassatie, 16 maart 1973 269

Scheidsrechterlijk beding met betrekking tot geschillen betreffende de uitvoering van een vennootschapscontract — Dagvaarding voor de gewone rechter — Vordering tot ontbinding wegens stopzetting van elke bedrijvigheid — Art. 1971 B.W.
Cassatie, 23 november 1973 1206

Vordering tot ontbinding — Afstand — Verzet van de vennootschap.
Hof Brussel, 17 oktober 1972 478

VERBEURDVERKLARING

Zie ook : Geneeskunst

"De bijzondere verbeurdverklaring van art. 43, § 1, van het K.B. nr. 78 van 10 november 1967", door A. Vandeplas 932

In pand gegeven goed.
Cassatie, 4 september 1973 593

VERJARING IN BURGERLIJKE ZAKEN

Zie ook : Vervoer — Overeenkomst
Verzekering — Algemeen

Opstal — Verkrijgende verjaring — Vereisten.
Vred. Eeklo, 19 april 1973 1830

Vergoedende interesten — Toepassing van de vijfjarige verjaring.
Hof Gent, 15 maart 1974 2447

Arbeidsongeval — Werkhervatting zonder erkenning van gedeeltelijke tijdelijke of blijvende arbeidsongeschiktheid — Medische behandeling verder verstrekt voor rekening van verzekeraar — Stuiting van verjaring door erkenning.
Arbh. Brussel, afd. Antwerpen, 3 mei 1973 1001

Vervoerovereenkomst — Aard van de verjaring — Stuiting — Gevolg — Erkenning van een verjaarde schuld.
Kh. Dendermonde, 15 maart 1972 499

VERJARING IN STRAFZAKEN

Zie ook: Jaarlijkse vakantie

- Stuiting.
Corr. Antwerpen, 15 januari 1974 2516
- Warenmerken — Klachtdelict — Vóór de klacht verrichte daad van onderzoek — Stuiting van de verjaring.
(met noot van A. Vandeplass)
Hof Gent, 9 maart 1973 601

VERKEER

- Intoxicatie en dronkenschap — Alcoholgehalte — Eliminatiefactor.
Corr. Leuven, 16 november 1972 1106
- Bewijskracht van proces-verbaal — Art. 62 Wegverkeerswet.
Cassatie, 19 juni 1973 596
- Art. 10, 5e lid, Verkeersreglement — Voorzorgen om enig ongeval of verkeerd gebruik te voorkomen.
(met noot van A. Vandeplass)
Pol. Wervik, 9 mei 1973 1066
- Art. 12.1 Verkeersreglement — Verplichting zo dicht mogelijk bij de rechterrond van de rijbaan te blijven.
Cassatie, 15 juni 1973 725
- Art. 37 Verkeersreglement — Brandweerwagen rijdt door rood licht na vertraging die het stoppen benadert.
(met noot)
Hof Brussel, 14 juni 1973 324

VERMOGENSVERSCHUIVING ZONDER OORZAAK

Zie: Architect

VERNIELING

- Art. 545 Sw. — Strafbaarheid — Opzet.
Cassatie, 16 oktober 1973 825
- Overschildering van borden boven loketten in een gemeentehuis — Vernieling van monument of voorwerp van openbaar nut.
(met noot)
Cassatie, 16 oktober 1973 1095

VERSTEK EN VERZET

Zie ook: Geding

- Bij advocaat op de inleidende zitting verschenen verweerder verschijnt niet meer op de zitting waartoe de zaak verdaagd is — Verstek nemen — Vereiste.
Kh. Hasselt, 18 april 1973 2522

VERTEGENWOORDIGING EN LASTGEVING

- Fout van lasthebber — Overmacht — Begrip — Door de schuld van een lasthebber te laat aangewend rechtsmiddel.
Cassatie, 24 februari 1974 2496

VERVOER — OVEREENKOMST

- Overeenkomst — Verhaal van de N.M.B.S., die bij een binnenlandse zending onder rembours nagelaten heeft het rembours te incasseren en daarom de afzender moest vergoeden — Verjaringstermijn.
Kh. Kortrijk, 15 maart 1973 621
- Verjaring — Aard — Stuiting — Gevolg.
Kh. Dendermonde, 15 maart 1972 499

VERVOER — REGLEMENTERING

- Door werkgever georganiseerd vervoer van zijn werknemers — Vervoer van klanten door hotelhouder naar luchthaven — Met gehuurd voertuig.
Pol. Vilvoorde, 15 oktober 1973 773

VERZEKERING — ALGEMEEN

- "Rechtsbijstandsverzekering", preadvies
door J. Van den Heuvel 1933

- Verzekerde — Begrip.
(met noot)
Cass., 12 juni 1973 194

- Verkeersongeval — Verzekeraar betaalt schadelijder — Strafrechter verklaart deze mede-aansprakelijk — Geen onverschuldigde betaling.
(met noot)
Rb. Antwerpen, 27 april 1973 2226

- Grove fout — Begrip — Dronkenschap.
Cass., 6 oktober 1972 198

- Grove fout — Oververmoeidheid bij het besturen van een auto.
(met noot)
Hof Brussel, 31 oktober 1973 880

- Indeplaatsstelling — Ongeval op de weg van het werk — Door schuld van het ondernemingshoofd — Arbeidsongevallenverzekeraar — Vordering tot terugbetaling van de aan de werknemer uitgekeerde vaste vergoedingen — Art. 47 nieuwe Arbeidsongevallenwet.
(met noot)
Cass., 12 juni 1973 194

- Aanvang van de verjaringstermijn bij regresvordering van de motorrijtuigenverzekeraar op grond van verval wegens valse verklaring bij het sluiten van het verzekeringscontract.
Cassatie, 9 november 1973 1285

VERZEKERING — AANSPRAKELIJKHEID

Zie ook: Bewijs in strafzaken

- Aannemer — Ongeval van derden — Begrip — Uitsluiting bedongen voor schade aan goederen die het voorwerp van het werk zijn.
Hof Gent, 3 maart 1972 1661

- "De Wet van 4 juli 1972 tot wijziging van de Wet van 1 juni 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen", door S. Fredericq 1025

- Motorrijtuigen — Ongeval veroorzaakt door een persoon die niet door een verzekering gedekt was — Bendeelde aan wie een schadeloosstelling krachtens de wetgeving op de verzekering tegen ziekte en invaliditeit toekomt — Omvang van het eigen recht van de benadeelde en van zijn verzekeringsinstelling tegenover het gemeenschappelijk waarborgfonds.
(met noot)
Cassatie, 10 mei 1973 310

- Motorrijtuigen — Vorderingsrecht tegen het gemeenschappelijk waarborgfonds — Verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering — Eigen recht van de verzekeringsinstelling — Aangifte van het ongeval binnen de termijn van een jaar.
(met noot)
Cassatie, 10 december 1973 1770

Motorrijtuigen — Eigen recht van de schadelijder —
Omvang.
Cassatie, 25 mei 1973 473

Motorrijtuigen — Eigen recht van de benadeelde — Voor-
waarde — Bestaan van een verzekering — Uit de artt.
33 en 34 van het modelcontract voortvloeiende schor-
sing — Ingetreden vóór het ongeval — Tegenstelbaar.
(met noot)
Cassatie, 13 april 1973 305

Motorrijtuigen — Niet aan de benadeelde tegenstelbare
excepties — Begrip — Garagehoudersclausule die de
dekking van sportwagens uitsluit.
Cassatie, 9 oktober 1973 1337

Motorrijtuigen — Strafbepaling van art. 18, § 1, van de Wet
van 1 juli 1956 — Verzekeringnemer die het niet ver-
zekerde voertuig van een derde bestuurt.
Cassatie, 11 februari 1974 2437

Motorrijtuigen — Art. 4 van het modelcontract — "Be-
sturen".
Cassatie, 23 oktober 1973 925

Motorrijtuigen — Wegens tijdelijke onbruikbaarheid van
de verzekerde wagen huurt de verzekeringnemer een
vervangende wagen — Art. 4, 1, a, van het modelcon-
tract — Uitbreiding van de dekking — Voorwaarden.
(met noot)
Cass., 27 maart 1973 32

Motorrijtuigen — Art. 25 modelpolis — Gebruik maken
van een motorrijtuig zonder geldig schouwingsbewijs —
Contractuele tekortkoming — Strafrechtelijke veroor-
deling — Gewijsde.
Cassatie, 29 maart 1974 2455

Motorrijtuigen — Regresvordering van de verzekeraar op
grond van art. 25, 2, van het modelcontract — Risico-
verzwaring van bestendige aard — Lichamelijke onge-
schiktheid om te rijden — Te hoge bloeddruk en aan-
doening van de hartbloedvaten — Waarvan de verze-
keringnemer zich bewust was — Verzuim van kennis-
geving — Regresvordering gegrond.
Hof Brussel, 14 juni 1973 48

Motorrijtuigen — Alcoholintoxicatie — Art. 25-6° van de
polis.
Hof Gent, 16 februari 1973 874

Motorrijtuigen — Art. 25, 6°, modelpolis — Bestuurder
zonder geldig rijbewijs.
Hof Gent, 10 mei 1973 2110

Motorrijtuigen — Ontbinding van het contract overeenkom-
stig art. 30, 5°, van het modelcontract — Vóór het
ongeval — Geen eigen recht van de benadeelde tegen
de verzekeraar.
Cassatie, 15 oktober 1973 1515

Motorrijtuigen — Overdracht van het in de polis aange-
duide motorrijtuig — Onmiddellijke vervanging — Ver-
zuim dit aan de verzekeraar mee te delen — Artt. 33
en 34 van het modelcontract — Schorsing van het
contract.
(met noot)
Cassatie, 13 april 1973 305

VERZUIM EN INGEBREKESTELLING

Zie : Overdracht van schuldvordering

VONNISSEN EN ARRESTEN

Maatregel van inwendige orde — Begrip.
Hof Gent, 29 juni 1973 2500

Maatregel van inwendige orde — Begrip.
Hof Gent, 19 februari 1974 2506

VOORBEHOUDEN EN BESCHIKBAAR GEDEELTE

Inbreng en inkorting — Schenking met voorbehoud van
het vruchtgebruik aan erfgerechtigde in de rechte lijn —
Toestemming van de overige erfgerechtigden in de rech-
te lijn — Draagwijdte van art. 918 B.W.
(met noot van C. De Wulf)
Hof Gent, 25 juni 1971 1494

Echtgenoten — Begiftiging door tussenpersoon — Art. 1100
B.W. — Legaat — Aan natuurlijk of adoptief kind van
de echtgenoot van de schenker — Toepassing van het
vermoeden — Uitzondering.
(met noot)
Cassatie, 4 april 1974 2379

VOORLOPIGE HECHTENIS

"De vergoeding voor onrechtmatige vrijheidsbeneming en
voor onwerkdadige voorlopige hechtenis", door Jules
D'Haenens 225

Bevel tot aanhouding — Motivering
Cassatie, 19 juni 1973 539

Voorwaarden — Vaststelling.
(met noot van A. Vandeplass)
Cassatie, 5 maart 1974 2108

Herbevestiging van het aanhoudingsmandaat — Openbaar
belang.
Corr. Oudenaarde, 4 december 1973 1550

VOORRECHTEN

Verhuurder — Door derde in een herberg geplaatste amu-
sementstoestellen — Revindicatie — Kwade trouw van
de verhuurder — Bewijs.
Beslagrechter Leuven, 6 maart 1973 1553

Verhuurder — In meubelwinkel door de fabrikant gecon-
signeerde meubelen — Wijze van uitoefening van het
voorrecht — Rechtsmisbruik.
Hof Gent, 29 juni 1973 2501

VOORWAARDE EN TIJDSBEPALING

Zie ook : Arbeidsovereenkomst bedienden

Gemeenschap van goederen — Beding dat de gehele ge-
meenschap zal toebehoren aan de langstlevende — De
vrouw doodt haar man en pleegt zelfmoord — Toe-
passing van art. 1178 B.W.
(met noot van T.)
Hof Gent, 15 februari 1973 430

Tussen echtgenoten bedongen erfstelling — De vrouw doodt
haar man en pleegt zelfmoord — Toepassing van art.
1178 B.W.
(met noot van T.)
Hof Gent, 15 februari 1973 430

Onroerend goed in onverdeeldheid toebehorend aan een
moeder en haar twee zoons — Overeenkomst tussen
hen waarbij een zoon het recht krijgt om bij het over-
lijden van de moeder het goed over te nemen — Geen
beding betreffende een niet-opengevallen nalatenschap.
Rb. Dendermonde, 17 januari 1973 387

VROUWENARBEID

Moederschapsbescherming — Handeling strekkend tot beëin-
diging van de dienstbetrekking — Proeftijd.
Cass., 21 februari 1973 174

WARENMERKEN

Wetens produkten met een bedrieglijk geplaatst merk verkopen — Klachtdelict — Afstand van klacht — Invloed op de strafvordering — Vóór de klacht verrichte daad van onderzoek — Stuiting van de verjaring.
(*met noot van A. Vandeplas*)
Hof Gent, 9 maart 1973 601

WATEREN

Verontreiniging van waterlopen — Art. 1 en 7 van de Wet van 11 maart 1950 — Bewijs — Gerechtelijke maatregelen om aan de verontreiniging een einde te maken.
(*met noot*)
Hof Gent, 26 januari 1973 205

WERKLOOSHEID

Onvrijwillige werkloosheid — Beëindiging van de arbeidsovereenkomst door onderling akkoord.
Arbh. Gent, afd. Brugge, 8 februari 1973 1339

Jonge werknemers — Recht op uitkeringen — Beëindigen van studie met technische vorming of beroepsvorming — Geen erkenning door beheerscomité van de R.V.A. — Het arbeidshof mag niet in de plaats van het beheerscomité de studie erkennen.
Cassatie, 24 februari 1973 662

Recht op uitkeringen — Lichamelijke ongeschiktheid — Onbeschikbaarheid voor de algemene arbeidsmarkt.
Cassatie, 28 maart 1973 1336

Passende dienstbetrekking — Wettelijke criteria — Overwegingen van familiale aard — Onbeschikbaarheid voor de algemene arbeidsmarkt.
(*met noot*)
Cassatie, 16 mei 1973 1539

Passende dienstbetrekking — Wettelijke criteria niet limitatief.
Cassatie, 28 maart 1973 1069

Passende dienstbetrekking — Wettelijke criteria — Weigering wegens indiensttreding bij andere werkgever — Termijn van zeven dagen — Strikte interpretatie.
Cassatie, 10 januari 1973 1068

WETTEN EN BESLUITEN

In principe geen terugwerkende kracht.
Cassatie, 17 januari 1974 2203

Arbeidsongeval — Nieuwe wet — Werking in de tijd — Blijvende arbeidsongeschiktheid — Basisloon — Verhoging op 1 januari 1972.
(*met noot*)
Cassatie, 20 juni 1973 823

Arbeidsongeval — Basisloon — Onvolledige referteperiode — Hypothetisch loon — Nieuwe wet — Werking in de tijd.
(*met noot*)
Cassatie, 19 december 1973 1604

Arbeidsongeval — Dodelijk ongeval — Renten — Basisloon — Nieuwe wet — Werking in de tijd.
(*met noot*)
Cassatie, 19 december 1973 1491

Arbeidsongeval — Blijvende arbeidsongeschiktheid — Vestiging van waarborgkapitaal — Termijn — Toepasselijk tarief — Berekening van een derde van de rentewaarde voor uitkering in kapitaal — Tarief — Nieuwe wet — Werking in de tijd.
Cassatie, 6 februari 1974 2493

Arbeidsongeval — Nieuwe wet — Openbare orde — Toepassing in de tijd — Dodelijk ongeval — Gevolg.
(*met advies van eerste advocaat-generaal Vandermeersch en noot van J.R.R.*)
Arbh. Gent, 7 juni 1973 829

Echtscheiding door onderlinge toestemming — Art. 305 B.W. — Overgang van de eigendom van de helft der goederen op de goederen — Wet 1 juli 1972 — Opheffing — Gevolg.
Rb. Hasselt, 15 januari 1974 1616

WILSGEBREKEN

Dwaling over de zelfstandigheid bij de aankoop van een kunstvoorwerp — Bewijs — Nietigheid van de overeenkomst.
(*met noot*)
Vred. Brugge (1e Kt.), 7 november 1972 en 8 mei 1973 506

WOONPLAATS

Zie ook: Rechtspraak van de Raad van State.

Plaats waar de erfenis is opge gevallen — Territoriale bevoegdheid — Woonplaats zoals bepaald in de artt. 102-110 B.W. — Civielrechtelijke woonplaats — Begrip.
Hof Gent, 4 januari 1973 1162

ZEERECHT

Wet tot herziening van het Tucht- en Strafwetboek voor de koopvaardij en de zeevisserij — Vrijwillige dienstneming — Voor de dienst van het schip gegeven bevel — Geen dwangarbeid.
(*met noot van R. Huenens*)
Corr. Antwerpen, 11 april 1973 1507

ZIEKTE- EN INVALIDITEITSVERZEKERING

Arbeidsongeschiktheid — Werkneemster in kraamrust — Periode tijdens welke verder gearbeid werd vanaf de zesde week voor de bevalling — Begrip — Dagen van gedeeltelijke werkloosheid.
(*met noot van J.R.R.*)
Cassatie, 4 januari 1974 2105

N.M.B.S. — Verzekering geneeskundige verzorging — Feitelijke gescheiden echtgenoten — Gezinshoofd — Begrip.
(*met noot*)
Cassatie, 28 maart 1973 1047

Honorarium van de geneesheer.
(*met noot*)
Vred. Oostrozebeke, 2 oktober 1973 2399

Motorrijtuigen — Ongeval veroorzaakt door een persoon die niet door een verzekering gedekt was — Benaarde aan wie een schadeloosstelling krachtens de wetgeving op de verzekering tegen ziekte en invaliditeit toekomt — Omvang van het eigen recht van de benadeelde en van zijn verzekeringsinstelling tegenover het gemeenschappelijk waarborgfonds.
(*met noot*)
Cassatie, 10 mei 1973 310

Verzekering motorrijtuigen — Vorderingsrecht tegen het Gemeenschappelijk Waarborgfonds — Verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering — Eigen recht van de verzekeringsinstelling — Aangifte van het ongeval binnen de termijn van een jaar.
(*met noot*)
Cassatie, 10 december 1973 1770

RECHTSPRAAK VAN DE RAAD VAN STATE

(in chronologische orde)

Contracten van openbare besturen — Onderhandse overeenkomst. Raad van State, 14 juli 1972	374
Administratieve rechtshandelingen — Intrekking. Raad van State, 16 oktober 1972	541
Openbare ambtenaren en beambten — Preventieve schorsing — Aard. Raad van State, 31 oktober 1972	934
Rechtspleging — Memorie van wederantwoord — Gemeentepersoneel — Geldelijk statuut — Bescherming van het loon. Raad van State, 6 december 1972	1435
Openbare ambtenaren en beambten — Statuut. Raad van State, 14 december 1972	36
Rechtspleging — Belangen — Talen in bestuurszaken — Werkkring der diensten — Taalkaders. Raad van State, 21 december 1972	1395
Openbaar onderwijs — Tijdelijke opdracht. Raad van State, 25 januari 1973	1773

1. Raad van State — a) Bevoegdheid — b) Annulatieberoep — Termijn — Aanvangsdatum — 2. Door de overheid uitgegeven werk — Openbare of beperkte aanbesteding — Toewijzing — Voordeligste aanbidding. Raad van State, 6 maart 1973	2269
Gemeenten — Politiebevoegdheid — Milieubeleid. (met noot van W. Lambrechts) Raad van State, 10 juli 1973	2382
1. Raad van State — Bevoegdheid — Onteigening — Vordering tot nietigverklaring — Buren — 2. Onteigening ten algemenen nutte — Begrip. (met noot) Raad van State, 11 december 1973	1877
1. Beroep door een vereniging zonder rechtspersoonlijkheid — 2. Geneeskunst — Voor het publiek opgestelde apotheken — Koninklijke Besluiten van 9 februari 1970 en 27 oktober 1972 — Onwettelijk. (met noot) Raad van State, 14 december 1973	1323
Verzoekschrift — Woonverplichting. (met noot van Herman A. Cousy) Raad van State, 22 januari 1974	2212

CHRONOLOGISCH REGISTER DER RECHTSPRAAK

1969			Okt. 26 - Arbh. Brussel, afd. - Arbeidsongeval	612
Juni 19 - Rb. Brussel	- Echtscheiding	620	Antwerpen	
1970			Okt. 31 - Cassatie	- Bewijs in strafzaken 535
1971			Okt. 31 - Raad van State	- Openbare ambtenaren 934
Juli 22 - Rb. Gent	- Beslag	1826	Nov. 7 - Vred. Brugge	- Wilsgebreken 506
1972			Nov. 16 - Rb. Antwerpen	- Evenredige verdeling 659
Juni 11 - Rb. Brussel	- Taalgebruik	1017	Nov. 16 - Corr. Leuven	- Verkeer 1106
Juni 22 - Rb. Brussel	- Erfrecht	727	Nov. 24 - Cassatie	- Boetebeding 2427
Juni 25 - Hof Gent	- Voorbehouden gedeelte	1494	Nov. 24 - Kh. Turnhout	- Handelspraktijken 838
Juni 28 - Arbrb. Antwerpen	- Paritair comité	2120	Dec. 5 - Cassatie	- Samenhang in strafzaken 467
Okt. 11 - Rb. Gent	- Beslag	1551	Dec. 6 - Raad van State	- Rechtspleging 1435
Dec. 24 - Kh. Hasselt	- Handelspraktijken	2116	Dec. 6 - Arbh. Brussel, afd. - Pensioen werknemers	1516
1973			Antwerpen	
Jan. 3 - Hof Brussel	- Gewijsde	396	Dec. 11 - Vred. Gent	- Onrechtmatige daad 1334
Feb. 10 - Arbrb. Antwerpen	- Pensioen zelfstandigen	173	Dec. 14 - Raad van State	- Openbare ambtenaren 36
Feb. 16 - Rb. Dendermonde	- Koop	1331	Dec. 15 - Cassatie	- Pacht 46
Feb. 24 - Hof Brussel	- Adoptie	1609	Dec. 21 - Raad van State	- Rechtspleging 1435
Maart 2 - Hof Gent	- C.A.O.	2273	1973	
Maart 3 - Hof Gent	- Verzekering	1661	Jan. 2 - Rb. Dendermonde	- Borgstelling 1166
Maart 7 - Rb. Brussel	- Hinder	433	Jan. 4 - Hof Gent	- Bevoegdheid 1162
Maart 15 - Rb. Turnhout	- Pacht	1504	Jan. 4 - Rb. Veurne	- Pacht 1448
Maart 15 - Kh. Dendermonde	- Verjaring	499	Jan. 5 - Arrond. Brugge	- Bevoegdheid 1180
Maart 28 - Hof Brussel	- Termijnen	1211	Jan. 8 - Arbh. Brussel, afd. - Hoger beroep	1517
April 6 - Hof Brussel	- Onrechtmatige overheidsdaad	315	Antwerpen	
April 11 - Hof Brussel	- I.P.R.	1212	Jan. 10 - Cassatie	- Werkloosheid 1068
April 11 - Rb. Antwerpen	- Geding	1213	Jan. 10 - Kh. Gent	- Faillissement 1286
April 13 - Hof Brussel	- Aanneming van werk	1438	Jan. 10 - Vred. Brasschaat	- Pacht 1665
April 14 - Rb. Brussel	- Echtscheiding	1214	Jan. 12 - Hof Brussel	- Onrechtmatige daad 199
April 20 - Hof Brussel	- Geesteszieken	544	Jan. 15 - Arbrb. Hasselt	- Taalgebruik 1286
April 25 - Hof Brussel	- Bedongen erfstelling	379	Jan. 17 - Cassatie	- Arb. werklieden 469
Mei 2 - Arrond. Antwerpen	- Bevoegdheid	497	Jan. 17 - Cassatie	- Arb. werklieden 471
Mei 7 - Arbrb. Antwerpen	- Arbeidsovereenkomst	887	Jan. 17 - Rb. Dendermonde	- Erfrecht 387
Mei 12 - Hof Gent	- Strafvordering	503	Jan. 18 - Arbh. Gent	- Deskundige 1338
Mei 24 - Arbh. Gent	- Handelsvertegenwoordiger	171	Jan. 18 - Arbrb. Antwerpen	- Arb. werklieden 2277
Juni 7 - Arbrb. Denderm., afd. St.-Niklaas	- Jaarlijkse vakantie	214	Jan. 25 - Raad van State	- Openbaar onderwijs 1773
Juni 21 - Hof Gent	- Openbare zedenschennis	103	Jan. 25 - Arbh. Gent	- Arbeidsongeval 168
Juni 26 - Arbrb. Brugge	- Handelsvertegenwoordiger	216	Jan. 26 - Hof Gent	- Wateren 205
Juli 12 - Arbh. Brussel	- Arb. bedienden	1099	Jan. 26 - Vred. Borgerhout	- Afbetalingsovereenkomst 1406
Juli 14 - Raad van State	- Contracten van openbare besturen	374	Jan. 31 - Hof Brussel	- Tussenkomst 47
Aug. 7 - Rb. Gent	- Faillissement	1900	Feb. 1 - Rb. Gent	- Registratierechten 2135
Sept. 29 - Cassatie	- Eigendomsvordering	155	Feb. 2 - Vred. Maaseik	- Kleine nalatenschappen 1283
Okt. 2 - Arbh. Brussel, afd. Antwerpen	- Ondernemingsraad	172	Feb. 5 - Hof Gent	- Faillissement 1164
Okt. 6 - Cassatie	- Verzekering	198	Feb. 5 - Arbrb. Gent	- Arbeidsgerechten 168
Okt. 16 - Raad van State	- Administratieve rechtshandelingen	541	Feb. 5 - Arbrb. Gent	- Arb. werklieden 216
Okt. 17 - Hof Brussel	- Vennootschap	478	Feb. 7 - Rb. Turnhout	- Onrechtmatige daad 1169
			Feb. 8 - Arbh. Gent, afd. Brugge	- Werkloosheid 1339
			Feb. 8 - Rb. Antwerpen	- Onrechtmatige daad 1172
			Feb. 8 - Arbrb. Brussel	- Taalgebruik 44
			Feb. 9 - Hof Gent	- Gewijsde 770
			Feb. 9 - Hof Gent	- Faillissement 1397
			Feb. 14 - Cassatie	- Arb. bedienden 170
			Feb. 14 - Arbrb. Antwerpen	- Arb. werklieden 329

Feb. 15 - Hof Gent	- Huwelijksvermogensstelsels	430	April 11 - Vred. Brasschaat	- Ruilverkaveling	2117
Feb. 16 - Hof Gent	- Gewijsde	874	April 12 - Hof Gent	- Overeenkomst	2220
Feb. 19 - Cassatie	- Cassatie in strafzaken	191	April 12 - Kh. Antwerpen	- Faillissement	1664
Feb. 19 - Arbrb. Brugge	- Arb. bedienden	217	April 13 - Cassatie	- Verzekering	305
Feb. 20 - Arrond. Antwerpen	- Bevoegdheid	1209	April 13 - Cassatie	- Gewijsde	871
Feb. 20 - Kh. Brugge	- Faillissement	1400	April 16 - Arbrb. Hasselt	- Arb. bedienden	391
Feb. 21 - Cassatie	- Vrouwenarbeid	174	April 16 - Kh. Dendermonde	- Handelspraktijken	2287
Feb. 21 - Hof Gent	- Betekening	1208	April 17 - Hof Brussel	- Boetebeding	2439
Feb. 23 - Hof Brussel	- Borgstelling	1054	April 18 - Hof Gent	- Faillissement	942
Feb. 24 - Cassatie	- Werkloosheid	662	April 18 - Corr. Brussel	- Samenloop in strafzaken	835
Maart 2 - Cassatie	- Beslag	160	April 18 - Rb. Turnhout	- Levensonderhoud	1663
Maart 5 - Hof Gent	- Warenmerken	601	April 18 - Kh. Hasselt	- Verstek	2522
Maart 6 - Raad van State	- Bevoegdheid	2269	April 19 - Vred. Eeklo	- Erfpacht	1830
Maart 6 - Rb. Leuven	- Voorrechten	1553	April 25 - Arbrb. Antwerpen	- Arb. werklieden	215
Maart 7 - Arrond. Leuven	- Bevoegdheid	1548	April 25 - Arbrb. Antwerpen	- Arb. werklieden	326
Maart 8 - Cassatie	- Gewijsde	867	April 26 - Hof Gent	- Radio en televisie	480
Maart 8 - Cassatie	- Arbeidsongeval	993	April 26 - Hof Gent	- Huwelijk	1886
Maart 9 - Cassatie	- Pacht	47	April 26 - Hof Brussel	- Faillissement	1775
Maart 9 - Hof Gent	- Valsheid in geschrifte	1610	April 26 - Hof Brussel	- Overeenkomst	2148
Maart 12 - Arbh. Gent	- Handelsvertegenwoordiger	166	April 26 - Rb. Dendermonde	- Huwelijk	618
Maart 13 - Arbrb. Ieper	- Rechtsvordering	1558	April 26 - Vred. Tielt	- Levensonderhoud	2172
Maart 15 - Hof Gent	- Adoptie	1271	April 27 - Rb. Antwerpen	- Onverschuldigde betaling	2226
Maart 15 - Kh. Kortrijk	- Vervoer	621	April 30 - Vred. Diest	- Huur	2290
Maart 16 - Cassatie	- Bewijs	269	Mei 2 - Rb. Turnhout	- Openbare orde	42
Maart 19 - Arbrb. Gent	- Arbeidsongeval	169	Mei 3 - Cassatie	- Bevoegdheid	651
Maart 19 - Arbrb. Gent	- Arb. werklieden	171	Mei 3 - Hof Brussel	- Strafvordering	937
Maart 20 - Arbrb. Brussel	- Taalgebruik	274	Mei 3 - Arbh. Brussel, afd. Antwerpen	- Arbeidsongeval	1001
Maart 21 - Corr. Dendermonde	- C.A.O.	1735	Mei 4 - Hof Brussel	- Erediensten	476
Maart 22 - Hof Brussel	- Bevoegdheid	1179	Mei 4 - Arbh. Brussel, afd. Antwerpen	- Arb. bedienden	382
Maart 27 - Cassatie	- Verzekering	32	Mei 8 - Vred. Brugge	- Wilsgebreken	506
Maart 27 - Rb. Antwerpen	- Onteigening	1278	Mei 8 - Pol. Tongeren	- Onopzettelijke letsels	1511
Maart 28 - Cassatie	- Arbeidsgerechten	1047	Mei 9 - Arbh. Gent	- Arb. werklieden	1840
Maart 28 - Cassatie	- Werkloosheid	1069	Mei 9 - Pol. Wervik	- Verkeer	1066
Maart 28 - Cassatie	- Werkloosheid	1336	Mei 10 - Cassatie	- Verzekering	310
Maart 29 - Cassatie	- Echtscheiding	29	Mei 10 - Hof Gent	- Verzekering	2110
Maart 29 - Hof Gent	- Onteigening	162	Mei 11 - Cassatie	- Geneeskunst	93
Maart 29 - Hof Brussel	- Gewijsde	1398	Mei 16 - Cassatie	- Inkomstenbelastingen	819
Maart 30 - Hof Brussel	- Onrechtmatige daad	663	Mei 16 - Cassatie	- Werkloosheid	1539
Maart 30 - Kh. Turnhout	- Handelspraktijken	1210	Mei 18 - Cassatie	- Faillissement	363
April 2 - Arbh. Luik, afd. Hasselt	- Arbeidsongeval	1666	Mei 21 - Corr. Turnhout	- Bedrog	548
April 2 - Corr. Dendermonde	- Onrechtmatige daad	1667	Mei 24 - Hof Gent	- Onrechtmatige daad	552
April 3 - Rb. Brussel	- Taalgebruik	1737	Mei 24 - Kh. Brugge	- Getuigenverhoor	501
April 4 - Cassatie	- Comité voor veiligheid	280	Mei 25 - Cassatie	- Gewijsde	473
April 4 - Rb. Brussel	- Europese Gemeenschappen	2338	Mei 29 - Cassatie	- Onrechtmatige daad	312
April 5 - Rb. Gent	- Hypotheek	1895	Mei 30 - Cassatie	- Sluiting van ondernemingen	761
April 5 - Rb. Antwerpen	- Ontkentenis van proceshandelingen	2115	Mei 30 - Kh. Turnhout	- Openbare orde	397
April 10 - Cassatie	- Binnenvaart	1822	Juni 5 - Rb. Brussel	- Onteigening	1002
April 10 - Hof Brussel	- Tussenkost	655	Juni 7 - Hof Gent	- Brandstichting	2150
April 11 - Hof E.G.	- Europese Gemeenschappen	1091	Juni 7 - Arbh. Brussel, afd. Antwerpen	- Arb. bedienden	732
April 11 - Cassatie	- Inkomstenbelastingen	647	Juni 7 - Arbh. Gent	- Arbeidsongeval	829
April 11 - Corr. Antwerpen	- Rechten van de mens	1507	Juni 7 - Rb. Dendermonde	- Bewijs	505
			Juni 8 - Cassatie	- Hoger beroep	594

Juni 12 - Cassatie	- Verzekering	194	Okt. 2 - Cassatie	- Ontucht	1050
Juni 12 - Cassatie	- Gewijsde	429	Okt. 2 - Vred. Oostrozebeke	- Geneeskunst	2399
Juni 12 - Rb. Brussel	- Levensonderhoud	212	Okt. 9 - Cassatie	- Bewijs in strafzaken	933
Juni 14 - Hof Brussel	- Huwelijk	39	Okt. 9 - Cassatie	- Verzekering	1337
Juni 14 - Hof Brussel	- Verzekering	48	Okt. 10 - Cassatie	- Minder-validen	1432
Juni 14 - Hof Brussel	- Koop	271	Okt. 10 - Cassatie	- Hoger beroep	2178
Juni 14 - Hof Brussel	- Adoptie	318	Okt. 10 - Vred. Gent	- Onrechtmatige daad	885
Juni 14 - Hof Brussel	- Onrechtmatige daad	324	Okt. 11 - Vred. Tielt	- Pacht	949
Juni 14 - Hof Brussel	- Echtscheiding	767	Okt. 15 - Cassatie	- Verzekering	1515
Juni 14 - Arbh. Gent, afd. Brugge	- Arbeidsongeval	40	Okt. 15 - Pol. Vilvoorde	- Vervoer	773
Juni 15 - Cassatie	- Pacht	551	Okt. 16 - Cassatie	- Vernieling	825
Juni 15 - Cassatie	- Verkeer	725	Okt. 16 - Cassatie	- Vernieling	1095
Juni 15 - Cassatie	- Pacht	1375	Okt. 17 - Hof Brussel	- Beslag	726
Juni 18 - Arbrb. Veurne	- Taalgebruik	664	Okt. 18 - Kh. Brugge	- Nakoming van verbin-	882
Juni 19 - Cassatie	- Voorlopige hechtenis	539		tenissen	
Juni 19 - Cassatie	- Bewijs in strafzaken	596	Okt. 19 - Arbrb. Gent	- Arb. werklieden	2279
Juni 20 - Cassatie	- Arbeidsongeval	823	Okt. 23 - Cassatie	- Verzekering	925
Juni 20 - Rb. Turnhout	- Testament	947	Okt. 23 - Arrond. Antwer-	- Bevoegdheid	1063
Juni 22 - Arbh. Brussel, afd. Antwerpen	- Arb. bedienden	1779	pen		
Juni 25 - Arbh. Luik, afd. Hasselt	- Arb. bedienden	2179	Okt. 25 - Cassatie	- Advocaat	1317
Juni 25 - Rb. Brugge	- Geding	1175	Okt. 25 - Cassatie	- Overeenkomst	1493
Juni 26 - Cassatie	- Arb. bedienden	1201	Okt. 25 - Arbh. Brussel, afd. Antwerpen	- Arbeidsongeval	1518
Juni 27 - Hof Luik	- Arbeidsvoorziening	1546	Okt. 25 - Vred. Dender-	- Bevoegdheid	2228
Juni 29 - Hof Gent	- Voorrechten	2501	monde		
Juni 29 - Hof Gent	- Geding	2500	Okt. 26 - Cassatie	- Excepties	1393
Juni 29 - Rb. Antwerpen	- Pacht	503	Okt. 29 - Arbh. Luik, afd. Hasselt	- Arb. bedienden	1276
Juli 10 - Raad van State	- Gemeenten	2382	Okt. 29 - Arrond. Gent	- Bevoegdheid	1105
Aug. 10 - Arbh. Brussel, afd. Antwerpen	- Arb. bedienden	1442	Okt. 29 - Arbrb. Hasselt	- Jaarlijkse vakantie	2283
Aug. 22 - Cassatie	- Rechten van de verdediging	1094	Okt. 30 - Cassatie	- Abnormalen	1016
Sept. 3 - Rb. Brussel	- Huwelijksvermogensstelsels	552	Okt. 30 - Cassatie	- Alcohol	1160
Sept. 3 - Rb. Brussel	- Huwelijk	621	Okt. 31 - Cassatie	- Handelsvertegenwoordiger	1557
Sept. 4 - Cassatie	- Verbeurdverklaring	593	Okt. 31 - Cassatie	- Bevoegdheid	2231
Sept. 6 - Arbh. Gent	- Arbeidsongeval	1558	Okt. 31 - Hof Brussel	- Verzekering	880
Sept. 7 - Cassatie	- Echtscheiding	764	Okt. 31 - Rb. Brussel	- I.P.R.	881
Sept. 11 - Hof Brussel	- Onderzoeksrechter	546	Nov. 5 - Arbh. Brussel, afd. Antwerpen	- Arb. werklieden	1328
Sept. 11 - Hof Brussel	- Echtscheiding	1824	Nov. 6 - Arrond. Antwerpen	- Bevoegdheid	943
Sept. 12 - Cassatie	- Arb. werklieden	1155	Nov. 9 - Cassatie	- Handelspraktijken	1261
Sept. 13 - Cassatie	- Cassatie	997	Nov. 9 - Cassatie	- Verzekering	1285
Sept. 14 - Cassatie	- Huwelijk	653	Nov. 9 - Cassatie	- Hoger beroep	1320
Sept. 17 - Cassatie	- Politiek misdrijf	1097	Nov. 9 - Cassatie	- Hoger beroep	1429
Sept. 18 - Cassatie	- Aanneming van werk	1204	Nov. 22 - Cassatie	- Erfdienstbaarheden	2207
Sept. 19 - Cassatie	- Arb. werklieden	1389	Nov. 22 - Arbh. Brussel, afd. Antwerpen	- Arbeidsongeval	2222
Sept. 19 - Cassatie	- Arb. bedienden	2295	Nov. 23 - Cassatie	- Vennootschap	1206
Sept. 20 - Cassatie	- Gewijsde	1178	Nov. 23 - Arbh. Brussel, afd. Antwerpen	- Arb. bedienden	1902
Sept. 21 - Cassatie	- Huwelijk	723	Nov. 26 - Arbrb. Hasselt	- Brief	1017
Sept. 25 - Cassatie	- Geneeskunst	929	Nov. 26 - Arbrb. Gent	- Arbeidsongeval	2404
Sept. 25 - Kh. Brugge	- Bevoegdheid	436	Nov. 29 - Cassatie	- Bevoegdheid	1657
Sept. 26 - Cassatie	- Arb. bedienden	1556	Dec. 4 - Corr. Oudenaarde	- Voorlopige hechtenis	1550
Sept. 27 - Hof Brussel	- Jeugdbescherming	1659	Dec. 6 - Vred. Antwerpen	- Onteigening	1109
Sept. 28 - Cassatie	- Nakoming van verbin-	1158	Dec. 7 - Cassatie	- Overeenkomst	1597
Sept. 28 - Hof Brussel	tenissen		Dec. 10 - Cassatie	- Verzekering	1770
Okt. 1 - Hof Brussel	- Samenloop in straf-	828	Dec. 10 - Cassatie	- Straffen	1875
	zaken		Dec. 11 - Raad van State	- Onteigening	1877
	- Hypotheek	597			

Dec. 11 - Arbh. Gent, afd. Brugge	- Pensioen zelfstandigen	2119
Dec. 11 Arrond. Kortrijk	- Bevoegdheid	1501
Dec. 11 - Rb. Brussel	- I.P.R.	1614
Dec. 12 - Cassatie	- Handelsvertegenwoordiger	2255
Dec. 13 - Hof E.G.	- Europese Gemeenschappen	1817
Dec. 13 - Cassatie	- Architect	1607
Dec. 14 - Raad van State	- Geneeskunst	1323
Dec. 17 - Cassatie	- Onrechtmatige daad	1778
Dec. 17 - Arbrb. Gent	- Arbeidsongeval	2392
Dec. 19 - Cassatie	- Arbeidsongeval	1491
Dec. 19 - Cassatie	- Arbeidsongeval	1604
Dec. 19 - Cassatie	- Arbeidsongeval	1777
Dec. 20 - Hof Gent	- Faillissement	1547

1974

Jan. 4 - Cassatie	- Ziekte- en invaliditeitsverzekering	2105
Jan. 4 - Cassatie	- Openbaar domein	2259
Jan. 8 - Rb. Brussel	- Taalgebruik	2156
Jan. 9 - Cassatie	- Loon	2345
Jan. 10 - Hof E.G.	- Europese Gemeenschappen	2319
Jan. 10 - Cassatie	- Hinder	1541
Jan. 10 - Cassatie	- Octrooien	2209
Jan. 11 - Cassatie	- Hoger beroep	2295
Jan. 14 - Arbrb. Mechelen	- Arbeidsvoorziening	2160
Jan. 15 - Corr. Antwerpen	- Verjaring	2516
Jan. 15 - Rb. Hasselt	- Wetten en besluiten	1616
Jan. 16 - Cassatie	- Sociale zekerheid	2230
Jan. 16 - Cassatie*	- Arbeidsongeval	2403
Jan. 17 - Cassatie	- Stedebouw	2203
Jan. 17 - Hof Gent	- Faillissement	2389
Jan. 17 - Kh. Antwerpen	- Vennootschap	1738
Jan. 18 - Cassatie	- Faillissement	1544
Jan. 21 - Arbrb. Gent	- Arbeidsongeval	2520
Jan. 22 - Raad van State	- Woonverplichting	2212

Jan. 22 - Hof Brussel	- Faillissement	1733
Jan. 28 - Rb. Antwerpen	- Onteigening	1445
Jan. 31 - Cassatie	- Pacht	2491
Feb. 1 - Cassatie	- Huur	1767
Feb. 5 - Arbrb. Brussel	- Gerechtskosten	2452
Feb. 6 - Cassatie	- Arbeidsongeval	2493
Feb. 7 - Cassatie	- Pacht	2454
Feb. 8 - Cassatie	- Hoger beroep	2264
Feb. 8 - Cassatie	- Boetebeding	2429
Feb. 11 - Cassatie	- Verzekering	2437
Feb. 13 - Hof Brussel	- Rechtsvordering	2503
Feb. 14 - Hof Gent	- Geesteszieken	2442
Feb. 15 - Cassatie	- Hoofdelijkheid	1715
Feb. 19 - Hof Gent	- Strafvordering	2506
Feb. 24 - Cassatie	- Vertegenwoordiging	2496
Feb. 26 - Cassatie	- Onrechtmatige daad	2296
Feb. 26 - Hof Brussel	- Taalgebruik	2346
Feb. 28 - Hof Gent	- Huwelijk	2445
Feb. 28 - Arbrb. Hasselt	- Arb. werklieden	2453
Maart 5 - Cassatie	- Voorlopige hechtenis	2108
Maart 5 - Cassatie	- Onrechtmatige daad	2178
Maart 7 - Cassatie	- Samenloop in strafzaken	2145
Maart 8 - Cassatie	- Bevoegdheid	1840
Maart 12 - Cassatie	- Onrechtmatige daad	2267
Maart 12 - Hof Brussel	- I.P.R.	2386
Maart 14 - Cassatie	- Echtscheiding	2498
Maart 15 - Hof Gent	- Inkomstenbelastingen	2275
Maart 15 - Hof Gent	- Overdracht van schuld-vordering	2447
Maart 15 - Hof Gent	- Arbeidsongeval	2507
Maart 27 - Hof E.G.	- Europese Gemeenschappen	2334
Maart 29 - Cassatie	- Verzekering	2455
April 3 - Cassatie	- Taalgebruik	2381
April 4 - Cassatie	- Voorbehouden en beschikbaar gedeelte	2379
April 10 - Rb. Brugge	- Geneeskunst	2394
April 24 - Cassatie	- Handelshuur	2375